T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Doktora Tezi

CEZA MUHAKEMESİNDE DAVAYA KATILMA

İbrahim GÜLÇER
15904104

Danışman
Prof. Dr. Handan YOKUŞ SEVÜK

Diyarbakır 2024

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Doktora Tezi

CEZA MUHAKEMESİNDE DAVAYA KATILMA

İbrahim GÜLÇER
15904104

Danışman
Prof. Dr. Handan YOKUŞ SEVÜK

Diyarbakır 2024

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

09/07/2024

İbrahim GÜLÇER

ÖN SÖZ

Bu çalışmada ceza muhakemesinde davaya katılma kavramı ile ilgili yapılan tanımlar ele alınmış olup uygulamada katılmanın gerçekleşme durumları üzerinde durulmuştur. Tezde davaya katılanın hukuki konumu incelenerek hakları ele alınmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde ceza muhakemesinde davaya katılmanın geçmişte uygulanma şekli, katılmaya hukuki zemin oluşturan ilkeler, katılmanın benzer bazı ceza hukuku düzenlemelerinden farkı ve bazı ülkelerde davaya katılma konuları ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde katılma hakkına sahip suçtan zarar gören, mağdur ve malen sorumlu ele alınmış olup katılma ehliyeti ve katılma için kamu davasının varlığı üzerinde durulmuştur. Çalışmanın son bölümünde katılma zamanı, katılma şekli, katılmanın sonucu ve katılmanın sona ermesi konuları incelenmiştir.

Ceza muhakemesinde davaya katılma, mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'n Beşinci Kitabın İkinci Faslında düzenlenmiştir. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Mağdur, Şikayetçi, Malen Sorumlu, Katılan"* başlıklı Dördüncü Kitabın İkinci Kısmında katılma ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde davaya katılma bir hak olarak düzenlenmemiş ancak Avrupa İnsan hakları Mahkemesi, mağdur ve suçtan zarar görenin davaya katılma taleplerini sözleşmenin 6. maddesine göre mahkemeye ulaşma hakkı kapsamında ele almıştır.

Suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler, mağdur ve malen sorumlu olanların, ceza davasında ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar veya kanunun açıkça belirtiği durumlarda kanun yolu aşamasında, hak ve yetkilere sahip olarak yer almasına davaya katılma denir. Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararı vermesi halinde suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu; kamu davasına katılmış olup katılan veya müdahil sıfatını alır. Davaya katılma sonucunda suçtan zarar gören, mağdur ve malen sorumlu olanlar, haklarını etkin bir şekilde kullanabilir ve kontrol mekanizmasını harekete geçirebilme imkânına sahip olabilmektedirler.

İbrahim GÜLÇER
Diyarbakır 2024

ÖZET

Ceza muhakemesinde; suçtan zarar gören, mağdur ve malen sorumlu olanların açılmış bulunan kamu davasında ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar veya kanunun açıkça belirtiği durumlarda kanun yolu aşamasında, kanunların kendilerine tanıdığı hak ve yetkilere sahip olarak yer almasına davaya katılma denir. Katılma hakkı ister ceza kanunlarında veya diğer kanunlarda düzenlenmiş tüm suçlar bakımından geçerlidir. Katılma sıfatının kazanılabilmesi için hak sahiplerinin talepte bulunması ve mahkemenin katılma talebine olumlu cevap vermesi gerekir.

Katılma talebinde bulunan kişilerin ayırt etme gücüne sahip olması, ergin olması ve ayrıca medeni hakları kullanmaktan kısıtlı olmaması gerekir. Bu sebeple çocukların, kısıtlı olanların ve ayırt etme gücüne sahip olmayanların kendi başlarına davaya katılmaları mümkün değildir; bu kişiler adına kanuni temsilcileri olan vasi, veli veya vekilleri katılma talebinde bulunabilecektir. Ayrıca Suçtan zarar gören tüzel kişi, kamu davasına katılma anında geçerli bir şekilde kurulmuş olmalı ve varlığı sona ermemiş olmalıdır.

Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararı vermesi halinde suçtan zarar gören, malen sorumlu ve mağdur; kamu davasına katılmış olup katılan veya müdahil sıfatını alır. Davaya katılma sonucunda suçtan zarar gören, mağdur ve malen sorumlu, ceza yargılamasına aktif bir şekilde katılmakta ve mağduriyetlerini giderebilmektedir. Davaya katılan, yargılamada gerçeğin ortaya çıkması için dellil sunabilir, beyanda bulunabilir ve mahkeme kararlarına karşı itiraz edebilir.

Anahtar sözcükler

Davaya katılma, mağdur, suçtan zarar gören, malen sorumlu

ABSTRACT

In criminal proceedings, the participation of the victim, the person who suffered damage from the crime, and those who are legally responsible in the public prosecution until a judgment is rendered by the court of first instance, or in instances explicitly specified by the law during the appeal stage, exercising the rights and authorities granted to them by the laws, is referred to as joining the lawsuit. The right to participate is applicable to all crimes regulated in either the criminal laws or other laws. In order to acquire the status of participation, the rightful parties must make a request, and the court must respond affirmatively to the participation request.

Individuals requesting to join the lawsuit must have legal capacity, be of legal age, and not be restricted from exercising their civil rights. Therefore, it is not possible for children, those under legal restrictions, and those lacking legal capacity to join the lawsuit on their own; their legal representatives, such as guardians, parents, or attorneys, may request to join the lawsuit on behalf of these individuals. Additionally, legal entities that suffered damage from the crime must have been validly established at the time of joining the public prosecution and their existence must not have ceased.

If the court decides to approve the participation request, the victim, person suffering damage, and the legally responsible party become participants in the public prosecution, assuming the status of a participant or intervenor. As a result of joining the lawsuit, the victim, person suffering damage, and the legally responsible party actively participate in the criminal proceedings and can seek redress for their grievances. The participant can present evidence, make statements, and appeal against court decisions in order to ensure that the truth is revealed during the trial.

Keywords

Participation in the case, victim, person suffering damage from the crime, legally responsible.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **II**
ABSTRACT ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **IV**
KISALTMALAR ..... **X**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **2**
DAVAYA KATILMA KAVRAMI VE TARİHİ GELİŞİMİ, DAVAYA KATILMAYA HÂKİM OLAN İLKELER, BAZI ÜLKELEREDE DAVAYA KATILMA, DAVAYA KATILMANIN BENZER BAZI KURUMLARDAN FARKI **2**
1.1.DAVAYA KATILMA KAVRAMI **2**
1.1.1. Genel Olarak 2
1.1.2. Tanım 5
1.2. TARİHİ GELİŞİM **8**
1.2.1. Eski Dönem Hukukunda 8
1.2.1.1. İlkel Topluluklarda 8
1.2.1.2. Hammurabi Kanunları 10
1.2.1.3. Çin Hukuku 11
1.2.1.4. Moğol Hukuku 12
1.2.2. Eski Batı Hukukunda 13
1.2.2.1. Eski Yunan Hukuku 13
1.2.2.2. Roma Hukuku 13
1.2.2.3. Cermen Hukuku 16
1.2.2.4. Fransız Hukuku 18
1.2.3. İslam Hukukunda 19
1.2.4. Osmanlı Hukukunda 20
1.2.5. 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda 22
1.3. DAVAYA KATILMAYA HÂKİM OLAN İLKELER **25**
1.3.1. Hukuk Devleti İlkesi 25

1.3.2. İnsan Onurunun Dokunulmazlığı İlkesi 28
1.3.3. Orantılılık İlkesi 30
1.3.4. Adil Yargılama İlkesi 33
1.3.5. Davasız Yargılama Yapılmaması İlkesi 37
1.3.6. Delillerin Müşterekliği İlkesi 39
1.3.7. Denetim Muhakemesine Başvurma İlkesi 43
1.3.8. Maddi Gerçeğin Araştırılması İlkesi 44
1.4. BAZI ÜLKELERDE DAVAYA KATILMA 47
1.4.1. Almanya 47
1.4.2. Fransa 48
1.4.3. Avusturya 48
1.4.4. İngiltere 49
1.4.5. İtalya 50
1.5. DAVAYA KATILMANIN BENZER BAZI KURUMLARDAN FARKI 50
1.5.1. Mağdurun Taraf Olduğu İşlemler Bakımından 50
1.5.1.1. Genel Olarak 50
1.5.1.2. Şikâyet 51
1.5.1.2.1. Hak Sahibi Olanlar Bakımından 51
1.5.1.2.2. Hakkın Kullanılabileceği Süre Bakımından 55
1.5.1.2.3. Hakkın Kullanılmasının Sonuçları Bakımından 58
1.5.1.3. Uzlaştırma 61
1.5.1.3.1. Hak Sahibi Olanlar Bakımından 61
1.5.1.3.2. Hakkın Kullanılabileceği Süre Bakımından 63
1.5.1.3.3. Hakkın Kullanılmasının Sonuçları Bakımından 65
1.5.2. Mağdurun Zararının Giderildiği İşlemler Bakımından 67
1.5.2.1. Erteleme 67
1.5.2.2. Kısa Süreli Hapis Cezasına Mahkûmiyet 71
1.5.2.3. Adli Kontrol 73
İKİNCİ BÖLÜM 75
DAVAYA KATILMANIN ŞARTLARI 75
2.1.KATILMA HAKKINA SAHİP KİŞİLER 75
2.1.1. Suçtan Zarar Gören 75

2.1.1.1. Kavram 75
2.1.1.1.1. Genel olarak 75
2.1.1.1.2. Tanım 78
2.1.1.2. Uygulama 83
2.1.2. Mağdur 87
2.1.2.1. Kavram 87
2.1.2.1.1. Genel Olarak 87
2.1.2.1.2. Tanım 89
2.1.2.2. Suçtan Zarar Gören İle Mağdurun Karşılaştırılması 93
2.1.3. Malen Sorumlu 95
2.2.KATILMA EHLİYETİNE SAHİP OLMA 97
2.2.1. Genel Olarak 97
2.2.2. Gerçek Kişilerin Davaya Katılması 99
2.2.2.1. Sağ Olmak 99
2.2.2.2. Ergin Olmak 100
2.2.2.3. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak 104
2.2.2.4. Kısıtlı Olmamak 106
2.2.3. Tüzel Kişilerin Davaya Katılması 107
2.2.3.1. Genel Olarak 107
2.2.3.2. Tüzel Kişiliğin Kurulmuş Olması 108
2.2.3.3. Tüzel Kişilerin Sona Ermemiş Olması 109
2.2.3.4. Tüzel Kişinin Kamu Davasında Temsili 110
2.2.3.4.1. Katılan Olarak Yer Alma 110
2.2.3.4.2. Katılan Yanında Yer Alan Sıfatıyla Duruşmaya Katılması 111
2.2.3.4.3. Savunma Makamı Yanında Yer Alan Sıfatıyla Duruşmaya Katılması 113
2.2.3.4.4. Tüzel Kişi Adına Katılma Talebinde Bulunmaya Yetkili Olanlar 114
2.3. KAMU DAVASININ AÇILMIŞ OLMASI 116
2.3.1. Kamu Davasının Açılması 116
2.3.2. Kamu Davasının Açılması İçin Gerekli Şartlar 117
2.3.2.1. İddianamenin Düzenlenmesi 117
2.3.2.1.1. Genel Olarak 117

2.3.2.1.2. İddianamenin Unsurları 119
2.3.2.1.2.1. Şekil Unsuru 119
2.3.2.1.2.2. İrade Unsuru 120
2.3.2.2. İddianamenin Kabul Edilmesi 120
2.3.2.3. İddianame Yerine Geçen Belgeyle Dava Açılması 121
2.3.3. Kamu Davası Görülüyor Olmalı 122
2.3.3.1. Genel Olarak 122
2.3.3.2. Asıl Ceza Davası 124
2.3.3.2.1. Dar Anlamda Asıl Ceza Davası 124
2.3.3.2.2. Güvenlik Tedbiri Davası 126
2.3.3.3. Tali Ceza Davası 127
2.3.3.3.1. Kovuşturma Davası 128
2.3.3.3.2. Kanun Yolu Davaları 129
2.3.3.3.2.1. Olağan Kanun Yolu Davaları 129
2.3.3.3.2.2. Olağanüstü Kanun Yolu Davaları 137
2.3.3.3.3. Hadise Davaları 143
2.3.3.3.3.1. Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Davası 144
2.3.3.3.3.2. Müsadere Davası 145
2.3.3.3.4. İnfaz Davası 147
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 149
DAVAYA KATILMA ZAMANI VE KATILMA ŞEKLİ, DAVAYA KATILMANIN SONUCU, DAVAYA KATILMANIN SONA ERMESİ 149
3.1.KATILMA ZAMANI 149
3.1.1. Soruşturma Evresinde Katılma 149
3.1.2. Kovuşturma Evresinde Katılma 152
3.1.2.1. İlk Derece Mahkemesinde Hüküm Verilinciye Kadar Davaya Katılma 152
3.1.2.2. Olağan Kanun Yollarında Davaya Katılma 153
3.1.3. Hükmün Kesinleşmesinden Sonra Katılma 155
3.2.DAVAYA KATILMA ŞEKLİ 157
3.2.1. Katılma Talebinde Bulunma 157
3.2.1.1. Katılma Talebinin Bulunması 157

3.2.1.2. Katılma Talebinin Şekli 161
3.2.1.3. Katılma Talebinin Yapılacağı Makam 165
3.2.1.4. Katılmadan Vazgeçme Talebi 167
3.2.2. Katılma Kararının Verilmesi 171
3.2.2.1. Kararı Verecek Merci 171
3.2.2.1.1. Davanın Açılmasından Sonra 171
3.2.2.1.2. Hükmün Verilmesinden Sonra 172
3.2.2.1.3. Hükmün Kesinleşmesinden Sonra 175
3.2.2.2. İncelemenin Kapsamı 177
3.2.2.3. Karar Vermede Usul 181
3.2.2.4. Katılma Talebinin Kabulü Kararı 182
3.2.2.5. Katılma Talebinin Reddi Kararı 186
3.2.2.6. Kararın Kesinliği 188
3.2.2.7. Karara Karşı Kanun Yolu 189
3.2.2.7. Kararın Kamu Davasına Etkisi 192
3.3. KATILMANIN SONUCU 194
3.3.1. Katılan Sıfatına Sahip Olma 194
3.3.2. Katılanın Hakları 196
3.3.2.1. Haklarından Haberdar Olma Hakkı 196
3.3.2.2. Hâkimin Reddini İsteme ve İtiraz Etme Hakkı 197
3.3.2.3. Duruşmadan Haberdar Olma Hakkı 199
3.3.2.4. Uzman Kişinin, Tanığın Dinlenmesini ve Tutanakların Duruşmada Okunmasını İsteme Hakkı 200
3.3.2.5. Duruşmada Açıklamalarda Bulunma ve Soru Sorma Hakkı 202
3.3.2.6. Avukattan Yararlanma Hakkı 204
3.3.2.7. Kanun Yollarına Başvurma Hakkı 208
3.3.2.7.1. Sanık Aleyhine Başvuru 208
3.3.2.7.2. Sanık Lehine Başvuru 211
3.3.2.7.3. Katılmadan Önceki Kararlara Karşı Başvuru 214
3.3.2.7.4. Başvuruyu Geri Alma 215
3.3.2.8. Müsadere Davasını Açma Hakkı 216
3.3.2.9. Vekâlet Ücretini Alma Hakkı 218

3.3.3. Katılanın Yükümlülükleri 221
3.3.3.1. Muhakeme İşlemlerini Süresinde Yapma 221
3.3.3.2. Muhakeme İşlemlerine Katlanma 223
3.3.3.3. Duruşmanın Düzenine Uyma 225
3.4. DAVAYA KATILMANIN SONA ERMESİ 226
3.4.1. Kamu Davasının Sona Ermesi 226
3.4.1.1. Genel Olarak 226
3.4.1.2. Davada Hüküm Verilmiş Olmalı 226
3.4.1.3. Hüküm Kesinleşmiş Olmalı 229
3.4.2. Katılanın Ölümü 230
3.4.3. Katılmanın Geri Alınması 233
SONUÇ 238
KAYNAKÇA 253

KISALTMALAR

ACM	Ağır Ceza Mahkemesi
AD	Adalet Dergisi
AlmCMK	Alman Ceza Muhakemesi Kanunu
Av.K	1136 sayılı Avukatlık Kanunu
AY.	Anayasa
AY.M.	Anayasa Mahkemesi
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
CD.	Ceza Dairesi
CMK	5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
E.	Esas Numarası
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar Numarası
Kan.	Kanun
m.	Madde
No.	Numara
RG.	Resmi Gazete
s.	Sayfa Numarası
S.	Sayı
T.	Tarih
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TK	7201 sayılı Tebligat Kanunu
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vd.	Ve devamı
Y.	Yargıtay
Y.C.G.K.	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YİBK	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu

GİRİŞ

Davaya katılma, mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'n Beşinci Kitabın İkinci Faslında düzenlenmiştir. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Mağdur, Şikayetçi, Malen Sorumlu, Katılan"* başlıklı Dördüncü Kitabın İkinci Kısmında kamu davasına katılma kurumu öngörülmüştür. CMUK'ta kamu davasına katılma hakkı sadece suçtan zarar gören için kabul edilmiş ancak CMK'da davaya katılma hakkı suçtan zarar görenin yanısıra mağdur ve malen sorumlu için kabul edilerek daha kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir.

Bu tezde ceza muhakemesinde davaya katılmanın doktrindeki açıklamalarına değinilmiş, uygulamada davaya katılmanın gerçekleşme şekli ve uygulamada katılma ile ilgili karşılaşılan problemler ele alınmış ve buna ilişkin çözümler açıklanmıştır. Bu çalışmanın ilk bölümünde ceza muhakemesinde davaya katılmanın tarihi gelişimi, katılmaya hâkim olan ilkeler, katılmanın benzer bazı kurumlardan farkı ve bazı ülkelerde davaya katılma konuları ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde katılma hakkına sahip kişiler, katılma ehliyeti ve katılma için kamu davasının varlığı üzerinde durulmuştur. Çalışmanın son bölümünde katılma zamanı, katılma şekli, katılmanın sonucu ve katılmanın sona ermesi konuları incelenmiştir.

Bu çalışmada davaya katılma tanımı yeniden ele alınmış olup kanun yolu aşamasında davaya katılmanın mümkün olduğu vurgulanmıştır. Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların, görülen ceza davasında ilk derece mahkemesince hüküm verilene kadar veya kanunun açıkça belirtiği durumlarda kanun yolu aşamasında, kanunların kendilerine tanıdığı hak ve yetkilere sahip olarak yer almasına davaya katılma denir. Davaya katılma ile ilgili mahkeme veya hâkim kararlarına itiraz kanun yolu öngörülmesi gerektiği vurgulanarak bu şekilde katılmadan beklenen faydanın söz konusu olabileceği vurgulanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DAVAYA KATILMA KAVRAMI VE TARİHİ GELİŞİMİ, DAVAYA KATILMAYA HÂKİM OLAN İLKELER, BAZI ÜLKELEREDE DAVAYA KATILMA, DAVAYA KATILMANIN BENZER BAZI KURUMLARDAN FARKI

1.1.DAVAYA KATILMA KAVRAMI

1.1.1. Genel Olarak

Osmanlı devletinde ceza muhakemesinin bir bütün olarak düzenlendiği kanun, 25 Haziran 1879 tarihli Usul-ü Muhakemat-ı Cezaiye Kanun-u Muvakkattir[1]. 1879 tarihli Kanuna göre, sanığın cezalandırılması talebiyle kamu davasına katılmak mümkün olmamakta ancak şahsi hak davası açılabilmekteydi[2]. Bu kanun, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun[3] yürürlüğe girdiği 1929 yılına kadar geçerli olmuştur.

Ceza muhakemesinde davaya katılma, mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'n Beşinci Kitabın İkinci Faslında düzenlenmiştir. Davaya katılma ile ilgili hükümler, 1412 sayılı Kanunu'nun 365 ile 372. maddeleri arasında yer almaktadır. Davaya katılma, ceza muhakemesinin yanı sıra diğer hukuk dallarında da düzenlenen bir kurumdur. Ceza muhakemesinde davaya katılmayı diğer hukuk dallarından ayırmak amacıyla 1412 sayılı Kanun'da davaya katılma için *"Müdahale yolile dava"* veya *"hukuku amme davasına iltihak"* ifadeleri kullanılmıştır.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Mağdur, Şikayetçi, Malen Sorumlu, Katılan"* başlıklı Dördüncü Kitabın İkinci Kısmında kamu davasına katılma kurumu öngörülmüştür[4]. Kamu davasına katılma, katılma usulü ve katılma

[1] Sami Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968, s. 15.
[2] Şahsi hak davası, suç nedeniyle suçtan zarar görenin elinden çıkmış olan eşyanın geri verilmesi ve suç neticesinde meydana gelen maddi ve manevi zararların giderilmesi için açılan davadır. Şahsi hak davasının açılabilmesi için kamu davasının açılmış olması gerekir. Kamu davası açılmadığı zaman şahsi hak davası dilekçesiyle kamu davası tahrik edilir ve şahsi hak davası kamu davasıyla birlikte görülür. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 16.
[3] RG. T: 20.4.1929, S. 1172.
[4] RG. T: 17/12/2004, S. 25673

ile ilgili diğer hükümler, 5271 Sayılı Kanunu'nun 237 ile 243. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Ceza Muhakemesinde davaya katılma gerçek bir kamu davası niteliğinde olmayıp sadece malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura davaya katılma hakkı verir[5]. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde davaya katılma bir hak olarak düzenlenmemiş ancak Avrupa İnsan hakları Mahkemesi, mağdur ve suçtan zarar görenin davaya katılma taleplerini sözleşmeni 6. maddesine göre mahkemeye ulaşma hakkı kapsamında ele almıştır[6].

Ceza kanunu ve diğer kanunlarda düzenlenen tüm suçların mağdurunun geniş anlamda devlet ve toplum olduğu kabul edilir[7]. Bununla birlikte suçun işlenmesi sonucu kişilerin de zarar görmesi, onların kovuşturma evresinde bir rol alabilmesini mümkün hale getirmektedir[8]. Suçtan zarar gören veya mağdur bu şekilde yararının ihlalinden duyduğu üzüntüyü, suçlunun cezalandırılması yolunda faaliyette bulunarak duyacağı tatmin hissi ile giderme olanağını bulmaktadır[9]. Mağdur, adaletin gerçekleşmesi ve zararının karşılanması için hareket etmektedir[10]. Suçun ihlal ettiği yarar artıkça mağdurda davaya katılma ve failin cezalandırılması isteği artmaktadır[11]. Davaya katılma neticesinde mağdur olan ve hakları korunmaya değer kişilerin menfaatleri korunmaktadır[12]. Kamu davasına katılmayla mağdur, mahkemede aşağılanma veya suçlama ile başa çıkarak kendini koruyabilir[13].

Mağdur veya suçtan zarar gören kamu davasına katıldığında ceza muhakemesinde iddia makamı, Cumhuriyet savcısıyla birlikte mağdur veya suçtan

---

[5] Jorg-Peter Becker, Volker Erb, Robert Esser, Kirsten Graalmann-Scheerer, Hans Hilger ve Alexander Ignors, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** CPI books GmbH, 27., neu bearbeitete Auflage, Berlin 2022, s. 197.

[6] Jeremy McBride ve Diğerleri, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları**, Şen Yayınevi, Ankara 2008, s. 196.

[7] Nur Centel ve Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** Beta Yayınevi, İstanbul 2018, s. 942

[8] Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 234.

[9] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 22; Karl Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, C.F. Müller Yayınevi, 7. Baskı, Heidelberg 2018, s. 232. Michael Heaghmanns, **Strafverfahren**, Springer, Münster 2013, s. 256; Julius Hagen, **Die Nebenklage im Gefüge strafprozessualer Verletztenbeteiligung,** CPI books GmbH Yayınevi, Berlin 2021, s. 26.

[10] Jan Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, Duncker & Humblot Yayınevi, Berlin 1982, s.24.

[11] Gesa Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, Duncker & Humblot Yayınevi, Berlin 2023, s.126.

[12] Becker ve Diğerleri, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** s. 197.

[13] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.18.

zarar gören tarafından paylaşılır[14]. Fakat Cumhuriyet savcısı, mağdur ve suçtan zarar görenden farklı olarak talepte bulunabilir. Cumhuriyet savcısı, yargılamanın sonraki aşamasında sanığın suçsuz olduğuna inanırsa sanığın beraatini talep eder. Bu durumda mağdur ve suçtan zarar gören cumhuriyet savcısıyla birlikte hareket etmemektedir[15]. Çünkü davaya katılan mağdur veya suçtan zarar gören bağımsız bir süje niteliğini kazanmaktadır[16]. İlk derece mahkemesinin kararına karşı cumhuriyet savcısı kanun yoluna başvurmadığı halde katılan kanun yoluna başvurarak sanığın suçluluığunu ispatlayıp cezalandırılmasını sağlayabilir[17]. Suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında sanık ile mücadele ettiklerinden sanık aleyhine bir durum ortaya çıkmaktadır[18].

Mağdur ve suçtan zarar gören davaya katıldığında Cumhuriyet savcısının yanında yer almasına karşın, malen sorumlu davaya katıldığında Cumhuriyet savcısının yanında yer almamakta sanığın yanında yer almaktadır[19]. Malen sorumlu bireysel savunma makamında yer almasına karşın kamu davasına katılabilir[20]. Çünkü malen sorumlu yargılama sonucunda hükmün kesinleşmesinden sonra, maddi ve mali sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarına katlanacak kişidir[21]. Bu sebeple malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadır[22]. Sanığın suçunun ispatlanması halinde malen sorumlu olanlar, suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler. Bu sebeple malen sorumlunun davaya katılması sanık bakımından olumlu sonuçlara yol açar[23]. Ancak

[14] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 942.
[15] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256.
[16] Stephan Barton, **"**Die Reform der Nebenklage: Opferschutz als Herausforderung für das Strafverfahren", **JA,** 2009 (**Beck-0nline**, Erişim, 04.04.2024), s. 753.
[17] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s.92.
[18] Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 233.
[19] Mahmut Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2014, http://yayin.taa.gov.tr/dergiler/taad/taad18.pdf (19.02.2024), s. 9; Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı Hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Cumhur Şahin ve Neslihan Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku I**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021, s. 30.
[20] Şahin ve Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku I**, s. 30.
[21] Bkz. CMK m:2/i *"Malen sorumlu: Yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi, İfade eder."*
[22] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.
[23] Malen sorumlu olan... Genel Müdürlüğü vekilinin, savunma makamı yanında davaya katılabileceği konusunda bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı Hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

cumhuriyet savcısı, sanığın beraatini talep ettiğinde sanık lehine bir durum meydana geldiğinden malen sorumlu, cumhuriyet savcısı ile beraber hareket edebilecektir.

1.1.2. Tanım

Kamu davasına katılma; 1412 sayılı Kanunu'nun *"Müdahale yolile dava"* başlıklı İkinci Faslın *"hukuku amme davasına iltihak"* başlıklı 365. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre kamu davasına katılmaya, davaya müdahale veya davaya iltihak denilmiştir. Sözlük anlamı bakımından müdahale; araya girmeyi, karışmayı, dava sonucu verilen karardan etkilenen üçüncü kişilerin davaya katılmalarını ifade eder. Katılma ise katılma işini ifade etmek için kullanılır[24]. 1412 sayılı Kanunu'nun *"Dahili davanın haiz olduğu haklar"* başlıklı 367. maddesinde müdahale talebi kabul edilen kimsenin dahili dava olan kişi olduğu belirtilmiştir[25]. Bununla birlikte uygulamada davaya katılan kimseye müdahil denilmiştir.[26] Müdahil; karışan, davaya müdahale eden, katılan anlamlarına gelmektedir.[27]

Davaya katılma, ceza ve hukuk muhakemesi bakımından farklı anlamlara gelmektedir. Ceza muhakemesi bakımından davaya katılma; katılma hakkına sahip kimselerin, ceza davasına katılması, davaya müdahale anlamlarına gelmektedir. Hukuk muhakemesine göre davaya katılma ise asli katılma ve fer'i katılma olmak üzere iki şekilde anlaşılmaktadır.[28]

---

[24] http://sozluk.gov.tr/, (TDK)

[25] Bkz. CMUK m:267 "*Müdahale talebi kabul edildiği anda dahili dava olan kimse şahsi dava müddeisinin haiz olduğu aynı haklardan istifade eder."*

[26] "*Ceza davalarında şikayetçilerin yetkili mercilere istidaname vermeyip yalnız duruşma esnasında davaya dahil olarak hazır bulunmaları halinde veya savcılığa hitaben verdikleri dilekçeye müsteniden müdahil sıfatını iktisap edip edemeyecekleri hususunda…."*, Bkz. Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Ayrıca diğer benzer kararlar için bkz. Y. C. G. K. E. 2015/9-172, K. 2018/435, T. 16.10.2018; Y. C. G. K. E. 2017/5-157, K. 2017/325, T. 13.6.2017; Y. C. G. K. E. 2015/12-488, K. 2017/279, T. 16.5.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[27] http://sozluk.gov.tr/ (TDK)

[28] Asli katılma: İki taraf arasında görülmekte olan bir davada üçüncü kişinin, söz konusu olan hakkın ne davacı ne de davalı tarafa ait olmayıp kendine ait olduğunu ileri sürerek ilk davanın davacısı ile davalısına karşı bir dava açması. Fer'i katılma: Hakkı veya borcu bir davanın sonucuna bağlı olan üçüncü kişinin görülmekte olan bir davada taraflardan birisine katılması ve ona yardım etme. Bkz. Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin yayınları, Ankara 2001, s. 202; Hukuk muhakemesinde "fer'i müdahiller", taraf değil, sadece yardımcı oldukları için, tam katılma değil, yardım katılması söz konusudur. Ceza muhakemesinde iddia makamında savcının yanında yer alan katılanlar ise taraf olduklarından hem savcıdan hem de birbirlerinden de farklı isteklerde bulunabilirler. Bkz.

Doktrinde kamu davasına katılma ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Bu tanımlar katılanın veya katılmanın belli özellikleri dikkate alınarak yapılmaktadır. Bazı tanımlar suçtan zarar gören dikkate alınarak yapılmaktadır: Davaya katılma; "Müdahale ferdin açtığı bir ceza davasıdır. Müdahale davasında, artık adına müdahil dediğimiz, suçtan zarar gören fert, ihlal edilen ferdi menfaatlerinin koruyucusu olarak ortaya çıkmakta, ferdi iddia görevini yapmaktadır"[29]. Katılma; "İddia makamını savcı ile birlikte ferdin de işgal etmesi, kamu davasına suçtan zarar gören ferdin katılması (müdahalesi) demektir"[30]. "Suçtan zarar gören kişinin savcının açtığı kamu davasında, savcının yanında, CMK'nın kendisine tanıdığı hak ve yetkileri haiz olarak yer almak istemesine katılma (müdahale), bu istemin yetkili merci tarafından kabul edilmesi durumunda istemde bulunan kişiye katılan (müdahil) denir"[31].

Suçtan zarar görenin yanı sıra mağdurun da davaya katılabileceğini açıklayan bir tanım şu şekildedir; "Suçtan zarar görenin ve mağdurun kamu davasına katılarak savcının yanında yer almasına, davaya müdahale veya davaya katılma denir. Katılma davası bireyin açtığı tali bir ceza davasıdır"[32]. Diğer bir tanım; "Açılmış bulunan bir kamu davasına, savcının yanında yer alarak bazı hak ve yükümlülükleri üstlenmek amacıyla etkide bulunmak demektir" şeklinde davaya katılmayı açıklamaktadır [33].

Diğer tanımlardan farklı olarak davaya katılabilecekler arasında malen sorumlu olanların da belirtildiği tanım şu şekildedir. Davaya katılma, "malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, savcı tarafından açılmış bulunan kamu davasında, ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar, yasa koyucu tarafından tanınan hak ve yetkilere sahip olarak yer almak istemelerine denir"[34].

Doktrinde yapılan tanımlara bakıldığında genelde mağdur ve suçtan zarar gören kişiler dikkate alınarak açıklamalar yapılmaktadır. Her ne kadar 1412 sayılı

Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239.

[29] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 22-23.

[30] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 234.

[31] Bahri Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 241.

[32] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 966.

[33] Yener Ünver ve Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 716.

[34] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 3.

CMUK'ta davaya katılma hakkı sadece suçtan zarar görenlere tanınmış olsa da 5271 sayılı CMK'da davaya katılabilecek kişiler arasında ayrıca mağdur ve malen sorumlu olanlar da sayılmıştır.

Uygulamada; suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişilerin, mağdur ve malen sorumlunun hak ve yetkilere sahip olarak davada Cumhuriyet savcısının yanında yer almasına "davaya katılma" veya "müdahale" denilmekte, katılma talebinin kabul edilmesi halinde katılma talebinde bulunan kişi "katılan" veya "müdahil" olarak ifade edilmektedir[35]. Alman ceza hukukunda kamu davasına katılma; belli suçlara ilişkin olarak mağdurların kamu davasına katılma isteğini ifade eder. Davaya katılma hakkı savcının dava açmasından bağımsız bir hak olarak mağdurlara tanınmıştır[36].

5271 sayılı CMK'da davaya müdahale yerine kamu davasına katılma, müdahil yerine katılan kavramları tercih edilmiştir. Kanun koyucu böylece kavramları günümüz Türkçesiyle ifade etmiştir. Kanun koyucunun kamu davasına katılma ve katılan terimlerini kullanması, kavramların anlam karışıklığına neden olmaması ve kolay anlaşılmasından ötürü yerinde bir düzenlemedir. Kanun koyucu davaya katılma yerine kamu davasına katılma kavramını kullanarak ceza muhakemesindeki davaya katılmanın diğer hukuk dallarındaki davaya katılmadan farkını ortaya koymuştur[37]. Bundan ötürü kamu davasına katılma ibaresinin kullanılması kanımca doğru bir düzenlemedir. Doktrin ve uygulamada kamu davasına katılma tanımları; davaya kimlerin katılabileceği, katılmanın kapsamı, yargılamanın hangi aşamasında davaya katılmanın mümkün olabileceği, katılanın hak ve yetkileri ve katılanın konumu dikkate alınarak yapılmıştır[38].

---

[35] Y. C. G. K. E. 2015/9-172, K. 2018/435, T. 16.10.2018; Y. C. G. K. E. 2017/5-157, K. 2017/325, T. 13.6.2017; Y. C. G. K. E. 2015/12-488, K. 2017/279, T. 16.5.2017. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[36] Barton, **"**Die Reform der Nebenklage: Opferschutz als Herausforderung für das Strafverfahren", s. 753; Cinsel özgürlüğe karşı suçlar, yaşam hakkına karşı suçlar, vücut bütünlüğüne karşı suçlar ve özgürlüğe karşı suçlar katılma hakkının öngörüldüğü suçlardan bazılarıdır. Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.17.

[37] Davaya katılmanın bir çeşidi olan "kamu davasına katılmayı" kanun, asıl ceza davasını göz önünde tutarak düzenlemiştir. Bkz. Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 234.

[38] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 22-23; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 234; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 942; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 716; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 3;

Doktrin, uygulama ve CMK'nın düzenlemesi çerçevesinde yapılan kamu davasına katılma tanımlarından hareketle kanımca yapılan bu tanımlara ek olarak kamu davasına katılma tanımı şu şekilde yapılabilir: Suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler, mağdur veya malen sorumlunun, ceza davasında ilk derece mahkemesince hüküm verilinceye kadar veya kanunun açıkça belirtiği durumlarda kanun yolu aşamasında[39], hak ve yetkilere sahip olarak yer almasına denir.

1.2. TARİHİ GELİŞİM

1.2.1. Eski Dönem Hukukunda

1.2.1.1. İlkel Topluluklarda

İlk insanlar tek başına değil topluluklar şeklinde yaşamaktaydı. Bir arada yaşamanın sonucunda bazı kurallar ortaya çıkmış ve insanlar arasında ailevi ilişkiler meydana gelmiştir[40]. Ailelerin çoğalması sonucunda aynı toteme bağlı kimselerin, meydana getirdiği topluluk olan klanlar ortaya çıkmıştır[41]. Devlet kavramının ortaya çıkmadığı ilkel dönemlerde, kişilere zarar veren bazı eylemler suç sayılmış ve karşılığında yaptırım uygulanmıştır[42]. Bu dönemde ceza hukuku aile veya klan gibi insan toplulukları arasında doğup gelişmiştir[43].

Y. C. G. K. E. 2015/9-172, K. 2018/435, T. 16.10.2018; Y. C. G. K. E. 2017/5-157, K. 2017/325, T. 13.6.2017; Y. C. G. K. E. 2015/12-488, K. 2017/279, T. 16.5.2017. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[39] Bkz. CMK m. 237/2; *"Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır."* Alman ceza muhakemesinde de kanun yolu aşamasında davaya katılmak mümkündür. Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232.

[40] Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt I**, Filliz Kitabevi, İstanbul 1985, s. 1.

[41] Veli Özer Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** Seçkin Yayınevi, Ankara 1998, s.57; Mehmet Emin Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 23.

[42] Nur Centel, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Beta Yayınevi, İstanbul 2016, s. 14.

[43] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 23; Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 2016, s. 20.

İlkel topluluklarda suç, aile veya klanın bireyleri arasında işlenmişse sorun, aile veya klan reis'inin suçu işleyene ceza vermesiyle çözülürdü[44]. Reis, amirlik hakkına dayanarak suçu işleyene ceza tayin ederdi[45]. Örneğin suçun ihlal ettiği yararın ağırlığına göre ataların mezarını ziyaret, bazı dini merasimlere katılmamak, aile veya klandan kovulmak, öldürülmek gibi cezalar verilirdi[46]. Dolayısıyla mağdurun veya suçtan zarar görenin cezanın verilmesinde herhangi bir müdahaleleri söz konusu değildi.

Bu dönemde suç, farklı aile veya klanların bireyleri arasında işlenmişse, mağdur veya suçtan zarar görenin bizzat öç alma hakkının yanı sıra aile veya klanın da öç alma hakkı bulunmaktaydı[47]. Bu durumda mağdur veya suçtan zarar gören cezanın uygulanması aşamasına aktif müdahale edebilmekte ve cezanın tayininde söz sahibi olabilmekteydi[48]. Kişisel öç alma, genellikle işlenen suçun meydana getirdiği zarardan daha çok zarar vermeye neden olmuştur[49]. Bu nedenle, zamanla kişisel öcü sınırlandıracak klan veya aile dışı etme, kısas ve diyet ödeme (uzlaşma) yaptırımları ortaya çıkmıştır[50]. Klan veya aile dışı etme; failin, klan reis'inin emriyle topluluk dışına çıkarılması demekti[51]. Dolayısıyla bu yaptırımın uygulanmasında, mağdur veya suçtan zarar görenin bir müdahalesi söz konusu olmamaktaydı.

Kısas; zarara neden olana aynı miktarda zarar verilmesini gerektiren bir yaptırımdır. Kısas yaptırımının uygulandığı suçlarda göze göz, dişe diş şeklinde aynen karşılık verilmektedir[52]. Kısas yaptırımında faile, kendisinin yaptığı kötülüğün aynısının uygulanması söz konusudur[53]. Kısasta işlenen suçun cezası belirlenirken

---

[44] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** , s. 57; Türkan Yalçın Sancar ve Timuçin Köprülü, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları**, Savaş Yayınevi, Ankara 2014, s. 19.

[45] Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 20.

[46] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** , s.57; Olgun Değirmenci, "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.77, s. 43

[47] Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 86; Vasfi Reşid Seviğ, "Cezanın Tarihi Menşei", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** 1955, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/330/3329.pdf (19.02.2024), s. 11.

[48] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 24; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınevi**, Ankara 2005, s. 43.

[49] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 14.

[50] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s.58.

[51] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 14.

[52] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 25.

[53] Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 22.

mağdurun veya suçtan zarar görenin iradeleri dikkate alınıyordu. Bu sebeple mağdur veya suçtan zarar görenin cezanın belirlenmesi sürecine katılmaları söz konusuydu.

Diyet ödeme (uzlaşma); suçu işleyen ile mağdur veya suçtan zarar gören arasında suçla neden olunan zararın giderilmesi noktasında anlaşma yapılmasıdır[54]. Bu anlaşma sonucunda suç nedeniyle faile veya üçüncü kişiye tepki göstermemesi için mağdura veya suçtan zarar görene bir bedel verilmekteydi[55]. Bu sebeple diyet ödeme yaptırımının uygulanmasında mağdur veya suçtan zarar görenin iradeleri önem arz etmekteydi.

Klan veya aile dışı etme, kısas ve diyet ödeme (uzlaşma) yaptırımlarının ortaya çıkmasından sonra, mağdur veya suçtan zarar gören, kişisel öç alma yerine kısas veya diyet yoluna başvurabilmekteydi[56]. Sonradan mağdur veya suçtan zarar görenin kişisel öç alma hakkı ortadan kalkmış ve kısas ya da diyet yaptırımının uygulanması geçerli olmuştur[57]. Bunun sebebi, cezalandırma hakkının mağdur veya suçtan zarar görenin elinden çıkıp devlet denilen otoritenin tekeline geçmesidir[58].

1.2.1.2. Hammurabi Kanunları

Hamumurabi kanunlarında birçok fiillin suç oluşturduğu ve bunların karşılığında kısas yaptırımının öngörüldüğü görülmektedir[59]. Kısas yaptırımının uygulanması devlet tarafından yapılmaktadır[60]. Örneğin madde 196' ya göre "Eğer bir adam, bir adamın oğlunun gözünü kör ederse, onun gözünü de kör edeceklerdir"[61]. Ayrıca Kanun'un 197. maddesine göre "Bir kimse başkasının kemiğini kırarsa onun kemiği de kırılır"[62]. Ayrıca Hammurabi kanunlarında bazı suçların yaptırımı çok ağırdı. Örneğin madde 14'te "bir kimse bir tapınağın veya

[54] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 26; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 22.
[55] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 14.
[56] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 14.
[57] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 58.
[58] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 15.
[59] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 25.
[60] Recai G. Okandan, "Hammurabi Mecellesi", İstanbul Üniversitesi Mecmuası, 1951, __https:// dergipark.org.tr/ tr/pub/ iuhfm/issue/9118/114138#author226787 (19.02.2024), s. 308.
[61] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 61.
[62] Tahsin Saygılı, "Babil Hukuku ve Hammurabi Kanunları", Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi, file:/// K:/ DOKTORA %20TEZ%20 KAYNAKLAR /BAB__L%20HUKUKU %20VE%20HAMURAB__%20KANUNLARI[%23388199]-416678.pdf (19.02.2024), s.17.

mahkemenin eşyasını çalarsa ölümle cezalandırılır ve ondan çalınmış malları çalan kişi de ölümle cezalandırılır"[63]. Kanunlarda suçlar karşılığında öngörülen kısas yaptırımı ve diğer yaptırımların uygulanması devlet tarafından sağlandığından mağdur veya suçtan zarar görenin davaya katılmasına çok ihtiyaç duyulmamaktaydı[64]. Ancak kısas yaptırımın belirlenmesinde mağdur veya suçtan zarar görenin iradeleri dikkate alınmaktaydı.

Kanunda bazı suçların faillerinin tespit edilemediği durumlarda mağdur veya suçtan zarar görenin zararları devlet tarafından karşılanıyordu. Örneğin; "eğer hırsız yakalanmamış ise, mağdur mallarının çalındığını Tanrı'nın adını söyleyerek yemin edecek, site ve eyalet valisi ona malını iade edecektir"[65]. Bu durumda zararın giderilmesi amacıyla mağdur veya suçtan zarar gören aktif rol almakta iradeleri önem arz etmekteydi.

1.2.1.3. Çin Hukuku

Çin hukukunda suçlar; adam öldürme, basit yaralama, hırsızlık, genel ahlaka aykırı işlenen fiiller, hile ve tecavüz suçları şeklinde düzenlenmiştir[66]. Çin ceza hukukunda bazı suçların karşılığında uygulanan yaptırımlar, öç alma ve diyet ödemeydi[67]. Bazı suçların karşılığında ise kısas yaptırımı uygulanmaktaydı. Örneğin mağduru öldüren fail, mağdurun akrabaları tarafından takip edilmekte ve yakalandığında öldürülmekteydi[68].

İlk zamanlarda; suçlar karşılığında öngörülen yaptırımlar suçtan zarar gören, mağdur veya yakınları tarafından uygulanmaktaydı[69]. Dolayısı ile failin yargılanması aşamasında mağdur veya suçtan zarar gören aktif rol almakta ve yargılama aşamasına katılmaktaydı. Daha sonra mağdur veya suçtan zarar gören tarafından suç işleyen faillere yaptırım uygulama sistemi terkedilmiş, devletin, suç işleyenleri takip

[63] Saygılı, "Babil Hukuku ve Hammurabi Kanunları", s. 4.
[64] Okandan, "Hammurabi Mecellesi", s. 308.
[65] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 61.
[66] Abdullah Demir, "Kadim Çin Hukuku", **Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi,** https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/520971 (19.02.2024), s. 41; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 63.
[67] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 63.
[68] Demir, "Kadim Çin Hukuku", s. 40.
[69] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 63.

ederek yaptırımları uygulaması söz konusu olmuştur[70]. Bu sebeple mağdur veya suçtan zarar görenin yargılama aşamasında ilk zamanlardaki gibi aktif katılımı da söz konusu olmamıştır.

1.2.1.4. Moğol Hukuku

Moğol hukukunda suçlar; devlete, prenslere, rahip sınıfına ve aileye karşı işlenen suçlar olmak üzere çeşitli sınıflara ayrılmaktadır[71]. Bu suçlar karşılığında öngörülen yaptırımlar; misillemeye yarayan kamu cezaları, özel menfaatlerin zarara uğraması halinde maddi zararın giderilmesi ve devlet misillemesi ile özel tazminatın giderilmesi olarak öngörülmüştü[72].

Moğol hukukunda suçlar karşılığında uygulanacak yaptırımların çoğu mali niteliktedir. Yaptırımların bir kısmı kamu cezası diğer kısmı ise özel ceza niteliğini taşımaktadır. Kamu cezaları niteliğinde olan yaptırımlar söz konusu olunca devlet yargılama aşamasında etkili olmakta ve cezayı uygulamaktadır. Örneğin kamu malına zarar verilmesi durumunda mali cezalar devlet tarafından tahsil edilmekteydi[73]. Bu durumda mağdur veya suçtan zarar görenin davaya katılması söz konusu değildi.

İşlenen suçların özel menfaatleri ihlal ettiği durumlarda özel cezalar uygulanmaktaydı. Ceza; mağdur veya suçtan zarar görene zararın ödenmesiyle yerine getirilmekteydi. Özel cezalar söz konusu olunca mağdur veya suçtan zarar gören davada aktif bir rol alabilmekte ve zararın tayini hususunda iradeleri etkili olmaktaydı. Örneğin kocanın karısı kaçırıldığında, suçlunun malları koca lehine müsadere edilir ve karısı da tazminat olarak geri verilir[74]. Bu şekilde yaptırımın uygulanması mağdur olan kocanın zararının giderilmesi konusunda iradesini ortaya koyması gerekir.

---

[70] Demir, "Kadim Çin Hukuku", s. 41; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 63.
[71] Curt Alınge, çev. Coşkun Üçok, "Moğol Kanunları", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1955, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/320/3229.pdf (19.02.2024), s. 286.
[72] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 63.
[73] Alınge, "Moğol Kanunları", s. 287.
[74] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 64.

1.2.2. Eski Batı Hukukunda

1.2.2.1. Eski Yunan Hukuku

Eski Yunan hukukunun ilk dönemlerinde, suçlar karşılığında öngörülen yaptırım kısas cezasıydı[75]. Örneğin kasten adam öldürme suçunun karşılığında ölüm cezası öngörülmüştü[76]. Sonraları suçlar karşılığında kısas yaptırımına daha az yer verilmiş kısasın yerine uzlaşma bedeli yaptırımı kabul edilmişti[77].

Eski yunan hukukunda yargılama yapılırken ceza davası ve hukuk davası ayrımı yapılmamıştı[78]. Sanıkları yargılayan hâkimler, mağdur veya suçtan zarar görenin istekleriyle bağlıydılar ve onların iradeleri dışında karar alamazlardı[79]. Bu sebeple faillerin yargılandığı davalarda mağdur veya suçtan zarar gören aktif rol alabilmekte ve bu davalara katılabilmekteydi[80].

1.2.2.2. Roma Hukuku

Roma hukukunda suçlar, özel hukuk suçları ve kamuya karşı işlenen suçlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Özel hukuk suçları; basit yaralama, şerefe yönelik gibi kişilere karşı işlenen suçlar ve mala karşı işlenen suçlardır. Özel hukuk suçları, kişisel öç almanın yerini diyet ödemenin alması ile ortaya çıkmıştır. Bu suçlar hukuk mahkemelerinde karara bağlanıyordu. Kamuya karşı işlenen suçlar; vatana ihanet, büyücülük, kundakçılık, anne veya babayı öldürme yalan yere şahitlik gibi sosyal düzeni bozan suçlardır[81]. Suçların bu iki gruptan hangisine gireceği yasayla

---

[75] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 64.

[76] Ayşen Sina, "Eski Yunan Yargı Sistemi: Mö IV Yüzyılda Atina'da Yargıçlar ve Mahkemeler", 2016, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/arama?d1=0&d2=0&s=123&k=0&w= (19.02.2024), s. 422.

[77] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 64; Hasan Sınar, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama**, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2016, s. 65.

[78] Özbek ve Diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** s. 88; Sina, "Eski Yunan Yargı Sistemi: MÖ IV Yüzyılda Atina'da Yargıçlar ve Mahkemeler", s. 426.

[79] Sina, "Eski Yunan Yargı Sistemi: MÖ IV Yüzyılda Atina'da Yargıçlar ve Mahkemeler", s. 426; Ahmet Gürbüz, **Hukuk Felsefesi Açısından Yararcılık Teorisinin Eleştirisi**, Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 10.

[80] Peggy M. Tobolowsky, "Victim Participation in the Criminal Justice Process: Fifteen Years after the President's Task Force on Victims of Crime," **New England Journal on Criminal and Civil Confinement, C.** 25, s. 24.

[81] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 4; .Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 66.

düzenlenir ve uygulanacak usul buna göre belirlenirdi[82]. Roma hukukunda özel hukuk kanunlarına aykırı davranıldığında hem hukuki sonuçlar hem de cezai yaptırım söz konusu olabilmekteydi[83].

Roma hukukunun ilk dönemlerinde, kamuya karşı işlenen suçların faillerinin yargılanması için davaya ihtiyaç duyulmaktaydı. Herkes bu davayı açabilirdi[84]. Kamuya karşı işlenen suçlar kural olarak resmi yargılama usulüne tabi idi[85]. Bu suçlar bakımından faillin cezalandırılması öncellikle mağdur veya suçtan zarar gören tarafından istenebiliyordu[86]. Bu suçlardan mağdur olanlar veya zarar gören kişiler, dava açılması için konsüle ihbarda bulunabilir ve onu dava açmaya zorlamak için bütün delilleri toplayabilirlerdi. Mağdur veya suçtan zarar görene kamuya karşı işlenen suçların faillerinin yargılaması için yetki tanındığı için bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması aşamasında mağdur veya suçtan zarar görenin müdahalesi söz konusuydu[87]. Bu dönemde özel hukuk suçlarının işlenmesinin sonucunda mağdurun veya suçtan zarar görenin zarara uğratıldığı kabul edilirdi. Bu suçların neden olduğu mağduriyetin giderilmesi, para veya tazminat niteliğindeki mali bir cezanın ödenmesi ile sağlanırdı[88]. Özel hukuk suçlarının mağduru veya suçtan zarar göreni, haklarını talep etmek amacıyla hukuk mahkemesine başvurur ve buradaki yargılama özel hukuk kurallarına göre yapılırdı[89]. Bu durumda mahkemeler ancak mağdur veya suçtan zarar görenin başvurusu üzerine uyuşmazlığı çözerdi[90]. Böylece özel hukuk suçları bakımından mağdur veya suçtan zarar görenin yargılama aşamasında aktif bir rol alarak davaya katıldıkları görülmektedir.

---

[82] Mehmet Üçer, **Roma Hukukuna Giriş**, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2021, s. 110; Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 16.

[83] Üçer, **Roma Hukukuna Giriş**, s. 65.

[84] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 4; Mehmet Üçer, "Roma Hukukundan Günümüze Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim", **Hukukta Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları**, (S.137-147), Seçkin Yayınevi, Ankara 2018. s. 139.

[85] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 16; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 66.

[86] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 66.

[87] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 4.

[88] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 66.

[89] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 16; Bu dönemde, özel hukuk suçlarının yargılaması ceza hukukuna yapılmıyor ve cezalar çok ağırdı. Bkz. Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 65.

[90] Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 43; Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 15; A.Nadi Günal ve Mehmet Üçer, **Roma Hukuku Kavram ve Kurumları**, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2023, s. 254.

Milattan önce 149 yılında jürili mahkemelerin kurulmasından sonra kamuya karşı işlenen suçlar ve özel hukuk suçları bu mahkemelerde yargılanırdı[91]. Kamuya karşı işlenen suçlar ile ilgili mağdur veya suçtan zarar görenin yanı sıra kanuni engeli bulunmayan herhangi bir kişi de dava açabilirdi. Mağdur veya suçtan zarar gören; davanın açılması, yürütülmesi ve geri alınabilmesi konularında özgür olduğu için jürili mahkemeler döneminde mağdur veya suçtan zarar gören bu suçların faillerinin yargılanması sürecine katılabilmekteydi [92]. Jürili mahkemelerin kurulmasından sonra özel hukuk suçlarının yargılaması da bu mahkemelerde yapılırdı. Davacı olarak suçluları takip etmek onurlu bir davranış olarak kabul ediliyordu. Bu suçların yaptırımı kısas veya diyet ödeme idi[93]. Bu dönemde özel hukuk suçlarının yargılaması aşamasında mağdur veya suçtan zarar görenin davaya müdahaleleri söz konusuydu.

Roma devletinin imparatorluk döneminde, kamuya karşı işlenen suçların kapsamı genişletilmişti[94]. Kamuya karşı işlenen suçlara eklenen yeni suçlarda dava açma yetkisi sadece mağdur veya suçtan zarar görene verilmesine rağmen diğer kamuya karşı işlenen suçlarda memurlara da dava açma hakkı tanınmıştı[95]. Bu dönemde mahkemeler artık ihbar üzerine de harekete geçebilmekteydi. Yine bu dönemde, kamuya karşı işlenen suçlar ile ilgili davaların takibini kişilerin iradesine bağlı olmaktan çıkarıp devlete verme anlayışı ortaya çıkmıştı[96]. Bu sebeple söz konusu suçlar, re'sen soruşturulup kovuşturulmuş ve devlet tarafından yaptırıma tabi tutulmuştur[97]. İmparatorluk döneminde her ne kadar kamuya karşı işlenen suçların re'sen soruşturulması ve kovuşturulması söz konusu olsa da özellikle kamuya karşı işlenen suçlara eklenen yeni suçların yargılanması bakımından mağdurun veya

[91] Jürili mahkemeler, önceleri olaydan olaya oluşurken sonraları sürekli hale gelmiş ve daha sonra bunlara ceza davaları verilmişti. Davalar bu mahkemeler önünde herkese açık, sözlü ve çelişmeli görülürdü. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 5.

[92] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 5; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 66.

[93] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 5; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 67.

[94] Eklenen bu yeni suç grubu extra ordinaria olarak adlandırılmış ve bunlar imparator emirnameleriyle ortaya çıkmıştır. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 6.

[95] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 6. Roma hukukunda yapılan değişikliklerle mağdur ve suçtan zarar gören korunmuştur. Bkz. Neslihan Göktürk, **Haksızlık Yanılgısının Ceza Sorumluluğuna Etkisi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s.79.

[96] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 16.

[97] Re'sen kovuşturma usulü devlete karşı işlenen suçlar, kamusal nitelikli suçlar ve zina gibi suçlarda uygulanmaktaydı. Bkz. Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 16.

suçtan zarar görenin iradeleri önem arz etmekteydi. Bu sebeple mağdur veya suçtan zarar görenin kovuşturma aşamasında davaya katılmaları mümkündü[98]. Ancak bu dönemde özel hukuk suçlarının uygulama alanı daralmıştı[99]. Böylece yargılama usulü bakımından özel hukuka tabi olan fiiller giderek kamusal ceza hukuku içine alınmıştı[100]. Bu dönemde kişiler arasındaki basit fiiller ve basit suçlar özel hukuk suçlarını oluşturmaktaydı[101].

Roma hukukunda her dönemde hem kamuya karşı işlenen suçlar hem de özel hukuk suçlarının faillerinin yargılanması aşamasında mağdur veya suçtan zarar gören yargılamaya katılmakta hatta cezanın belirlenmesinde çoğu zaman etkin rol oynamaktaydı.

1.2.2.3. Cermen Hukuku

Cermen toplumunda yaşamın merkezi aileydi[102]. Cermen hukukunda, hukukun uygulanması ve korunması suçtan zarar gören, mağdur ve ailelerinin takdirine bırakılmıştı[103]. Cermen hukukunda suç esas itibariyle sadece kişiyi ve onun ait olduğu aileyi ilgilendiriyordu. Suç işleyen kişi, mağdur ve onun ailesiyle düşmanlık içine giriyordu[104]. Bu sebeple Cermen hukukundaki anlayışa göre suç; mağdur veya ailesine karşı failin gerçekleştirdiği hareketlerdir. Mağdur veya suçtan zarar görenin rızasının varlığı durumunda failin gerçekleştirdiği hareketler suç teşkil etmezdi. Ancak toplumun güvenliğini ilgilendiren vatana ihanet gibi suçlarda rızanın geçerliliği söz konusu değildi[105].

Aile bireylerinin birbirlerine karşı işlediği suçlarda, faili cezalandırmak aile reisinin görevi idi. Dolayısıyla bu durumda mağdur veya suçtan zarar gören, failin cezalandırılması konusunda söz sahibi değildi. Fail ile mağdur veya suçtan zarar

---

[98] Tobolowsky, "Victim Participation in the Criminal Justice Process: Fifteen Years after the President's Task Force on Victims of Crime", s. 24.
[99] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 5.
[100] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 67.
[101] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 69.
[102] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.42.
[103] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s.25; Veli Kafes, "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** 2011, https:// dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/ 624649 (19.02.2024), s. 96.
[104] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 7.
[105] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 19.

görenin farklı ailelerden olması durumunda, öç alma yaptırımı istenebileceği gibi bu yaptırımın yerine halk mahkemesine başvurularak tazminat da talep edilebiliyordu[106]. Bu yaptırımlardan hangisinin uygulanacağı mağdur veya suçtan zarar gören tarafından belirleniyordu[107]. Ayrıca mahkemenin hükmettiği tazminat, mağdur veya suçtan zarar gören tarafından tahsil edilirdi[108].

Cermen hukukunda ceza ve medeni hukuk ayırımı bulunmamaktaydı[109]. Mağdur veya suçtan zarar gören, failler hakkında dava açma ile hem tatmin duygusunu hem de tazminat talebini gerçekleştiriyorlardı[110]. Yargılama sonucunda failin ödemesine karar verilen para, hem ceza hem de tazminat niteliğindeydi[111].

Suçun sadece mağdur veya suçtan zarar göreni ve ailelerini ilgilendirdiği kabul edildiğinden davayı da yalnızca bu kişiler açabiliyordu[112]. Faillerin yargılanması mağdur veya suçtan zarar gören tarafından sağlanır ve takip edilirdi[113]. Cermen hukukunda mağdur veya suçtan zarar görenin faillerin yargılanması konusunda aktif rol alması ve davaya katılması söz konusuydu[114].

Cermen hukukunda öç alma ve diyet yaptırımları çoğunlukla uygulanırdı. Ancak topluma karşı işlenen harp hiyaneti ve ordudan kaçma gibi kamuya karşı işlenen suçların faillerine toplum dışı bırakma veya ölüm cezası yaptırımları uygulanırdı[115]. Cermen hukukunda devletin güçlenmesiyle suçların soruşturulması ve kovuşturulması devlet tarafından yapılmış olup ceza davası kamu davası niteliğini almıştı[116]. Bu nedenle ceza muhakemesi, hukuk muhakemesinden ayrılmıştı[117].

---

[106] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 7. Bu dönemde hukuka aykırı davranışta bulunan kişi ortaya çıkan suçlardan sorumluydu. Bkz. Serkan Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 50

[107] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 19.

[108] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 8.

[109] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 69.

[110] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.120.

[111] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 8.

[112] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 8.

[113] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 69.

[114] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s.25.

[115] Onursal, Kamu Davasına Müdahale, s. 8; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 69. Cermen hukukunda failin; mağdur, suçtan zarar gören veya ailelerine belli bir bedel vererek anlaşma imkânı söz konusuydu. Bkz. Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 19.

[116] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s.27.

Tazminat isteyerek ceza davasına katılma, ceza davasının asli ve genel nitelik kazanmasından sonra mümkün hale gelmişti[118].

1.2.2.4. Fransız Hukuku

Fransız ceza muhakemesinde ceza davası kamu davası niteliğindedir. Bu nedenle ceza davalarını savcı açabilmekteydi[119]. Mağdur veya suçtan zarar görene şahsi haklarını talep etmeleri bakımından geniş bir imkân tanınmıştı[120]. Mağdur veya suçtan zarar gören, şahsi hak davasını hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde açabilmekteydi[121]. Hukuk veya ceza mahkemesinden birisine başvurduktan sonra diğerine başvurmak mümkün değildi. Şahsi hak talebi üzerine ceza hâkiminin vereceği karar, aynı dava ile ilgili hukuk hâkiminin vereceği karardan daha etkili olduğu için mağdur veya suçtan zarar gören ceza mahkemesindeki dava neticeleninceye kadar hukuk mahkemesine başvuramazdı[122].

Mağdur veya suçtan zarar gören, şahsi hakkını ceza mahkemesinde talep etme yolunu seçerse bu amaçla kamu davasına katılır. Mağdurdan bağımsız olarak geniş yetkilere sahip olan savcı kamu davası açabilir[123]. Savcı herhangi bir sebepten dolayı kamu davasını açmadığı takdirde, ceza mahkemesinde şahsi hakkını talep eden mağdur veya suçtan zarar gören, kabahat ve cezası az olan suçlarda şüpheliyi doğrudan doğruya ceza hâkiminin önüne davet ederek kamu davasını açabilirdi[124]. Dolayısıyla bu durumda mağdur veya suçtan zarar gören fail ile ilgili yapılan yargılamada aktif rol almakta ve davaya katılabilmekteydi[125].

---

[117] Bu dönemde devlet güçlendiğinden bazı suçların kovuşturulması memurlar tarafından re'sen yapılmaktaydı. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 8.
[118] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 9.
[119] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 9.
[120] Kafes, "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", s. 106.
[121] Onursal, Kamu Davasına Müdahale, s. 13; Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 153.
[122] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 13; Özbek, Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi, s. 154
[123] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s.43.
[124] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 13.
[125] Tobolowsky, "Victim Participation in the Criminal Justice Process: Fifteen Years after the President's Task Force on Victims of Crime", s. 24.

1.2.3. İslam Hukukunda

İslam ceza hukukunda suçlar karşılığında uygulanan yaptırımlar; had, kısas (veya diyet) ve tazir cezaları olarak öngörülmüştür[126]. Had cezası; Allah hakkı yani toplum hakkı olarak yerine getirilmesi gerekli olan, miktar ve niteliği ve naslarla belirlenmiş olan yaptırımlara denir[127]. Had cezası ile korunan yarar, insanları kötülüklerden uzaklaştırmak ve insanların her türlü can ve mal güvenliğini sağlamaktır. İslam ceza hukukunda zina iftirası, zina, hırsızlık, içki içmek, devlete isyan yağma ve dinden çıkmak suçu had cezasını gerektiren suçlar; olarak düzenlenmiştir[128].

İslam ceza hukukunda kasten öldürme, kasıt benzeri ile öldürme, hataen öldürme, kasten yaralama ve hataen yaralama suçlarının yaptırımı kısas ve diyet olarak öngörülmüştür[129]. İslam ceza hukukunda kısas ve diyet yaptırımı, mağdur veya suçtan zarar görenin talebi üzerine uygulanan bir cezadır[130]. Bu sebeple bu suçların faillerinin yargılanması aşamasında, mağdur veya suçtan zarar gören davaya katılmakta ve cezanın belirlenmesi konusunda iradeleri dikkate alınmaktaydı.

Tazir yaptırımını gerektiren suçlar: Ayet ve hadislerde yer almayan, ilgili merciler ve yargı organları tarafından kişilere veya kamuya zarar verdikleri için yasaklanan fiiller olup[131] İslam'ın hükümleri ve genel ilkelerine aykırılık

---

[126] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 61; Mehmet Köroğlu, " İslam Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar", **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2015, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31255 (19.02.2024), s. 215; İslam hukukunda hapis cezası bulunmadığından hapis cezalarının infazı amacına yönelik bir bina inşa edilmemiştir. Bkz. Necmi Acun, **Ceza İnfaz Kurumu İdaresi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 19.

[127] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 62; Rıfat Uslu, " İslam Hukukunda Suç ve Ceza Kavramı", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2015, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt8/sayi37_pdf/7ilahiyat/uslu_rifat.pdf (19.02.2024), s. 1053.

[128] Mehmet Köroğlu, " İslam Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar", s. 216.

[129] Rıfat Uslu, " İslam Hukukunda Suç ve Ceza Kavramı", s. 1054.

[130] Mehmet Köroğlu, " İslam Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar", s. 216; Said Ramazan El- Buti, **İslam Akaidi**, Madve Yayınevi, İstanbul 1986, s. 384; Koray Doğan, **Nticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 33.

[131] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 72; İlhan Akbulut, " İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar**", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** 2003, http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=38&sayi_id=283 (19.02.2024), s. 16; Bir fiilin işlenmesi topluma zarar veriyorsa, söz konusu fiil suç olarak kabul edilir ve karşılığında yaptırım öngörülür. Bkz., Mustafa Avcı, " Suç Mağdurlarına Tazminat Ödenmesi Anlayışının Tarihi Gelişimi", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2006, https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/27023/284366 (19.02.2024), s.9.

oluşturmamaktadır[132]. Bu suçların sayısı zaman ve şartlara göre çoğalabilir veya azalabilir[133]. Tazir suçları ve cezaları İslam ceza hukukunun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır[134].

İslam ceza hukukunda soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin davasını hâkim huzurunda açması gerekirdi[135]. Bu sebeple şikâyete tabi suçlarda davanın açılması ve yargılanmanın yapılması aşamasında mağdur veya suçtan zarar gören etkili olmaktaydı. Örneğin kısas yaptırımının uygulandığı suçlarda, mağdur veya suçtan zarar görenin şikâyeti olmadığı sürece dava açılmazdı[136].

Soruşturulması ve kovuşturulması re'sen yapılan suçlarda ise mağdur veya suçtan zarar görenin yanı sıra herkes yargılamanın başlaması için harekete geçebilirdi. Bununla birlikte hâkim de herhangi bir kimsenin talebine bağlı kalmadan yargılama yapardı[137]. Bu bakımdan davanın açılması ve yargılamanın yapılması sadece mağdur veya suçtan zarar görenin iradesine bağlı değildi.

1.2.4. Osmanlı Hukukunda

Osmanlıda devlet, İslam dinini kabul ettiğinden İslam ceza hukuku uygulanmıştır[138]. Fakat Osmanlı'da toplum güvenliği ve kişi haklarını koruma amacıyla İslam'ın genel ilkelerine aykırı olmamak üzere padişahın ortaya çıkardığı ferman ve kurallarla örfi hukuk gelişmiştir[139]. Osmanlı adliye teşkilatı ve ceza

---

[132] Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 1991, s. 71; Mehmet Köroğlu, " İslam Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar", s. 216.

[133] Mehmet Köroğlu, " İslam Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar", s. 215.

[134] Rıfat Uslu, " İslam Hukukunda Suç ve Ceza Kavramı", s. 1061.

[135] Kemal Yıldız," İslam Muhakeme Hukukunda Davanın Şartları ve Muhakeme süreci", **Ekev Akademi Dergisi**, 2005, s. 123.

[136] Kemal Yıldız," İslam Muhakeme Hukukunda Davanın Şartları ve Muhakeme süreci, s. 123.

[137] Kemal Yıldız," İslam Muhakeme Hukukunda Davanın Şartları ve Muhakeme süreci, s. 123.

[138] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 31; Osmanlı ceza hukukunun temeli İslam hukukudur. İslam dininin temel kaynakları olan Kur'an ve Sünnet Osmanlı ceza hukukunun da temelini oluşturmaktadır. Bkz., Müge Vatansever, **"Osmanlı Ceza Hukukunda Adil Yargılanma İlkesi"**, ("Yayımlanmamış Doktora Tezi"), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir 2018, s. 52.

[139] Yunus Koç ve Murat Tuğluca, "Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Yargılama ve Toplumsal Yapı", **Türk Hukuku Araştırmaları Dergisi**, 2006, http:// ktp.isam.org.tr/ pdfdrg/ D02894/ 2006_2/ 2006_2_KOCY_TUGLUCAM.pdf (Erişim, 19.02.2024), s. 10; Örfi Ceza hukuku olarak ayrı bir hukuk dalından bahsedilirken bununla İslam'ın temel kaynaklarına aykırı hukuk kuralları anlaşılmamalıdır. Dolayısıyla Osmanlı Ceza hukukunun İslam kurallarına aykırı ve bağımsız

muhakemesi işlemleri büyük ölçüde kendisinden önce kurulmuş İslam ülkelerinin ceza muhakemesi işlemleriyle benzerlik taşımaktadır. Fakat Osmanlı'da ceza muhakemesi işlemleri zamanla gelişmeler göstermiştir[140].

Osmanlı ceza hukukunda had cezasını gerektiren ve tazir cezasını gerektiren Allah hakkına yani kamu hakkına yönelik suçlar bakımından yargılama re'sen yapılırdı. Bu sebeple soruşturmanın başlaması mağdur veya suçtan zarar görenin iradesiyle ilgili değildi[141]. Tarafların iradelerine bağlı olmaksızın hâkim yargılama yaparken her türlü delile başvurabilirdi[142]. Had cezasını gerektiren ve tazir cezasını gerektiren Allah hakkına yani kamu hakkına yönelik suçların soruşturulması ve kovuşturulması aşamasında mağdur veya suçtan zarar görenin aktif rolu bulunmamaktaydı.

Kısas ve diyet yaptırımını gerektiren yani kişi haklarını ihlal eden suçlar bakımından soruşturma ve kovuşturmanın başlaması için mağdurun şikâyeti gerekirdi[143]. Mağdur bu durumda faili affedebileceği gibi failden para, eşya veya mal şeklinde diyet de isteyebilirdi[144]. Bu suçlar bakımından fiilin işlendiğini iddia eden mağdur veya suçtan zarar gören, ispat yükü altındaydı. Dolayısıyla hâkim tarafların ileri sürdüğü delillere bağlıydı[145].

Osmanlı ceza muhakemesinde kısas ve diyet yaptırımını gerektiren suçlar bakımından mağdur veya suçtan zarar gören dava açabileceğinden ve yargılamada kendilerinin ileri sürdükleri deliller aracılığıyla suçun ispatı sağlandığından[146],

---

hukuk olduğunu düşünmek mümkün değildir. Bkz. Koç ve Tuğluca, "Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Yargılama ve Toplumsal Yapı", s. 13

[140] Vatansever, **"Osmanlı Ceza Hukukunda Adil Yargılanma İlkesi"**, s. 52. Askeri sınıfın yargılanmasında İslam Hukukunun koyduğu kurallara tam bağlılık söz konusu değildi. Bkz Derya Yaman ve Murat Yaman, **Askeri Yargı Ve Adli Yargı Arasındaki Görev Sorunları**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001, s. 27.

[141] Mustafa Avcı, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, Gökkube Yayınevi, İstanbul 2004, s. 191; Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 28.

[142] Vatansever, **"Osmanlı Ceza Hukukunda Adil Yargılanma İlkesi"**, s. 126.

[143] Avcı, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, s. 79; Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 28.

[144] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 29.

[145] Abdullah Demir, **Osmanlı Medeni Yargılama Hukuku**, Dijital basımevi, İstanbul 2009, s. 91; Osmanlı ceza muhakemesi hukukunda kural olarak ispat yükü iddia sahibi üzerindedir. Yani iddia sahibi delil getirerek iddiasını ispat etmek ile görevlidir. Demir, **Osmanlı Medeni Yargılama Hukuku**, s. 91;

[146] Tahsin Fendoğlu, **Türk Hukuk Tarihi**, Filiz kitabevi, İstanbul 2000, s. 472.

mağdur veya suçtan zarar gören bu suçlar bakımından davada aktif rol alabilmekte ve dolayısıyla davaya katılabilmekteydi. Mağdur veya suçtan zarar gören, davaya katılmakla mağduriyetini gidermenin yanı sıra hükmedilecek cezanın belirlenmesi aşamasında etkili olabilmekteydi[147]. Bu sebeple Osmanlı hukukunda mağdur veya suçtan zarar görenin ceza davalarına katılmaları önem arz etmekteydi.

1.2.5. 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda

Ceza muhakemesinde katılma, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun beşinci kitabın "Müdahale yolu ile dava" başlıklı İkinci Fasıl'ında düzenlenmiştir. Davaya katılma ile ilgili hükümler, 1412 sayılı Kanunu'nun 365 ile 372. maddeleri arasında yer almaktadır. "Hukuku amme davasına iltihak" başlıklı 365. maddede; suçtan zarar gören herkesin tahkikatın[148] her aşamasında kamu davasına katılabileceği düzenlenmiş ayrıca bu şekilde kamu davasına katılanların şahsi haklarını da isteyebileceği hüküm altına alınmıştır[149]. 1412 sayılı kanunda kanun yolu aşamasında davaya katılma kurumu düzenlenmemiştir. 5271 sayılı kanunda kural olarak kovuşturma evresinde ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar ve bazı hallerde kanun yolu aşamasında davaya katılma imkânı tanınmıştır.

1412 sayılı CMUK'ta davaya katılabilecekler arasında sadece suçtan zarar görenler sayılmış ancak 5271 sayılı CMK'da davaya katılabilecekler arasında sayılan mağdur ve malen sorumlular yer almamıştır. Yargıtay içtihadı birleştirme kararında, iş kazalarında doğan ceza davalarına zarar gören mağdur veya ölümü halinde zarar gören mirasçıların davaya katılma talebinde bulunabileceği belirtilmiş, işçi sigortalar kurumunun doğrudan doğruya zarar gören olmağı için davaya katılmayacağı ifade

---

[147] Ziya Koç, "**Ceza Muhakemesinde Katılan"**, ("Yayımlanmış Doktora Tezi"), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Konya 2010, s. 40.

[148] Ceza muhakemesinde kamu davasına müdahale için açılmış bir dava söz konusu olmalıdır. Asıl ceza davası savcının son soruşturma açılması için mahkemeye verdiği bir iddianame veya ilk soruşturmanın yapılması için sorgu hâkimine verdiği bir talepname ile açılır. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 63.

[149] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 365*:" Suçtan zarar gören her şahıs tahkikatın her halinde müdahale yolu ile hukuku amme davasına iltihak edebilir. Bu suretle amme davasına iltihak edenler şahsi haklarını da isteyebilirler*".

edilmiştir[150]. Hem 5271 sayılı kanunda hem de 1412 sayılı kanunda suç ayırımı yapılmayarak tüm suçlar bakımından kamu davasına katılma olanağı sağlanmıştır.

1412 sayılı Kanununa göre katılma, merciine dilekçe verilerek veya sözlü beyanın zabıt kâtibi tarafından tutanak altına alınmak suretiyle yapılabilir (CMUK m. 366/1)[151]. Nitekim Yargıtay kararında, yasaya uygun katılma istemi olmadan şikâyetçi vekilinin vekâletnamesine dayanılarak davaya katılma kararının verilemeyeceği belirtilmiştir[152]. Davaya katılan kefalet vermekle mükellef değildir. Davaya katılma başvurusu hakkında ilgili merci, Cumhuriyet savcısını dinledikten sonra karar verir (CMUK m. 366/2, 3)[153]. Davaya katılma davayı durdurmaz (CMUK m. 368/1). Tarihi belli olan duruşma ve diğer ceza muhakemesi işlemleri vaktin darlığından dolayı davaya katılan kimseye haber verilemeyecek olsa bile zamanında yapılır (CMUK m. 366/8)[154]. 5271 sayılı kanun ile 1412 sayılı kanunda katılma usulü ile ilgili benzer hükümler yer almaktadır.

Davaya katılan, şahsi dava savcısının sahip olduğu haklara sahiptir (CMUK m. 366/7)[155]. Şahsi davacı kuıral olarak savcı durumunda olduğundan katılan da savcı yetkilerine sahiptir. Savcıdan farklı olarak katılan, duruşmada hazır bulunmadığı zaman kendisini temsil ettirmeyebilir. Bu durumda son kararın katılana tebliğ edilmesi gerekir[156]. 5271 sayılı kanunda katılanın sahip olacağı haklar bakımından farklı düzenlemer yer almaktadır. Bu doğrultuda bazı suçlarda mağdur ve suçtan zarar görenin davaya katılması halinde avukat görevlendirilmesini barodan

---

[150] YİBK, E. 15, K. 19, T. 3.6.1957. Bkz. Erdener Yurtcan, **Ceza Muhakemeleri Usulü Şerhi**, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul 1988, s. 253.

[151] Müdahale beyanı, dilekçe şeklinde olabileceği gibi zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine de yapılabilir. Kanun bu zabıt varakasının reis veya hâkime tasdik ettirilmesini istemiştir. Zabıt varakasına geçirilecek bu beyan duruşma haricinde mahkeme kaleminde yapılabildiği gibi duruşma sırasında da yapılabilmelidir. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 97-98.

[152] Y. 8.C.D. E.8653, K.3953, T. 24.9.1985. Bkz. Yurtcan, **Ceza Muhakemeleri Usulü Şerhi**, s. 263.

[153] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 366*:" Müdahale, merciine verilecek bir istida veya zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyanla olur. Bu zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir. Bu merci Cumhuriyet Müddeiumumisini dinledikten sonra davaya müdahale talebinin kabule şayan olup olmadığına karar verir.* "

[154] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 368*:" Müdahale davayı durdurmaz.Tarihi tayin edilmiş olan duruşma ve muhakeme usulüne mütaallik sair muameleler-vaktin darlığından dolayı davaya dahil olan kimse celpolunamıyacak veya haberdar edilmiyecek olsa bile - muayyen günde yapılır".*

[155] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 367*:" Müdahale talebi kabul edildiği anda dahili dava olan kimse şahsi dava savcısının haiz olduğu aynı haklardan istifa eder".*

[156] Nurullah Kunter, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** BetaYayınevi, 9. Baskı, İstanbul 1989, s. 437.

talep edebileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca suçtan zarar gören ya da mağdurun kendisini savunamayacak derecede akıl hastası, dilsiz, çocuk veya sağır olması halinde istemleri aranmadan kendilerine vekil görevlendirilerek yargılama yapılır[157].

1412 sayılı Kanunun göre kamu davasına katılma, davayı durdurmaz ve katılma kararından önce verilen kararlara karşı savcı için öngörülen sürelerde katılan, kanun yoluna gidebilir (CMUK m. 368, 369)[158]. Davaya katılan, duruşmaya gelmese bile yargılamada verilecek hüküm ona tebliğ edilir (CMUK m. 370)[159]. Katılma kararından önce verilen kararlar katılana tebliğ edilmese bile süresinde katılan bu kararlara karşı kanun yoluna başvurabilir[160]. Söz konusu düzenlemelere benzer hükümler 5271 sayılı kanunda da yer almıştır.

1412 sayılı Kanuna göre davaya katılan, Cumhuriyet savcısına bağlı kalmaksızın kanun yollarına başvurabilir ve katılan kimsenin katılmadan vazgeçmesi halinde davaya katılma hükümsüz kalır (CMUK m. 372, 371)[161]. Bu onun davacılık statüsünün bir sonucudur, çünkü yargılamaya taraf olarak katılanlar, verilen kararları yasayollarında tartışmak hakkına da sahiptir[162]. Aynı hükümler 5271 sayılı kanunda da yer almıştır. Katılan, katılma talebini reddeden mahkeme kararına karşı katılan sıfatıyla temyiz yoluna gidebilir. Katılan istediği zaman katılma davasını geri alabilir[163]. Bu bakımdan hükmün bozulmasından sonra davaya katılma talebinde bulunulabilir. Nitekim Yargıtay kararında temyiz sonucunda müdahil idare

---

[157] 5271 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239.

[158] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 368:*" Müdahale davayı durdurmaz. Tarihi tayin edilmiş olan duruşma ve muhakeme usulüne müteallik sair muameleler vaktin darlığından dolayı davaya dahil olan kimse celp olunamayacak veya haberdar edilmeyecek olsa bile muayyen günde yapılır ".* 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 369:*" Müdahaleden evvel sadır olup da Cumhuriyet müddeiumumisine tebliğ edilen kararların dahili davaya tebliğine ihtiyaç yoktur. Bir karar aleyhine kanun yoluna müracaat için Cumhuriyet müddeiumumisinin tabi olduğu mehilin geçmesiyle davaya dahil olan dahi müracaat hakkını kaybeder ".*

[159] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 370:*" Davaya dahil olan kimse veya mümessili son tahkikata sadır olacak hüküm davaya dahil olan kimseye tebliğ olunur ".*

[160] Kunter, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 438; Faruk Erem, **Ceza Usul Hukuku**, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınevi, Ankara 1954, s. 559.

[161] 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 372:*" Davaya dahil olan kimse vazgeçerse müdahale hükümsüz kalır".* 1412 saylı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 371:*" Davaya dahil olan şahıs Cumhuriyet müddeiumumisine bağlı kalmaksızın kanun yoluna müracaat edebilir. Kabul olunmayan karar, davaya müdahale edenin müracaatı üzerine bozulursa Cumhuriyet müddeiumumisi işi yeniden takibe mecburdur".*

[162] Erdener Yurtcan, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 9. Baskı, MelisaYayınevi, İstanbul 2002, s. 930.

[163] Kunter, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 438.

temsilcinin davaya katılma dilekçesinin kabulüne karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir[164].

1.3. DAVAYA KATILMAYA HÂKİM OLAN İLKELER

1.3.1. Hukuk Devleti İlkesi

Hukuk devleti, kişilerin hukuki güvenlik içinde bulundukları, devletin eylem ve işlemlerinin hukuk kuralına bağlı olduğu devlettir[165]. Hukuk devleti, bütün kamusal faaliyetlerin hukuk kuralları içinde yapıldığı ve hukuk kurallarının hem yönetilenler hem de yöneticiler bakımından bağlayıcı olduğu devlet yönetimidir[166]. Hukuk devleti olan ülkelerde; yasama, yürütme ve yargı organı hukuka bağlı olmalıdır. Ayrıca idare yargısal denetime tabi olmalı, hâkimler bağımsız ve teminatlı olmalı, idari faaliyetler önceden bilinebilir olmalı, hukuki güvenlik ilkesi mevcut olmalı ve idarenin mali sorumluluğu söz konusu olmalıdır[167]. Ayrıca hukuk devleti, insan haklarının gerçekleştirilmesi, adaletin sağlanması ve güvenliğin temin edilmesi konusunda gereğini yerine getiren devlettir[168].

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde sözleşmeyi imzalayan ülkelerin hukukun üstünlüğünü korumayı amaçladıkları belirtilmiştir[169]. 1982 Anayasası'nın 2.

---

[164] Y. 3.C.D. E.8685, K.9364, T. 14.6.1984. Bkz. Yurtcan, **Ceza Muhakemeleri Usulü Şerhi**, s. 263.

[165] Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, Yetkin Basımevi, Ankara 2009, s. 122; Hukuk devleti, temel hakların güvenceye bağlanması, kanunların Anayasaya uygunluğu, kanunların genel olması ve yönetimin hukuka bağlığının sağlanması demektir. Bkz. Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin yayınevi, Ankara 2019, s. 59; Hasan Tunç, Faruk Bilir ve Bülent Yavuz, **Türk Anayasa Hukuku**, Berikan Yayınevi, Ankara 2011, s. 81; Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu ve Nami Çağan, **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 39.

[166] Fazı Hüsnü Erdem, "Hukuk Devleti ve 1982 Anayasası", **Liberal Düşünce Dergisi**, S.16, C.4, Y.1999, s. 33.

[167] Kemal Gözler, **Anayasa Hukukuna Giriş**, Ekin Basımevi, Bursa 2017, s. 83; Hukuk devletinde, devletin üstün bağlayıcı bir hukuk metni ile bağlı olması, devlet gücünün değişik organlar arasında paylaştırılması, bütün devlet faaliyetlerin hukuk kurallarına bağlı olması ve bu bağlılığın bağımsız yargı organlarınca yargısal denetime tabi olması söz konusu olmaktadır. Bkz. Mithat Sancar, **Devlet Aklı Kıskacında Hukuk Devleti**, İletişim yayınevi, İstanbul 2008. s. 35; Nurettin Bilici, **Vergi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 31.

[168] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 113; Mehmet Nuri Güzel, **Meclis Araştırması Ve Görüşülen Meclis Araştırma Komisyonu Raporlarının Hukuk Devleti İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 69.

[169] AİHS'nin başlangıç kısmında: *"aynı inancı taşıyan ve siyasal gelenekler, idealler, özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa devletlerinin hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Bildiri'de yer alan bazı hakların ortak güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmaya*" kararlı oldukları belirtilmiştir.

maddesinde Türkiye Cumhuriyet'inin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir[170]. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun[171] 1. maddesinde hukuk devletini korumanın ceza kanunun amaçlarından biri olduğu ifade edilmiştir[172].

Anayasa Mahkemesi'ne göre hukuk devleti: "*Eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir*"[173]. Yargıtay ise hukuk devletini, *"Temel hak ve özgürlüklere saygı gösteren, onların korunup güçlenmelerine olanak sağlayan, adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık olan devlettir"*[174] şeklinde tanımlar.

Hukuk devletinde devlet, kişi haklarına saygılı olmalı ve bu hakların etkin bir şekilde kullanılması için uygun koşulları hazırlamalıdır[175]. Bu bağlamda mağdur veya suçtan zarar görenin en temel hakkı, ona karşı suç işlenmesinden ötürü uğramış olduğu zararın giderilmesidir. Mağdur veya suçtan zarar görenin maddi ve manevi zararları giderilmeden adaletin sağlanması söz konusu olmayacaktır[176]. Hukuk devletinde adil bir hukuk[177] düzeni söz konusu olduğundan mağdur veya suçtan zarar

---

[170] Kan. No: 2709, RG T: 9/11/1982, S. 17863. AY m. 2'ye göre:" *Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir".*

[171] RG T: 12/10/2004, S. 25611

[172] TCK m. 1:" *Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlemesini önlemektir. "*. Ceza hukuku, hukukun diğer dallarında getirilen hükümlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla bir takım yaptırımlar öngören hukuk dalıdır.

[173] AYM, E. S: 2017/135, K. S: 2019/35, Karar Günü: 15.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[174] Y. İ. B. G. K. E. 2017/8, K. 2019/3, T. 24.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[175] Erdem, "Hukuk Devleti ve 1982 Anayasası", **Liberal Düşünce Dergisi**, s. 37; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 113; Hüseyin Hatemi, " Medya Alanında Yeniden Yapılandırma Gereği", **Hukuk Devleti Arayışları (Makaleler)** içinde (47-52) MTV Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 48: Hukuk devletinin bir gereği olarak idarenin de yargısal denetime tabi tutulması gerekir. Bkz. Ramazan Çağlayan, **İdari Yargılama Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 37.

[176] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 93; Mehmet Tevfik Özcan, **Hukuk Sosyolojisine Giriş**, Donkişot Yayınları, İstanbul 2001, s. 145.

[177] AYM, E. S. 2017/135, K. S. 2019/35, T. 15.5.2019; Y. İ. B. G. K. E. 2017/8, K. 2019/3, T. 24.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Friedrick A. Von Hayek, " Siyasi Bir ideal

görenin, şüpheli veya sanığın etkin bir şekilde yargılanması ve hak ettiği cezayı alması için davaya katılması hukuk devleti sayesinde mümkün olabilmektedir[178]. Ceza muhakemesine mağdurların katılma hakkının kabul edilmemesi hukuk devletiyle bağdaşmamaktadır[179]. Ayrıca malen sorumlunun, sanık lehine davaya katılması da hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Çünkü malen sorumlu davaya katılarak maddi gerçeğin ortaya çıkması amacıyla davayla ilgili delil sunabilir, beyanda bulunabilir, kararlara karşı kanun yoluna başvırabilir.

Hukuk devletinin bir işlevi kişilerin hukuki güvenliklerini sağlamaktır[180]. Ceza hukuku alanında kişilere temin edilen hukuk güvencesinin, hukukun diğer dallarına oranla daha belirgin biçimde ortaya konulması gerekir[181]. Bu doğrultuda mağdur veya suçtan zarar görene fırsat eşitliği sağlanmalı, maddi ve manevi bütünlüklerini koruma ve mağduriyetlerini giderilme amacıyla davaya katılmalarına imkân sağlanmalıdır[182]. Ayrıca malen sorumluya da haklarını koruması amacıyla davaya katılma imkânı verilmelidir. Hukuk devletinde, ceza hukuku sadece şüpheli, sanık ve hükümlünün haklarını düzenlememekte suçtan zarar gören ve mağdurun haklarını da koruma altına almaktadır. Suçtan zarar gören ve mağdurun korunmasıyla hukuk devletinin önemli unsurlarından olan hukuki barış sağlanmaktadır[183].

Hukuk devletinde ceza hukuku kuralları, insan haklarını koruma odaklı olarak düzenlenir ve bunun sonucu olarak ceza muhakemesi kanununda, mağdur ve suçtan zarar gören ve malen sorumlunun haklarının korunması, mağduriyetlerinin giderilmesi ve bu şekilde adaletin sağlanması amacıyla davaya katılma kurumu

---

Olarak Hukuk Devleti", Ali Rıza Çoban (Çev.), Bilal Canatan (Çev.), Ali Rıza Çoban, Adnan Küçük (Haz.), **Hukuk Devleti Hukuki Bir İlke Siyasi Bir ideal**, Adres Yayınları, Ankara 2008, s. 83.

[178] Hukuk devletinde, hukuk kuralları ihlal edildiğinde kanunlar çerçevesinde devlet gücü harekete geçer ve faile yaptırım uygulanır. Bkz. Erdoğan Teziç, **Anayasa Hukuku**, Beta Yayın evi, İstanbul 2015, s. 4.

[179] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.166.

[180] Gözler, **Anayasa Hukukuna Giriş**, s. 209. Bülent Tanör ve Necmi Yüzbaşıoğlu, **1982 Anayasasına göre Türk Anayasa Hukuku**, Beta yayınevi, İstanbul 2009, s. 97; Jacques Chevallıer, **Hukuk Devleti**, Ertuğrul Cenk Gürcan (Çev.), İmaj Yayınevi, Ankara 2010, s. 100.

[181] Önder, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 31.

[182] Fatma Karakaş Doğan, "Suçtan Doğan Mağduriyetin Devlet Tarafından Giderilmesi Ve Suç Mağdurlarına Yardım Hakkında Kanun Tasarısı", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.95, s. 200.

[183] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 94; Gürsel Kaplan, **İdari Yargıda Dava Açma Süreleri**, Turhan Kitapevi, Ankara 2007, s. 29.

düzenlenmiştir[184]. Çünkü hukuk devleti ilkesinin geçerli olduğu ülkelerde ceza hukuku, kişilerin hak ve hürriyetlerini güvence altına almaktadır[185]. Davaya katılmayla suçtan zarar gören ve mağdur tarafından savcıya yardım edilmekte, suçtan zarar gören ve mağdurun intikam almaları önlenmekte[186], malen sorumlunun hakları korunmakta ve bu şekilde hukuk devletinin gereği olan adaletin yerine getirilmesi sağlanmaktadır[187].

1.3.2. İnsan Onurunun Dokunulmazlığı İlkesi

İnsan onuru; kişinin insan olmasından ötürü sahip olduğu ve insan haklarının temelini oluşturan mutlak ve dokunulmaz bir değerdir[188]. Anayasa mahkemesine göre insan onuru kavramı *" İnsanın ne durumda ve hangi koşullar altında olursa olsun, salt insan olmanın kazandırdığı değerin tanınmasını ve sayılmasını ifade etmektedir. Bu öyle bir davranış çizgisidir ki ondan aşağı düşünce ve davranış ona muhatap olan insanı insan olmaktan çıkartmaktadır"*[189]. Anayasal açıdan bağlayıcı bir hukuki değer olan insan onurundan vazgeçmek mümkün değildir[190]. Suçun işlenmesi sonucunda mağdur veya suçtan zarar görenlerin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi, taleplerine cevap verilmesi ve malen sorumlunun haklarını korunması devletin insan onuruna duyduğu saygının bir gereğidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin *"İşkence Yasağı"* başlıklı 3. maddesinde, hiç kimsenin işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamayacağı belirtilmiştir[191]. 1982 Anayasası'nın başlangıç

---

[184] Hukuk devletinde ceza hukuku kuralları, insan haklarını koruma odaklı olarak düzenlenirler. Bkz. Hans Jescheck ve Thomas Weigend, **Lehrbuch des Strafrechts Allgemenier Teil**, 5.Auflage, Berlin 1996, s. 26.

[185] Erdem, "Hukuk Devleti ve 1982 Anayasası", **Liberal Düşünce Dergisi**, s. 48; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 52; İzzet Özgenç, **Suç Örgütleri**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 14; Ahmet Gürbüz, **Hukuk Ve Meşruluk**, Beta Yayınevi, İstanbul 2004, s. 42.

[186] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 26.

[187] Howard C. Rubel, "Victim Participation in Sentencing Proceedings", **Criminal Law Quarterly**, C.28, s. 232.

[188] Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 240.

[189] AYM. E.1963/132, K. 1966/29, T. 28.6.1966. Bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, s. 240.

[190] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 117.

[191] AİHS m.3*: "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz"*.

bölümünün altıncı paragrafında her Türk vatandaşının onurlu bir hayat sürdürme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu ifade edilmiştir[192]. Anayasa'nın *"Devletin temel amaç ve görevleri"* başlıklı 5. maddesinde[193] devletin amaçlarından birisinin de insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamak olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı"* başlıklı 17. maddesinin 3. fıkrasında[194], insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye veya cezaya kimsenin tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasadaki bu düzenleme ile insan onuruna verilen değer dile getirilmiştir.

İnsan onurunun ahlaki bir değer olmasının yanı sıra hukuki düzenlemeler ile korunan bir değer olduğu anlaşılmaktadır. Ceza mevzuatımızda insan onurunu koruyan hükümler söz konusudur[195]. Düzenlenen bazı suçlar işkence[196], eziyet[197] ve hakaret[198] suçlarıdır[199]. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 148. maddesinde[200] insan onuruna aykırı bir şekilde şüpheli ve sanığın ifadesinin alınmayacağı ve sorgusunun yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

---

[192] Bkz. AY başlangıç hükümleri 6. paragraf:" *Her Türk vatandaşının bu anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu ".*

[193] Bkz. AY madde 5:" *Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır".*

[194] Bkz. AY m. 17/3:" *Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz ".*

[195] İşkence suçunun düzenlenmesiyle insan onuru korunmaktadır. Yine eziyet suçu ile de kişinin onuru korunan hukuksal değerlerdendir. Bkz. Handan Yokuş Sevük, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 293, 319.

[196] Türk Ceza Kanunu m. 94/1: "*Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur".*

[197] Türk Ceza Kanunu m. 96/1: *"Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur".*

[198] Türk Ceza Kanunu m. 125/1: *"Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır."*

[199] Hakaret suçunun koruduğu hukuki değerlerden birisi de kişinin onurudur. Bkz. Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler,** Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 482.

[200] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 148/1: *"Şüphelinin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilâç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz".*

Suçun işlenmesi nedeniyle mağdur veya suçtan zarar görmüş kişilerin mağduriyetinin giderilmesi ve böylece maddi ve manevi varlıklarının gelişmesi için uygun koşulların hazırlanması, gerekli hukuki düzenlemelerin yapılarak insan onuruyla bağdaşmayan bir muameleye tabi tutulmamaları insan onurunun dokunulmazlığı ilkesinin bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır[201]. İnsan onuru, insan haklarının temelini oluşturduğundan devletin insan onurunun dokunulmazlığını sağlamak amacıyla bireyi koruyacak düzenlemeleri yapması gerekmektedir[202].

Devlet insan onuruna dokunmamak şeklinde sadece pasif bir davranışla yetinemez ayrıca insan onurunu aktif bir şekilde korumalıdır[203]. İnsan onuruna saygı ve onu koruma devletin tüm işlemleri ve faaliyetleri için göz önünde bulundurulması gereken bir husustur[204]. Kamu davasına katılma kurumu insan onurunun dokunulmazlığı ilkesinin bir sonucu olarak ceza muhakemesi kanununda hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple suçtan zarar gören ve mağdurun mağduriyetinin giderilmesi ve malen sorumlununun haklarının korunması amacıyla ceza muhakemesi kanununda kamu davasına katılma kurumu düzenlenmiştir[205]. Ceza muhakemesinde katılmayla suçtan zarar gören ve mağdurun sanıktan intikam almaları önlendiğinden[206] ve malen sorumlununun hakları korunduğundan sanığın da onurunun korunduğu ifade edilebilir. Davaya katılma sonucunda toplumun intikam almasının önüne geçilmektedir[207].

1.3.3. Orantılılık İlkesi

Bir hukuk devletinin eylem ve işlemlerinde aşırılığa kaçmaması, orantılı davranması gerekir[208]. Orantılılık ilkesine göre hukuki düzenlemelerin yapılması sonucunda hedeflenen hukuki yarar ile sınırlandırmada başvurulan araç, ölçüsüz bir

[201] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 97.
[202] Mustafa Erdoğan, **Anayasa Hukukuna Giriş**, Siyasal Yayınevi, Ankara 2019, s. 92; Haluk Hadi Sümer ve Ömer Ulukapı, **Temel Hukuk Bilgisi**, Mimoza Yayınevi, Konya 2011, s. 85.
[203] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 96; Veli Özer Özbek, **Yeni Türk Ceza Kanunu Anlamı**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2005, s. 65.
[204] Zafer Gören, " Türk – Alman Hukukunda Kişiliğin Korunması", https: //anayasa.gov.tr /media /4793 /zgoren.pdf (19.02.2024), s. 6.
[205] LeRoy L. Lamborn, "Victim Participation in the Criminal Justice Process: The Proposals for a Constitutional Amendment", **Wayne Law Review, C.**34, s. 147.
[206] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 237.
[207] Howard C. Rubel, "Victim Participation in Sentencing Proceedings", s. 232.
[208] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 98.

oran içinde bulunmamalıdır[209]. Kural olarak yasama, yürütme ve yargının tüm işlemlerinde geçerli olan orantılılık ilkesi ceza ve ceza muhakemesi hukuku bakımından önem taşımaktadır[210]. Ceza muhakemesinde orantılılık ilkesi: bir hukuki düzenlemenin yapılması ile elde edilmesi amaçlanan muhtemel yararın ve verilmesi muhtemel zararın tespit edilmesi ile bunların arasında bir orantı kurulması, orantı bulunmaz ise bundan vazgeçilmesini ifade eder[211]. Son dönemde ceza muhakemesi ile ilgili yapılan düzenlemelerin amacı, şüpheli ve sanığın yanı sıra muhakemede yer alan tüm diğer süjelerin hak ve çıkarlarını birbirlerininki ile dengeli bir şekilde korumak olduğu ifade edilmektedir[212].

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "*Haklara getirilecek kısıtlanmaların sınırlanması*" başlıklı 18. maddesinde[213], hak ve özgürlüklere Sözleşme hükümleri gereğince izin verilen kısıtlamaların öngörüldükleri amaç dışında uygulanamayacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın *"Devletin temel amaç ve görevleri"* başlıklı 5. maddesinde, devletin amaçlarından birisinin de kişinin temel hak ve hürriyetlerinin sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan engelleri kaldırmak olduğu ifade edilmiştir. Davaya katılma hakkının kabul edilmesi, sosyal devlet olmanın bir sonucudur[214]. Yine Anayasanın "*Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması*" başlıklı 13. maddesinde[215], temel hak ve hürriyetler konusunda yapılan sınırlandırmaların orantılılık ilkesine aykırı olmayacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla Anayasanın söz konusu hükümleriyle devletin çıkardığı hukuki normların orantılılık ilkesine uygun olması gerektiği belirtilmiştir.

---

[209] Gözler, **Anayasa Hukukuna Giriş**, s. 133; Hakan Hakeri ve Halid Özkan, **Sorularla Ceza Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 5.

[210] Öykü Didem Aydın, " Ceza Hukukunun Çağdaş İlkeleri ve Avrupa Birliği Kriterleri Açısından Türk Ceza Kanunu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2004, http://tbbdergisi. barobirlik. org.tr /m2004- 53- 39, (19.02.2024), s. 66.

[211] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 43.

[212] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 7; Mehmet Emre Yıldız, **Ceza Hukukunda Akıl Hastalığının Kusur Yeteneğine Etkisi ve Akıl Hastalarına özgü Güvenlik Tedbirleri**, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 28.

[213] AİHS m. 18:" *Anılan hak ve özgürlüklere bu Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar öngörüldükleri amaç dışında uygulanamaz. "*

[214] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.184.

[215] Bkz. AY m. 13:" *Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

Anayasa mahkemesine göre orantılılık ilkesi: " *Sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklendiğinin tespiti halinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir"*[216]. Devlet, çıkardığı kanunlar ile şüpheli veya sanığın haklarını düzenlerken mağdur veya suçtan zarar göreni de dikkate alıp ona göre düzenlemeler yapmalıdır[217]. Bu sebeple şüpheli veya sanığın hakları koruma altına alınırken mağdur veya suçtan zarar görenin haklarının ihlal edilmemesine dikkat edilmelidir[218].

Mağdur veya suçtan zarar görenin şüpheli, sanık ve diğer süjeler karşısında zayıf duruma düşmemeleri ve haklarının korunması amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması orantılılık ilkesinin bir sonucudur[219]. Bu kapsamda ceza muhakemesinde davaya katılma kurumunun düzenlemesi ile mağdur veya suçtan zarar görenin hakları korunarak orantılılık ilkesine uygun düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin ceza muhakemesinde hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı halinde davaya katılanlar, hâkimin reddini isteyebilir (CMK m. 24/2). Şüpheli ve sanığa hâkimin yargılamadan çekilmesini isteme hakkı tanındığı gibi katılana da söz konusu hak tanınarak orantılılık ilkesine uygun düzenleme yapılmıştır. Müdafi, vekil ve Cumhuriyet savcısı; katılana, sanığa, tanıklara, bilirkişilere ve mahkemedeki diğer kişilere doğrudan soru sorabilir. Ayrıca davaya katılan mağdur ve suçtan zarar gören de mahkeme başkanın izniyle diğer kişilere soru sorabilir (CMK m. 201/1). Sanığa duruşmada soru sorma hakkı tanındığı gibi davaya katılan mağdur ve suçtan zarar görene soru sorma hakkı

[216] AYM. E.2016/7091, T. 18.7.2019, R.G.S.30886. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[217] Haluk Toroslu, **Ceza Müeyyidesi**, Savaş Yayınevi, Ankara 2010, s. 88; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 43.
[218] Edna Erez ve Eva Bienkowska, "Victim Participation İn Proceedings And Satisfation With Justice İn The Continental System", **Journal Of Criminal Justice**, C.21, s. 51.
[219] Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, Der Yayınları, İstanbul 2019, s. 736.

tanınarak katılanın sanığa karşı kendi mağduriyetini giderme imkânı tanınmış olup orantılılık ilkesine uygun hareket edilmiştir. Alman ceza muhakemesinde orantılılık ilkesine uygun olarak mağdur duruşmadaki diğer kişilere soru sorabilir, kendisine sorulan sorulara itiraz edebilir[220].

Orantılılık ilkesi gereği mağdur veya suçtan zarar gören, kamu davasına katılarak haklarını etkin bir şekilde kullanmalıdır. Şüpheli, sanık, mağdur ve suçtan zarar görenden herhangi biri ile ilgili yapılan düzenlemelerin diğerlerinin haklarını ihlal etmemesi, orantılılık ilkesinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Orantılılık ilkesinin bir sonucu olarak hâkim, sanık ile ilgili karar verirken sanığın mağdurla ve genel olarak toplumla barışmasını ve böylece topluma yeniden kazandırılmasını diğer yandan mağdur ile ilgili de mağdurun suçtan doğan mağduriyetinin giderilmesini sağlayacak kararlar vermelidir[221]. Bu bakımdan ceza muhakemesinde davaya katılma sonucunda sanık ile ilgili karar verilirken malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun durumu dikkate alınarak haklarının ihlal edilmemesine dikkat edilmelidir.

1.3.4. Adil Yargılama İlkesi

Ceza muhakemesine hâkim olan ve temel bir ilke olan adil yargılama ilkesi; bir hukuk devletinin adil ve hukuka uygun bir biçimde adaleti gerçekleştirmesini gerektirir[222]. Adil yargılama, hukuka uygun bir şekilde kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yeterli savunma imkânı tanınarak, hukuk devleti ilkesine uygun olarak, önceden kanunda öngörülmüş ilkeler çerçevesinde haksızlık yapılmadan aleni şekilde yargılanmadır[223]. Bu ilkeden maksat ceza muhakemesi işlemlerinin, irade serbestisini engelleyen veya savunmayı kısıtlayan yöntemlere başvurulmaksızın hukuk devletine uygun yapılmasıdır[224].

---

[220] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.24.
[221] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 100.
[222] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 56; Fatih Akıncı, "Lekenmeme Hakkı", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.43, s. 179.
[223] Handan Yokuş Sevük, "Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılanmasında Aleniyet İlkesi", **Prof.Dr. Çetin Özek Armağanı**, (S.747-764), Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, s.747.
[224] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 124.

Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi'nin *"Adil Yargılanma Hakkı"* başlıklı 6. maddesine göre; *Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.* Sözleşmeye göre; savunma tanıklarının iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanması adil yargılanma hakkı kapsamında öngörülmüştür (m. 6/3-d). Davaya katılan, iddia makamının yanında yer alarak adil yargılanmanın gerçekleşmesinde rol alabilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Bouyıd/Belçika kararında; başvurucular taciz, temel özgürlüklere keyfi müdahale, görevin kötüye kullanılması, keyfi tutuklama, kasten yaralama ithamları çerçevesinde davaya müdahil olmak için başvurmuşlardır. Mahkeme, bu davada aşağılayıcı muamelenin söz konusu olduğuna karar vermiş, sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiğini kabul etmiş bu sebeple başvuruculların davaya katılma talepleri kabul edilmiştir[225].

Anayasa'nın 5. maddesine göre devletin amaçlarından birisi, adil yargılamayı ihlal eden engellerin kaldırmasıdır. Yine Anayasa'nın *"Hak arama hürriyeti"* başlıklı 36. maddesinde[226] herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu hüküm altına alınmıştır. Anayasa Mahkemesine göre adil yargılanma hakkı: *"Sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil, yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır"*[227]. Anayasa'nın 36. maddesi ve Anayasa Mahkemesi yorumundan yola çıkarak mağdur ve suçtan zarar gören bakımından davaya katılmanın bir hak olduğunu belirtmek gerekir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160. maddenin 2. fıkrasında[228] adil bir yargılamanın yapılabilmesi için Cumhuriyet savcısının yapması gereken işlemler öngörülmüştür.

---

[225] https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}, Başvuru no. 23380/09.

[226] Bkz. AY m. 36:" *Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir"*.

[227] AYM. E.2009/27, K. 2010/9, T. 14.1.2010. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[228] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 160/2: *"Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür".*

Adil yargılama ilkesi ceza muhakemesinde katılma hakkına sahip suçtan zarar gören, mağdur ve malen sorumlu olanlar ve diğer süjeler bakımından haklar ve yükümlülüklerin düzenlenmesi için sık sık başvurulan ilkelerden birisidir[229]. Bu ilkenin gereği olarak malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur bakımından davaya katılma kurumu düzenlenmiştir[230]. Adil yargılama ilkesinin etkin bir şekilde uygulanması amacıyla devlet tarafından sanığa meramını anlatma hakkı ve mağdur veya suçtan zarar görene de isnada karşı görüş ve bilgileriyle tezlerini açıklayabilme ve delillere veya bilirkişi raporuna karşı görüşlerini açıklayabilme hakkı tanınmıştır[231]. Katılma hakkına sahip olanlar ceza muhakemesinde davaya katılarak söz konusu haklarını daha etkin bir şekilde kullanabilmektedir[232].

Adil yargılama ilkesinin sonucu olarak davanın taraflarının haklar bakımından aynı koşullara tabi olması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını uygun şekilde mahkemede dile getirmesi gerekmektedir[233]. Bu sebeple şüpheli ve sanığın hakları ile malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun hakları arasında dengenin bulunması gerekmektedir[234]. Kanun koyucu bu dengenin sağlanması amacıyla ceza muhakemesinde kamu davasına katılmayı düzenlemiştir.

Adil yargılama ilkesi gereğince malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kendilerine tanınan hakları etkin bir şekilde kullanabilmeli, gerekli etki ve kontrol mekanizmasını harekete geçirebilmelidirler[235]. Davaya katılan, mahkeme kararlarına ve ceza muhakemesi işlemlerine karşı itiraz ve reddetme hakkına sahip olduğundan yargılamanın hukuka uygunluğunu denetleyebilme imkânına

[229] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 57.
[230] Ceza muhakemesinde davaya katılma ile mağdur ve suçtan zarar görenin sanığın cezalandırılması konusundaki endişeleri giderilmektedir. Bkz. Erin Ann, O'Hara, "Victim Participation in the Criminal Process," **Journal of Law and Policy**, C.13, s. 246.
[231] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 61; Vuslat Dirim, "Ceza Yargılamasında Adil Yargılama İlkesi", **Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Dergisi**, C.3, s. 171.
[232] Liz Heffernan, "The Participation of Victims in the Trial Process," **Northern Ireland Legal Quarterly**, C.68, s. 493.
[233] Any. Mh. E.2014/11917, K. T. 17.7.2018. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[234] Erez ve Bienkowska, "Victim Participation İn Proceedings And Satisfation With Justice İn The Continental System", s. 51.
[235] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 108; O'Hara, "Vıctım Partıcıpatıon In The Crımınal Process", s. 246.

sahiptir[236]. Ceza muhakemesinde davaya katılma ile malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura haklarını etkin bir şekilde kullanabilme ve kontrol mekanizmasını harekete geçirebilme imkânı tanınmaktadır[237]. Adil yargılanmada duruşmalar açık yapılırak yargılamanın şefaf ve aleni olması sağlanır[238]. Ceza davasına katılma hakkının kabul edilmemesi malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun haklarının ihlali anlamına gelir ve gerekli şeffaflık ve hesap verilebilirlik sağlanmadığı için adaletin gerçekleşmesine engel olur[239].

Ceza muhakemesinde adil yargılamanın gereği olarak yargılamanın hukuk kurallarına uygun yapılması, sanık haklarının korunması, mağdur veya suçtan zarar görenlerin beklentilerinin karşılanarak mağduriyetlerinin giderilmesi ve makul sürede bir yargılama yapılması gerekmektedir[240]. Bu kapsamda ceza muhakemesinde davaya katılma kurumu düzenlenmiş olup mağdur veya suçtan zarar görenlerin beklentilerinin karşılanması ve mağduriyetlerinin giderilmesi hedeflenmektedir[241].

Anayasa mahkemesine göre adil yargılama ilkesinin amacı; tarafların uzun süren yargılama faaliyeti sebebiyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ve sıkıntılardan korunması, adaletin gerektiği şekilde temini, hukuka olan inancın muhafazası ve hukuki problemin çözümünde gerekli özenin gösterilmesi olarak ifade edilmektedir[242]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kimseler ceza muhakemesinde davaya katılarak söz konusu amaçların gerçekleştirilmesine katkı sağlayabilmektedirler.

Adil yargılama ilkesinin uygulanmasıyla davanın taraflarına dava sonucunda verilen kararları ve yargılama sürecinin adil şekilde yapılmasını denetletme imkânı verilmektedir[243]. Ceza muhakemesinde davaya katılmayla yargılamanın şefaf ve adil

---

[236] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.23.
[237] Claus Roxin, **Strafverfahrenrecht**, 20. Baskı, C.H.Beck Yayınevi, Münster 1987, s. 389.
[238] Yokuş Sevük, "Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılanmasında Aleniyet İlkesi", s.761.
[239] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.167.
[240] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 64; Hans Meyer Ladewıg, "Adil Yargılanma Hakkı-II", **Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku**, (Çev. Hakan Hakeri), (S.87-99), Seçkin Yayınevi, Ankara 2004, s. 88.
[241] Dönmezer ve Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, s. 734.
[242] AYM. E.2012/673, K. T. 19.12.2013. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[243] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 68; *"Diğer taraftan adil yargılanma hakkı bireylere, dava sonucunda verilen kararın değil, yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetletme imkânını verir. Bu nedenle, bireysel başvuruda adil yargılanmaya ilişkin*

bir şekilde yapılması söz konusu olur[244]. Ceza muhakemesinde davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, yargılama aşamasında yapılan hukuksuz işlemlere itiraz etmek ve verilen kararlara karşı kanun yollarına başvurmak suretiyla yargılamanın adil bir şekilde yapılmasına çalışabilir.

1.3.5. Davasız Yargılama Yapılmaması İlkesi

Davasız yargılama olmaz ilkesinin anlamı, hakkında dava açılmamış olay ve fiillerin yargılamanın konusunu oluşturmamasıdır[245]. Bu sebeple mahkeme açılmamış bir davayı kendiliğinden inceleyemez. Kişi duruşmada suç işlerse mahkeme yine kendiliğinden yargılama yapamaz (CMK m. 205)[246]. Davasız yargılama olmaz ilkesinin sonucu olarak, mahkeme ancak iddianamede unsurları gösterilen suça ilişkin fiil ve bu fiilin faili hakkında hüküm verir (CMK m. 225/1)[247]. Mahkeme, açılan davanın iddianamesinde yer alan sanık dışında sonradan başka sanıklar dâhil etmeyeceği gibi, iddianamede gösterilen sanığın iddianamede belirtilmeyen başka suçlarını de kendiliğinden yargılayamaz[248].

Ceza muhakemesi hukukunda bir davanın varlığı, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi veya on beş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi

---

şikâyetlerin incelenebilmesi için başvurucunun yargılama sürecinde haklarına saygı gösterilmediği, bu süreçte karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığı veya bunlara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığı, kendi delillerini ve iddialarını sunamadığı ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediği veya kararın gerekçesiz olduğu gibi, mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlardan değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da bariz takdir hatası veya açık keyfiliğe ilişkin bir bilgi ya da belge sunmuş olması gerekir". Bkz. Any. Mh. E.2012/1128, K. T. 8.5.2014. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[244] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.19.

[245] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 533; Tuba Kelep Pekmez, **Ceza Muhakemesinde Fiil**, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2019, s. 116.

[246] Murat Aydın, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003, s. 25; Özlem Çelik ve Sercan Tokdemir, "Kamu Davası Ve Toplumsal Algılar", **Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan**, (S.1487-1521), Beta Yayınevi, İstanbul 2014, s. 1490.

[247] Davasız yargılama olmayacağına göre davasız hüküm de olmaz. Bkz. Seydi Kaymaz, "Davasız Yargılama Olmaz İlkesinin İhlal Edilmesi Ve Sonuçları", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 299. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 225/1: *"Hüküm, ancak iddianamede unsurları gösterilen suça ilişkin fiil ve faili hakkında verilir."*

[248] Aydın, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, s. 25; Pekmez, **Ceza Muhakemesinde Fiil**, s. 122.

reddetmemesi durumunda söz konusu olur[249]. Ceza muhakemesinde bu şekilde uyuşmazlığı çözmeye yönelik olarak açılan ve mahkeme tarafından görülen dava kamu davasıdır[250].

Ceza muhakemesinde davaya katılmak için öncelikle açılmış bulunan bir kamu davasının varlığı gerekmektedir (CMK m. 237)[251]. Kamu davasının açılması için iddianame düzenlenmediği veya düzenlenen iddianamenin mahkeme tarafından iade edildiği durumlarda, kamu davası söz konusu olmadığından kamu davasına katılma da gerçekleşmeyecektir. Kamu davasına katılma talebi suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar için kamu davası açısından bir statü kazandırılmasına yönelik bir girişimdir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kamu davasına katıldıkları takdirde söz konusu dava bakımından katılan sıfatını kazanmış olurlar[252]. Ceza muhakemesinde kamu davasına katılmanın en temel şartı kamu davasının varlığı olduğundan, kamu davası söz konusu değilse kamu davasına katılma da mümkün olmayıp malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur katılan sıfatını alamayacaktır[253].

Davasız yargılama olmaz ilkesi, soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminin kararını gerektiren işlemler bakımından da geçerlidir[254]. Soruşturma evresinde hâkim tarafından yapılabilecek bir işlem bakımından savcının talebinin bulunması gerekmektedir[255]. Ceza muhakemesi hukukunda davaya katılmanın gerçekleşmesi

---

[249] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 175/1: *"İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar".* Ceza Muhakemesi Kanunu m. 174/3: "En geç birinci fıkrada belirtilen (onbeş günlük)süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır.

[250] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 80.

[251] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1: *"Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler"*

[252] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 81.

[253] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasının doğrudan Anayasa ve kanundan kaynaklanan koruma görevine ilişkin olup Bakanlığa yüklenen bir kamu görevi olduğu, kamu davasına katılmaya ilişkin maddelerdeki katılma hakkına ilişkin suçtan doğrudan zarar görme şartının katılan Bakanlık için söz konusu olmadığı, başka şarta gerek kalmaksızın kamu davasının bulunması halinde kamu davasına katılabilecekleri hakkında..., Bkz. Y.14.C.D., E. 2018/8887, K. 2019/9304, T. 24.4.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[254] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 534.

[255] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 162/1: *"Cumhuriyet savcısı, ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin sulh ceza hâkimine bildirir. Sulh ceza hâkimi istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir."*

için katılma talebinin yetkili mercilere yapılmış olması gerekmektedir (CMK m. 238/1)[256]. Katılma talepleri yapıldıktan sonra Cumhuriyet savcısının, sanık ve varsa müdafiinin dinlenmesinden sonra davaya katılma talebinin uygun olup olmadığına mahkeme veya hâkim tarafından karar verilir[257]. Bu sebeple katılma talebi olmadan kamu davasına katılma olmayacağı durumu da davasız yargılama olmaz ilkesinin başka bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Davasız yargılama olmaz ilkesi, kural olarak kanun yolu aşaması bakımından da geçerlidir[258]. Kanun yolu süreci bakımından itiraz, istinaf ve temyiz başvurusu olmadan yetkili merciler kendiliğinden harekete geçemez[259]. Davasız yargılama olmaz ilkesinin kanun yolu yargılaması bakımından geçerli olmasının bir sonucu da, kanun yolu aşamasında kamu davasına katılmak için ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp ret olunan veya karara bağlanmayan katılma isteklerinin, kanun yolu başvurusunda açıkça dile getirilmesi halinde karara bağlanmasıdır[260]. Kanun yolu aşamasında kamu davasına katılmak için açıkça talepte bulunmak gerekir. Talep olmadan yetkili mahkemeler kendiliğinden davaya katılma konusunda karar veremeyeceklerdir.

1.3.6. Delillerin Müşterekliği İlkesi

Ceza muhakemesinde ispat aracı olarak kullanılan delillerin müşterekliğinin sağlanmış olması gerekmektedir[261]. Müştereklik, ceza muhakemesinde ileri sürülen delillerin muhakemenin tüm tarafları tarafından bilinmesi ve tartışılabilmesidir[262].

---

[256] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 238/1: *"Katılma, kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesi veya katılma istemini içeren sözlü başvurunun duruşma tutanağına geçirilmesi suretiyle olur."*

[257] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 238/3.

[258] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 534.

[259] Bkz. İtiraz kanun yolu yargılaması için Ceza Muhakemesi Kanunu m. 267 vd., İstinaf kanun yolu yargılaması için Ceza Muhakemesi Kanunu m. 272 vd., Temyiz kanun yolu yargılaması için Ceza Muhakemesi Kanunu m. 286 vd.

[260] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/2: *"Kanun yolun muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır."*

[261] Kunter, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku** s. 628; Yurtcan, **Ceza Yargılaması Hukuku**, s. 424. Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 88; Olgun Değirmenci, **Ceza Muhakemesinde Sayısal (Dijital) Delil**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 318.

[262] Bülent Bayraktar, "Muhakemelerde Delillerin Önemi", **Sosyal Bilimler Dergisi**, 2011, http://journals.manas.edu.kg/mjsr/oldarchives/Vol12_Issue25_2011/03_bayraktar.pdf (19.02.2024), s. 38.

Bu sebeple muhakemede yer alan taraflara delillerin tartışılması imkânının verilmesi gerekir. Delillerin müşterekliğini sağlamak amacıyla delillerin taraflara önceden bildirilmesi gerekir[263]. İddia, savunma ve yargılama makamlarından sadece birinin kişisel bilgisi dâhilinde kalan deliller hükme esas alınamaz[264]. Ceza muhakemesi hukukunda hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Yine hâkim kararını verirken söz konusu delilleri vicdani kanaatine göre serbestçe takdir eder (CMK m. 217)[265].

Davaya katılma kurumu delillerin müşterekliği ilkesi bakımından önem arz etmektedir. Nitekim CMK'da davaya katılana bir takım haklar tanınmak suretiyle delillerin müşterekliği sağlanmaktadır. Ceza muhakemesinde delillerin müşterekliğinin sağlanması amacıyla ortaya konan deliller ile ilgili sözün sırasıyla katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafiine veya kanuni temsilcisine verileceği hüküm altına alınmıştır (CMK m. 216/1)[266]. Bu sebeple ceza muhakemesinde davaya katılma kurumu düzenlenerek delillerin müşterekliği önemli bir ölçüde sağlanmıştır[267]. Ceza Muhakemesi Kanununda delillerin müşterekliği kapsamında Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili; sanığın, müdafiin veya kanuni temsilcinin açıklamalarına cevap verebilir. Yine sanık, müdafii veya kanuni temsilci de Cumhuriyet savcısının, katılanın veya vekilin sözlerine yanıt verebilme imkânına

---

[263] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 179/1,2: *"Sanık, doğrudan doğruya davet ettireceği veya duruşma sırasında getireceği bilirkişi ve tanıkların ad ve adreslerini Cumhuriyet savcısına makul süre içinde bildirir. Cumhuriyet savcısı da, iddianamede gösterilen veya sanığın istemi üzerine davet edilen tanık ve bilirkişiler dışında gerek mahkeme başkanı veya hâkim kararıyla, gerek kendiliğinden başka kimseleri davet ettirecek ise bunların ad ve adreslerini sanığa yine makul süre içinde bildirir."* Ayrıca Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 181/1,2: " (*1) Tanık veya bilirkişilerin dinlenmesi için belirlenen gün, Cumhuriyet savcısına, suçtan zarar görene, vekiline, sanığa ve müdafiine bildirilir. Düzenlenen tutanağın örneği hazır bulunan Cumhuriyet savcısına ve müdafie verilir. (2) Yeniden keşif ve muayeneye ihtiyaç duyulursa, yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.*

[264] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 248.

[265] Delil değerlendirilmesi sadece hakim tarafından yapılacak ve onun zihninde gerçekleşecektir. Bkz. Doğan Gedik, "Ceza Muhakemesinde Hakimin Delilleri Değerlendirme Serbestliği", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 917.

[266] "Yerel Mahkeme tarafından, bozmadan sonra yapılan yargılama aşamasında, aleyhe olan bozmaya karşı sanıkların beyanlarının alınmaması; Cumhuriyet savcısının bozma ilamına ilişkin görüşü alındıktan sonra hazır bulunan sanıklara da son sözleri sorulmadan yargılama bitirilerek hükümlerin tesis ve tefhim edilmesinin kanuna açıkça aykırılık oluşturması nedeniyle Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükümlerinin diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına karar verilmelidir*"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2019/5-82, K. 2019/491, T. 25.6.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[267] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 389.

sahiptir (CMK m. 216/2)[268]. Bu düzenlemeler ile katılanın söz hakkı hüküm altına alınmış olup delillerin müşterekliği bakımından önemi vurgulanmıştır. Bu kapsamda davaya katılanın söz hakkına sahip olması, delillerin müşterekliğinin gerçekleştirilmesi bakımından gerekli görülmüştür.

Ceza yargılamasında delillerin müşterekliğinin sağlanması amacıyla Cumhuriyet savcısının, müdafinin ve vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukatın; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere doğrudan soru sorma hakkı tanınmıştır. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığıyla diğer kişilere soru sorabilir (CMK m. 201/1)[269]. Ceza yargılamasında böylece katılanın soru sorma veya katılana soru sorma hakkı düzenlenerek davaya katılmanın, delillerin müşterekliğinin gerçekleştirilmesi konusunda önemi vurgulanmıştır.

Kanunda bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına katılanın talebi üzerine karar verilebileceği belirtilmiştir (CMK m. 63/1)[270]. Bilirkişinin atanmasına ve bilirkişi talebinin reddine ilişkin kararların gerekçeli olması gerekir. Böylece bilirkişi atanması veya bilirkişi talebinin reddi kararları denetime tabi tutulabilecektir[271]. Bilirkişinin oy ve düşüncesinin müşterekliğinin gerçekleştirilmesi amacıyla bilirkişi tarafından düzenlenen raporların katılana verilebileceği hüküm altına alınmıştır (CMK m. 67/4)[272]. Bu kapsamda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur,

---

[268] Ceza Muhakemesi Kanunu m.216/2: "*Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanığın, müdafiinin veya kanunî temsilcisinin açıklamalarına; sanık ve müdafii ya da kanunî temsilcisi de Cumhuriyet savcısının ve katılanın veya vekilinin açıklamalarına cevap verebilir"*.

[269] AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin 3/d bendine göre de herkes iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek hakkına sahiptir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-207, K. 2018/96, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Ceza Muhakemesi Kanunu m.201/1*: "Cumhuriyet savcısı, müdafi veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir".*

[270] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 63/1 "*Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafiinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir*".

[271] Handan Yokuş Sevük, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.64, s. 60.

[272] Ceza Muhakemesi Kanunu m.67/4: "*Bilirkişi tarafından düzenlenen rapor örnekleri, duruşma sırasında Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafiine veya kanunî temsilciye doğrudan verilebileceği gibi; kendilerine iadeli taahhütlü mektupla da gönderilebilir*".

davaya katılarak bilirkişinin oy ve düşüncesinin tartışılmasında etkin bir rol alarak delillerin müşterekliği sağlanmaktasır.

Bilirkişinin oy ve düşüncesine karşı katılanın itiraz hakkına sahip olduğu öngörülmüştür (CMK m. 67/5)[273]. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılarak bilirkişinin oy ve düşüncesinin müşterekliğini sağlayabilecektir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılarak bilimsel mütalaa hazırlayan uzmanın ve tanığın duruşmada dinlenmesini isteyebilir (CMK m. 68/3)[274]. Mahkeme başkanı veya hâkim, katılanın gösterdiği uzman kişinin ve tanığın çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde katılan, uzman kişiyi ve tanığı mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir. Ancak, katılanın sırf davayı uzatmak amacıyla bu talepte bulunması halinde yapılan talepler reddedilir (CMK m. 178/1)[275]. Söz konusu düzenleme kapsamında ceza muhakemesinde davaya katılmanın delillerin müşterekliği konusunda etkili olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet savcısı, sanık ve davaya katılanların birlikte rıza göstermeleri halinde yargılama ile ilgili tutanakların duruşmada okunması hüküm altına alınmıştır (CMK m. 211/2)[276]. Bu düzenleme bağlamında malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar davaya katılarak delillerin müşterekliği konusunda etkili olacaklardır. Ceza yargılamasında suç ortağının, tanığın ve bilirkişinin dinlenmesinden veya herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığı diğer süjeler ile birlikte davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlara da sorulur (CMK m. 215)[277]. Bu şekilde söz hakkının davaya

---

[273] Ceza Muhakemesi Kanunu m.67/5: "*Bilirkişi incelemeleri tamamlandığında, yeni bilirkişi incelemesi yapılması veya itirazların bildirilmesi için istemde bulunabilmelerini sağlamak üzere Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafiine veya kanunî temsilciye süre verilir*".

[274] Ceza Muhakemesi Kanunu m.68/3:"*Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafiin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine bilimsel mütalaa hazırlayan uzmanın duruşmada dinlenmesi hususunda da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır"*.

[275] Bkz. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 13.C.D., E. 2018/2793, K. 2019/38, T. 17.1.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Ceza Muhakemesi Kanunu m.178/1*: "Mahkeme başkanı veya hâkim, sanığın veya katılanın gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde, sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir. Ancak, davayı uzatmak amacıyla yapılan talepler reddedilir".*

[276] Ceza Muhakemesi Kanunu m.211/2: *"Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanık veya müdafii birinci fıkrada belirtilenlerin dışında kalan tutanakların okunmasına birlikte rıza gösterebilirler"*.

[277] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 300/2. Hazır bulunan katılana, tanık beyanlarına karşı diyeceği sorulmaması ve delillerin tartışılması sırasında söz verilmemesi, kanuna aykırıdır. Bkz. Y.11.C.D., E. 2006/4401, K. 2007/237, T. 25.1.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Ceza

katılanlara verilmesi, delillerin müşterekliğinin gerçekleştirilmesi konusunda önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılana tanınan bu haklar ile davaya katılmanın, delillerin müşterekliğinin gerçekleştirilmesi konusunda ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar davaya katılarak delillerin müşterekliğinin gerçekleştirilmesi konusunda etkin bir role sahip olabileceklerdir.

1.3.7. Denetim Muhakemesine Başvurma İlkesi

Denetim muhakemesi; yargılama makamları tarafından verilen ve hukuka aykırı ve yanlış olduğu ileri sürülen kararların, başka bir yargılama makamı tarafından tekrar incelenmesini sağlayan yasal yollardır[278]. Yargılama organlarının verdikleri kararlarda haksızlık olması her zaman söz konusu olabilir. Yargılama makamlarının kararlarındaki hataların düzeltilmesi ancak denetim muhakemesi ile mümkün olabilmektedir. Yargı kararlarının denetim muhakemesinden geçerek hataların düzeltilmesi önem arz etmektedir. Denetim muhakemesinden geçerek kesinleşen yargı kararlarına; yasama organı, yürütme organı, idare ve diğer kişiler, uymak zorundadır. Bu organlar, idare ve diğer kişiler yargılama organlarının kararlarını hiçbir şekilde değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremezler[279].

Denetim muhakemesine başvurma hakkı, Cumhuriyet savcısı, şüpheli ve sanığın yanında, katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, katılma isteği reddedilmiş ve katılan sıfatını alabilecek şekilde suçtan zarar görmüş kişilere de tanınmıştır (CMK m. 260/1). Sanık, katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, katılma isteği reddedilmiş ve katılan sıfatını alabilecek şekilde suçtan zarar görmüş kişilerin kanun yolu başvurusundaki dilekçe veya beyanlarında başvuruya ilişkin nedenlerin gösterilmemesi denetim muhakemesine engel değildir (CMK m.

Muhakemesi Kanunu m.215*: "Suç ortağının, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesinden ve herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığı katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafiine sorulur."*

[278] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 853; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 750.

[279] AY m. 138/4: "*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.*"

273/4)[280]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar, denetim muhakemesine başvurmak suretiyle yargı organlarının kararlarındaki yanlışların düzeltilmesini sağlayabileceklerdir. Bu bağlamda davaya katılma ile denetim muhakemesi gerçekleştirilebilecektir.

1.3.8. Maddi Gerçeğin Araştırılması İlkesi

Günümüzde ceza muhakemesinin amacı, şüpheli ve sanığın yanı sıra muhakemede yer alan tüm diğer süjelerin hak ve çıkarlarını koruyan hukuki kurallar içinde maddi gerçeğe ulaşmak olduğu ifade edilmektedir[281]. Maddi gerçeklik; geçmişte yaşanmış ve bitmiş bir olayın veya olayların tümünün deliller sayesinde ortaya konulmuş haline denir[282]. Maddi gerçeğin araştırılması kapsamında, suçun işlenip işlenmediği ve işlendiyse failin kim olduğunun ortaya çıkarılması gerekir. Maddi gerçekliğe, ceza muhakemesinde yer alan tüm süjelerin haklarına saygılı olarak ve hukuk kuralarına uygun bir şekilde ulaşılması gerekmektedir[283]. Varsayımlara dayanılarak sonuca ulaşılması ceza muhakemesinin amacıyla bağdaşmamaktadır[284]. Ceza muhakemesi kanununda Cumhuriyet savcısının, maddi gerçeğin araştırılması yükümlülüğü altında olduğu ifade edilerek bu ilkeye işaret edilmiştir (CMK m. 160/2). Anayasa Mahkemesi'ne ve Yargıtay'a göre de ceza muhakemesinin amacı, maddi gerçekliğin ortaya çıkarılmasıdır[285]. Almanya Federal Anayasa Mahkemesinin içtihadına göre davaya katılanın maddi gerçekliğin ortaya çıkması için yaptığı harcamaların tazmin edilmesi gerekir[286].

---

[280] Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçu yönünden doğrudan zarar gören, davaya katılma ve hükmü temyiz etme yetkisi bulunan ve fakat duruşmadan haberdar edilmeyen T.C. Cumhurbaşkanlığı vekilinin, 16.08.2019 tarihli dilekçesi ile şikayetçi olarak davaya katılma talebinde bulunduğu görülmekle, suçtan doğrudan doğruya zarar gören T.C. Cumhurbaşkanlığının CMK'nın 237/2. maddesi uyarınca davaya katılan olarak kabulüne ve temyiz talebinin kabul edildiğine dair bkz. Y.16.C.D., E. 2019/6468, K. 2020/1564, T. 24.2.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[281] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.210; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 7; Ahmet Gökcen, Mehmet Emin Alşahin ve Kerim Çakır, **Ceza Muhakemesi Hukuku I**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 113.

[282] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 6.

[283] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 50; Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 85.

[284] Kemal Gözler, **Hukukun Temel Kavramları**, Ekin Yayınevi, Bursa 2011, s. 115; Vahit Bıçak, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 132.

[285] Any. Mh. E.69/79, K. T. 03.06.2010; Y.C.G.K., E. 14-1291/5-82, T. 25.12.2012. Bkz. Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 51.

[286] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.173.

Ceza muhakemesinde ortaya konan deliller ile ilgili katılana söz hakkı verilmesi, sanığın, müdafiin veya kanuni temsilcinin açıklamalarına katılanın cevap verebilme hakkına sahip olması, katılanın soru sorma hakkına sahip olması maddi gerçeğin ortaya çıkarılması konusunda önemli düzenlemelerdir (CMK m. 216/1, 216/2, 201/1)[287]. Bu düzenlemeler ile katılanın söz hakkı hüküm altına alınmış olup maddi gerçeğin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Katılanın talebi üzerine bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verilebileceği, bilirkişi tarafından düzenlenen raporların katılana verilebileceği, bilirkişinin oy ve düşüncesine karşı katılanın itiraz hakkına sahip olacağı hüküm altına alınmıştır (CMK m. 63/1, 67/4, 67/5)[288]. Bu kapsamda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar davaya katılarak maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında etkili olabilecektir.

Davaya katılma neticesinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; bilimsel mütalaa hazırlayan uzmanın ve tanığın duruşmada dinlenmesini isteyebilir (CMK m. 68/3). Bununla birlikte mahkeme başkanı veya hâkim, katılanın gösterdiği uzman kişinin ve tanığın çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde katılan, uzman kişiyi ve tanığı mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir. Ancak, katılanın sırf davayı uzatmak amacıyla bu talepte bulunması halinde yapılan talepler

[287] "Yerel Mahkeme tarafından, bozmadan sonra yapılan yargılama aşamasında, aleyhe olan bozmaya karşı sanıkların beyanlarının alınmaması; Cumhuriyet savcısının bozma ilamına ilişkin görüşü alındıktan sonra hazır bulunan sanıklara da son sözleri sorulmadan yargılama bitirilerek hükümlerin tesis ve tefhim edilmesinin kanuna açıkça aykırılık oluşturması nedeniyle Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükümlerinin diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına karar verilmelidir*"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2019/5-82, K. 2019/491, T. 25.6.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024)*;* Kural olarak ceza muhakemesinde maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına elverişli her şey delil olarak değerlendirilebilir. Bkz. Seydi Kaymaz, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Devlet Sırrı**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 267; AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin 3/d bendine göre de herkes iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek hakkına sahiptir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-207, K. 2018/96, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[288] Olay, elektrik hırsızlığına ilişkindir. Savcılık tarafından yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporunda, tüketim föylerinin karşılaştırması sonucu dengesiz tüketim yapıldığının bildirilmesine karşın, mahkeme tarafından yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporunda tutanak öncesi ve sonrası tüketimlerin yakın olduğunun, kurulu güce göre fahiş bir farkın bulunmadığının bildirildiği, raporlar arasında çelişki bulunduğunun anlaşılması karşısında, çelişkinin giderilmesi için ek bilirkişi raporu alınması ve buna göre hüküm kurulması gerekir. Bu sebeple katılan vekilinin temyiz itirazları görülmüştür. Y. 2. C.D., E. 2009/57314, K. 2011/34050, T. 20.9.2011 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

reddedilir (CMK m. 178/1)[289]. Dolayısıyla davaya katılanların bu şekilde maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında etkili oldukları görülmektedir.

Katılan, Cumhuriyet savcısı ve sanığın birlikte rıza göstermesi halinde yargılama ile ilgili tutanakların duruşmada okunması öngörülmüş, suç ortağının, tanığın ve bilirkişinin dinlenmesinden veya herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığı davaya katılana sorulacağı hüküm altına alınmıştır (CMK m. 211/2, 215, 300/2)[290]. Ceza yargılamasında bu şekilde söz hakkının davaya katılanlara verilmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması konusunda önemli bir husus olarak ortaya çıkmaktadır.

Ceza muhakemesinde hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı durumunda davaya katılanların hâkimin reddini isteyebileceği öngörülmüştür (CMK m. 24/2). Bu düzenleme bağlamında davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar, hâkimin tarafsızlığı nedeniyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılması konusunda şüpheleri olduğu takdirde hâkimin reddini isteyebilirler.

Mağdur veya suçtan zarar görenin, davaya katıldığında cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirmesini isteyebilme hakkı düzenlenmiştir (CMK m. 239/1). Ayrıca mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde kendisine avukat görevlendirmesi, istemi olmaksızın yapılacağı hüküm altına alınmıştır (CMK m. 239/2). Bu hükümle birlikte davaya katılan mağdur veya suçtan zarar gören, yetkilerini kullanarak avukata daha kolay bir şekilde ulaşabilecek ve bu sebeple maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında etkili olabilecektir[291].

---

[289] İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 13.C.D., E. 2018/2793, K. 2019/38, T. 17.1.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[290] Hazır bulunan katılana, tanık beyanlarına karşı diyeceği sorulmaması ve delillerin tartışılması sırasında söz verilmemesi, kanuna aykırıdır. Bkz. Y.11.C.D., E. 2006/4401, K. 2007/237, T. 25.1.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[291] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 389; Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.209.

1.4. BAZI ÜLKELERDE DAVAYA KATILMA

1.4.1. Almanya

Alman hukukunda ceza davasına katılma kurumu kabul edilmiştir. Ceza davasına katılma Alman Ceza Muhakemesi Kanunu (Strafprozessordnung) 395 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Alman hukukunda davaya katılma belli suçlar bakımından öngörülmüştür. Cinsel özgürlüğe karşı suçlar, yaşam hakkına karşı suçlar, vücut bütünlüğüne karşı suçlar ve özgürlüğe karşı suçlar katılma hakkının öngörüldüğü suçlardan bazılarıdır[292]. Alman Ceza Muhakemesinde suçtan zarar görenler davaya katılabilmektedir. Kendisine karşı işlenilen suç sonucu mağdur olan kişi davaya katılabileceği gibi çocukları, ebeveynleri, kardeşleri, eşi ve hayat arkadaşı hukuka aykırı bir eylemle öldürülen kişiler de davaya katılabilir. Alman hukukunda davaya katılma kovuşturma evresinde ilk derece mahkemesi tarafından hüküm verilinceye kadar mümkündür. Ayrıca kovuşturma evresinde ilk derecce mahkemesi tarafından hüküm verilmeden önce davaya katılma talebinde bulunulmamışsa hüküm verildikten sonra kanun yollarına başvurmak amacıyla katılma talebinde bulunulabir[293].

Alman hukukunda ceza davasına katılma talebinin yazılı şekilde yapılması gerekir. Katılma talebinin mahkemeye yapılması gerekmektedir. Mahkeme, bir kişinin katılma hakkına sahip olup olmadığını savcıyı dinledikten sonra karar verir. Mahkeme bazı suçlarda sanığı da dinleyerek katılma talebi hakkında karar verir. Mağdur davaya katıldığında duruşmada hazır bulunma hakkı, kararlara itiraz etme, soru sorma, dellilerin toplanmasını isteme ve avukat yardımından yararlanma hakkı gibi bazı haklara sahip olur.[294]

---

[292] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.20.

[293] German Code Of Criminal Procedure, Section 395 (https://www-gesetze--im--internet-de.translate.goog/englisch_stpo/englisch_stpo.html?).

[294] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 389; German Code Of Criminal Procedure, Section 395.

1.4.2. Fransa

Fransız ceza muhakemesi hukukunda davaya katılma kurumu düzenlenmiş olup katılma hakkı mağdura tanınmıştır[295]. Fransız ceza muhakemesinde davaya katılma tüm suçlar bakımından öngörülmüştür. Fransız ceza muhakemesinde davaya katılma hem soruşturma aşamasında hem kovuşturma aşamasında düzenlenmiştir. Mağdur, soruşturma aşamasında davaya katılmışsa ayrıca kovuşturma aşamasında tekrardan katılma talebinde bulunmak zorunda değildir. Mağdur, soruşturma aşamasında katılma talebini dilekçeyle dile getirir ve soruşturma hâkiminin kararıyla katılan sıfatını alır.[296] Fransıs ceza muhakemesinde davaya katılmanın amaçlarından biri mağdurun savcıyı denetlemesidir[297].

Ceza muhakemesinde davanın açılmasından sonra duruşmadan önce veya duruşma sırasında davaya katılma hakkı söz konusu olabilir. Duruşmadan önce mağdur tarafından mahkeme kalemine yapılan yazılı veya sözlü bildirimle katılma hakkı kullanabilir. Davaya katılma hakkına sahip kimseler, duruşmadan önce veya soruşturma aşamasında davaya katılmamışsa duruşmada veya duruşmadan sonra mahkeme hüküm verinceye kadar davaya katılabilir. Fransız ceza muhakemesinde temyiz veya istinaf aşamasında davaya katılmak mümkün değildir. Katılma hakkına sahip kimseler soruşturma ve kovuşturma aşamasında hüküm verilinceye kadar katılma talebinde bulubabilir.[298] Davaya katılan, beyanda bulunma, dellil sunma ve duruşmaya katılma gibi önemli haklara sahip olur[299].

1.4.3. Avusturya

Avusturya Ceza hukukunda davaya katılma kurumu düzenlenmiş ancak katılma tüm suçlar bakımından kabul edilmemiştir. Davaya katılma sadece belli suçlar bakımından öngörülmüştür. Davaya katılma hakkının kabul edildiği suçlar;

---

[295] France Code of Criminal Procedure, Article 388 1 (https:// legislationline.org/ sites/default/ files/documents/ ca/ France_CPC_am2006_en.pdf)

[296] France Code of Criminal Procedure, Article 388 1.

[297] Hagen, **Die Nebenklage im Gefüge strafprozessualer Verletztenbeteiligung,** s. 33.

[298] France Code of Criminal Procedure, Article 2-10, 374-380; Gülfem Pamuk, **"Türk ve Fransız Ceza Muhakemesinde Mağdurun Makam Olarak Yeri"**, ("Yayımlanmış Doktora Tezi"), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul 2012, s. 49

[299] Hagen, **Die Nebenklage im Gefüge strafprozessualer Verletztenbeteiligung,** s. 33.

şeref ve onura tecavüz, ölümle tehdit suçlarıdı. Davaya katılma hakkına sahip kişiler suçtan zarar gören kişilerdir.[300]

Avusturya ceza yargılamasında kabul edilen katılan, şahsi davacı ile aynı konumdadır. Fakat ceza yargılaması sonucunda sanığın mahkûm edilmemesi durumunda katılan, yargılama giderlerini karşılamak durumunda değildir. Avusturya ceza hukukunda zarar gören yargılamaya şahsi hak davacısı olarak katılabilir. Davaya katılan yargılamayı etkileyebilecek önemli haklarla donatılmıştır. Davaya katılan ceza yargılamasına hem usul ekonomisi yönünden hem de hukuk kurallarının uygulanmasına önemli katkılarda bulunmaktadır.[301]

1.4.4. İngiltere

İngilterede suç faillerinin yargılanmasına yönelik kanun (The Prosecution of Offenders Act 1985), mağdur olan toplumun bireylerine suçluların kovuşturulması imkânı vermektedir. Bireyler faillerin kovuşturulmasını talep ettiklerinde ilgili mahkemeye bir resmi şikâyete bulunmaları gerekir. Bu usul bir bilginin verilmesi olarak ifade edilir. Sanık hakkında şikâyet söz konusu olunca sanığın yargılama makamı olan mahkemeye gelmesi için davetiye çıkarılır. Mağdur olan bireysel davacı bu şekilde kovuşturmayı başlattıktan sonra kamusal davacı olan savcılık davayı takip işlemlerini kendisi devralabilir. Eğer savcılık makamı davayı takip etmese bireysel davacı kendisi davayı takip etmeye devam eder[302].

İngiltere'de suç sonucunda mağdur olan kişilerin zararının giderilmesi amacıyla son dönemde önemli çalışmalar yapılmıştır. Ancak suç sonucu zarar gören kişilerin mağduriyetin giderilmesi, devletin mağdurların zararların giderilmesi şeklindedir. Söz konusu zararın giderilmesi, devletin belli koşullarda zararı tazmin etmesiyele mümkün hale gelir.[303] Her ne kadar İngiltere'de mağdurların zararlarının

[300] Austrian Code of Criminal Procedure (Legislationline Erişim 09.05.2024); Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 116.
[301] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 142.
[302] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 115.
[303] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 131; Gözde Kazasker, **"Kamu Davasına Katılma"**, ("Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi"), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir 2013, s. 10.

tazmini söz konusu olsa da davaya katılma kurumu mağdurlar bakımından bir hak olarak düzenlenmemiştir[304].

1.4.5. İtalya

İtalyada ceza davasının açılmasının ve yürütülmasenin devletin görevi olduğu kabul edildiğinden kanunlar bu anlayış doğrultusunda düzenlenmiş ve suçtan zarar görenlere sadece şahsi hakları bakımından kamu davasına katılma hakkı tanınmıştır[305]. İtalya Ceza Muhakemesi Kanunu 90. maddede mağdurun adli kurumlarla ilk teması halinde davaya katılma hakkı ve davaya katıldığında davayla ilgili kararların kendisine bildirileceği düzenlenmiştir[306]. Katılma bakımından suç ayırımı yapılmamış olup tüm suçlar ile ilgili ceza davasına katılmak mümkündür. İtalya ceza hukukunda ceza davasına katılma kamu davasının açılmasından sonra mümkün olur. Soruşturma aşamasında kamu davasına davaya katılma söz konusu değildir. Davaya katılma talebi dilekçeyle veya duruşmada sözlü olarak yetkili merciye iletilebilir[307].

Davaya katılma hakkına sahip olan suçtan zarar gören davaya katıldıktan sonra katılma talebini geri alabilir. Katılma talebinin geri alınması dilekçeyle veya duruşmada sözlü gerçekleşebilir Davaya katılma katılma talebinin geri alınması mağdur tarafından yapılabileceği gibi vekil tarafından da yapılabilir[308].

1.5. DAVAYA KATILMANIN BENZER BAZI KURUMLARDAN FARKI

1.5.1. Mağdurun Taraf Olduğu İşlemler Bakımından

1.5.1.1. Genel Olarak

Davaya katılma, mağdurun taraf olduğu işlemler bakımından şikâyet ve uzlaştırma kurumlarıyla benzerlik göstermektedir. Ceza muhakemesinde davaya

[304] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 131.
[305] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 237.
[306] İtalian Code of Criminal Procedur (Cannestrillinex.com,n Erişim 09.05.2024), m.74.
[307] İtalian Code of Criminal Procedur (Cannestrillinex.com,n Erişim 09.05.2024), m.75-78.
[308] İtalian Code of Criminal Procedur (Cannestrillinex.com,n Erişim 09.05.2024), m.75,82.

katılma, şikâyet ve uzlaştırma kurumları bakımından bazı hususlarda benzerlik taşımaktadır. Bu bağlamda şikâyet hakkına sahip olanlar mağdur veya suçtan zarar görenlerdir. Kamu davasına katılabilecek olanlar ise malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlardır. Uzlaştırma hükümlerinin uygulanabilmesi için şüpheli ve sanığın yanı sıra mağdur veya suçtan zarar görenin de uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

Şikâyet hakkına sahip olan kişi aynı zamanda kamu davasına da katılabilir. Fakat soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkını kullanmayan, şikâyetinden vazgeçen veya şikâyet hakkından feragat eden kişiler kamu davası olmadığından davaya katılamayacaklardır. Uzlaştırma hükümlerinin sonuçsuz kalması durumunda ise mağdur veya suçtan zarar gören kamu davasına katılabileceklerdir.

1.5.1.2. Şikâyet

1.5.1.2.1. Hak Sahibi Olanlar Bakımından

Kural olarak adli makamların suç hakkında soruşturma ve kovuşturma yapabilmesi bir talebin bulunmasına bağlı olmadığından suç, adli makamlar tarafından öğrenildiğinde re'sen soruşturulur ve kovuşturulur[309]. Ceza muhakemesi kamusal olduğundan mağdur talep etmese dahi suçun soruşturulması ve kovuşturulması mümkün olabilecektir[310]. Şikâyet, mağdur veya suçtan zarar gören tarafından şikâyete bağlı suçlarda suçun soruşturulup kovuşturulması ve failin cezalandırılması isteğinin süresi içinde ilgili mercilere bildirilmesidir[311].

Ceza muhakemesinde suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının kişilerin ve kurumların talebi üzerine yapılması istisnadır. Bu nedenle istisna olan şikâyet kurumu, soruşturulması ve kovuşturulmasının açıkça şikâyete bağlı olduğu kanunda

[309] Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku**, Adalet Yayınevi, 29. Baskı, Ankara 2024, s. 111; Ceza hukuku düzeninde suçları kovuşturmak ve kamu davası açmak tekeli cumhuriyet savcısınındır. Bkz. Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** Usa Yayınevi, Ankara 2019, s. 525.

[310] Hagen, **Die Nebenklage im Gefüge strafprozessualer Verletztenbeteiligung,** s. 26; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 484.

[311] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 111; Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 2019, s. 484; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 103; Özbek, **Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı**, s. 636.

belirtilen suçlar için söz konusudur. Buna karşılık re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlar bakımından kanunda herhangi bir açıklama yer almamaktadır[312].

Türk ceza kanununa göre şikâyet hakkına sahip olan kişi mağdur[313] veya suçtan zarar görendir[314]. Mağdur veya suçtan zarar görenin birden fazla olması durumunda birinin şikâyet hakkını kullanması soruşturma ve kovuşturmanın yapılması için yeterlidir. Şikâyet, kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olduğundan ayırt etme gücüne sahip çocuklar kanuni temsilcilerinden bağımsız olarak şikâyet hakkını kullanabilir ve bu haktan vazgeçebilirler[315]. Mağdur veya suçtan zarar görenin ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişi veya akıl hastası olması halinde kanuni temsilciler de şikâyet hakkını kullanabilir[316]. Mağdur veya suçtan zarar görenin vekil sıfatıyla avukatı da şikâyet hakkını kullanabilir[317]. Tüzel kişilerin suçtan zarar görmesi halinde şikâyet hakkı yetkili organları tarafından kullanılır. Bu organ aynı zamanda şikâyetten vazgeçme yetkisine de sahiptir[318].

Şikâyet ve davaya katılma hakkı kural olarak mağdur veya suçtan zarar görenin mirasçılarına miras yoluyla geçmez. Ancak hakaret suçunda mağdurun şikâyet etmeden ölmesi veya suçun ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmesi durumunda ikinci dereceye kadar altsoy üstsoy, eş veya kardeşler tarafından şikâyet hakkının kullanılabileceği kanunda öngörülmüştür (TCK m. 131/2). Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ölümü halinde katılma hükümsüz

---

[312] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 213.

[313] Dönmezer ve Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, s. 730; Hafızoğulları ve Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** s. 525; Türk Ceza Kanunu m. 105/1: *"Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adlî para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."*; Ayrıca Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 106/1, 116/1,2, 117/1, 123/1, 131/1.

[314] Türk Ceza Kanunu m. 73/4: *"Kovuşturma yapılabilmesi şikayete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz."*; Ayrıca Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 154/1, 12/1,

[315] Mümeyyiz küçüklerin doğrudan doğruya kişiliklerine yönelik işlenmiş suçlardan dolayı dava ve şikayet hakkına sahip oldukları konusunda bkz. Y.C.G.K E. 2004/2-44, K. 2004/58, T. 2.3.2004; Y.C.G.K., E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı Hukuk**, Erişim: 25.06.2024); Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 108. İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 776; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 486-487.

[316] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 776; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 487; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227.

[317] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 776.

[318] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 219;

olmasına rağmen mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler (CMK m. 243).

Ceza muhakemesinde davaya katılma; mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlunun görülen ceza davasında ilk derece mahkemesince hüküm verilene kadar veya kanunun açıkça belirtiği durumlarda kanun yolu aşamasında (CMK m. 237/2)[319], yasa koyucu tarafından tanınan hak ve yetkilere sahip olarak yer almak istemelerine denir.

Ceza muhakemesinde mağdurun yanı sıra suçtan zarar gören ve malen sorumlu davaya katılma hakkına sahiptir (CMK m. 237/1)[320]. Suçtan zarar gören tüzel kişiler kendilerini temsile yetkili kişi veya organları aracılığıyla kamu davasına katılabileceklerdir[321]. Ceza davasına katılma hakkına sahip kimselerin vekili olan avukatta katılma talebinde bulunabilir[322]. Şikâyet hakkına sahip olanlar mağdur veya suçtan zarar görenler iken kamu davasına katılabilecek olanlar ise malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlardır.

Kamu davasına katılma, şahsa sıkı surete bağlı haklardandır. Bu sebeple mağdur veya suçtan zarar görenin ayırt etme gücüne sahip çocuk veya kısıtlı olması halinde kamu davasına katılıp katılmama konusunda bizzat kendi iradeleri dikkate alınacaktır. Ancak mağdur veya suçtan zarar görenin ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişi veya kısıtlı olması halinde davaya katılma veya katılmama

---

[319] Alman ceza muhakemesinde de kanun yolu aşamasında davaya katılmak mümkündür. Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232; CMK m. 237/2; *"Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır*.

[320] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1: *"Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler."*

[321] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972.

[322] "*Katılan ...'ün trafik kazası sonucu ağır nitelikte yaralanması nedeniyle kaza sonrasında olayla ilgili beyanının alınamadığı ancak 08.02.2011 tarihinde diğer katılanların da vekili olan Av. ...'e vekaletname verdiği, Av. ...'ün de kovuşturma evresinde 24.05.2011 tarihli oturumda vekili olduğu kişiler yönünden herhangi bir sınırlama yapmaksızın katılma talebinde bulunduğu, sonraki oturumlarda da sanığın cezalandırılmasını talep ettiği ve gerek Yerel Mahkemece verilen ilk hükmü, gerekse direnme kararına konu hükmü katılan ... adına ve sanığın aleyhine temyiz ettiği anlaşılmakla; takibi şikâyete bağlı taksirle yaralama suçuna ilişkin olarak ... adına vekili tarafından süresinde yapılmış geçerli bir şikâyetin bulunduğu ve bu bağlamda sanığın eyleminin TCK'nın 85. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir."* Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/12-1196, K. 2019/415, T. 9.5.2019, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

konusunda kanuni temsilcilerinin iradesine itibar edilecek bir başka deyişle katılma konusundaki hakları kanuni temsilcileri kullanacaktır [323].

Şikâyet hakkına sahip olan mağdur veya suçtan zarar gören, aynı zamanda kamu davasına da katılabilir. Fakat soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkını kullanmayan, şikâyetinden vazgeçen veya şikâyet hakkından feragat eden mağdur veya suçtan zarar gören, şikâyet şartı gerçekleşmediği için kamu davası olmadığından[324] davaya katılamayacaklardır[325].

Soruşturma evresinde mağdur veya suçtan zarar görenin, re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda şikâyetçi olmadığını söylemek suretiyle şikâyetten vazgeçmesi, kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durum değildir. Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda soruşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, şüphelinin cezalandırılmasının istenilmediğinin ifade edilmesidir[326]. Ancak kovuşturma evresinde mağdur veya suçtan zarar görenin, re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda şikâyetten vazgeçmesi, kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durumdur. Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda kovuşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme

---

[323] *"Katılmanın niteliği itibariyle şahsa sıkı surette bağlı haklardan olması ve Türk Medeni Kanununun anılan hükümleri birlikte gözetildiğinde; suçun mağduru olan küçük veya kısıtlı, ayırt etme gücüne sahip ise davaya katılma veya katılmama noktasında iradesine bakılacak kişi mağdurun bizzat kendisi olup, gerek kanuni temsilcisinin gerek görevlendirilen vekilin bu konudaki beyanının bir önemi olmayacaktır. Ancak suçun mağduru olan küçük veya kısıtlı ayırt etme gücüne sahip değil ise, katılma ile ilgili kendisinin iradesinin önemi bulunmamaktadır. Böyle bir halde, katılma konusundaki haklarını onun yerine kanuni temsilcisi kullanabilecektir"*. Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024)**.**

[324] Ceza Muhakemesi Kanunu m.172/1: *"Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir."*; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m.223/8: *"Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir.* Olayda katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, ayrıca katılanın altı aylık kanuni süre içerisinde bizzat şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[325] Hans Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, C.H. Beck Münschen, 1. Auflage, Nürnberg 2014, s. 395 pr. 31.

[326] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969.

değildir. Bu şekilde vazgeçme, kamu davasına katılma hakkının kullanılmayacağının ifade edilmesidir[327].

1.5.1.2.2. Hakkın Kullanılabileceği Süre Bakımından

Şikâyet hakkına sahip mağdur ve suçtan zarar gören, şikâyetini soruşturma ve kovuşturma aşamasında yetkili mercilere iletebilir[328]. Şikâyet hakkı, fiilin öğrenmesiyle doğar[329]. Bu sebeple şikâyet hakkı olan kişi, bu hakkını kullanmak için fiilinin yanı sıra faili de bilmesi gerekmez. Ancak şikâyet süresi, fiilin ve failin öğrenmesiyle başlar (TCK m. 73/2). Mağdur veya suçtan zarar görenin, sadece fiili öğrendiği fakat faili öğrenmediği veya sadece faili öğrendiği fakat fiili öğrenmediği durumlarda şikâyet süresi işlemez[330]. Fail ve fiilin birlikte öğrenilmesi, altı aylık şikâyet süresinin başlanması için aranan bir husustur (TCK m. 73/2). Burada fail kavramını, suça katılmış tüm şerikleri kapsayacak şekilde anlamak gerekir. Bu sebeple fiilin öğrenilmesinin yanı sıra şeriklerden birisinin öğrenilmesi halinde de altı aylık sürenin başlaması söz konusu olacaktır[331].

Şikâyet hakkı olan kişi, zamanaşımı süresini geçirmemek şartıyla faili ve fiili öğrendiği andan itibaren altı ay içinde şikâyete bulunabilir[332]. Şikâyet hakkının birden fazla kişiye ait olması durumunda bunlardan her biri, fail ve fiili farklı tarihte öğrenmiş olabilir. Bu durumda şikâyet hakkı olan kişilerden her biri hakkında süre, ayrı ayrı işlemeye başlar. Yine bunlardan her birisinin diğerlerinden bağımsız şikâyet

---

[327] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969. Şikâyetten vazgeçme hüküm kesinleşinceye kadar mümkündür. Bkz. Timur Demirbaş ve Mustafa Ruhan Erdem, **Ceza Hukuku Pratik Çalışmalar**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 333.

[328] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 114; Katılanın, sanığın sevk ve idaresinde bulunan özel halk otobüsünden ineceği sırada aracın hareket ettirilmesi nedeniyle yaralandığı olayda, katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[329] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 778; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 429.

[330] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 778; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 113; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 216.

[331] Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 488.

[332] Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 73/1,2: *"Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikayette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz. Zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikayet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar."*

hakkı vardır[333]. Bu sebeple şikâyet hakkına sahip kişilerden biri süreyi kaçırırsa diğer kişilerin şikâyet hakkı devam eder (TCK m. 73/3)[334].

Şikâyet süresi, fail ve fiil öğrenilmişse, teşebbüs aşamasında kalan suçlarda son icra hareketinin yapıldığı[335], kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği tarihten itibaren işlemeye başlar[336]. Ceza niteliğinde olmayan ve zamanaşımı sayılmayan bu sürenin hesaplanmasında, Ceza Muhakemesi kanununun 39. maddesindeki[337] sürelerin hesaplanmasına ilişkin usuller dikkate alınır[338].

Kamu davasına katılma, kural olarak kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar mümkündür. Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar kamu davasına katılabilirler[339]. Kovuşturma evresi, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı diğer şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi[340] veya on beş günlük

---

[333] Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 216.

[334] Türk Ceza Kanunu m. 73/3: *"Şikayet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin hakları düşmez."*

[335] Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 488.

[336] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 216.

[337] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m.39: *" (1) Gün ile belirlenen süreler, tebligatın yapıldığının ertesi günü işlemeye başlar. (2) Süre, hafta olarak belirlenmiş ise, tebligatın yapıldığı günün, son haftada isim itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer. (3) Süre, ay olarak belirlenmiş ise tebligatın yapıldığı günün, son ayda sayı itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer. Son bulduğu ayda sayı itibarıyla karşılığı olan gün yoksa; süre, ayın son günü mesai saati bitiminde sona erer. (4) Son gün bir tatile rastlarsa süre, tatilin ertesi günü biter."*

[338] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 216; Mehmet Emin Alşahin, **Ceza Hukukunda Zamanaşımı**, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 7.

[339] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 716; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237, 238. Katılma dilekçesinin soruşturma evresinde verilebileceği ancak katılma konusunda kovuşturma aşamasında karar verilebileceği dolayısıyla soruşturma aşamasında davaya katılmanın mümkün olmayacağı konusunda bkz., Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1.

[340] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 2/1-f: Kovuşturma: İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi, ifade eder.

süre içinde mahkemenin iddianameyi iade etmemesi halinde başlar[341]. İddianamenin kabul edilmesinden hükmün verildiği ana kadar kamu davasına katılma talebinde bulunulabilir. Bu sebeple duruşma hazırlığı devresinde davaya katılma talebinde bulunulabilir[342]. Ancak yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade eden soruşturma aşamasında suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanların kamu davasına katılmaları mümkün değildir[343].

Kanun yolu aşamasında kural olarak katılma talebinde bulunulamaz[344]. Fakat hüküm verilmeden önce kabul edilmeyen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri kanun yolunda açık bir şekilde dile getirilmişse incelenerek karara bağlanır (CMK m. 237/2). Ayrıca malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, katılma talebinde bulunmuş fakat katılma talebi karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse kanun yoluna başvurabilir (CMK m. 260/1). Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kanun yoluna gitme hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[345]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında, kanun yoluna başvurabilecekler arasında davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış kişilerin olduğunu ancak bu kişilerin, davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak anlaşılması gerektiğini belirtmiştir[346].

---

[341] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 175/1: *"İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar".* Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 174/3: "En geç birinci fıkrada belirtilen onbeş günlük süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır.

[342] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974.

[343] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1; Kamu davası açılmadan davaya katılmak mümkün değildir. Bkz. Y.C.G.K. E. 6-111/116, T. 29.5.2001. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974.

[344] Kanun yolu ile kastedilen, olağan kanun yollarından istinaf ve temyizdir. Olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi halinde katılma talebinde bulunabileceği görüşü hakkında. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.

[345] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21.

[346] Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

1.5.1.2.3. Hakkın Kullanılmasının Sonuçları Bakımından

Kural olarak adli makamların suç hakkında soruşturma ve kovuşturma yapabilmesi bir talebin bulunmasına bağlı değildir. Suç, adli makamlar tarafından öğrenildiğinde re'sen soruşturulur ve kovuşturulur. Ceza muhakemesi kamusaldır. Bu sebeple mağdur veya suçtan zarar gören, suçun soruşturulması ve kovuşturulması konusunda etkili değillerdir[347]. Ceza muhakemesinde suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının kişilerin ve kurumların şikâyeti üzerine yapılması istisnadır. Bu nedenle istisna olan şikâyet kurumu, soruşturulması ve kovuşturulmasının açıkça şikâyete bağlı olduğu kanunda belirtilen suçlar için söz konusudur.

Kanunda şikâyete bağlı olduğu açıkça belirtilen suçlar bakımından soruşturma ve kovuşturmanın yapılabilmesi, mağdur veya suçtan zarar görenin şikâyetine bağlıdır[348]. Bu sebeple soruşturma evresi sonunda, cumhuriyet savcısı, kamu davasının açılması için kovuşturma şartı olan şikâyetin bulunmadığı hâllerde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir[349]. Ayrıca soruşturma ve kovuşturma şartı olan şikâyetin gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması halinde, mahkeme veya hâkim tarafından davanın düşmesine karar verilir[350]. Böylece soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet şartı gerçekleşmediği zaman, kamu davası olmadığından[351] davaya katılama hakkı kullanılamayacaktır[352].

Ceza muhakemesinde şikâyet bir muhakeme şartıdır. Soruşturma aşamasında şikâyete bağlı suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin şikâyeti söz konusu olduğunda cumhuriyet savcısı, soruşturma işlemlerine başlar. Yine kovuşturma

---

[347] Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 484.

[348] Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 73/1: *"Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikayette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.*

[349] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 172/1; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 133.

[350] Ceza Muhakemesi Kanunu m.223/8; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 133; Olayda katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, ayrıca katılanın altı aylık kanuni süre içerisinde bizzat şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[351] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 172/1; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/8; Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[352] Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9.

aşamasında şikâyete bağlı suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin şikâyeti söz konusu olduğunda hâkim veya mahkeme, yargılamaya devam etmektedir.

Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanların davaya katılmaları davayı durdurmaz. Davaya katılma, kamu davasının yürüyüşüne hiç bir şekilde etki etmez (CMK m. 240/1). Katılan, kamu davasına katıldığında yargılamaya dâhil olur ve yetkili olduğu işlemleri yapmaya başlar. Davaya katılan, yargılamaya kendine özgü hakları olan bir taraf olarak dâhil olmakta var olan asıl taraflardan birine destekleyici olarak davaya katılmaktadır[353]. Katılan cumhuriyet savcısının yardımcısı olmayıp kendine özgü hakları olan bir süjedir[354].

Kamu davasına katılan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar, katılmadan önce verilmiş kararların, kendilerine tebliğ edilmesini isteyemezler[355]. Ayrıca kamu davasına katılanlar, katılmadan önce yapılmış işlemlerin tekrarını da talep edemezler[356]. Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanların kamu davasına katılmaları durumunda ortaya konan deliller ile ilgili sözün kendilerine veya vekillerine verileceği hüküm altına alınmıştır (CMK m. 216/1)[357]. Ceza muhakemesinde kamu davasına katılma neticesinde, delillerin tartışılması ile ilgili katılan veya vekili; sanığın, müdafiin veya kanuni temsilcinin açıklamalarına cevap verebilir. Yine sanık, müdafii veya kanuni temsilci de katılana veya vekiline yanıt verebilir (CMK m. 216/2).

---

[353] Nurullah Kunter, "Amme Davasına Müdahale", **Adliye Ceridesi**, C.10, s. 846; Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121; Katılanın cumhuriyet savcısının yardımcısı olmayıp bağımsız bir süje olduğunu ifade eden görüş için bkz. Privatdirk Fabricus, "Die Stellung des Nebenklagevertreters", **Neue Zeitschrift für Strafrecht**, Ausgabe 6, Seiten 257-263, Datum 2994, s. 257.

[354] Barton, **"**Die Reform der Nebenklage: Opferschutz als Herausforderung für das Strafverfahren", s. 754; Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.198.

[355] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 241/1: *"Katılmadan önce verilmiş olan kararlar katılana tebliğ edilmez".*

[356] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121.

[357] "Yerel Mahkeme tarafından, bozmadan sonra yapılan yargılama aşamasında, aleyhe olan bozmaya karşı sanıkların beyanlarının alınmaması; Cumhuriyet savcısının bozma ilamına ilişkin görüşü alındıktan sonra hazır bulunan sanıklara da son sözleri sorulmadan yargılama bitirilerek hükümlerin tesis ve tefhim edilmesinin kanuna açıkça aykırılık oluşturması nedeniyle Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükümlerinin diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına karar verilmelidir*"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2019/5-82, K. 2019/491, T. 25.6.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

Davaya katılma sonucunda Cumhuriyet savcısı, müdafi ve vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; katılana doğrudan soru yöneltebilmesinin yanı sıra katılan da hâkim veyahut mahkeme başkanı aracılığıyla duruşmaya çağrılmış diğer kişilere soru yöneltebilir (CMK m. 201/1)[358]. Bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına katılanın talebi üzerine karar verilebilir (CMK m. 63/1). Bilirkişinin oy ve düşüncesine karşı katılan, itiraz edebilir (CMK m. 67/5)[359]. Katılan, bilimsel veri kullanarak mütalaa yazan uzmanın ve tanığın duruşma sırasında dinlenmesini isteyebilirler (CMK m. 68/3). Cumhuriyet savcısı, sanık ve katılanın birlikte rıza göstermesi halinde yargılama ile ilgili tutanakların duruşmada okunması mümkündür (CMK m. 211/2). Tanık, bilirkişi ve suçu işleyen kişi dinlendiği veya dava konusu belge okunduğu sırada bunlara karşı söz hakkının olduğu katılan kimseye bildirilir (CMK m. 215, 300/2)[360]. Ceza muhakemesinde hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı durumunda katılan, hâkimin reddini isteyebilir[361]. Mağdur veya suçtan zarar gören, davaya katıldığında cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçları veya alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, barodan kendisine avukat görevlendirmesini isteyebilir[362]. Ayrıca mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde kendisine avukat

---

[358] AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin 3/d bendine göre de herkes iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek hakkına sahiptir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-207, K. 2018/96, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[359] Olay, elektrik hırsızlığına ilişkindir. Savcılık tarafından yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporunda, tüketim föylerinin karşılaştırması sonucu dengesiz tüketim yapıldığının bildirilmesine karşın, mahkeme tarafından yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporunda tutanak öncesi ve sonrası tüketimlerin yakın olduğunun, kurulu güce göre fahiş bir farkın bulunmadığının bildirildiği, raporlar arasında çelişki bulunduğunun anlaşılması karşısında, çelişkinin giderilmesi için ek bilirkişi raporu alınması ve buna göre hüküm kurulması gerekir. Bu sebeple katılan vekilinin temyiz itirazları görülmüştür. Y. 2. C.D., E. 2009/57314, K. 2011/34050, T. 20.9.2011 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[360] Hazır bulunan katılana, tanık beyanlarına karşı diyeceği sorulmaması ve delillerin tartışılması sırasında söz verilmemesi, kanuna aykırıdır. Bkz. Y.11.C.D., E. 2006/4401, K. 2007/237, T. 25.1.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[361] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 24/2: *"Cumhuriyet savcısı; şüpheli, sanık veya bunların müdafii; katılan veya vekili, hâkimin reddi isteminde bulunabilirler."*

[362] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/1: *"Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir."*

görevlendirmesi, istemi olmaksızın yapılır[363]. Bu durumda ceza davasına katılan kimse, avukata daha kolay bir şekilde ulaşabilecek ve bu sebeple maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında etkili olabilecektir[364].

1.5.1.3. Uzlaştırma

1.5.1.3.1. Hak Sahibi Olanlar Bakımından

Uzlaştırma; suçtan zarar gören, mağdur veya kanuni temsilcisinin, uzlaştırma kapsamına giren bir suç konusunda şüpheli veya sanık ile uzlaştırma usul ve esaslarına uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaştırılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini ifade eder[365]. Soruşturma evresinde uzlaştırmanın tarafları mağdur veya suçtan zarar gören kimse ile şüpheli olan kişidir[366]. Kovuşturma evresinde ise uzlaştırmanın tarafları sanık ile mağdur veya suçtan zarar görendir[367]. Bu sebeple hem soruşturma evresinde hem de kovuşturma evresinde uzlaştırmanın değişmeyen tarafı mağdur veya suçtan zarar görendir.

Uzlaştırmanın gerçekleştirilmesi için mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir. Mağdur veya suçtan zarar görenin birden fazla kişi olması durumunda uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekmektedir (CMK m. 253/7).

Mağdur veya suçtan zarar görenin ayırt etme gücüne sahip olmaması, reşit olmaması ya da kısıtlı olması halinde, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır (Uzlaştırma Yön m. 29/1). Suçtan zarar gören olup şikâyetçi olan özel hukuk tüzel kişinin avukatına uzlaşma teklifi yapılabilmesi için vekâletnamede özel yetkinin düzenlenmiş olması gerekir (Uzlaştırma Yön m. 29/2). Özel hukuk tüzel kişisinin

---

[363] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/2: *"Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz."*

[364] O'Hara, "Victim Participation In The Criminal Process", s. 245.

[365] Berrin Akbulut ve Murat Aksan, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 29; Özkan Gültekin, "Mağdur Hakları Bakımından Uzlasma", **Adalet Dergisi**, C.44, s. 78. Bkz. Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 4/k.

[366] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/1: *"Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur."*

[367] Bkz. Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 5: *"Uzlaştırma, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin özgür iradeleri ile kabul etmeleri ve karar vermeleri hâlinde gerçekleştirilir."*

suçtan zarar görmesi halinde uzlaştırma işlemleri yetkili organları tarafından yerine getirilir. Dolayısıyla suçtan zarar görenin devlet veya başkaca bir kamu hukuku tüzel kişisi olduğu durumlarda uzlaştırma yoluna başvurulamaz[368].

Şikâyet hakkı kural olarak mağdur veya suçtan zarar görenin mirasçılarına miras yoluyla geçmemekte bu sebeple mirasçılara uzlaşma davetiyesi yapılmaz[369]. Ancak hakaret suçunda mağdurun şikâyet etmeden ölmesi veya suçun ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmesi durumunda ikinci dereceye kadar altsoy üstsoy, eş veya kardeşler tarafından şikâyet hakkının kullanılabileceği kanunda öngörülmüştür (TCK m. 131/2). Bu bağlamda şikâyet hakkına sahip olan mirasçılar uzlaşma konusunda da hak sahibi olabileceklerdir[370].

Soruşturma ve kovuşturma evresinde uzlaştırma raporunun düzenlenmesinden önce mağdur veya suçtan zarar görenin ölmesi durumunda uzlaştırma işlemleri sonlandırılır[371]. Uzlaştırma raporunun düzenlenmesinden sonra mağdur veya suçtan zarar görenin ölmesi durumunda elde ilam niteliğinde[372] rapor veya belge bulunduğundan mirasçıların, bu rapor veya belgeye dayanarak icra takibi başlatma hakları söz konusu olacaktır[373].

Kovuşturma evresinde uzlaştırma usulü uygulanırken mağdurun veya suçtan zarar görenin öldüğü anlaşılırsa mağdur veya suçtan zarar görenin davaya katılıp katılmadığı araştırılır. Davaya katılmadan sonra mağdur veya suçtan zarar gören ölmüşse, uzlaştırma işlemleri katılanın mirasçıları ile yapılabilecektir. Mağdur veya suçtan zarar gören, davaya katılmadan ölmüşse uzlaştırma işlemleri sonlandırılacaktır[374].

---

[368] Sinan Bayındır ve Oğuz Ersöz, **Uzlaştırma**, Hiper Yayınevi, İstanbul 2018, s. 111.

[369] Mustafa Serdar Özbek ve Erdal Yerdelen, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, Alternatif çözümler daire başkanlığı yayınevi, Ankara 2018. s. 49.

[370] Özbek ve Yerdelen, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s. 49.

[371] Özbek ve Yerdelen, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s. 49; Bkz. Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 7/7.

[372] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/19; *"... Uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.."*

[373] Özbek ve Yerdelen, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s. 49.

[374] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 243/1; "*Katılan, vazgeçerse veya ölürse katılma hükümsüz kalır. Mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler."* Bkz. Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 7/7; "*Soruşturma evresinde mağdur veya suçtan*

Uzlaştırma hakkına sahip olanlar mağdur veya suçtan zarar görenler iken kamu davasına katılabilecek olanlar ise malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlardır. Uzlaştırma hakkına sahip olanlardan farklı olarak kamu davasına katılabilecekler arasında ayrıca malen sorumlu olanlar yer almaktadır. Ayrıca kamu hukuku tüzel kişileri davaya katılma hakkına sahip olmalarına rağmen uzlaştırmanın tarafı değillerdir[375]. Uzlaştırma işlemlerinin gerçekleştirilmesi için mağdur veya suçtan zarar görenin davaya katılması gerekmemektedir (CMK m. 253). Ancak davaya katılan mağdur veya suçtan zarar gören bakımından diğer şartlarının varlığı halinde uzlaştırma işlemleri yapılabilir.

1.5.1.3.2. Hakkın Kullanılabileceği Süre Bakımından

Uzlaştırma işlemleri kural olarak soruşturma aşamasında yapılır. Soruşturmasına başlanılan suçun uzlaştırma kapsamında olması ve kamu davası açılması için yeterli şüphe bulunması halinde uzlaştırma işlemlerine başlanır (CMK m. 253/4, Uzlaştırma Yön m. 9/1). Kovuşturma evresinde suçun hukukî niteliğinin değişmesi sebebiyle uzlaşma dâhilinde olduğunun farkedilmesi, soruşturmada uzlaşma işlemlerinin yapılması gerektiğinin ilk olarak kovuşturmada tespit edilmesi durumunda uzlaştırma işlemelerine başlanılır (Uzlaştırma Yön m. 22). Ayrıca iddianame işlevini gören belge ile mahkemeye gelen uzlaşma kapsamındaki bir suçun varlığı veya kovuşturmanın başlamasından sonra kanun değişikliği nedeniyle suçun uzlaşma kapsamına girmesi durumlarında kovuşturma evresinde uzlaştırma işlemleri yapılır (Uzlaştırma Yön m. 22).

Hüküm kesinleştikten sonra yürürlüğe giren kanun hükümleri gereğince uzlaşmanın kapsamının genişletilmiş olması halinde bu durumun hükümlü lehine uygulanması gerektiği Yargıtay tarafından belirtilmiştir[376]. Bu bağlamda hüküm kesinleştiği ana kadar uzlaşma kapsamında olmayan bir suç, hüküm kesinleştikten sonra uzlaşma kapsamına alınıyorsa cezanın infazı aşamasında da uzlaştırma hükümleri uygulanır.

---

zarar görenin ölümü hâlinde uzlaştırma işlemi sonlandırılır. Kovuşturma evresi için Ceza Muhakemesi Kanunun 243 üncü maddesi hükmü saklıdır"; Özbek ve Yerdelen, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s. 49.

[375] Bayındır ve Ersöz, **Uzlaştırma**, s. 111.

[376] Uzlaştırma hükümlerinin kesinleşmiş kararlara uygulanabileceğine konusunda Bkz. Y. C. G. K., E. 2007/4-200, K. 2007/219, T. 30.10.2017. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

Uzlaşma teklifi yapılabilmesi için suçun işlenmesinden itibaren bir aylık sürenin geçmesi gerekir (Uzlaştırma Yön m. 12/5). Teklif yapılanlardan biri üç günlük süre sonunda uzlaştırmacıya kararını söylemediği veya uzlaşmayı kabul etmediği takdirde uzlaşma teklifi reddedilmiş sayılır (Uzlaştırma Yön m. 30). Uzlaştırma belgelerinin uzlaştırmacı tarafından, alınmasından itibaren otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerinin bitirilmesi gerekmektedir. Uzlaştırmacı otuz günlük süre sonunda işlemleri bitiremediğinde sebeplerini açıklayarak büroya başvurması gerekir. Uzlaştırma bürosundan sorumlu Cumhuriyet savcısının onay vermesi halinde büro, süreyi her defasında yirmi günü geçmemek üzere en fazla iki kez daha uzatabilir (CMK, m. 253/12, Uzlaştırma Yön m. 17/1).

Soruşturma aşamasında uzlaştırmanın uygulanabileceği hâllerde, uzlaştırmacı görevlendirilmeden önce (Uzlaştırma Yön m. 19) veya uzlaşma teklifinin reddedilmesinden sonra, suçtan zarar gören veya mağdur ile şüpheli anlaştıklarını belgeyle ortaya koyarak iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurup uzlaştıklarını beyan edebilirler (Uzlaştırma Yön m. 17/2). Uzlaşmanın uygulanabildiği kovuşturma aşamasında uzlaşma önerisi reddedilmesine rağmen sanık ile mağdur, katılan veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç hüküm verilinceye kadar mahkemeye başvurarak uzlaştıklarını ifade edebilirler (Uzlaştırma Yön m. 26).

Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar kamu davasına katılabilirler[377]. Kanun yolu muhakemesinde kural olarak davaya katılma isteğinde bulunulamaz[378]. Fakat ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp

[377] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 716; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237, 238. Katılma dilekçesinin soruşturma evresinde verilebileceği ancak katılma konusunda kovuşturma aşamasında karar verilebileceği dolayısıyla soruşturma aşamasında davaya katılmanın mümkün olmayacağı konusunda bkz., Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1.

[378] Kanun yolu ile kastedilen, olağan kanun yollarından istinaf ve temyizdir. Olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi halinde katılma talebinde bulunabileceği görüşü hakkında. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.

reddolunan veya karara bağlanmayan katılma talepleri kanun yolu aşamasında açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Ayrıca malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, katılma talebinde bulunmuş fakat katılma talebi karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse kanun yoluna başvurabilir (CMK m. 260/1). Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[379]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararında, yasa yoluna başvurabilecekler arasında davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış kişilerin olduğu belirtilmiş ancak bu kişilerin, davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir[380].

1.5.1.3.3. Hakkın Kullanılmasının Sonuçları Bakımından

Tarafların anlaşması durumunda, soruşturmanın yapıldığı suç ile ilgili tazminat davası açılamaz; dava açılmış ise feragat edilmiş sayılır. Soruşturma aşamasında, uzlaşma sonucunda tarafların edimsiz anlaşmaları veya edimin tek seferde ifa edilmesi durumunda uzlaştırmadan sorumlu Cumhuriyet savcısı, şüpheli bakımından kovuşturmaya yer olmadığı kararı verir (CMK m. 253/19). Çocuk Koruma Kanununda[381] düzenlenen destekleyici ve koruyucu tedbirlerin suç işleyen çocuklar bakımından uygulanması çocuk hâkiminden istenebilir (Uzlaştırma Yön m. 20/1).

Edim, ileri tarihe bırakılarak veya takside bağlanarak ifa edilecekse ya da sürekli bir şekilde yerine getirilirse, Ceza Muhakemesi Kanunun 171 inci maddedeki şartlara bakılmaksızın, şüpheli bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Bu süre zarfında, edimin ifa edilmesiyle ilgili denetimi büro yapar (Uzlaştırma Yön m. 20/2). Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının

[379] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21.
[380] Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[381] Kan. No: 5395, RG. T: 15/7/2005, S. 25876.

açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi halinde şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir (CMK m. 253/19).

Davanın açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi halinde, uzlaşma kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekir aksi takdirde, Ceza Muhakemesi Kanunun 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki koşula bakılmadan, uzlaştırmadan sorumlu Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheli hakkındaki iddianame düzenlenerek kamu davası açılır. Bu durumda, suç işleyen çocuklarla ilgili koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını uzlaştırmadan sorumlu Cumhuriyet savcısı, mahkemeden isteyebilir (CMK m. 253/19, Uzlaştırma Yön m. 21/1).

Kovuşturmada uzlaşma sonucunda tarafların edimsiz anlaşmaları veya sanığın edimini tek seferde ifa etmesi durumunda mahkeme, davanın düşmesi şeklinde hüküm kurar. Edim, ileri tarihe bırakılarak veya takside bağlanarak ifa edilecekse ya da sürekli bir şekilde yerine getirilirse, sanık hakkında, Ceza Muhakemesi Kanunun 231'inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, mahkeme tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez (CMK m. 254/).

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, edimin gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak mahkeme tarafından davanın düşmesine karar verilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, edimin gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, mahkeme tarafından, Ceza Muhakemesi Kanunun 231 inci maddesinin on birinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın hüküm açıklanır (CMK m. 254/2, Uzlaştırma Yön m. 27/3, 4).

Sanığın veya şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, İcra ve İflas Kanununun[382] 38'inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır (CMK m. 253/19, Uzlaştırma Yön m. 27/5). Kovuşturma evresinde, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılıp katılmaması uzlaşma hükümlerinin uygulanması bakımından önem arz etmemektedir. Uzlaştırma şartları

[382] Kan. No: 2004, RG T: 19/6/1932, S. 2128

gerçekleştiği takdirde suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılmasa bile uzlaşma hükümleri uygulanabilecektir.

Uzlaştırma hükümleri suçtan zarar gören ve mağdur bakımından uygulanabilirken katılma hakkına sahip malen sorumlu bakımından uzlaşma hükümleri uygulanamamaktadır. Katılma hakkına sahip kişilerin davaya katılmaları davayı durdurmaz. Kamu davasına katılma, davanın yürüyüşüne hiç bir şekilde etki etmez[383]. Katılan, kamu davasına katıldığında yargılamaya dâhil olur ve yetkili olduğu işlemleri yapmaya başlar. Bu durumda katılan, yargılamaya bağımsız bir taraf olarak dâhil olmamakta var olan asıl taraflardan birine destekleyici olarak davaya katılmaktadır[384]. Kamu davasına katılan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar, katılmadan önce verilmiş kararların, kendilerine tebliğ edilmesini isteyemezler (CMK m. 241/1)[385]. Ayrıca kamu davasına katılanlar, katılmadan önce yapılmış işlemlerin tekrarını da talep edemezler[386].

1.5.2. Mağdurun Zararının Giderildiği İşlemler Bakımından

1.5.2.1. Erteleme

Ceza hukukunda kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve hapis cezasının ertelenmesi olmak üzere üç farklı erteleme kurumu düzenlenmiştir[387]. Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresinde suçun işlendiği konusunda yeterli şüpheye ulaşmasına rağmen bazı durumlarda iddianame düzenlemekte yarar görmeyebilir ve bu sebeple iddianamenin düzenlenmesini erteleyebilir[388]. Kanun koyucu, iddianamenin düzenlenmesinin ertelenmesi kararı için kamu davasının açılmasının ertelenmesi ifadesini kullanmaktadır (CMK m.

---

[383] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 240/1: *"Katılma davayı durdurmaz."*

[384] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121; Cemil Saatçıoğlu, Davaya Katılma, Kişisel Dava, Kaçakçılık ve Orman Davalarında Davaya Katılma", **Adalet Dergisi**, Y.1973, C.5-6, s. 429. Katılanın cumhuriyet savcısının yardımcısı olmayıp bağımsız bir süje olduğunu ifade eden görüş için bkz. Fabricus, "Die Stellung des Nebenklagevertreters", s. 257.

[385] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 241/1: *"Katılmadan önce verilmiş olan kararlar katılana tebliğ edilmez".*

[386] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121.

[387] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 964.

[388] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 578.

171/2, 3). Doktrinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ifadesi tercih edilmektedir[389].

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilmesi için uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere üst sınırı üç yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçun işlenmesi ve söz konusu suç ile ilgili yeterli şüphenin bulunması gerekir. Ayrıca şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olmaması gerekir. Bununla birlikte kamu davası açılmasının ertelenmesi kararının verilmesi halinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatinin cumhuriyet savcısında oluşması ve kamu davası açılmasının ertelenmesinin şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması gerekmektedir. Bu koşulların yanı sıra suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşulu aranmaktadır (CMK m. 171/23). Bu sebeple kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilmesi için mağdurun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın şüpheli tarafından aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir[390]. Şüphelinin bu edimi yerine getirmesi ve diğer şartların da gerçekleşmesi halinde hakkında ceza ya da güvenlik tedbiri uygulanmayacaktır[391].

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı soruşturma aşamasında verildiğinden ve kamu davası açılmadığından mağdurun davaya katılması da söz konusu değildir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesinin zarar şartı için mağdurun zararının giderilmesi gerekir. Ancak kamu davasına katılabilecek olanlar ise malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlardır. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile ilgili cumhuriyet savcısı karar verirken davaya katılma ile ilgili mahkeme veya hâkim karar vermektedir. Davaya katılma kovuşturma

[389] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 578; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 532; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 615.
[390] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 579.
[391] Kanun koyucunun kamu davasının açılmasının ertelenmesi için mağdurunun zararının giderilmesini araması, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun hem suç politikasını hem sosyal politikayı gözettiğini göstermektedir. Serkan Meraklı, **Cumhuriyet Savcısının Kamu Davasını Açmada Takdir Yetkisi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 135.

aşamasında mümkün olduğu halde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı soruşturma aşamasında verilmektedir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, yukarıda belirtildiği üzere belli suçlar bakımından söz konusuyken, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; şartları gerçekleştiğinde suç ayırımı yapılmaksızın tüm suçlar bakımından kamu davasına katılabilirler (CMK m. 237).

Ceza hukukunda kamu davasının açılmasının ertelenmesinin yanı sıra düzenlenen diğer bir erteleme kurumu ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası olması ve sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmaması gerekir[392]. Ayrıca mahkeme, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurarak sanığın yeniden suç işlemeyeceği konusunda kanaate varmalıdır. Yukarıdaki koşulların yanı sıra suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir (CMK m. 231/6). Bu sebeple hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için mağdurun veya kamunun uğradığı zararın sanık tarafından aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir[393].

Sanığın söz konusu edimi yerine getirmesi ve diğer şartların da gerçekleşmesi halinde hakkında ceza ya da güvenlik tedbiri uygulanmayacaktır. Çünkü hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıyla kurulan hüküm, sanık hakkında bir hukukî

[392]. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 231/5,6; Özel belgede sahtecilik suçunda yaptırım olarak bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. İki yıl veya daha az süre hapis cezasına hükmolunduğunda ve şartları gerçekleştiğinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilip verilmeyeceğinin mahkemece tartışılması gerektiği konusunda, bkz. Handan Yokuş Sevük, "Özel Belgede Sahtecilik Suçu", **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, s. 251.

[393] Sanık hakkında kanunda öngörülen katılanın (mağdurun) zararının giderilip giderilmediği şartının da denetime imkan verecek şekilde tartışılarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağının değerlendirilmesi gerektiğinin gözetilmemesi hatalıdır. Bkz. Y.3.C.D., E. 2019/11320, K. 2019/18943, T. 21.10.2019, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

sonuç doğurmamaktadır[394]. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın sanık tarafından aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi bakımından mağdurun davaya katılması aranmamaktadır. Bu sebeple mağdurun davaya katılmasına bakılmaksızın şartları oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının zarar şartı için mağdurun veya kamunun zararının giderilmesi gerekir. Ancak kamu davasına katılabilecek olanlar ise malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlardır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası olması gerekir (CMK m. 231/5, 6). Bu sebeple hükmolunan cezanın iki yıldan fazla hapis cezasını gerektiren davalarda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilememektedir. Ancak malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; şartları gerçekleştiğinde suç ayırımı yapılmaksızın tüm suçlar bakımından kamu davasına katılabilirler (CMK m. 237).

Ceza hukukunda kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasından başka düzenlenen diğer bir erteleme kurumu ise hapis cezasının ertelenmesidir[395]. İşlenen suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezası verilmişse, hapis cezasının ertelenmesi kararı verilebilir. Onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan sanık bakımından işlenen suçtan dolayı üç yıl veya daha az süreyle hapis cezası verilmişse, cezanın ertelenmesi kararı verilebilir (TCK m. 51/1). Erteleme kararı verilebilmesi için ayrıca sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezası almaması ve mahkemede sanığın tekrar suç işlemeyeceği noktasında kanaatin oluşması gerekir.

---

[394] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 231/5; Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıyla fail için herhangi yaptırım uygulanmadığından hapis cezasının ertelenmesine göre daha lehedir. Bkz. Fahri Gökçen Taner, " Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/397891 (19.02.2024), s. 292.

[395] Hapis cezasının ertelenmesi, cezalar sistemini tamamlayan kendine özgü bir kurumdur. Bkz. Veli Özer Özbek, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 308.

Yukarıdaki koşulların yanı sıra hapis cezasının ertelenmesi mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu koşulun aranmasıyla mağdurun uğradığı zararın tamamen giderilmesi hedeflenmektedir[396]. Bu durumda, cezanın infaz kurumunda yerine getirilmesi, koşul gerçekleşinceye kadar devam eder. Koşul, gerçekleştiğinde, hâkim kararıyla hükümlünün infaz kurumundan çıkarılmasına karar verilir (TCK m. 51/2).

Hapis cezasının ertelenmesi için mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşulu mahkeme veya hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır. Mahkeme veya hâkim, bu şartın yerine getirilmesini gerekli görmediği takdirde mağdurun zararının giderilmesi de söz konusu olmayacaktır. Hapis cezasının ertelenmesi, kamunun veya mağdurun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi şartına bağlı tutulabilir. Bu takdirde şart gerçekleşmediği sürece hapis cezasının ertelenmesi kararı verilemez.

Hapis cezasının ertelenmesinde, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi bakımından mağdurun davaya katılması önem arz etmemektedir. Bu sebeple mağdurun davaya katılmasına bakılmaksızın şartları oluşmuşsa hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilir. Hapis cezasının ertelenmesinde meydana gelen zarar bakımından mağdurun veya kamunun zararının giderilmesi gerekir. Kamu davasına katılabilecek olanlar ise malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlardır. Hapis cezasının ertelenmesi kararı belli suçlar için verilebilirken kamu davasına katılma suç ayırımı yapılmaksızın tüm suçlar bakımından söz konusudur.

1.5.2.2. Kısa Süreli Hapis Cezasına Mahkûmiyet

Kanunda ayrıca belirtilmemişse süreli hapis cezası, alt sınırı bir ay ve üst sınırı yirmi yıl olan özgürlüğü bağlayıcı cezadır (TCK m. 49/1). Suçun düzenlendiği kanun maddelerinde hapis cezasının alt veya üst sınırının belirtilmediği hallerde bu

[396] Abdurrahman Ünlü, "Hapis Cezasının Ertelenmesi", **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, s.16.

genel sınırlar dikkate alınır[397]. Kanunda sürenin belirtildiği hallerde cezanın süresi, belirtildiği kadardır[398]. Süreli hapis cezaları, kısa süreli ve uzun süreli hapis cezaları olmak üzere ikiye ayrılır[399]. Mahkeme tarafından, hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezası (TCK m. 49/2) olup bir yıldan yukarı hapis cezası ise uzun süreli hapis cezasıdır (TCK m. 50/4).

Hapis cezasının kısa süreli olup olmadığını tespit etmek için yargılama sonucunda hükmedilen somut ceza dikkate alınır[400]. Bu sebeple suçun düzenlendiği kanun maddelerindeki hapis cezasının alt veya üst sınırına bakarak cezanın kısa süreli veya uzun süreli olduğunu belirlemek mümkün değildir. Kişinin birden fazla suçuna ilişkin hapis cezasına mahkûmiyet söz konusu olduğunda, her bir cezanın süresi ayrı ayrı dikkate alınır[401].

Mahkeme kısa süreli hapis cezasına hükmettiğinde bu cezayı; suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suç işlenmesindeki özelliklere göre seçenek yaptırımlardan biri olan mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine çevirebilir (TCK m. 50/1-b).

Kişinin daha önceden hapis cezasına mahkûmiyetinin bulunmaması durumunda mahkûm olduğu otuz gün ve daha az süreli hapis cezası Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesinin 1. fıkrasında yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir. Seçenek yaptırımlardan biri kamunun veya mağdurun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesidir (TCK m. 50/3). Bu takdirde hükmedilen hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca daha önceden hapis cezasına mahkûmiyetinin bulunmaması şartıyla fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan sanığa verilen üç yıl veya daha az süreli hapis cezası, Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesinin 1. fıkrasında yazılı seçenek yaptırımlardan birine

[397] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 564.
[398] Zeki Hafızoğulları, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri", **Ankara Barosu Dergisi**, C.65, s. 80.
[399] Türk Ceza Kanunu m. 50/4: *"Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa…*",
[400] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 564.
[401] Centel, Zafer ve Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 565.

çevrilir (TCK m. 50/3). Söz konusu seçenek yaptırımlardan biri kamunun veya mağdurun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesidir. Hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi mahkemenin takdir yetkisine bırakılmamış, zorunlu hale getirilmiştir.

Fail hakkında hükmedilen kısa süreli hapis cezasının, mağdurun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi seçenek yaptırımına çevrilme şartları gerçekleşmişse mağdur, kamu davasına katılmamış olsa bile uğradığı zarar aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilir. Fail hakkında hükmedilen kısa süreli hapis cezasının, mağdurun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi seçenek yaptırımına çevrilme şartları gerçekleşmişse, mağdur, kamu davasına katılmış olsa bile uğradığı zarar tamamen giderilir. Fail hakkında hükmedilen kısa süreli hapis cezası, mağdurun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi seçenek yaptırımına çevrilmesi halinde uygulamada asıl mahkûmiyet, bu tedbirdir (TCK m. 50/5).

1.5.2.3. Adli Kontrol

Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturma veya kovuşturmada tutuklama kararının verilebildiği durumlarda[402], veya tutuklama tedbirinin uygulanamayacağı durumlarda, şüpheli veya sanık hakkında adlî kontrol tedbirinin uygulanmasına karar verilebilir (CMK m. 109/1, 110/3). Adlî kontrol, şüpheli veya sanığın kanunda öngörülen bazı yükümlülüklere tabi tutulmasını içerir[403]. Bu yükümlülüklerden birisi, cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkeme kararı ile sanık tarafından, mağdur veya suçtan zarar görenin yaptığı harcamalar ve suç sonucunda meydana gelen zararların giderilmesidir. Mahkeme karar verirken sanığın parasal durumunu göz

[402] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 100'e göre; kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin varlığı, bir tutuklama nedeninin bulunması, işin önemi ve verilmesi beklenen yaptırım ile ölçülü olması halinde şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir.

[403] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 109/3-f-h; Yükümlülük kapsamında davaya katılanların yaptığı masraflar, suçun işlenmesi sonucu meydana gelen zararların giderilmesi ve eski hale getirme masrafları yer almaktadır. Bkz. Mehmet Tezcan, **"Adli Kontrol"**, ("Yayımlanmamış Doktora Tezi"), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara 2012, s. 187.

önünde bulundurmalıdır[404]. Soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararı ile şüpheli tarafından, suçun neden olduğu zararların giderilmesi söz konusu yükümlülük kapsamındadır[405]. Hâkim karar verirken şüphelinin ekonomik durumunu dikkate almalıdır.

Adli kontrol kararı sonucunda şüpheli veya sanığın işlediği iddia edilen suç sonucunda meydana gelen zararların giderilmesi bakımından mağdurun veya suçtan zarar görenin kamu davasına katılmaları gerekli değildir. Fakat mağdurun veya suçtan zarar gören, davaya katılmışsa yaptıkları masraflar da sanık tarafından giderilmelidir[406]. Adli kontrolde kanunda öngörülen yükümlülüklerin amacı şüpheli ve sanığın bütün usul işlemlerinde hazır bulunması, davaya katılanların yaptığı masrafların ödenmesi, suçun neden olduğu zararların giderilmesidir[407].

[404] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 110/3, 109/3-h.
[405] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 496; Ceza Muhakemesi Kanunu m. 113/1-b-1
[406] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 854; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 965.
[407] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 854; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 403.

İKİNCİ BÖLÜM

DAVAYA KATILMANIN ŞARTLARI

2.1.KATILMA HAKKINA SAHİP KİŞİLER

2.1.1. Suçtan Zarar Gören

2.1.1.1. Kavram

2.1.1.1.1. Genel olarak

Suçtan zarar gören, işlenen suçun aktif ve pasif süjeleri ayrımında pasif süje tarafı ile ilgili olup muhakeme hukukunun bir terimi olarak karşımıza çıkar[408]. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, suçtan zarar görene bazı haklar verilmekte ve ödevler yüklenmektedir. Hak ve ödevler muhakeme sebebiyle verilmektedir[409]. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda suçtan zarar gören tüzel ve gerçek kişilerin, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilecekleri öngörülmüştür (m. 2371/1). Herhangi bir suçun işlenmesiyle suçtan zarar gören ortaya çıkmaktadır. Zarar gören kişinin tespit edilememesi bazen söz konusu olabilir, ancak bu durum zarar gören kişinin mevcut olmadığı anlamına gelmez[410].

Belli bir suçun işlenmesi sonucunda kural olarak devlet ve toplum suçtan zarar görendir. Bunun yanı sıra suçun işlenmesiyle gerçek kişiler de suçun işlenmesinden etkilenerek suçtan zarar görebilirler[411]. Belli bir gerçek kişiye karşı işlenmeyen suçlarda, kişiler toplumun bir üyesi olarak suçtan zarar görürler. Sadece kişilere karşı işlenen suçlarda da devletin hukuk düzeni bozulduğu için toplumun zarar görmesi söz konusudur[412].

---

[408] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 56; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 74.

[409] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 74.

[410] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 330.

[411] Ali Rıza Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 2805.

[412] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 331.

Bir suçun işlenmesi sonucu, bu suçun mağdurundan başka bir kişinin de hukuken korunan herhangi bir hakkının ihlali nedeniyle zarara uğraması söz konusu olabilir[413]. Bu sebeple suçtan zarar gören kavramını tanımlarken kapsamını ve sınırlarını kesin bir şekilde belirlemek mümkün değildir[414]. Bununla birlikte suçtan zarar gören kavramı ihtiyaca göre yorumlanmalıdır[415]. Örneğin hâkimin bir suçtan dolayı zarar görmesi durumunda davaya bakamayacağı öngörülmüştür (CMK m. 22). Bu durumda zarar gören kavramı, hâkimlerin objektifliğini sağlanması amacıyla geniş yorumlanmalıdır. Buna karşın kamu davasına katılmanın sakıncalarını azaltmak amacıyla suçtan zarar gören terimi dar yorumlanmalıdır[416]. Zarar kavramı, tehlikeyi de içine alacak şekilde yorumlanmalıdır. Böylece suçların teşebbüs halinde kalması durumunda da suçtan zarar gören söz konusu olacaktır. Suçun işlenmesi ile ortaya çıkan zararın ödenmesi zarar gören sıfatını ortadan kaldırmayacaktır[417].

Suçtan zarar gören, ceza mevzuatında tanımlanmamış olup bazı düzenlemelerde yer almaktadır. Söz konusu düzenlemelerin bazıları şu şekildedir: Türk Ceza Kanunu'nun 12. maddesinin 2. fıkrasında yabancılar tarafından yabancı ülkede Türk vatandaşının veya Türk mevzuatına göre kurulup faaliyet gösteren özel hukuk tüzel kişisinin zararına bir suçun gerçekleşmesi halinde vatandaş ve özel hukuk tüzel kişisi suçtan zarar gören olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple suçtan zarar gören birden fazla kişi olabileceği gibi tüzel kişiler de suçtan zarar gören olabilir[418].

Şikâyetten vazgeçme hakkına sahip olanları ifade etmek amacıyla Türk Ceza Kanunu'nda suçtan zarar gören kavramı tercih edilmiştir (CMK m. 73/4, 7). Kanun koyucu, hakkı olmayan yere tecavüz suçu bakımından taşınmaz malı veya eklentileri saldırıya uğrayan kişileri suçtan zarar gören olarak ifade etmiştir (CMK m. 154/1).

---

[413] Dönmezer ve Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, s. 726; Kafes, "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", s. 87.

[414] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 73.

[415] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332.

[416] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 237.

[417] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 333.

[418] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; … 6284 Sayılı Kanun'un 2/1-d ve 20/2. maddeleri uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bu suçun zarar göreni olduğu, konusunda, bkz. Y. 1. C. D., E. 2018/1010, K. 2020/153, T. 20.1.2020, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tanımlar madde başlığı altında suçtan zarar görenin avukatı vekil olarak ifade edilmiştir (CMK m. 2/1-d). Kanunda suçüstü hali tanımlanırken suçtan zarar gören kavramı tercih edilmiştir (CMK m. 2/1-j). Cumhuriyet savcısının, şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını yazılı olarak görevli mahkemeden talep ettiği durumlarda, talep yazısında suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi gösterilir (CMK m. 252/1-e-8).

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda suçtan zarar gören kişilere önemli haklar tanınmıştır. Örneğin kanun koyucu tarafından el koyma işleminin suçtan zarar gören mağdura gecikmeksizin bildirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kanun koyucu burada mağduru ifade ederken suçtan zarar gören kavramını benimsemiştir (CMK m. 127/5). Ayrıca elkonulan eşya veya malvarlığı değerlerinin mağdura iade edilmesinde mağduru ifade etmek için suçtan zarar gören kavramı kullanılmıştır (CMK m. 131/2). Ceza Muhakemesi Kanunu'nda dosyayı inceleme hakkının suçtan zarar görenin vekili için geçerli olduğu kabul edilmiştir (CMK m. 153/5). Cumhuriyet savcısı, iddianame düzenlerken, suçtan zarar göreni ve vekilini de iddianamede belirtmesi gerekir[419]. Cumhuriyet savcısı tarafından, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiği takdirde suçtan zarar gören bu karara itiraz edebilir (CMK m. 171/1). Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği takdirde bu karara karşı itiraz hakkına suçtan zarar görenin sahip olduğu öngörülmüştür (CMK m. 173/1). Tanık veya bilirkişinin dinleneceği günün suçtan zarar görene bildirilmesi gerekir (CMK m. 181/1). Suçtan zarar gören, dava ve duruşmalardan haberdar edildiğinde katılma ve diğer haklarını etkin bir şekilde kullanabilir[420]. Soruşturma evresinde uzlaştırmanın tarafları mağdur, suçtan zarar gören ve şüpheli olan kimsedir[421]. Kovuşturma evresinde ise uzlaştırmanın tarafları

[419] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 543; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 170/1-c.

[420] Sanık, hakkında maktul ...'ya karşı nitelikli kasten öldürme ve fuhuşa teşvik suçlarından açılan kamu davasında 6284 Sayılı Kanun'un 2/1-d ve 20/2. maddeleri uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bu suçun zarar göreni olduğu, bu sıfatının gereği olarak kovuşturma evresinde sahip olduğu davaya katılma ve öteki haklarını kullanabilmesi için dava ve duruşmalardan haberdar edilmesi gerektiği konusunda, bkz. Y. 1. C. D., E. 2018/1010, K. 2020/153, T. 20.1.2020, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[421] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/1: *"Kanunda öngörülen bazı suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur."*

mağdur, suçtan zarar sanık ve sanık olan kişidir[422]. Bu sebeple hem soruşturma evresinde hem de kovuşturma evresinde uzlaştırmanın değişmeyen tarafı mağdur veya suçtan zarar görendir.

2.1.1.1.2. Tanım

Ceza mevzuatında suçtan zarar göreni tanımlayan bir düzenleme söz konusu değildir. Suçtan zarar gören kavramını anlama ve tanımlama işlemi doktrin ve uygulamada mahkemeler tarafından yapılmaktadır. Suçun işlenmesi ile aleyhine suç işlenen kişi üzerinde bir etki doğmaktadır. Bu durumda suçun kendisinde böyle bir etki gösterdiği kimse suçtan zarar görmüş demektir[423]. Ceza muhakemesinde hakkı korunacak kişiler arasında suçtan zarar gören sayılmış ve bu sebeple suçtan zarar görenin davaya katılma hakkı düzenlenmiştir[424]. Sanık hakkında etkin bir şekilde yargılamanın yapılması ve gerekli yaptırımın uygulanması amacı ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nda suçtan zarar görene, kavuşturma aşamasında olan suçların tümü ile ilgili davaya katılma hakkı tanınmıştır[425]. Suçtan zarar göreni, kamu davasına katılarak sanığın cezalandırılması yolunda çaba sarf etmeye iten sebep gördüğü zarardır. Zarar maddi olabileceği gibi manevi de olabilir[426]. Bu zararın giderilmesi, ancak sanığın suçluluğunun sabit olup mahkeme tarafından gerekli yaptırımların uygulanması ile mümkün olacaktır[427].

Suçtan zarar gören kavramı, kullanıldığı yere göre geniş veya dar bir şekilde yorumlanabilir[428]. Bu nedenle suçtan zarar gören teriminin ihtiyaca göre

---

[422] Bkz. Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 5: *"Uzlaştırma, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin özgür iradeleri ile kabul etmeleri ve karar vermeleri hâlinde gerçekleştirilir."*

[423] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 56.

[424] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; Reşad Bayramoğlu, "Ceza Davalarında Müdahale Üsulü ve Cezab Umumi Heyetinin Bu Hususstaki İki Kararı", **Adliye Ceridesi**, Y. 1943, C.7, s. 473.

[425] Sanığın cezalandırılmasını istemeden kamu davasına katılmak mümkün değildir. Bkz. Faruk Erem, "Ceza Davasına Müdahalenin Lüzumsuzluğu", **Adalet Dergisi**, C.53, s. 1203.

[426] Bazı hallerde sadece malvarlığının azalması değil ümit edilen kardan mahrumiyet de zarar olarak kabul edilir. Bkz. Kunter, "Amme Davasına Müdahale", s. 846.

[427] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 57; Suçtan zarar gören, savcının yanında davaya katılarak sanığın hak ettiği cezayı almasını istemektedir ve savcının görevini yapıp yapmadığını kontrol etmektedir. Bkz. Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256.

[428] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 232.

yorumlanması gerektiği savunulmuştur[429]. Örneğin hâkimin bir suçtan dolayı zarar görmesi durumunda davaya bakamayacağı öngörülmüştür (CMK m. 22). Bu durumda zarar gören kavramının hâkimlerin objektifliğini sağlanması gerektiğinden geniş yorumlanması gerektiği ileri sürülmüştür. Buna karşın kamu davasına katılmanın sakıncalarını azaltmak amacıyla suçtan zarar gören kavramının dar anlaşılması gerektiği belirtilmiştir[430].

Doktrinde suçtan zarar gören ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Bu tanımlar suçtan zarar görenin özellikleri dikkate alınarak yapılmaktadır. Suçtan zarar gören; suçun maddi unsuru ile korunan menfaatle haklı ve yakın bir ilgisi olan kişidir. Bu ilgi sadece bir maddi menfaat ilgisi olmamalı ayrıca suçtan zarar görende sanığın cezalandırılması suretiyle bir tatmin arzusu uyandırmalıdır[431]. Bu tanıma göre suçtan zarar gören belirlenirken sadece netice bakımından meydana gelen zarar değil ayrıca bu neticenin kişiler üzerinde meydana getirdiği etkinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu durumda suçtan zarar gören, maddi olarak etkilenebileceği gibi manevi olarak da etkilenebilir. Suçtan zarar gören tarafından sanığın cezalandırılmasının istenmesi manevi etkilenmesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır[432].

Doktrindeki bir görüşe göre, suçtan zarar gören kavramı ihtiyaca göre yorumlanmalıdır. Örneğin hâkimlerin objektifliğini sağlanması gerektiğinden zarar gören kavramı, geniş yorumlanmalıdır. Buna karşın kamu davasına katılmanın sakıncalarını azaltmak amacıyla suçtan zarar gören terimi dar yorumlanmalıdır[433].

---

[429] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332.

[430] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 237.

[431] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 57; Suçtan zarar gören davaya katıldığında sanığın cezalandırılmasını sağlayarak tatmi arzusunu yerine getirmektedir. Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.120.

[432] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 57.

[433] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 332; Benzer görüş için bak. Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2810. Çınar'a göre; Suçtan zarar görme kavramının kapsamı, işlenen suçun özelliğine göre de değişme olasılığı göstereceği için somut olaya göre belirlenmesi gerekir".

Suçtan zarar gören kavramı; bir suçun işlenmesiyle hukuken korunan menfaatleri, hakları, doğrudan veya dolaylı ihlal edilen kimse olarak açıklanmıştır[434].

Doktrindeki bir diğer görüş, suçtan zarar görenin, yerine göre dar yerine göre geniş yorumlanmaması gerektiği yönündedir. Hukuk güvenliği ve keyfiliğin önlenmesi bakımından, kavrama verilecek anlam, kavramın geçtiği her müessese bakımından aynı şekilde anlaşılmalı ve yorumlanmalıdır. Buna göre suçtan zarar gören; mağdurun dışında, suçun konusuna yönelik saldırıdan hakları doğrudan ihlal edilen kişiler olarak anlaşılmalıdır. Bu nedenle bir kimsenin suçtan zarar gören olup olmadığı belirlenirken, o kişinin suçun konusuna yönelik saldırıdan sübjektif bir hakkının ihlal edilip edilmediğine bakılmalıdır[435]. Suçun konusu, bir insan veya bir eşya olabileceğine göre kasten öldürme suçu dışında suçun konusunu insanın oluşturduğu durumlarda mağdur ile suçtan zarar gören sıfatı aynı kişide birleşecektir. Buna karşılık suçun konusunu bir eşyanın oluşturduğu hallerde, mağdurdan başka, o eşyaya yönelik saldırıdan hakları ihlal edilen diğer kişileri de suçtan zarar gören olarak kabul etmek gerekir. Suçtan zarar görenler, suç oluşturan fiile doğrudan maruz kalmamakla birlikte, suçun işlenmesi sonucunda suçun konusuyla bağlantılı olarak hakları ihlal edilenlerdir. Bu sebeple suçun konusunun saldırıya uğramasının katılma talebinde bulunan kişi üzerinde doğrudan doğruya gerçek bir zarar oluşturmadığı hallerde katılma talebi reddedilmelidir. [436]

Suçtan zarar gören, dolaylı olarak suçtan zarar gören kimseler olarak ifade edilmiştir. Örneğin topluma karşı işlenen suçlar söz konusu olunca suç tanımı ile doğrudan bireyin menfaatleri korunmamaktadır. Bu durumda bireyin hak ve menfaatleri ikinci planda korunmaktadır. Bu sebeple birey ancak dolaylı zarar gören olabilir[437]. Bir suçun maddi konusuna sahip olmasa bile dolaylı olarak suçtan mağdur olan kimselere suçtan zarar gören denir[438]. Ancak, suçun maddi unsuruna muhatap olan ve bu nedenle korunan hukuksal yararı zedelenen başka bir ifadeyle

[434] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 313.
[435] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 6-7.
[436] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7.
[437] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968.
[438] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130.

suçtan doğrudan doğruya zarar gören kimsenin suçtan zarar gören olması gerektiği belirtilmiştir[439].

Bir gerçek veya tüzel kişinin katılan olabilmesi için suçtan dolaylı zarar görmüş olmasının yeterli olmadığı, doğrudan doğruya zarar görmüş olması gerektiği belirtilmiştir. İlgili kimsenin suçtan zarar görüp görmediğini tespit etmek için kullanılan ölçütlerden birisi, ilgilinin haklı bir çıkarının zedelenip zedelenmediği olarak ifade edilmiştir.[440]

Uygulamada kamu davasına katılmak için aranan suçtan zarar görme kavramı, gerek Ceza Genel Kurulu gerekse Özel Dairelerin yerleşmiş kararlarında; "suçtan doğrudan doğruya zarar görmüş bulunma hâli" olarak yorumlanıp uygulanmış, buna bağlı olarak da dolaylı veya muhtemel zararların, davaya katılma hakkı vermeyeceği kabul edilmiştir. Nitekim bu husus, Ceza Genel Kurulunun kararlarında dolaylı veya muhtemel zarar, davaya katılma hakkı vermez şeklinde açıkça ifade edilmiştir.[441]

1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda davaya katılabilecekler arasında yalnızca suçtan zarar gören öngörülmüş ayrıca mağdur öngörülmemiştir (CMUK m. 365). Uygulamada ve doktrinde suçtan zarar gören kavramı yorumlanırken mağdur kavramı için aranan doğrudan doğruya zarar görme şartı suçtan zarar gören için kabul edilmiştir[442]. Özellikle belirtmek gerekir ki, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesinin 1. fıkrasında kamu davasına katılabilecek kişiler arasında mağdurun yanı sıra suçtan zarar gören de ayrıca ifade edildiği için suçtan zarar görenin yalnızca mağdurla sınırlı tutulması doğru değildir[443].

---

[439] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 238.

[440] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718.

[441] 03.05.2011 tarihli ve 155–80, 04.07.2006 tarihli ve 127–180, 22.10.2002 tarihli ve 234–366 ile 11.04.2000 tarihli ve 65–69; (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[442] Suçtan zarar görme kavramı gerek Ceza Genel Kurulu, gerekse Özel Dairelerin yerleşmiş kararlarında; "suçtan doğrudan doğruya zarar görmüş bulunma hali" olarak anlaşılıp uygulanmış, buna bağlı olarak da dolaylı veya muhtemel zararların, davaya katılma hakkı vermeyeceği konusunda bkz. Y.18. C. D., E. 2019/13233, K. 2020/4779, T. 20.2.2020; Y. 5. C. D., E. 2017/6360, K. 2019/12002, T. 26.12.2019; Y. 5. C. D., E. 2018/4338, K. 2018/5844, T. 18.9.2018. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 238; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7.

[443] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 313; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7.

Dolayısıyla mağdur için aranan doğrudan doğruya zarar görme şartını[444] suçtan zarar gören için kabul etmek ve suçtan zarar göreni sadece doğrudan doğruya zarar gören olarak kabul etmek mümkün değildir[445]. Gerçi mağdur aynı zamanda bir suçun işlenmesi nedeniyle zarar gören kişidir. Fakat suçtan zarar gören mağdurdan daha geniş bir kavram olup her zaman suçun işlenmesi nedeniyle mağdur edilen kişiyi ifade etmez[446].

Kanımca davaya katılabilecek suçtan zarar gören; mağdurun dışında, suçun konusuna yönelik saldırıdan hukuken korunan hakları ihlal edilen kişiler olarak yorumlanmalıdır[447]. Bu sebeple suçtan zarar görenler, suç oluşturan fiile doğrudan muhatap olmamakla birlikte, suçun işlenmesi sonucunda suçun konusuyla bağlantılı olarak hakları ihlal edilenlerdir[448]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, bir kararında suçtan zarar göreni tespit ederken sanığa isnad edilen fiille hukuki yararı ihlal edilen ve ceza davasına yönelik haklı talebi olan kimseye suçtan zarar görme sıfatının verilmesi gerektiğini ifade etmiştir[449].

Topluma karşı işlenen suçlar söz konusu olunca suç tanımı ile doğrudan bireyin menfaatleri korunmamaktadır. Bu durumda bireyin hak ve menfaatleri ikinci planda korunmaktadır. Bu sebeple birey ancak dolaylı zarar gören olabilir[450]. Birey dolaylı zarar gören olmasına rağmen hukuken korunan bir hakkı zarar gördüğünden davaya katılabilecektir. Bu kapsamda resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı

[444] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968
[445] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 313.
[446] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226.
[447] Belirli bir suçtan, onun mağdurundan başka, diğer bir kimse de hukuken korunan bir hakkının ihlali dolayısıyla zarara uğramış olabilir. Bkz. Dönmezer ve Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, s. 726; Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 313.
[448] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7; Yargıtay bazı kararlarında suçtan zarar göreni, somut olayın özelliklerine göre işlendiği iddia edilen suç ile haklı bir çıkarı zedelenen kişi olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Asım Kaya Bekman, "Ceza Davalarında Müdahale ve Müdahalenin Kabulünde Suçtan Zarar Gören Şahsın Sınırı Ne Olmalıdır", **Ankara Barosu Dergisi**, C.4, s. 476. Bkz. Y.C.G.K, E. 1992/176, K. 1992/201, T. 29.06.1992; Y.C.G.K, E. 2000/64, K. 2000/69, T. 11.04.2000. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 84; Çeşitli mahkeme kararlarında da vurgulandığı üzere hâkim, bir olayda suçtan zarar göreni belirlerken, sanığa yüklenilen ve cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır. Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/1-225, K. 2018/129, T. 27.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K. E. 2012/6-1490, K. 2013/59, T. 19.2.2013 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[449] Y.C.G.K, 995/195, T. 15.7.2008. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968.
[450] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968.

haksızlığa uğrayan gerçek kişiler ve tüzel kişiler, suçtan zarar gören olarak davaya katılma hakkına sahiptirler[451].

Aile düzenine karşı işlenen suçlarda mağdur toplum olmasına rağmen ilgili işleme muhatap olan kişi suçtan dolaylı zarar görendir[452]. Örneğin birden çok evlilik ve hileli evlenme suçunda, evli kimselerin eşinin ve çocuklarının, ilk evliliği bilmeden evlenen kişilerin, hile ile evlenmesi sağlanan kişiler, menfaatleri zedelenmiş ve aile düzeninin bozulmasından maddi ve manevi zarara uğramış olmalarına rağmen birey olarak suçun doğrudan mağduru sayılmazlar.[453] Fakat hukuken korunan hakkı zarar gören bu kişiler, suçtan zarar gören oldukları için kamu davasına katılabilecektir.

2.1.1.2. Uygulama

Yargıtay kararlarında suçtan zarar görme kavramının yorumlanması konusunda suçtan doğrudan doğruya zarar görme ve suçtan dolaylı olarak zarar görme ifadeleri kullanılmaktadır. Buna göre uygulamada kamu davasına katılmak için aranan suçtan zarar görme kavramı, gerek Ceza Genel Kurulu gerekse ceza dairelerinin yerleşmiş kararlarında; "suçtan doğrudan doğruya zarar görmüş bulunma hâli" olarak yorumlanıp uygulanmış, buna bağlı olarak da dolaylı veya muhtemel zararların, davaya katılma hakkı vermeyeceği kabul edilmiştir[454]. Ayrıca, birçok kararda Yargıtay, dolaylı veya muhtemel zararın davaya katılma hakkı vermeyeceğini açık bir şekilde belirmiştir.[455]

Bununla birlikte Yargıtay bazı kararlarında suçtan zarar görenin, somut olayın özelliklerine göre işlendiği iddia edilen suç ile haklı bir çıkarı zedelenen kişi olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir[456]. Yargıtay söz konusu kararlarda suçtan

---

[451] Yokuş Sevük, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 772, 802.
[452] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968.
[453] Yokuş Sevük, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 849.
[454] Y.18. C. D., E. 2019/13233, K. 2020/4779, T. 20.2.2020; Y. 5. C. D., E. 2017/6360, K. 2019/12002, T. 26.12.2019; Y. 5. C. D., E. 2018/4338, K. 2018/5844, T. 18.9.2018. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[455] Y.18. C. D., E. 2019/13233, K. 2020/4779, T. 20.2.2020; Y. 5. C. D., E. 2017/6360, K. 2019/12002, T. 26.12.2019; Y. 5. C. D., E. 2018/4338, K. 2018/5844, T. 18.9.2018. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[456] Şikâyetçinin görevi savsama suçundan zarar görmesi olasılığına karşı katılma isteğinin kabul edilmesi gerektiği şeklindeki karar için bkz. Y.4. C.D. E. 2005/7864, K. 2006/14040, T.

zarar göreni tespit ederken doğrudan veya dolaylı zarar ayırımına girmeden haklı çıkarın zedelenmesini göz önünde bulundurmuştur.

Uygulamada haklı çıkarın zedelenmesi ve fiilin kişi üzerinde yarattığı psikolojik etki dikkate alınarak insan öldürme suçlarında ölenin yakınlarının kovuşturma ve cezalandırma isteklerinin cevaplanarak davaya katılması gerektiği belirtilmiştir[457]. Maddi bir zarara uğrayan kişiler suçtan zarar gören olacağı gibi hakkı kaybolan veya hakkını kullanması engellenen kişiler de suçtan zarar gören olabilir[458].

İlgili kanunlarda bazı tüzel kişilerin karar verilmesine gerek görülmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği düzenlenmiştir. Bu durumda Yargıtayca, tüzel kişiliğin suçtan zarar gören olduğunun kanun tarafından peşinen kabul edildiği ve bu konuda bir araştırma yapmanın gereksiz olduğu kabul edilmiştir[459].

Bu bağlamda Bankacılık Kanununda(m. 132,143)[460] düzenleme ve denetleme kurulunun, Sermaye Piyasası Kanununda(m. 115)[461] sermaye piyasası kurulunun,

---

19.9.2006; Polis aracının camının kırılması suretiyle ızrar suçundan zarar gören hazinenin müdahilliğine karar verilmesi gerekir. Bkz. Y. 8. C. D. E. 2006/1256, K. 2006/7958, T. 6.11.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 1992/176, K. 1992/201, T. 29.06.1992; Y.C.G.K, E. 2000/64, K. 2000/69, T. 11.04.2000. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 84; Y.C.G.K, 995/195, T. 15.7.2008. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968.

457 Yargıtay'a göre, fiille haklı çıkarı zedelenme ve fiilin kişi üzerinde yarattığı psikolojik etki ögelerine dayanan bu ölçüt, adam öldürme suçlarında, ölenin yakınlarının kovuşturma ve cezalandırma isteklerini cevaplandırabilecektir. Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/1-225, K. 2018/129, T. 27.3.2018; Y. C. G. K. E. 2012/6-1490, K. 2013/59, T. 19.2.2013 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Y.C.G.K, E. 1992/176, K. 1992/201, T. 29.06.1992; Y.C.G.K, E. 2000/64, K. 2000/69, T. 11.04.2000. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 85.

458 Y.8. CD, E. 2004/10131, K. 2005/11857, T. 12.12.2005. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 85; Mehmet Emin Alşahin, **Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları**, Turhan Kitapevi, Ankara 2010, 84.

459 "Özel kanun hükümleri uyarınca davaya katılmanın kabul edildiği bu gibi durumlarda, belirtilen kurumların suçtan zarar görüp görmediklerini ayrıca araştırmaya gerek bulunmamaktadır". Bkz. Y. İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun davaya katılmayı düzenleyen 29. maddesine göre, kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanların bu Kanun kapsamına giren suçlara ilişkin tutanaklar ve soruşturma belgelerini bir müzekkere ile Cumhuriyet Savcılığına vermeleri üzerine ilgili gümrük idareleri katılan sıfatını kazanacaklardır. Yine 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun 4. maddesine göre, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın veya görevlendireceği mercilerin Cumhuriyet savcılığına yazılı müracaatta bulunmasıyla söz konusu Bakanlık katılan sıfatını kazanacaktır. Özel kanun hükümleri gereğince davaya katılmanın kabul edildiği bu gibi durumlarda, bunların ayrıca suçtan zarar görmüş olup olmadıklarını araştırmaya gerek bulunmamaktadır…" Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

460 Kan. No: 5411, RG T:1/11/2005, S:25983.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda(m. 18)[462] gümrük idarelerinin, Kooperatifler Kanununda(Ek m. 2)[463] ilgili bakanlıkların, Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunuda(m. 20)[464] ilgili bakanlığın davaya katılma hakkı kabul edilmiştir. Kanun koyucu tarafından katılma hakkı tanınan söz konusu tüzel kişilerin suçtan zarar gören olduğu peşinen kabul edilmiştir[465]. Keza 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu m.18 uyarınca, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet gibi suçlar söz konusu olduğunda ilgili kamu kurum veya kuruluşları tarafından yazılı başvuruda bulunulması halinde bu kurum veya kuruluşlar, başvuru tarihinde katılan sıfatını kazanır[466].

Kasten öldürme suçlarında Yargıtay'ın uzun yıllardan beri birbirine paralel kararları mevcuttur. Yargıtay kasten öldürme suçunda suçtan zarar göreni belirlerken suçtan zarar gören olduğunu iddia ederek katılma talebinde bulunan kişi ile ölen kişi arasında kanuni ve hukuki bir bağın bulunmasını aramaktadır[467]. Kanuni ve hukuki bağın her zaman mirasçılık bağı olarak anlaşılmaması gerekir. Bazen ölenin mirasçıları bulunduğu halde mirasçı olmayan bir yakının dahi suçtan zarar gören olduğu kabul edilmektedir. Yargıtay, mirasçı olmadıkları halde anne veya babanın davaya katılma yetkisi olduğunu kabul etmiştir[468]. Yargıtay kararında öldürülen ile gayri resmi olarak karı koca hayatı yaşayan, öldürülenin maddi ve manevi destek ve himayesinde olup nüfus kayıtlarına göre öldürülen ile en az üç çocuğu bulunan

---

[461] Kan. No: 6362, RG T:30/12/2012, S:28513.
[462] Kan. No:5607, RG T:31/03/2007, S:26479.
[463] Kan. No:1163, RG T:10/05/1969, S:13195.
[464] Kan. No:6284, RG T:20/03/2012, S:28239
[465] ". Bkz. Y.İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.
[466] Bkz. Yokuş Sevük, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 948, 952, 982 vd.
[467] Y. 4.CD. T. 4.3.1952, 2296/2218. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 53; Çeşitli mahkeme kararlarında da vurgulandığı üzere hâkim, bir olayda suçtan zarar göreni belirlerken, sanığa yüklenilen ve cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır. Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/1-225, K. 2018/129, T. 27.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K. E. 2012/6-1490, K. 2013/59, T. 19.2.2013 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[468] Y. 1.CD. T. 8.6.1949, 1509/1136. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 53.

müştekinin maktulün ölümünden dolayı suçtan zarar gören konumunda bulunduğu gözetilerek katılma isteminin kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir[469].

Ayrıca Yargıtay; ölen ile geleneksel şekilde evlenen, resmi nikâh hazırlığında olan ve ölenden hamile kalan nişanlı kadının ölümden dolayı üzüntü içerisine düştüğünü, ölüme neden olan sanığın cezalandırılmasında psikolojik beklenti içerisinde olduğunu belirterek hukuken koruma altına alınan nişanlılık statüsü gereğince nişanlı kadının suçtan zarar gördüğüne karar vermiştir[470]. Yargıtay, nişanlı kadının haklı çıkarının zarar gördüğünü belirterek kamu davasına katılma hakkının olduğunu kabul etmiştir[471].

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, evlatlığın ölümü halinde evlat edinenin yardımdan yoksun kaldığı ve bu sebeple suçtan zarar gördüğünü ifade etmiştir[472]. Yargıtay, ölenin üvey çocuklarının zarar gördüğünü ifade etmiş ve kamu davasına katılmaya hakları olduğunu kabul etmiştir[473]. Yargıtay başka bir kararında ölen ile yakın ilişki içerisinde bulunan amcanın kamu davasına katılma talebinin kabul edilmesinin yerinde olduğunu ve bu sebeple katılanın hükmü temyiz etme hakkının olduğunu belirtmiştir[474].

---

[469] Y. 1. CD. E. 2006/289, K. 2006/5503, T. 06.12.2006. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

[470] Y.C.G.K, 9-95/195,T. 08.07.2009, Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 87.

[471] Ceza Muhakemesinde davaya katılma için aranan ve hâkimin değerlendirmesi gereken husus haklı çıkarın zedelenmesi ve cezalandırma konularındaki psikolojik durumdur. Çeşitli mahkeme kararlarında da vurgulandığı üzere hâkim, bir olayda suçtan zarar göreni belirlerken, sanığa yüklenilen ve cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır. Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/1-225, K. 2018/129, T. 27.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K. E. 2012/6-1490, K. 2013/59, T. 19.2.2013 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[472] Y.C.G.K, 94/72, T. 31.3.1952. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 53.

[473] Y. 1.CD. 148/104, T. 22.1.1952. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 53; Yargıtay'a göre suçtan zarar görenin sınırının saptanmasında hâkimin geniş takdir yetkisi ortaya çıkmakta ve hâkimin haklı çıkar ve cezalandırma konularındaki psikolojik durumu iyideğerlendir mesi gerekmektedir. Bkz. Y. C. G. K. E. 1992/4-176, K. 1992/201, T. 29.6.1992 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[474] Katılan Halil İbrahim K.'nın öldürme olayından önceki dönemde sanığın davranışları nedeniyle yeğeni ölenin yaşadığı sorunlara sürekli duyarlı davranıp ilgilendiği, kardeşi ve yeğeninin bu olayda öldürülmesinden sonra da, toplumsal yaşam biçimimize ilişkin kuralların kendisine yüklediği ve toplumumuzdaki insan ilişkilerinin önemli bir boyutunu oluşturan sorumluluk duygusu ile aynı ailenin diğer fertlerine yönelik yakın ilgi ve yardımlarını sürdürdüğü belirlenmiştir. Yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda ve somut olayın özellikleri gereği, suçtan zarar gördüğü anlaşılan ölenin amcası Halil İbrahim'in davaya katılma isteminin haklı, bu istemin kabulünün isabetli olduğuna ve dolayısıyla katılanın hükmü temyiz yetkisi bulunduğuna oybirliği

2.1.2. Mağdur

2.1.2.1. Kavram

2.1.2.1.1. Genel Olarak

Mağdur sözcüğünün insanlık hayatı boyunca kullanıldığını görmek mümkündür. Mağdur sözcüğü, Arapçada haksızlık anlamına gelen ğ-d-r kökünden türemiş olup haksızlığa uğrayan anlamındadır[475]. Mağdure sözcüğü ise gadre uğrayan kadını ifade etmek üzere kullanılmaktadır[476]. Mağdur suçun maddi unsurlarından olup mağdurun suçun konusu ile mağdurun karıştırılmaması gerekir[477].

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1'e göre mağdur, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılabilir. Ancak davaya katılmak zorunlu olmadığı için mağdurlar davaya katılma talebinde bulunmayabilir[478]. Davaya katılma ile bazı haklara sahip olan mağdur[479] haklarını korumak/kullanmak suretiyle adil bir yargılamanın gerçekleşmesine katkı sağlar[480].

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda mağduru tanımlayan bir kanun hükmü söz konusu değildir. Fakat mevzuatta mağduru tanımlayan düzenleme Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelikte[481] yer almaktadır. Yönetmeliğin 3. maddesinde mağdur; "Suçtan veya haksız eylemden zarar gören kişi" olarak tanımlanmaktadır.

---

ile karar verilmiştir. Bkz. Y.C.G.K, E, 2003/1-172, K. 2003/194, T. 17.06.2003. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

[475] Avcı, "Suç Mağdurlarına Tazminat Ödenmesi Anlayışının Tarihi Gelişimi", s. 9; Mustafa T. Yücel, **Türk Ceza Siyaseti Ve Kriminoloji**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2007, s. 38.

[476] Zekeriya Yılmaz, **Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları Davaya Katılma Yargılama Giderleri**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s. 65; Akın Boyacı, "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.71, s. 157; Mağdure Esma talimatla alınan beyanında şikayetçi olduğunu belirterek kamu davasına katılma isteminde bulunduğu…. Bkz. **Y**. 5. C. D. E.2007/733, K. 2007/2052, T. 19.3.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[477] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226.

[478] Edna Erez ve Julıan V. Roberts, "Victim Participation in the Criminal Justice Process", **International Handbook of Criminology**, (599-618), CRC Press Yayınevi, 2010, s. 602.

[479] Claudia Keiser, "Die stellung des opfers im deutschen strafrechtssystem", **ERA Forum**, C.3, s. 43.

[480] Hagen, **Die Nebenklage im Gefüge strafprozessualer Verletztenbeteiligung,** s. 117.

[481] RG T: 01.06.2005, S. 25832.

Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun bazı maddelerinde mağdur kavramı ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Söz konusu düzenlemelerin bazıları şu şekildedir. Türk Ceza Kanunu'nun 12. maddesinin 3. fıkrasında yabancılar tarafından yabancı ülkede ve yabancıya karşı bir suçun işlenmesi halinde kendisine karşı suç işlenilen yabancı kişi suçun mağduru olarak kabul edilmiştir. Taksirle işlenebileceği öngörülen suçlar bakımından, meydana gelen netice, münhasıran sanığın kişisel ve ailevi durumu bakımından, cezanın verilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına neden olmuşsa ceza verilmez; bilinçli taksir durumunda hükmedilecek ceza belli oranda indirilebilir (CMK m. 22/6). Söz konusu düzenlemede failin duyduğu acı ve üzüntüyü belirtmek amacıyla mağdur sözcüğü kullanılmıştır.

Kanun koyucu zincirleme suç hükümlerinin uygulanması ile ilgili mağduru belli bir kişi olmayan suçlar bakımından da zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir (CMK m. 43/1). Mahkeme kısa süreli hapis cezasına hükmettiğinde bu cezayı; suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suç işlenmesindeki özelliklere göre seçenek yaptırımlardan biri olan mağdurun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine çevirebilir.

Kanunda öngörülen diğer koşulların yanı sıra hapis cezasının ertelenmesi mağdurun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu koşulun aranmasıyla mağdurun uğradığı zararın tamamen giderilmesi hedeflenmektedir[482]. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye kadar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi halinde, hâkim kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhal salıverilir (CMK m. 51/2). Kanun koyucu, kazanç müsaderesi hükümlerinin uygulanması bakımından mağdura maddi yararın iade edilememesi şartını aramaktadır (CMK m. 55/1). İnsanlığa karşı suçlar ve soykırım suçu işlenirken gerçekleşen kasten yaralama ve kasten öldürme suçları yönünden, mağdur sayısına göre gerçek içtima hükümleri uygulanacağı hüküm altına alınmıştır (CMK m.76/2, 77/2).

[482] Abdurrahman Ünlü, "Hapis Cezasının Ertelenmesi", s. 16.

Şikâyete bağlı suçlarda suçun soruşturulup kovuşturulması ve failin cezalandırılması için mağdurun şikâyetinin ilgili mercilere bildirilmesi gerekmektedir[483]. Ceza muhakemesinde yetkili mahkemenin belirlenmesi konusunda mağdurun yerleşim yeri, oturduğu yer, tutuklu ve hükümlü bulunduğu yer önem arz etmektedir (CMK m. 12/4, 5). Hâkim; mağdur bakımından vesayet, kayyımlık veya evlilik ilişkisi içindiyse, mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise, mağdur ile aralarında evlât edinme bağlantısı varsa, mağdur ile arasında üçüncü derece dâhil kan hısımlığı varsa, evlilik sona ermiş olsa bile mağdur ile arasında ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa, aynı davada mağdur vekilliği yapmışsa, hâkimlik görevini yapamaz. Hâkimin davaya bakamayacağı söz konusu hallerde mağdurun yargıçla ilişkisi belirleyici niteliktedir.

Maddi gerçeğin ortaya çıkması bakımından mağdurun, şüpheli veya sanığa soru sorma hakkı kabul edilmiştir (CMK m. 66/6). Ayrıca şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınmasını mağdur da hâkimden isteyebilir (CMK m. 75). Yine maddi gerçeğin ortaya çıkması amacıyla mağdurun vücudu üzerinde beden muayenesi yapılabileceği veya vücudundan kan, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabileceği hüküm altına alınmıştır (CMK m. 76). Ayrıca keşifte, tanık veya bilirkişinin dinlenmesinde mağdur hazır bulunabilir (CMK m. 84). Şüpheli veya sanığın mağdur üzerinde baskı yapması tutuklama nedeni olarak kabul edilmiştir (CMK m. 100/2). Yine adli kontrol kapsamında mağdurun giderleri ve suç sonucunda meydana gelen zararların şüpheli veya sanık tarafından giderilebileceği hüküm altına alınmıştır[484].

2.1.2.1.2. Tanım

Mağdurun, failin adil şekilde yargılanarak cezalandırılmasını isteme hakkı bulunmaktadır.[485] Sanık hakkında etkin bir şekilde yargılamanın yapılması ve gerekli

---

[483] Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 105/1: *"Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adlî para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."*; Ayrıca Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 106/1, 116/1,2, 117/1, 123/1, 131/1.

[484] Örneğin davaya katılanların yaptığı masraflar, suçun işlenmesi sonucu meydana gelen zararların giderilmesi söz konusu olabilir. Bkz. Tezcan, **"Adli Kontrol"**, s. 187.

[485] Recep Gülşen: "Ceza Muhakemesi Hukuku Açısından Mağdurun Hakları", **3.Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Editör: Prof.Dr.Bahri Öztürk, S.683-696 Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s. 686.

yaptırımın uygulanması amacı ile Ceza Muhakemesi Kanununda mağdura, kavuşturma aşamasında olan tüm suçlar bakımından davaya katılma hakkı tanınmıştır. Davaya katılma sonucunda mağdurun yargılama sürecinden memenuniyeti söz konusu olmaktadır[486]. CMK ile mağdura ilişkin tüm haklar, onun yararına ve korunmasına yönelik olduğundan, bu hakları kullanmak da tamamen onun isteğine tabidir.[487]

Mağdurun belirlenmesi önem arz etmektedir. Hukuk sözlüğünde mağdur; suçtan veya haksız eylemden zarar gören kimse olarak tanımlanmaktadır[488]. Suçun mağdurları viktimolojide iki şekilde yorumlanmaktadır. Birincil mağdurlar, suçun işlenmesi nedeniyle doğrudan doğruya mağdur olmuş kişilerdir. İkincil mağdurlar ise suçun işlenmesine tanık olan mağdurun aile bireyleri ve hatta tüm toplumdur[489].

Suçun işlenmesi ile aleyhine suç işlenen kişi üzerinde bir etki doğmaktadır. Mağdur kelimesi, aleyhine suç işlenen kişinin haksızlığa uğraması veya gadre uğraması anlamına gelmektedir[490]. Mağdur, suçun konusunun ait olduğu ve suç nedeniyle haksızlığa uğrayan kişidir.[491] Bu sebeple mağdur, kendisine karşı bir suçun işlenmesinden dolayı hukuken korunan hak ve menfaati doğrudan doğruya zarar gören kişidir[492]. Suçun konusu maddi[493] veya hukuki[494] nitelikte olabilir. Başka bir tanıma göre mağdur; suçun zarar verdiği değerin sahibidir[495]. Diğer bir tanıma göre

---

[486] Erez ve Roberts, "Victim Participation in the Criminal Justice Process", **International Handbook of Criminology**, s. 607.

[487] Gülşen: "Ceza Muhakemesi Hukuku Açısından Mağdurun Hakları", s. 684.

[488] Hukuk sözlüğü

[489] Füsun Sokullu Akıncı, **Viktimoloji (Mağdurbilim)**, BetaYayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 4; Timut Demirbaş, **Kriminoloji**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016, s. 357-359; Mehmet Emin Artuk ve Mehmet Emin Alşahin, **Kriminoloji**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 97.

[490] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.31.

[491] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226; Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 4; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 550; Koca ve Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115; Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 341; Tuğrul Katoğlu, " Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.61, s. 662.

[492] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 463; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 238; Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2807.

[493] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 132.

[494] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

[495] Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130.

mağdur, başkalarının suç oluşturan eylemi nedeniyle acı çeken, kusuru olmaksızın zarar gören kişidir[496].

Suçun konusuna karşı bir saldırı gerçekleştiğinde, konunun ait olduğu kişi bir haksızlığa maruz kalmış ve mağdur edilmiş olur[497]. Örneğin hırsızlık suçunda suçun mağduru çalınan eşyanın sahibidir. Öldürme ve yaralama suçlarında suçun mağduru saldırıya uğrayan kişidir[498]. Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda özel hayatın, cinsel saldırı suçunda cinsel özgürlüğün[499] ve hakaret suçunda saldırıya uğrayan şerefin sahibi olan kişiler suçun mağdurudurlar[500].

Her suçun mağduru olduğu gibi bütün suçlarda mağdur ancak gerçek kişidir[501]. Ayrıca uluslararası belgelerde de mağdurun bir gerçek kişi olacağı ifade edilmektedir[502]. Tüzel kişiler, suçun işlenmesi sonucunda zarar görmüş olabilirler fakat mağdur olmazlar[503]. Suç tanımında mağdur ile ilgili insan olmanın dışında başka özellikler de aranabilir. Kasten yaralama suçunun 3. fıkrasının c bendindeki

---

[496] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 89.

[497] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 4. Suçun kasten veya taksirle işlenmesi önem ar zetmez. Bkz. Veysel Dinler, "Mağduriyet Kavramına Çok Yönlü Yaklaşım", s. 51.

[498] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226; Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar**, Usa Yayınevi, Ankara 2011, s. 34.

[499] Cinsel saldırı suçunda kişilerin cinsel özgürlüğü korunmuştur. Bkz. Yokuş Sevük, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 367; Cinsel saldırı suçunda fiillin yöneldiği kişinin mağdur olduğu ve bu sebeple mağdurun davaya katılma hakkı olduğu konusunda bkz. Y.14. C. D. E. 2016/1065, K. 2017/3062, T. 5.6.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[500] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 4.

[501] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227; Artuk ve Diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 91; Koca ve Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115; Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 341.

[502] Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)'nin çalışma esaslarını belirleyen Roma Tüzüğü'nün 85. maddesinde bir mağdur tanımı yapılmıştır. Buna göre mağdur, UCM'nin muhakeme yetkisi kapsamındaki bir suç sebebiyle zarara uğrayan, acı çeken veya sıkıntıya düşen bir gerçek kişidir. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği Konseyi 15 Mart 2001 tarih ve 2001/220/JHA sayılı Çerçeve Kararı'nda da mağdur tanımlamaktadır. Kararın "Tanımlar" başlıklı 1. maddesinde mağdur; "Üye devletlerin ceza hukukunu ihlal eden icrai ya da ihmali bir eylemden doğrudan fiziksel, ruhsal veya manevi zarar gören veya ekonomik kayba uğrayan gerçek kişi" şeklinde tanımlanmaktadır. Söz konusu tanımlara göre suçun mağduru ancak gerçek kişi olabilir. Tüzel kişiler suç nedeniyle mağdur kabul edilmemektedir. Cezai eylemden kaynaklanan bir zarara uğrayan tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan topluluklar mağdur terimi içinde değerlendirilmemekte suçtan zarar gören olarak kabul edilmektedir. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 92.

[503] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/1'e göre; kanunda öngörülen suçlar bakımından, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur. Bu düzenleme ile tüzel kişilerin suçtan zarar gören olduğu anlaşılmaktadır.; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130; Fakat Demirbaşa göre: Tüzel kişiler, kendilerine karşı işlenebilen suçların mağduru olabilir. Bkz. Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 550; Koca ve Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115.

nitelikli halin gerçekleşmesi için mağdurun kamu görevlisi olması gerekmektedir. Bazı suçlarda mağdurun çocuk olması, mağdurun faille belli akrabalık ilişkisi içinde olması aranmaktadır (TCK m. 82/3, 821-d).

Kişinin mağdur olabilmesi için fiilin işlendiği sırada hayata olması gerekir. Örneğin kasten öldürme suçunun icra hareketlerinin gerçekleştirildiği zaman kişi hayattadır ve bu fiilin işlenmesi sonucunda ölmektedir. Bu sebeple fiilin gerçekleştirildiği zaman sağ olduğu için kasten öldürme suçunun mağduru ölen kişidir[504]. Bu durumda ölenin yakınları suçtan zarar gören olarak kamu davasına katılma hakkına sahiptir. Buna karşılık ölmüş bir kişinin üzerindeki eşyaların alınması şeklinde gerçekleşen hırsızlık suçunda mağdur ölen kişi değil, mirasçılarıdır. Çünkü hırsızlık suçunun işlendiği sırada kişi hayata değildir[505].

Bazı suçlarda mağdur, belli kişi veya kişilerdir. Buna örnek olarak yaralama ve öldürme suçlarında, yaralanan veya öldürülen kişiler gösterilebilir. Hırsızlık, yağma veya dolandırıcılık suçlarında malı alınan, malı gasbedilen veya dolandırılan kişi veya kişiler mağdurdur[506]. Buna karşılık bazı suçlarda toplumu oluşturan herkes mağdurdur. Bu suçlarda belli bir kişinin mağdur olması söz konusu değildir[507]. Örneğin Çevrenin Kasten Kirletilmesi Suçu, Çevrenin Taksirle Kirletilmesi Suçu, Gürültüye Neden Olma Suçu, Uyuşturucu veya Uyarıcı İmal ve Ticareti Suçu, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu ve Özel Belgede Sahtecilik Suçların işlenmesi durumunda mağdur, belli bir kişi değil toplumu oluşturan herkestir[508]. Bazı suçlarda

---

[504] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227; Koca ve Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115.

[505] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227; Koca ve Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 91.

[506] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 228. Aynı şekilde, Tehdit suçunda kötülüğün bildirildiği kişi suçun mağdurudur. Bkz. İzzet Özgenç, **Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İmaj Yayınevi, İstanbul 1996, s. 226; Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 387; Mustafa Aslantürk, **Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Cinsel Suçlar**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 86.

[507] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 228; Türk Ceza Kanunu m. 170' Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması suçu düzenlenmiştir. Bu suçta kanun, "kişilerin" ve "kişilerde" diyerek mağdurun belli bir kişi olmadığına işaret etmiştir. Bkz. Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, Usa Yayınevi, Ankara 2017, s.11; Hakan Hakeri ve Berrin Bulut, **Ceza Hukuku Pratik Çalışmalar**, Mimoza Yayınevi, Konya 2007, s.78; Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Pratik Çalışma Kitabı-III- Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013, s. 47.

[508] Bu suçlar, TCK'nın topluma karşı suçlar kısmında düzenlenmiş olup, suçların mağduru, toplumu oluşturan herkestir. Bkz. Yokuş Sevük, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 603, 629, 640,

toplumda yaşayan herkes mağdur olduğu gibi belli kişi veya kişiler de mağdur olabilmektedir. Örneğin iftira ve yalan tanıklık suçlarında toplumda yaşayan herkesin yanı sıra kendisine iftira edilen veya aleyhine yalan tanıklıkta bulunulan kişi de mağdur olmaktadır[509].

Bir kişi aynı suçta hem mağdur hem fail olamaz. Bu sebeple bir kişinin kendini öldürmesi veya kendine hakaret etmesi suç oluşturmaz[510]. Bunun yanında mağdur ile sanık karşılıklı eylemlerde bulunarak birbirlerine karşı suç işleyebilirler. Bu durumda bir suç için mağdur olan taraf diğer suç için sanık olabilmektedir. Bu sebeple her biri mağduru olduğu suç bakımından davaya katılabilecektir. Fakat katılma talebinde bulunan kişi aynı eylemde suç ortağı, suçu birlikte işleyen kişi ise davaya katılma hakkı söz konusu değildir[511].

2.1.2.2. Suçtan Zarar Gören İle Mağdurun Karşılaştırılması

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesinin 1. fıkrasında kamu davasına katılabilecek kişiler arasında mağdurun yanı sıra suçtan zarar gören de ayrıca ifade edildiği için suçtan zarar görenin yalnızca mağdurla sınırlı tutulması doğru değildir[512]. Suçtan zarar gören; mağdurun dışında, suçun konusuna yönelik saldırıdan hukuken korunan hakları ihlal edilen kişiler olarak yorumlanmalıdır. Bu sebeple suçtan zarar görenler, suç oluşturan fiile doğrudan muhatap olmamakla birlikte, suçun işlenmesi sonucunda suçun konusuyla bağlantılı olarak hakları ihlal edilenlerdir[513]. Mağdur ise suçun konusunun ait olduğu[514] ve suç nedeniyle doğrudan

---

665, 772, 827; Rüşvet suçunun mağduru, toplumu oluşturan herkes olduğuna ilişkin bkz. İzzet Özgenç, **İrtikap ve Rüşvet Suçları**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 86.

509 Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 229.

510 Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130.

511 Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 93.

512 Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7.

513 Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7; Yargıtay bazı kararlarında suçtan zarar göreni, somut olayın özelliklerine göre işlendiği iddia edilen suç ile haklı bir çıkarı zedelenen kişi olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. Y.C.G.K, E. 1992/176, K. 1992/201, T. 29.06.1992; Y.C.G.K, E. 2000/64, K. 2000/69, T. 11.04.2000. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 84; Çeşitli mahkeme kararlarında da vurgulandığı üzere hâkim, bir olayda suçtan zarar göreni belirlerken, sanığa yüklenilen ve cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır. Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/1-225, K. 2018/129, T. 27.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K. E. 2012/6-1490, K. 2013/59, T. 19.2.2013 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

514 Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 4; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 550.

doğruya zarar gören kişidir[515]. Dolayısıyla mağdur için aranan doğrudan doğruya zarar görme şartını[516] suçtan zarar gören için kabul etmek ve suçtan zarar göreni sadece doğrudan doğruya zarar gören olarak kabul etmek mümkün değildir. Gerçi mağdur aynı zamanda bir suçun işlenmesi nedeniyle zarar gören kişidir. Fakat suçtan zarar gören mağdurdan daha geniş bir kavram olup her zaman suçun işlenmesi nedeniyle mağdur edilen kişiyi ifade etmemektedir[517]. Bu nedenle mağdur ile suçtan zarar gören kavramları birbirinden farklılık arz etmektedir. Örneğin kasten öldürme suçunda mağdur öldürülen kişidir; fakat suçtan zarar gören ise öldürülenin yakınlarıdır. Kasten yaralama suçunda ise mağdur ile suçtan zarar gören aynı kişi olup, yaralanan kişidir.

Suçun konusunu insanın oluşturduğu hallerde mağdur ile suçtan zarar gören aynı kişidir. Ancak suçun konusunu bir eşyanın oluşturduğu durumlarda, mağdurdan başka, o eşyaya yönelik saldırıdan hakları ihlal edilen diğer kişiler de suçtan zarar görendir[518]. Örneğin kendisine emanet edilen bir eşyayı çaldıran kişi hırsızlık suçunun mağdurudur. Çünkü hırsızlık suçunu oluşturan haksız fiil bu kişiye karşı işlenmiştir. Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan emanet eşyanın maliki ise, bu suçtan zarar gören kişidir[519]. Bu sebeple hırsızlık suçunun mağduru, aynı zamanda bu suçun işlenmesi sebebiyle zarar gören kişidir. Ancak suçtan zarar gören kişi söz konusu suçun işlenmesi nedeniyle mağdur edilen kişi değildir[520]. Ayrıca kendisine yöneltilen silahla tehdit edildiği için kasadaki paraları soyguncuya veren veznedar yağma suçunun mağduru olduğu halde, banka suçtan zarar görendir[521]. Bütün

[515] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 463; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 238; Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2807.

[516] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 463; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 968

[517] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226.

[518] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökcen ve Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2000, s. 147.

[519] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 7.

[520] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226.

[521] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226.

suçlarda mağdur sadece gerçek kişilerdir. Fakat suçtan zarar görenler ise gerçek kişiler olabileceği gibi, tüzel kişiler de olabilecektir[522].

2.1.3. Malen Sorumlu

Her suç aynı zamanda bir haksız fiildir. Bu sebeple suçun işlenmesiyle zararın doğduğu durumlarda kural olarak failin bu zararı ödemesi gerekmektedir. Fakat bazen kanunlarımız haksız fiil failinden başka kimseleri de malen sorumlu olarak bu zarardan sorumlu tutmuşlardır[523]. Bu sebeple Ceza Muhakemesi Kanunun 237. maddesinin 1. fıkrasında malen sorumlu olanların, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilecekleri öngörülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanunu malen sorumluyu; yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesi nedeniyle maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenen veya bunlara katlanan kişi olarak tanımlamaktadır (CMK m. 2/1-i). Yargıtay'a göre malen sorumlu; işlenmiş olan suçun hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddi ve mali sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenen veya bunlara katlanan kişidir[524].

Malen sorumlu, görülmekte olan davada süje sıfatı taşımasının yanı sıra verilecek karardan yapacağı ödemelerle yani malı ile sorumlu olabilecek kişidir[525]. Örneğin çalıştırdığı kişinin yaptığı kazada adam çalıştıran, malen sorumlu olan

---

[522] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 226; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130; Fakat Demirbaşa göre: Tüzel kişiler, kendilerine karşı işlenebilen suçların mağduru olabilir. Bkz. Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 550; Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/1'e göre; kanunda öngörülen suçlar bakımından, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur. Bu düzenleme ile suçtan zarar görenlerin tüzel kişiler olabileceği gibi gerçek kişi de olabilecektir. Örneğin zimmet suçunda devlet malvarlığı ititbarıyla suçtan zarar gören olabilir, bkz. İzzet Özgenç, **Zimmet Suçu**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 58.

[523] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 37.

[524] Y. C. G. K. E. 2016/5-46, K. 2019/591, T. 10.10.2019; Y. C. G. K. E. 2015/9-172, K. 2018/435, T. 16.10.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[525] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 463.

kişidir. Çünkü adam çalıştıran, çalışanının suçlu bulunması halinde, verilen zararı ödeme yükümlülüğü altındadır[526].

Malen sorumlu olanlar, sonuçta suçun işlenmesi nedeniyle zarara uğrayan kişilerdir. Fakat bu kişilerin suçtan zarar görmesi, suçun konusuyla ilgili olarak ortaya çıkan bir zarar değildir. Bu kişiler failin suç işlemesi nedeniyle, suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler. Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlendiği üzere adam çalıştıranın sorumluluğu (m. 66)[527], yapı malikinin sorumluluğu (m. 69)[528] ve Kara Yolları Trafik Kanunu'nda düzenlenen motorlu araç çalıştıranın (m. 85)[529] sorumluluğu kapsamında adam çalıştıran, yapı maliki ve motorlu araç çalıştıran; her ne kadar fiili işlememiş olsalar da suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler[530]. Söz konusu kişiler suçun icra hareketlerini gerçekleştirmedikleri halde davada verilen kararın kesinleşmesinden sonra mali ve maddi anlamda sorumlu olup hükmün sonuçlarına katlanacaklarından malen sorumlu olarak davaya katılabilirler.

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır.[531] Çünkü malen sorumlu olan, suçtan zarar görenin yanında değil,

---

[526] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 8; Nezih Sütçü, "Ceza Davasına Katılma İle İlgili Eleştirel Görüşler", **Bursa Barosu Dergisi**, C. 83, s. 89.

[527] Borçlar Kanunu m. 66: *"Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz. Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu hakkına sahiptir".*

[528] Bkz. Borçlar Kanunu m. 69: *"Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. İntifa ve oturma hakkı sahipleri de, binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar. Sorumluların, bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı saklıdır".*

[529] Kan. No: 2918, RG. T: 18/10/1983, S. 18195. Kara Yolları Trafik Kanunu m. 85: *"Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.".*

[530] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 37; Çetin Özbek, "Suç Mağdurunun Korunması İle İlgili Bazı Sorunlar", **Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.2, s. 15;

[531] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Karsten Altenhain, "Angreifende und verteidigende Nebenklage", **Juristen Zeitung**, C.56, s.792.

aksine sanığın cezalandırılması sebebiyle olumsuz etkilendiği için sanığın yanında yer almaktadır[532]. Örneğin taksirle ölüme ya da yaralamaya neden olma suçunda sanığın kullandığı aracın sahibi malen sorumlu olan kişidir. Aracı kullanan sanığın cezalandırılması halinde, adam çalıştıran bir kişi olarak malen sorumlu olan kişi de verilen zararı ödemekle yükümlüdür[533].

Ceza Muhakemesi Kanunu, malen sorumlu olanlara da katılma hakkını tanımak suretiyle, katılmayı savcıdan bağımsız ve yargılanan uyuşmazlıktan hakları etkilenecek kişilerin yargılama üzerinde etkili olmalarına ve davayı yönlendirmelerine imkân sağlayan bağımsız bir kurum olarak görmüştür.[534] Çünkü malen sorumlu, suçun icra hareketlerini gerçekleştirmediği halde davada verilen kararın kesinleşmesinden sonra mali ve maddi anlamda sorumlu olmaktadır[535].

Malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadırlar[536]. Çünkü sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi halinde, suçun neden olduğu zararı malen sorumlu karşılayacaktır. Gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişiler de malen sorumlu olabilir. Bu durumda malen sorumlu olan tüzel kişi savunma makamı yanında yer alarak duruşmalara katılabilir. Ayrıca malen sorumlu olan tüzel kişi savunma makamı yanında kamu davasına da katılabilecektir[537].

2.2.KATILMA EHLİYETİNE SAHİP OLMA

2.2.1. Genel Olarak

Ceza mevzuatında davaya katılabilecek kişiler açıkça belirtilmiştir. Ancak davaya katılabilecek kişilerin katılma ehliyeti ile ilgili açık bir hüküm söz konusu değildir. Bu durumda genel kuraldan yola çıkarak katılma ehliyetini açıklamak

---

[532] Abenaa Owusu Bempah, **Defendant Participation in the Criminal Process**, Routledge Yayınevi, New York 2017, s. 51; Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2811.
[533] Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2811.
[534] Fabricus, "Die Stellung des Nebenklagevertreters", s. 257; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9.
[535] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 96.
[536] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.
[537] Malen sorumlu olan... Genel Müdürlüğü vekilinin, savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmalara ve davaya katılabileceği konusunda bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

mümkündür. Katılma ehliyeti bakımından en önemli husus, katılma talebinde bulunan kişilerin hukuk tarafından tanınan bir kişi olmasıdır[538]. Kişi, hukukun en önemli terimlerinden birisi olup hukukun temel taşı olarak kabul edilmektedir[539]. Kişi, haklara ve borçlara sahip olabilen varlık olarak tanımlanmaktadır[540]. Haklara ve borçlara sahip olabilecek varlıkları belirleyen kanun koyucudur[541]. Davaya katılma hakkına sahip kişi gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir[542].

Anayasa'da herkesin hukuka uygun yollara başvurmak suretiyle yargı makamları önünde haklarını ileri sürebileceği öngörülmüş olup (AY m. 36), kural olarak katılma hakkına sahip olan herkes kamu davasına katılabilecektir. Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında kanun koyucu tarafından kendilerine birçok hak tanınmış ve yargılamanın devam etmesi için bazı işlemleri yapma yetkisi verilmiştir[543]. Söz konusu hakların etkin bir şekilde kullanılması için katılanın ergin olması, ayırt etme gücüne sahip olması ve ayrıca medeni hakları kullanmaktan kısıtlı olmaması gerekir[544]. Bu sebeple çocukların, kısıtlı olanların ve ayırt etme gücüne sahip olmayanların kendi başlarına davaya katılmaları mümkün değildir; bu kişiler adına kanuni temsilcileri olan vasi, veli veya vekilleri katılma talebinde bulunabilecektir[545]. Ayrıca suçtan zarar gören tüzel kişi, kamu davasına katılma anında geçerli bir şekilde kurulmuş olmalı ve varlığı sona ermemiş olmalıdır[546]. Tüzel kişi adına vekil tarafından kamu davasına katılma talebinde bulunulduğu sırada da tüzel kişinin geçerli bir şekilde kurulmuş olması ve varlığının sona ermemiş olması gerekir.

---

[538] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 101; Serdar Kale, **Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2010, s. 9; Ömer Faruk Demir, **İstirdat Davası**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 121.

[539] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 199.

[540] Ahmet M. Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, Turhan Kitabevi, Ankara 2016, s. 199.

[541] Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, **Medeni Hukuk,** Legal Yayınları, İstanbul 2016, s. 53.

[542] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/1.

[543] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 59.

[544] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Baki Kuru, Ejder Yılmaz ve Ramazan Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2013, s. 216.

[545] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239. Temsil ilişkisinde kendi ad ve hesabına işlem yapılan kimseye temsil olunan, işlemi yapan kişiye temsilci adı verilir. Bkz. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 1998, 396.

[546] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 108.

2.2.2. Gerçek Kişilerin Davaya Katılması

2.2.2.1. Sağ Olmak

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar davaya katılma talebinde bulundukları sırada hayatta olmaları gerekmektedir[547]. Davaya katılma talebi ister vekil aracılığıyla ister kanuni temsilci tarafından yapıldığı sırada katılma talebinde bulunanın sağ olması gerekir. Ayrıca mahkemenin katılma isteğini incelediği ve katılma konusunda karar vereceği esnada da katılma talebinde bulunanın sağ olması gerekir[548]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanların davaya katılmalarından sonra ölmeleri durumunda katılanın haklarını talep etmek amacıyla mirasçılar davaya katılabilirler (CMK m. 243/1).

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, katılan sıfatını almadan ölürse katılma talebi yapılamaz[549]. Ancak hakaret suçunun işlenmesi halinde mağdur, şikâyet etmeden ölürse veya suç ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmişse ölenin ikinci dereceye kadar üstsoy ve altsoyu, eş veya kardeşleri failin cezalandırılması amacıyla şikâyette bulunabilir (TCK m. 131/2).

Medeni Kanun'a göre gerçek kişilerde kişiliğin kazanılması, doğumun tamamlanmış olması ve çocuğun sağ doğması halinde söz konusu olur (m. 28/1). Doğumun tamamlanmış olması çocuğun bütün organlarıyla ana vücudundan ayrılmış olması demektir. Çocuğun, ana vücudundan tamamen ayrıldıktan sonra nefes alma, kalp atışı gibi yaşam belirtisi göstermesi halinde sağ doğum gerçekleşmiş sayılır. Çocuğun kısa bir süreliğine yaşaması yeterli olup ayrıca yaşama kabiliyetine sahip

[547] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 59; Sanığın cezalandırılmasını isteyip, davaya katılma talebinde bulunan ve sonrasında da açıkça katılma iradesini ortaya koyan mağdurun katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gördüğü konusunda araştırma yapmayı gerektirecek bir tereddüt bulunmaması karşısında davaya katılmasına karar verilmesi konusunda bkz. Y. 13. C. D, E. 2014/4056, K. 2014/7020, T. 3.3.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Esra Alan Akcan, "**Ceza Muhakemesinde Mağdurun Hakları"**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, s. 37.

[548] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 102.

[549] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 59.

olması aranmaz[550]. Kişiliğin sona ermesi ise ölüm halinde söz konusu olur (TMK m. 28/1).

2.2.2.2. Ergin Olmak

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda katılma talebinde bulunmak için ayrıca bir ehliyet şartı aranmadığı için Medeni Kanunu'n aradığı genel olarak ergin olma şartı burada da geçerlidir[551]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın, katılma talebinde bulunduğu sırada ergin olması gerekir. Ergin olmak fiil ehliyetinin bir şartıdır. Ergin olan kişi, fiil ehliyetinin diğer koşullarını taşıması durumunda kendi fiilleri ile hak edinebilir ve borç altına girebilir[552].

Medeni Kanun'da düzenlendiği üzere erginlik onsekiz yaşın doldurulması ile mümkün olur. Ancak onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını bitirmeyen çocuklar, kendi istekleri ve velilerin rızalarının bulunması halinde mahkeme tarafından ergin kılınabilirler. Bunun yanı sıra kanuna göre hukuken geçerli bir şekilde[553] evlenen çocuk da ergin olur (TMK m. 11,12). Söz konusu durumlardan en az birisiyle ergin olan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; diğer koşulların varlığı halinde katılma ehliyetine sahip olacaktır.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın ayırt etme gücüne sahip olmayan bir çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kendi başlarına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir[554]. Ancak bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri katılma talebinde bulunabilir[555].

---

[550] Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 57; Zihni Merey, **Çocuk Hakları**, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara 2017, s. 23,

[551] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 60; Yavuz Alangoya, Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, Beta Yayınevi, İstanbul 2009, s. 192.

[552] Hakan Pekcanıtez, Oğuz Atalay ve Mahmut Özekes, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, İstanbul 2013, s. 179; Ali Cem Budak ve Varol Karaslan, **Medeni Usul Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2019. s. 95; Abdurrahim Karslı, **Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı**, Alternatif Yayınevi, İstanbul 2012, s. 352. Ayrıca bkz. Medeni Kanun m. 9.

[553] Medeni Kanun m. 124: "*Erkek veya kadın onyedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir"*.

[554] Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9. Çocukların cinsel istismarı suçunun mağduru kendi başına kamu davasına katılamaz. Bkz. Remzi Gündüz ve Veysel Gültaş, **Cinsel Suçlar**, Bilge Yayınevi, Ankara 2013, 126.

[555] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9;

Mağdur ve suçtan zarar görenin ayırt etme gücüne sahip olmayan bir çocuk olması halinde kendilerine baro tarafından bir avukat görevlendirmesi zorunluluğu kabul edilmiştir (CMK m. 239/2). Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olan çocuğun vekili, çocuk adına katılma talebinde bulunabilir. Vekil ile kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu çocuğun iradeleri çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[556]. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[557].

Ceza muhakemesinde davaya katılma; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağduru koruma amacıyla getirilmiştir. Suçun işlenmesi ve davanın açılmasından sonra mağdur suçtan zarar gören ve malen sorumlu, davaya katılma konusunda özgürdürler. Bu sebeple mağdur suçtan zarar gören ve malen sorumlu, kamu davasına katılmak istemeyebileceği gibi sonradan bu hakkını kullanmaktan vazgeçebilir[558].

Kamu davasına katılma hakkı niteliği gereği şahsa sıkı surette bağlı haklardandır. Şahsa sıkı surete bağlı haklar kanunda açık bir şekilde belirtilmemekle birlikte genel olarak kişinin sadece kendisinin kullanabileceği, başkasına devredilmeyen ve miras yoluyla geçmeyen haklardır. Bu tür haklar insanın kişiliğini yakından ilgilendirdiğinden söz konusu hakların kullanılmasına karar verme yetkisi başkasına bırakılmamıştır[559].

Nüfus kaydına göre suçun işlendiği tarihte 13 yaşı içinde bulunan mağdurun kanuni temsilcisi olan babasının duruşmada davaya katılma konusunda yetkili olduğu ile ilgili bkz. Y. 14. C.D, E. 2013/6090, K. 2014/917, T. 27.1.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 02.07.2020); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9.

[556] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 97; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[557] Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[558] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 971; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[559] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 971; Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T.

Karşılıksız kazanma ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma dışında ayırt etme yeteneğine sahip çocuklar, yasal temsilcilerinin rızası bulunmadığı sürece borç altına giremezler (TMK m. 16). Ceza muhakemesinde davaya katılma kişiye bağlı haklardan olup ve söz konusu hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; malen sorumlu suçtan zarar gören ve mağdur, ayırt etme gücüne sahip çocuk olduğunda katılma ve katılmama konusunda özgürdür. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[560].

Ceza hukukunda hangi yaş grubundaki çocukların ayırt etme gücüne ve dolayısıyla davaya katılma ehliyetine sahip olduğu ile ilgili Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenlemelerden ve uygulamadan yola çıkarak bazı değerlendirmelerde bulunmak mümkündür. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, çocukların cinsel istismarı suçunun düzenlendiği 103. maddesinde çocuk kavramı; onbeş yaşını bitirmiş ve onbeş yaşını tamamlamamış şeklinde iki ayrı dönem olarak ele alınmıştır. Buna göre madde 103/1-a'da onbeş yaşını tamamlamamış olan çocuklara karşı her türlü cinsel davranış cinsel istismar suçu olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin b bendinde ise diğer çocuklar ifadesiyle onbeş yaşını bitirmiş olup da onsekiz yaşını tamamlamamış olan çocuklar kastedilerek bunlara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışların cinsel istismar suçunu oluşturabileceği kabul edilmiştir (TCK m. 103). Bu nedenle kanun koyucu 103. maddede onbeş yaşını bitirmiş olup da onsekiz yaşını tamamlamamış olan çocuklara karşı rızalarıyla işlenen cinsel davranışları cinsel istismar suçu kapsamına almamış ve bu kategorideki çocukların rızalarına önem vermiştir. Ancak onbeş yaşını

13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[560] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 719; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Reşit olmayan cinsel ilişki suçunun mağduru, 15 yaşını doldurmuş 18 yaşını doldurmamış olan ve fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmiş kişi olduğundan, davaya katılabilir. Bkz. Ali Parlar ve Meltem Banko, **Cinsel Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 329,

tamamlamamış çocuklara karşı yapılan her türlü cinsel davranış, mağdur çocukların rızaları olsa bile çocukların cinsel istismarı suçu kapsamına almıştır (TCK m. 103).

Türk Ceza Kanunu'nun 104. maddesinde de cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunmayı şikâyete bağlı bir suç olarak düzenlemiştir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun yaş küçüklüğünün ceza sorumluğuna etkisine ilişkin 31. maddesinde; oniki yaşından küçüklerin hiçbir şekilde kusur yeteneğinin olmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu düzenlemede onbeş yaşından büyüklerin ise kural olarak bu yeteneğe sahip oldukları, oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların ise kusur yeteneğinin olup olmadığına her somut olayın özelliğine göre mahkeme tarafından karar verileceği öngörülmüştür (TCK m. 31).

Türk Ceza Kanunu 103, 104 ve 31. maddelerdeki düzenlemelerden hareketle ve uygulamada oluşan belirsizliğin giderilmesi amacıyla, malullüğü olmayan mağdur çocukların talepte bulundukları zaman onbeş yaşından küçük olmaları durumunda davaya katılma bakımından ayırt etme yeteneğine sahip olmadıkları, onbeş yaşından büyük olmaları halinde ise bu yeteneğe sahip oldukları kabul edilmektedir[561]. Nitekim Ceza Genel Kurulunun kararında ondört yaşındaki, küçüğün cinsel istismar suçunda katılma açısından ayırt etme gücünün bulunmadığı belirtilmiştir[562].

Kanuni temsilci, temsil ettiği kişi adına hareket ettiği için davaya katılan kendisi değil temsil ettiği kişidir. Bu nedenle çocuğu adına katılan anne, dava devam ederken çocuğunun ergin olması sebebiyle temsil yetkisini kaybederse çocuk, davaya katılma ehliyetine sahip olacağından başka karara gerek kalmadan katılma ile ilgili işlemleri yapabilir[563].

---

[561] Y.İ.B.K, 15. 4. 1942, 14/9 bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 60; Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024). Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[562] Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[563] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 335; Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9.

Kanuni temsilci velayet veya vesayet altındaki kişi adına vekil tayin edebilir[564]. Bu durumda kanuni temsilci tarafından tayin edilen, zorunlu olarak görevlendirilen veya başka şekilde atanan vekil, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur adına kamu davasına katılma talebinde bulunabilir[565]. Bunun için vekâletnamede özel bir düzenlemenin bulunmasına gerek yoktur[566].

2.2.2.3. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak

Ceza muhakemesinde davaya katılmak isteyen malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın ayırt etme gücüne sahip olması gerekir[567]. Ayırt etme gücüne sahip olmak, kişinin fiilleriyle hak sahibi olup borç altına girebilmesi olarak adlandırılan fiil ehliyetinin bir şartıdır[568]. Ayırt etme gücüne sahip olan kişi, fiil ehliyetinin diğer koşullarını taşıması durumunda kendi fiilleri ile hak edinebilir ve borç altına girebilir (TMK m. 9).

Yaşının küçüklüğü, sarhoşluk, akıl zayıflığı, akıl hastalığı, gibi sebeplerden ötürü akla uygun şekilde hareket herkes, ayırt etme yeteneğine sahiptir (TMK m. 13). Ayırt etme gücü, kişinin davranışlarının sonucunu anlama ve bu doğrultuda hareket edebilme yeteneğidir[569]. Bu sebeple ayırt etme gücüne sahip bir kişi; fiil ve işlemlerinin amacını, neticelerini, kapsamını ve etkilerini anlama ve istediği gibi hareket etme gücüne sahiptir[570]. Yargıtay'a göre ayırt etme gücü; kişilerin akla uygun bir şekilde hareket edebilme, fiillerinin sebep ve sonuçlarını anlayabilme yeteneğidir[571].

---

[564] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 60.

[565] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 971; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Keiser, "Die stellung des opfers im deutschen strafrechtssystem", s. 43. Vekilin müvekkili adına kamu davasına katılabileceği konusunda bkz. Y. C. G. K., E. 2006/9-191, K. 2006/183, T. 11.7.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024);

[566] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9.

[567] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 971.

[568] Günal ve Üçer, **Roma Hukuku Kavram ve Kurumları**, s. 211.

[569] Osman Gökhan Antalya ve Murat Topuz, **Medeni Hukuk**, Legal Yayın evi, İstanbul 2016, s.187.

[570] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 103.

[571] Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

Ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından ayırt etme gücü; malen sorumlu suçtan zarar gören ve mağdurun, katılma ve katılmamanın sonucunu anlayıp, buna göre tercihte bulunabilmesidir. Katılma hakkına sahip kişinin yaşı, kişisel durumu, mağdura yönelik işlendiği iddia olunan suçun özellik ve niteliği, davaya katılma bakımından ayırt etme yeteneğini belirleyebilir[572].

Ceza muhakemesinde davaya katılma hakkının kişiye bağlı haklardan olduğu ve söz konusu hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; malen sorumlu suçtan zarar gören ve mağdur, ayırt etme gücüne sahip çocuk olduğunda katılma ve katılmama konusunda özgürdür. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[573].

Ceza muhakemesinde ayırt etme gücüne sahip olup onbeş yaşını dolduran ve ergin olmayan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kamu davasına katılması mümkündür[574]. Ancak ergin olsa da ayırt etme gücüne sahip olmayanların kamu davasına katılmaları mümkün değildir[575]. Bu durumda ayırt etme gücüne sahip olmayanların kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri onlar adına kamu davasına katılma talebinde bulunabilir[576]. Ayırt etme yeteneği mutlak olmayıp, nispi

[572] Y.C.G.K., E. 2017/14-778, K. 2020/20, T. 23.1.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K., E. 2017/14-669, K. 2019/323, T. 16.4.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[573] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 719; İsmail Malkoç ve Mert Yüksektepe, **Açıklamalar ve Yorumlarıyla 5271 Sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu**, Malkoç Kitabevi, Ankara 2008, s. 1300; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[574] Y.C.G.K., E. 2017/14-778, K. 2020/20, T. 23.1.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[575] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 971.

[576] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Nüfus kaydına göre suçun işlendiği tarihte 13 yaşı içinde bulunan mağdurun kanuni temsilcisi olan babasının duruşmada davaya katılma konusunda yetkili olduğu ile ilgili bkz. Y. 14. C.D, E. 2013/6090, K. 2014/917, T. 27.1.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

olduğundan somut olaya göre değerlendirilmelidir. Belli bir olayda ayırt etme gücüne sahip olan kişi başka bir olayda ayırt etme gücüne sahip olmayabilir[577].

2.2.2.4. Kısıtlı Olmamak

Ceza muhakemesinde davaya katılmak isteyen malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kısıtlı olmaması gerekir[578]. Kısıtlı olmamak, fiil ehliyetinin bir şartıdır. Kısıtlı olmayan kişi, fiil ehliyetinin diğer koşullarını taşıması durumunda kendi fiilleri ile hak edinebilir ve borç altına girebilir (TMK m. 9).

Bir kimsenin kısıtlanabilmesi için ergin olması ve Medeni Kanun'da öngörülen kötü yaşama tarzı, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, savurganlık, akıl zayıflığı, akıl hastalığı, kötü yönetim ve bir yıl ya da daha uzun süre özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyetin söz konusu olması gerekir[579]. Yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik veya ağır hastalık nedeni ile işlerini gerektiği gibi idare edemeyen kişinin kendi isteği ile kısıtlanması olanağı da mümkündür[580].

Kısıtlı kişinin fiil ehliyeti kural olarak yoktur. Onun adına ve hesabına hukuki işlemleri kanuni temsilcisi yapar. Ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından kısıtlı kişinin davaya katılma ehliyeti olmadığından onun adına kanuni temsilcisi veya vekili katılma talebinde bulunabilecektir[581]. Ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremezler ancak karşılıksız kazanmada ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir. Ayrıca ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar (TMK m. 16). Ceza muhakemesinde davaya katılma kişiye bağlı haklardan olup ve söz konusu hakkı ancak hak sahibi kullanabileceğinden ayırt etme yeteneğine sahip

[577] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 103.
[578] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 60.
[579] Zafer Zeytin ve Ömer Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 81; Bkz. Medeni Kanun m. 405, 406 ve 407.
[580] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 81.
[581] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

kısıtlı, katılma ve katılmama konusunda özgürdür. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[582].

Mağdurun akıl hastası olması kısıtlılık gerektiren durumlardan birisidir. Bu şekilde kısıtlı olan mağdur ve suçtan zarar görene baro tarafından bir avukat görevlendirmesi zorunluluğu kabul edilmiştir (CMK m. 239/2). Bu durumda kısıtlı olanın vekili, kısıtlı adına katılma talebinde bulunabilir. Vekil ile kanuni temsilcisi bulunmayan kısıtlının iradeleri çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[583]. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[584].

2.2.3. Tüzel Kişilerin Davaya Katılması

2.2.3.1. Genel Olarak

Kişi, haklara ve borçlara sahip olabilen varlık olarak tanımlanmaktadır[585]. Haklara ve borçlara sahip olabilecek varlıkları belirleyen kanun koyucudur[586]. Hukukta kişi kavramı hem gerçek kişileri hem de tüzel kişileri kapsar[587]. Ceza muhakemesinde davaya katılma hakkına sahip kişi gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir (CMK m. 237/1). İnsan hayatında bazı faaliyetlerin yerine getirilmesi ve bazı amaçların gerçekleştirilmesi tek başına bir kişiyle yapılamamaktadır. Bunun sebebi bir kişinin hem ömrü yetmemekte hem de imkânları yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple tüzel kişiler sosyal, kişisel ve toplumsal bir ihtiyacın sonucu olarak ortaya

---

[582] Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[583] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2813; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[584] Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2813; Y.G.K., E. 2017/14-778, K. 2020/20, T. 23.1.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[585] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 199.

[586] Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 53.

[587] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 476.

çıkmışlardır[588]. Tüzel kişi; kişilerin emek ve ekonomik güçlerini bir araya getirip kendilerinden bağımsız bir şekilde oluşturdukları, hukuka ve ahlaka uygun amacı olan varlıklarıdır. Burada birden çok kişi bir araya gelerek emek ve güç birliği oluşturmuşlardır[589]. Bu kapsamda ayrı bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili diğer koşulları sağlamak şartıyla tüzel kişilik kazanabilirler (TMK m. 47).

Tüzel kişiler belirli bir amaca yönelmiş kişi topluluğu şeklinde kurulabileceği gibi belirli bir amaca özgülenmiş mal topluluğu şeklinde de ortaya çıkabilir. Kişi topluluğuna dernekler, sendikalar, kulüpler örnek verilebilir. Mal topluluğuna örnek olarak vakıflar gösterilebilir[590]. Tüzel kişiler kamu hukuku tüzel kişileri olarak kurulabileceği gibi özel hukuk tüzel kişisi olarak da kurulabilirler[591]. Suçtan zarar gören tüzel kişi, kamu davasına katılma anında geçerli bir şekilde kurulmuş olmalı ve varlığı sona ermemiş olmalıdır[592]. Tüzel kişi adına vekil tarafından kamu davasına katılma talebinde bulunulduğu sırada da tüzel kişinin geçerli bir şekilde kurulmuş olması ve varlığının sona ermemiş olması gerekir.

2.2.3.2. Tüzel Kişiliğin Kurulmuş Olması

Tüzel kişilerin kuruluşu gerçek kişilerin kişilik kazanmasından farklı olup değişik şekillerde gerçekleşmektedir. Tüzel kişilerin ilk kuruluş şekli izin sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. İzin sisteminde tüzel kişiliğin kazanılması, devletin vereceği izin sayesindedir[593]. Yetkili makamların izin başvurusu incelemesi, sadece emredici kanun hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı konusunda olacaktır[594]. Bugünkü hukukumuzda kamu hukuku tüzel kişilerin kuruluşunda izin sistemi kabul edilmiştir. Ancak özel hukuk tüzel kişilerinin kuruluşunda izin sistemi kabul

[588] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 109.
[589] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 475.
[590] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 109.
[591] Hasan Dikmen, "Kamu Davasına Katılma", **Adalet Dergisi**, Y.1984, C.5, s. 1327; Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 113; Mehmet Yasin Aslan, "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Cezai Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, 2010, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/2010-2/2010-2-aslan.pdf, s. 237.
[592] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 108.
[593] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 112.
[594] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 112.

edilmemiştir[595]. Kuruluşu izne tabi olan kamu tüzel kişilerin ceza muhakemesinde kamu davasına katılabilmesi için yetkili makamlardan izin alarak kurulmuş olmaları gerekir.

Tüzel kişilerin ikinci kuruluş şekli serbest kuruluş sistemidir. Bu sistemde tüzel kişilik, kurucuların tüzel kişiliği kurma yönündeki iradelerini açıklamaları ve hukuk düzeninin öngördüğü asgari koşulların yerine getirilmesi ile kazanılmaktadır[596]. Hukukumuzda bu sistem dernekler, sendikalar ve siyasi partilerin kuruluşunda kabul edilmiştir[597]. Kurucuların tüzel kişiliği kurma yönündeki iradelerini açıklamaları ile kurulan tüzel kişiler davaya katılma ehliyetine sahip olduklarından kamu davasına katılabilirler.

Tüzel kişilerin bir diğer kuruluş şekli tescil sistemidir. Bu sistemde serbest kuruluş sisteminden farklı olarak tüzel kişiliğin kurulması için gerekli yasal şartların yerine getirilip getirilmediği resmi makamlar tarafından incelenir[598]. Bu sistemde tüzel kişiliğin kazanılması yasaların öngördüğü belirli bir sicile tüzel kişinin tescil edilmesi ile mümkün olur. Bu konuda resmi makamların takdir yetkisi söz konusu değildir[599]. Vakıflar ve şirketlerin tüzel kişilik kazanmaları söz konusu sisteme tabi tutulmuştur[600]. Bu sebeple tüzel kişilerin kuruluşunun tescile bağlı olduğu durumlarda kamu davasına katılabilmesi için tüzel kişinin tescil edilmesi gerekir.

2.2.3.3. Tüzel Kişilerin Sona Ermemiş Olması

Tüzel kişiler, kendiliğinden sona erebileceği gibi yetkili organının alacağı kararla veya mahkeme kararı ile sona erebilir[601]. Tüzel kişinin amacını gerçekleştirmesi, gerçekleştirmesinin imkânsız hale gelmesi, yönetim kurulunu oluşturamayacak duruma gelmesi, borçlarını ödemeyecek hale gelmesi gibi durumlarda, tüzel kişi kendiliğinden sona erer[602].

---

[595] Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 114.
[596] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 486.
[597] Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 113.
[598] Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 114.
[599] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 486.
[600] Helvacı ve Erlüle, **Medeni Hukuk,** s. 114.
[601] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 115.
[602] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 504.

Tüzel kişinin amacının hem kuruluş aşamasında hem de daha sonrasında hukuka, ahlaka ve adaba aykırı olması halinde mahkeme kararıyla tüzel kişilik sona erer[603]. Tüzel kişi kurma özgürlüğü kadar tüzel kişiyi sona erdirme özgürlüğü de söz konusudur. Gerçek kişilerden farklı olarak tüzel kişiler, kendi yetkili organlarıyla kendilerini sona erdirebilirler. Tüzel kişiyi sona erme kararını vermeye yetkili kurul genellikle genel kuruldur[604]. Ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından tüzel kişinin sona ermemiş olması gerekir. Sona eren tüzel kişinin katılma ehliyeti olmadığından davaya katılma talebi de geçerli olmayacaktır. Katılma talebi yapılmışsa dikkate alınmayacaktır.

2.2.3.4. Tüzel Kişinin Kamu Davasında Temsili

2.2.3.4.1. Katılan Olarak Yer Alma

Gerçek kişilerde olduğu gibi tüzel kişiler de kuruluş amaçları doğrultusunda siyasi, sosyal, ekonomik, faaliyetlerde bulunabilirler. Hayatın doğal akışı içinde tüzel kişilere karşı suç işlenebilir. Bu durumda kendilerine karşı suç işlenilen tüzel kişiler, suçun işlenmesi sonucunda zarar görmüş olabilirler fakat mağdur olmazlar[605]. Tüzel kişi, suçtan zarar görmüşse ceza davasına katılma hakkına sahiptir (CMK m. 237)[606].

İlgili mevzuatta bazı tüzel kişilerin karar verilmesini gerek görmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği düzenlenmiştir. Bu durumda Yargıtayca, tüzel kişiliğin suçtan zarar gören olduğunun kanun tarafından peşinen kabul edildiği ve bu konuda bir araştırma yapmanın gereksiz olduğu kabul edilmiştir[607]. Bu

---

[603] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 504.

[604] Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk**, s. 504.

[605] Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/1'e göre; kanunda öngörülen suçlar bakımından, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur. Bu düzenleme ile tüzel kişilerin suçtan zarar gören olduğu anlaşılmaktadır.; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227; Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 130; Fakat Demirbaşa göre: Tüzel kişiler, kendilerine karşı işlenebilen suçların mağduru olabilir. Bkz. Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 550; Tüzel kişilerin suçtan zarar gören olmalarına rağmen suçun mağduru sayılmayacaklarına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2018/19-343, K. 2020/210, T. 14.5.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[606] Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kamu davasına katılabileceği bkz. Y.14. C.D., E. 2018/8887, K. 2019/9304, T. 24.4.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[607] "Özel kanun hükümleri uyarınca davaya katılmanın kabul edildiği bu gibi durumlarda, belirtilen kurumların suçtan zarar görüp görmediklerini ayrıca araştırmaya gerek bulunmamaktadır". Bkz. Y. İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun davaya katılmayı düzenleyen 29. maddesine göre, kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanların bu Kanun kapsamına giren suçlara ilişkin

bağlamda Bankacılık Kanununda (m. 132,143) düzenleme ve denetleme kurulunun, Sermaye Piyasası Kanununda (m. 115) sermaye piyasası kurulunun, Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda (m. 18) gümrük idarelerinin, Kooperatifler Kanununda (Ek m. 2) ilgili bakanlıkların, Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunuda (m. 20) ilgili bakanlığın davaya katılma hakkı kabul edilmiştir. Kanun koyucu tarafından katılma hakkı tanınan söz konusu tüzel kişilerin suçtan zarar gören olduğu peşinen kabul edilmiştir. Fakat bu tüzel kişilerin de kamu davasına katılabilmesi için katılma talebinde bulunması gerekir[608].

Sanık hakkında etkin bir şekilde yargılamanın yapılması ve gerekli yaptırımın uygulanması amacı ile Ceza Muhakemesi Kanununda suçtan zarar gören tüzel kişiye, kavuşturma aşamasında olan tüm suçlar bakımından davaya katılma hakkı tanınmıştır (CMK m. 237). Bu kapsamda davaya katılan tüzel kişi, gerek maddi gerek manevi zararlarının giderilmesini talep edebilecektir.

2.2.3.4.2. Katılan Yanında Yer Alan Sıfatıyla Duruşmaya Katılması

Ceza Muhakemesi Kanunu'n 249. maddesi gereğince tüzel kişi faaliyetini icra ederken işlenen suçlardan ötürü açılan ceza davasına tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılan yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılabilir. Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi katılanın haklarından yararlanır[609]. Söz konu düzenlemeye göre tüzel kişinin duruşmada temsil edilebilmesi için suçun tüzel

---

tutanaklar ve soruşturma belgelerini bir müzekkere ile Cumhuriyet Savcılığına vermeleri üzerine ilgili gümrük idareleri katılan sıfatını kazanacaklardır. Yine 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun 4. maddesine göre, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın veya görevlendireceği mercilerin Cumhuriyet savcılığına yazılı müracaatta bulunmasıyla söz konusu Bakanlık katılan sıfatını kazanacaktır. Özel kanun hükümleri gereğince davaya katılmanın kabul edildiği bu gibi durumlarda, bunların ayrıca suçtan zarar görmüş olup olmadıklarını araştırmaya gerek bulunmamaktadır…" Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

608 Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 973; Bkz. Y.İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

609 Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 249/1,2: "*Bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir. Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi bu Kanunun katılana veya sanığa sağladığı haklardan yararlanır.*

kişinin faaliyeti kapsamında işlenmesi gerekir. Tüzel kişinin faaliyetini gerçekleştirirken işlenen suç faaliyeti kapsamında gerçekleşen suçtur[610].

Tüzel kişiliğin faaliyeti kapsamında işlenilen suçun kişiliğin aleyhine işlenmesi söz konusu olabilir. Bu durumda tüzel kişi işlenen suçtan ötürü zarar görmüş olabilir[611]. Fakat davaya katılmadan farklı olarak tüzel kişinin doğrudan doğruya suçtan zarar görmesi gerekmemektedir. Çünkü burada kanun koyucu davaya katılmadan farklı olarak tüzel kişinin suçtan zarar görmesini açıkça aramamıştır (CMK m. 249). Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suç tüzel kişinin lehine işlenmiş olabilir. Bu durumda tüzel kişi, katılan malen sorumlunun yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılabilir.

Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçtan ötürü duruşmaya katılan tüzel kişi, koşullarını taşıması halinde kamu davasına da katılabilecektir. Bu sebeple tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçtan ötürü tüzel kişinin organ veya temsilcisinin duruşmaya katılması tüzel kişinin kamu davasına katılmasına bağlı değildir. Tüzel kişinin katılan yanında temsil edilmesi davaya katılma şeklinde düzenlenmemiş olup duruşmaya katılma şeklinde öngörülmüştür. Organ veya temsilcisi, katılanın yanında yer alan sıfatı ile duruşmada tüzel kişiyi temsil edecektir[612].

Tüzel kişinin organ veya temsilcisinin katılan yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılması kovuşturma aşamasında mümkündür. Kovuşturma aşaması başlamadan davaya katılma gerçekleşmediğinden, kamu davası açıldıktan sonra katılma talebinde bulunulabileceğinden tüzel kişinin katılan yanında yer alan sıfatı ile duruşmaya katılması kovuşturma aşamasında söz konusudur. Tüzel kişinin katılan yanında yer alan sıfatıyla duruşmada temsil edilmesi durumunda tüzel kişinin organ veya temsilcisi katılanın haklarından yararlanabilecektir (CMK m. 249/2).

Tüzel kişinin organ veya temsilcisi, tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçun sanığı olması halinde artık katılan yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılamayacaktır (CMK m. 249/3). Tüzel kişinin bu halde katılanın yanında yer alan

[610] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 109.
[611] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 110.
[612] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 110.

ünvanıyla duruşmaya katılması tüzel kişi yönetimi için atanan kayyım ile mümkün olmaktadır[613].

Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında suç işlendiği konusunda kuvvetli şüphe sebeplerinin olması ve diğer şartların varlığı durumunda; soruşturma aşamasında veya ceza davası açıldıktan sonra, mahkeme veya hâkim tarafından kayyım tayini yapılabilmektedir[614]. Karar ve işlemlerin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlı kılındığı veya yönetim organının yetkilerinin tümüyle kayyıma verildiği atama kararında açıkça belirtilir. Kayyım tayinine ilişkin karar, ticaret sicili gazetesinde ve diğer uygun vasıtalarla ilan olunur (CMK m. 133).

2.2.3.4.3. Savunma Makamı Yanında Yer Alan Sıfatıyla Duruşmaya Katılması

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 249. maddesine göre bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir[615]. Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi sanığın haklarından yararlanır[616]. Söz konu düzenlemeye göre tüzel kişinin duruşmada temsil edilebilmesi için suçun tüzel kişinin faaliyetini icra ederken işlenmesi gerekir[617].

Bir tüzel kişinin faaliyeti kapsamında tüzel kişi adına işlenen suç sebebiyle yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılma hakkına sahip olup sanığın haklarından yararlanabilecektir[618]. Bu durumda tüzel kişi; suçun faili

---

[613] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 439; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 111.

[614] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 474.

[615] Savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla dava ve duruşmalara katılmış bulunan Genel Müdürlük lehine sanıkların beraat ettiği olay ile ilgili bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[616] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 249/1,2: "*Bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir. Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi bu Kanunun katılana veya sanığa sağladığı haklardan yararlanır.*

[617] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 109.

[618] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972.

olamayacağından savunma makamının yanında yer alan olarak temsil edilmektedir[619].

Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçtan dolayı tüzel kişi, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenebilir. Bu durumda malen sorumlu olan tüzel kişi savunma makamı yanında yer alarak duruşmalara katılabilir[620]. Ayrıca malen sorumlu olan tüzel kişi savunma makamı yanında kamu davasına da katılabilecektir.

Tüzel kişinin organ veya temsilcisi, tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçun sanığı olması halinde artık savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılamayacaktır (CMK m. 249/3). Bu durumda tüzel kişinin savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılması tüzel kişi yönetimi için atanan kayyım ile mümkün olmaktadır[621].

2.2.3.4.4. Tüzel Kişi Adına Katılma Talebinde Bulunmaya Yetkili Olanlar

Suçtan zarar gören veya ilgili kanunlarda karar verilmesini gerek görmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği öngörülen tüzel kişiler kendilerini temsile yetkili kişi veya organları aracılığıyla kamu davasına katılabileceklerdir[622]. Tüzel kişi adına kamu davasına katılma konusunda yetkili olan kişi veya organlar tüzel kişiden tüzel kişiye farklılık arz etmektedir. Genellikle temsil yetkisine sahip ortak, davaya katılma konusunda da yetkilidir[623].

Derneklerde yönetim kurulu, derneğin iç işleyişini organize ettiği gibi dış işlerde de derneği temsil eder. Ayrıca yönetim kurulu dernek iradesini açıklayıp hukuki işlemler yapan organdır[624]. Bu sebeple derneği temsile yetkili organ yönetim

---

[619] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 111.
[620] Malen sorumlu olan... Genel Müdürlüğü vekilinin, savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmalara katılabileceği konusunda bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[621] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 439; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 111.
[622] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 973; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 10.
[623] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 112.
[624] Zeytin ve Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, s. 129.

kuruludur[625]. Bu durumda dernekler adına kamu davasına katılabilecek yetkili organ yönetim kuruludur.

İşçi ve işveren meslek kuruluşları bakımından davaya katılma hakkı yönetim kuruluna aittir[626]. Adi ortaklarda yönetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir[627]. Bu sebeple adi ortaklarda kural olarak bütün ortaklar ortaklık adına kamu davasına katılma hakkına sahiptir. Eğer sözleşmeyle yönetim belli bir kişiye bırakılmışsa davaya katılma yetkisi söz konusu yönetim hakkına sahip kişiye aittir.

Kollektif ortaklıklarda, ortaklardan her biri, ayrı ayrı ortaklığı yönetme hakkına ve görevine sahiptir. Ancak, şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğunun kararıyla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilebilir[628]. Bu durumda kural olarak şirket adına kamu davasına katılma hakkına sahip kişi, ortaklardan her biridir. Komandit ortaklılarda, ortaklığın yönetim ve temsili komandite ortaklara aittir (TTK m. 309). Dolayısıyla komandite ortaklar ortaklık adına kamu davasına katılma hakkına sahip olacaklardır. Anonim şirketlerde, kural olarak şirket yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil edilir (TTK m. 365). Bu nedenle şirket adına ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından yetkili organ yönetim kuruludur.

Limited şirketlerde, şirket sözleşmesi ile şirketin yönetimi ve temsilinin nasıl olacağı belirlenir. Şirketin yönetimi ve temsilinin kime verileceği sözleşmeyle açıkça belirlenir. Şirket yönetimi ortaklardan biri veya birkaç ortağa verileceği gibi üçüncü kişilere de verilebilir[629]. Sözleşme ile şirketi yönetme ve temsille yetkili müdür şirket adına kamu davasına katılma hakkına sahiptir.

Suçtan zarar gören tüzel kişiler veya ilgili kanunlarda karar verilmesini gerek görmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği öngörülen tüzel kişiler, kendilerini

[625] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 112.
[626] Kan. No: 6356, RG T:7/11/2012, S:28460 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu m. 2/1-i; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 112.
[627] Kan. No: 6098, RG T:4/2/2011, S:27836 Türk Borçlar Kanunu m. 625.
[628] Kan. No: 6102, RG T:14/2/2011, S:27846 Sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 218.
[629] 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 623.

temsile yetkili kişi veya organı veya vekâlet ilişkisi çerçevesinde kendisine yetki verilen bir vekil tarafından da kamu davasına katılabilirler[630].

2.3. KAMU DAVASININ AÇILMIŞ OLMASI

2.3.1. Kamu Davasının Açılması

Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, kural olarak kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler. İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre, kovuşturma evresidir (CMK m. 175). Alman ceza muhakemesinde kamu davasının açılmasından sonra davaya katılmak mümkündür[631].

Soruşturma evresi sonunda elde edilen deliller, suçun işlendiği yönünde yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler. Yeterli şüphe, mahkûmiyet ihtimalinin beraat ihtimalinden yüksek olmasıdır[632]. Ayrıca hazırlanan iddianamenin diğer yasal şartları taşıması gerekir. Ceza muhakemesinde iddianamenin kabul edilmesi halinde kamu davası açılmış olur[633].

---

[630] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; "*Katılan ...'ün trafik kazası sonucu ağır nitelikte yaralanması nedeniyle kaza sonrasında olayla ilgili beyanının alınamadığı ancak 08.02.2011 tarihinde diğer katılanların da vekili olan Av. ...'e vekaletname verdiği, Av. ...'ün de kovuşturma evresinde 24.05.2011 tarihli oturumda vekili olduğu kişiler yönünden herhangi bir sınırlama yapmaksızın katılma talebinde bulunduğu, sonraki oturumlarda da sanığın cezalandırılmasını talep ettiği ve gerek Yerel Mahkemece verilen ilk hükmü, gerekse direnme kararına konu hükmü katılan ... adına ve sanığın aleyhine temyiz ettiği anlaşılmakla; takibi şikâyete bağlı taksirle yaralama suçuna ilişkin olarak ... adına vekili tarafından süresinde yapılmış geçerli bir şikâyetin bulunduğu ve bu bağlamda sanığın eyleminin TCK'nın 85. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir."* Bkz. Y. C. G. K. E. 2017/12-1196, K. 2019/415, T. 9.5.2019, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Kovuşturma aşamasında, Maliye Hazinesinin vekilinin davalara katılma isteğinde bulunması üzerine yerel mahkemece, suçtan zarar görme ihtimali sebebiyle Maliye Hazinesinin katılan olarak davalara kabulüne karar verildiği olay ile ilgili bkz. Y.C.G.K., E. 2015/8-971, K. 2017/191, T. 28.3.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Katılan Bakanlık vekilinin temyize yetkili olduğu ve sebeple talebinin yerinde olduğu konusunda bkz. Y. 14.C.D., E. 2018/8887, K. 2019/9304,T. 24.4.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 114.

[631] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.198.

[632] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 540.

[633] Hüseyin Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, Adalet Yayınevi, Ankara 2018. s. 351.

Kamu davasına katılma, isminden de anlaşıldığı üzere açılmış bir kamu davasını gerektirir[634]. Bu sebeple geçerli bir şekilde açılmış kamu davası varsa katılma söz konusu olabilecektir. Ceza muhakemesi hukukunda bir davanın açılması, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi veya on beş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi durumunda söz konusu olur (CMK m. 175/1, 174/3)[635]. Kamu davasının açılması sonucu gizlilik ilkesi geçerliliğini yitirmiş olup alenilik ilkesi geçerli olur. Bu aşamada, mahkeme, olayı ve olayın hukuk normları karşısındaki durumunu öğrenir[636].

Kamu davasının açılmasından sonra cumhuriyet savcısının muhakeme üzerindeki tekeli ortadan kalkmış olup mahkeme, muhakemenin efendisi olur. Bu sebeple dava açılmasından sonra ceza muhakemesinde talepler konusunda mahkeme, karar verecektir[637]. Bu durumda davaya katılma konusundaki taleplere mahkeme karar verecektir. Kamu davasının açılması anından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişi, şüpheli sıfatını bırakarak sanık sıfatını alır (CMK m. 2/1-b).

2.3.2. Kamu Davasının Açılması İçin Gerekli Şartlar

2.3.2.1. İddianamenin Düzenlenmesi

2.3.2.1.1. Genel Olarak

Şüpheli hakkında kamu davası açılması için savcının düzenlediği ve diğer yasal şartları taşıyan belgeye iddianame denir[638]. İddianame savcının mütalaasıdır. Savcı bu belgede olaya ilişkin görüşünü ortaya koyar. Savcı iddianameyi düzenleyip dava açıldıktan sonra, ortaya çıkan delillere göre esas hakkındaki görüşünü

---

634 Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256; Haluk Çolak, "Kamu Davasına Müdahale", **Yargıtay Dergisi**, C.24, s. 545.

635 Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 360; Bu durum aynı zamanda davasız yargılama yapılmaması ilkesinin bir sonucudur. Bkz. Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 630.

636 Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 548.

637 Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 548.

638 Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 350.

değiştirebilir[639]. Kamu davasının açılması iddianamenin düzenlenmesine bağlıdır. İddianame düzenlenmeden kamu davası söz konusu olmayacaktır. Kamu davası açılmadığında davaya katılma söz konusu olmayacaktır[640].

Soruşturma evresi sonunda elde edilen deliller, suçun işlendiği yönünde yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler. Bu sebeple soruşturmaya başlaması için yeterli olan ve kanunun (CMK m. 160/1) bir suçun işlendiği izlenimi veren bir hal olarak ifade ettiği basit şüphe yeterli şüpheye dönüşmüş olmalıdır[641]. Bu bağlamda suçun her bir unsuruna ilişkin deliller yeterli şüphe oluşturuyorsa savcının iddianame düzenleme mecburiyeti söz konusu olur. Örneğin hukuka uygunluk sebepleri gerçekleşmişse suç oluşmayacağından savcının iddianame düzenleme yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır[642]. Delillerin yeterli şüphe oluşturup oluşturmadığı konusunda karar verme yetkisi cumhuriyet savcısının takdirindedir[643]. Ancak bu keyfi bir yetki olmayıp denetimi mahkeme tarafından yapılmaktadır[644].

Başsavcılık teşkilatı bir bütün olup savcıların tüm kararları başsavcılık adına verilmektedir. Ayrıca başsavcının cumhuriyet savcıları üzerinde denetim yetkisi bulunmaktadır[645]. Bu sebeple başsavcı, olaya el koyan cumhuriyet savcısının yeterli şüphe konusundaki delil değerlendirmesine müdahale edebilir[646]. Bu durumda başsavcı, iddianameye konu soruşturma dosyasını kendi üzerine alabileceği gibi

---

[639] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 541.

[640] İddianamenin bir dava şartı olduğu ve dolayısıyla iddianame olmadan dava da olamayacağı konusunda bkz. Y. 6. C.D., E. 2014/13261, K. 2015/114, T. 12.1.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[641] Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 487; Melih Kartal, **Kamu Davasının Açılmasında Cumhuriyet Savcısının Takdir Yetkisi**, Oniki Levha Yayınevi, İstanbul 2015, s. 40.

[642] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 539.

[643] Kamu davasının açılmasının gerekip gerekmediği konusunda delilleri takdir yetkisi cumhuriyet savcısına aittir. Bkz. Y. 2. C.D. 6139/12759, T. 03.07.2006, Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 525; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 540.

[644] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 526; Ayrıca bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 174.

[645] 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun m. 18/2,3: "*Ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının; ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde görevli Cumhuriyet başsavcıları, Cumhuriyet başsavcıvekilleri, Cumhuriyet savcıları ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır. Asliye ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının o yer yargı çevresinde görevli Cumhuriyet savcıları ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır*". Ayrıca bkz. Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 351.

[646] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 540.

başka savcıya da verebilir. Başsavcının bu yetkiyi hukuka aykırı şekilde kullandığını düşünen savcı, Hâkimler Savcılar Kurul'una gerekli bildirimde bulunabilir[647]. Savcı iddianameyi uyap sistemi üzerinde başsavcıya veya başsavcı vekiline gönderir. Başsavcı veya başsavcı vekili iddianameyi inceler ve uygun bulursa onaylar. Onaydan sonra iddianame uyap dağıtım sistemi üzerinden görevli mahkemeye gönderilir[648]. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın sulh ceza hâkimi tarafından kaldırılması sonucu iddianamenin hazırlanması, kanuni bir zorunluluktur (CMK m. 173/4). Bu durumda savcının veya başsavcının sulh ceza hâkimi kararına aykırı hareket etmesi düşünülemez.

2.3.2.1.2. İddianamenin Unsurları

2.3.2.1.2.1. Şekil Unsuru

İddianamenin belge şekli ile ilgili mevzuatta herhangi bir hüküm öngörülmemiştir. Fakat hangi bilgilerin iddianamede bulunması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Görevli ve yetkili mahkemeye hitaben düzenlenen iddianamede; mağdur, suçtan zarar gören, maktul, şikâyetçi, şüpheli ve açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği, müdafii, vekil bilgileri yer alması gerekir (CMK m. 170/1). Ayrıca iddianamede şikâyetin gerçekleştiği tarih, isnad edilen suç ve uygulanması talep edilen yasa hükümleri, isna edilen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi, suçun delilleri, şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların sürelerinin yer alması gerekir (CMK m. 170/1).

Uyap sisteminde iddianame şablonu yer almaktadır. İddianamenin altında savcının ismi ve elektronik imza ile imzalandığı ibaresi yer alır. İddianame mahkemeye gönderilirken ekinde soruşturma evrakı bulunur[649]. İddianamenin şekil unsurlarından birisinin eksik olması halinde mahkeme tarafından, iddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilir (CMK m. 174). Bu durumda dava açılmayacağından kamu davasına katılma söz konusu olmayacaktır.

[647] Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 352.
[648] Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 351.
[649] Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 353.

2.3.2.1.2.2. İrade Unsuru

Mahkeme, sadece iddianamede açıklanan fiil ve fail ile ilgili hüküm verebilir. İddianamede anlatılmayan fiil ve failler için yeni bir iddianame düzenlenmelidir[650]. İddianamede, olay deliller ile bağlantı kurularak açık bir şekilde açıklanmalıdır. İddianamenin sonuç bölümünde, şüphelinin hem lehine hem aleyhine olan hususlar ileri sürülmelidir. İşlenen suç dolayısıyla hükmedilmesi talep edilen ceza veya güvenlik tedbirleri açık bir şekilde belirtilmelidir (CMK m. 170).

İddianame, mahkemeye ulaşınca düzenlenmiş sayılır[651]. İddianamenin düzenlenmesiyle dava zaman aşımı kesilmiş olur (TCK m. 27/2-c). İddianamenin unsurlarından birisinin eksik olması halinde mahkeme tarafından, iddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilir (CMK m. 174). Bu durumda dava açılmayacağından kamu davasına katılma söz konusu olmayacaktır.

2.3.2.2. İddianamenin Kabul Edilmesi

İddianamenin kabul edilmesi için iddianamede yer alması gereken unsurların eksiksiz bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Ancak İddianamenin eksiksiz bir şekilde düzenlenmesi kamu davasının açılması için yeterli değildir. Ayrıca düzenlenen iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesi gerekir[652]. Ceza muhakemesi hukukunda iddianamenin kabul edilmesi, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi veya on beş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi durumunda söz konusu olur[653]. Bu durumda kamu davası yargısal bir kararla açılmış olur[654].

---

[650] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 225/1. Dava konusu eylemin iddianamede açıkça gösterilmesi gerektiği konusunda bkz. Y.2.C.D. E.2014/31551, K. 2017/3390, T. 23.03.2017. Bkz. Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 355.

[651] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 542.

[652] Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 487.

[653] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 175/1: *"İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar".* Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 174/3: "En geç birinci fıkrada belirtilen (onbeş günlük)süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır. Ayrıca bkz. Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 360; Bu durum aynı zamanda davasız yargılama yapılmaması ilkesinin bir sonucudur. Bkz. Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 630.

[654] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 598.

İddianamenin kabul edilmesi halinde mahkemenin iddianamenin kabulü kararını vermesi gerekir[655]. Ayrıca bu kararın gerekçeli bir şekilde verilmesi gerekir (CMK m. 34). Bu karar duruşmanın açılması sırasında okunacağı için hukuken önemli bir karardır.[656] İddianamenin kabulü kararlarına karşı herhangi bir kanun yolu öngörülmemiştir. Bu sebeple iddianamenin kabulü kararları kesindir[657]. Kamu davasının açılması ve kovuşturma evresi başlaması ddianamenin kabulüyle mümkün olur. Onbeş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi halinde kovuşturma evresi, onbeşinci günün sonunda onaltıncı günde başlar[658]. İddianamenin kabul edilmesi sonucu kamu davası açıldığından davaya katılmak mümkün olacaktır.

2.3.2.3. İddianame Yerine Geçen Belgeyle Dava Açılması

Kamu davasının açılması kural olarak savcı tarafından düzenlenen iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde mümkün olur. Ancak bazı hallerde cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenmeden de kamu davası açılabilmekte ve davanın açılması için düzenlenen belgeler iddianame yerine geçmektedir[659].

Bazı hallerde işin basitliği ve ispatın kolaylığı sebebiyle kolluğun soruşturma aşamasındaki araştırması dava açılması için yeterli olabilir. Bu durumda savcıların iddianame düzenlemesine gerek yoktur. Araştırmayı yapan makamların düzenledikleri tutanaklar ve yaptıkları başvurular iddianame yerine geçmektedir. Bu sebeple söz konusu tutanakların mahkemeye gönderilmeleri ile dava açılabilir[660]. Karayolları Trafik Kanunu'na göre adli suçlarda yetkili kişilerce düzenlenen suç tutanakları ilgili mahkemeye gönderilir. Suç tutanaklarının gönderilmesi ile dava

[655] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1232; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 594.
[656] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1232.
[657] Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 502.
[658] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 597.
[659] Aydın, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, s. 95.
[660] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1237.

açılabilmektedir[661]. Tekel idaresinin bazı basit suçlara ilişkin olmak üzere, mahkemeye yazılı müracaatı üzerine dava açılmış olur[662].

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre yapılacak soruşturma kapsamında; rektörler, rektör yardımcıları ile üst kuruluş genel sekreterleri hakkında, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden teşkil edilecek üç kişilik kurul; Üniversite, fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurulu üyeleri, fakülte dekanları ve dekan yardımcıları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ve yardımcıları ile üniversite genel sekreterleri hakkında, rektörün başkanlığında rektörce görevlendirilen rektör yardımcılarından oluşacak üç kişilik kurul; davanın açılması veya açılmamasına karar verebilecektir[663]. Söz konusu kurulların vereceği kamu davasının açılması kararı iddianame yerine geçen belgedir[664].

2.3.3. Kamu Davası Görülüyor Olmalı

2.3.3.1. Genel Olarak

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanların kamu davasına katılabilmesi için açılmış olan davanın görülüyor olması gerekir[665]. Kamu davası herhangi bir şekilde ortadan kalkmışsa davaya katılma söz konusu olmayacaktır. Yargılamanın devam etmesi koşula bağlı olup da koşul gerçekleşmediğinde mahkeme, durma kararı verir (CMK m. 223/8). Durma kararı verildiği zaman mahkeme, katılma talebi konusunda karar vermemelidir. Kovuşturma şartı gerçekleşip dava yeniden görüldüğü zaman mahkeme ilk iş olarak katılma talebi konusunda karar verebilecektir[666]. Kural olarak hükmün kesinleşmesinden sonra katılma talebinde bulunmak mümkün değildir.

---

[661] 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu m. 114.
[662] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1237.
[663] 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/c
[664] Aydın, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, s. 97; Özbek ve Yerdelen, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s. 133.
[665] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256
[666] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 76.

Kamu davası aynı zamanda ceza davası olarak ifade edilmektedir[667]. Ceza davası; cezai bir uyuşmazlığın çözülmesi amacıyla ilgili yargılama makamların önüne getirilmesidir[668]. Bu bağlamda ceza muhakemesinde uyuşmazlığı çözmek amacıyla açılan kamu davası, ceza davası olarak ifade edilmektedir[669].

Ceza muhakemesi hukukunda yeni bir hukuki durum ortaya çıkaran ceza davaları amaçları ve iddia makamları bakımından tali ceza davası ve asıl ceza davası şeklinde ayrılmaktadır[670]. Türk Ceza Kanunu'nda kabul edilen yaptırımlar; cezalar ve güvenlik tedbirleridir. Ceza kavramı, hapis ve adli para cezasını ifade edecek şekilde kullanılmıştır. Bu sebeple ceza kavramı ile güvenlik tedbirleri ifade edilmemiştir[671]. Bu bağlamda asıl ceza davası suç karşılığında öngörülen yaptırım bakımından dar anlamda asıl ceza davası ve güvenlik tedbiri davası olmak üzere ikiye ayrılır. Dar anlamda asıl ceza davası; suç karşılığında ceza yaptırımı öngörülen ve bu yaptırımın uygulanması amacıyla görülen davadır. Güvenlik tedbiri davası; suç karşılığında güvenlik tedbiri yaptırımı öngörülen ve bu yaptırımın uygulanması amacıyla görülen davadır[672]. Dar anlamda asıl ceza davaları ile güvenlik tedbirleri davaları arasında nitelik farkı söz konusu değildir[673]. Cezalar ve güvenlik tedbirleri Türk Ceza Kanunu'nda suçlar karşılığında öngörülen yaptırım olarak ifade edilmiştir.

Asıl ceza davasının görülmesi ile ortaya çıkan malın müsadere edilmesi gibi bir takım uyuşmazlıkların, infazdaki sorunların çözülmesi ya da yanlış verilen kararların düzeltilmesi amacıyla açılan davalar tali ceza davalarıdır[674]. Tali ceza

---

[667] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 208; Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 76; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 532; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 76.

[668] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 208.

[669] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 76.

[670] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 208.

[671] Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 45. vd.

[672] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 64; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 114.

[673] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209.

[674] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 120.

davaları infaz davaları, hadise davaları ve kanun yolu davaları olarak sınıflandırılmaktadır[675].

2.3.3.2. Asıl Ceza Davası

Asıl ceza davasında sanığa suç işlediği iddiası yöneltilir ve bunun yargılanması yapılır. Asıl ceza davasının görülmesi halinde; suç hukuku normları bakımından bir olayın hukuki durumunun tespiti amacıyla kolektif bir şekilde yargılama yapmak üzere yargılama makamları, harekete geçmektedir[676]. Ceza muhakemesi hukukunda katılma, görülen asıl ceza davasına yapılır[677]. Ceza muhakemesinde asıl ceza davası suç karşılığında öngörülen yaptırım bakımından dar anlamda asıl ceza davası ve güvenlik tedbiri davası olmak üzere ikiye ayrılır[678].

2.3.3.2.1. Dar Anlamda Asıl Ceza Davası

Dar anlamda asıl ceza davası; cezai uyuşmazlığın çözülmesi amacıyla yargılama makamlarının önüne getirilen ve sanığa ceza yaptırımının uygulanmasıyla görülen davadır[679]. Dar anlamda asıl ceza davası bir kamu davasıdır. Bu sebeple kural olarak ceza muhakemesinde görülen dar anlamda asıl ceza davasına katılmak mümkündür[680].

---

[675] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 68; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209.

[676] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 208.

[677] Kadıköy köyünde bulunan köy boşluğuna tecavüz ettiği iddiası ile sanık hakkında açılan kamu davasına katılan sıfatı ile kabul edildiği halde sanık hakkında verilen hükme dair Hazinenin kamu davasına katılma ve bu dava ile ilgili verilen hükümleri temyiz hakkı bulunduğu konusunda bkz. Y.C.G.K., E. 2015/8-943, K. 2017/202, T. 28.3.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[678] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 64; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209.

[679] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 64.

[680] Katılanın trafik kazası sonucu ağır nitelikte yaralanması nedeniyle kaza sonrasında olayla ilgili beyanının alınamadığı ancak 08.02.2011 tarihinde diğer katılanların da vekili olan Avukata vekaletname verdiği, Avukatın da kovuşturma evresinde 24.05.2011 tarihli oturumda vekili olduğu kişiler yönünden herhangi bir sınırlama yapmaksızın katılma talebinde bulunduğu, sonraki oturumlarda da sanığın cezalandırılmasını talep ettiği ve gerek Yerel Mahkemece verilen ilk hükmü, gerekse direnme kararına konu hükmü katılan adına ve sanığın aleyhine temyiz ettiği anlaşılmakla; takibi şikâyete bağlı taksirle yaralama suçuna ilişkin olarak katılan adına vekili tarafından süresinde yapılmış geçerli bir şikâyetin bulunduğu ve bu bağlamda sanığın eyleminin TCK'nın 85. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/12-1196, K. 2019/415, T. 9.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

Katılma hakkına sahip olanlar, adliye içinde ve dışında görülen her türlü dar anlamda asıl ceza davalarına katılma talebinde bulunabilirler[681]. Ceza muhakemesinde davaya katılma; ceza kanunu, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki tüm suçlar hakkında görülen dar anlamda asıl ceza davalarına yapılabilir[682]. Kamu davasına katılma onsekiz yaşını doldurmuş sanıklara yönelik görülen dar anlamda asıl ceza davalara ilişkin olabileceği gibi suça sürüklenen çocuklarla ilgili açılan dar anlamda asıl ceza davalarına yönelik de olabilir[683].

Adli yargıda görülen tüm dar anlamda asıl ceza davalarına katılmak söz konusu olduğu gibi Anayasa Mahkemesi'nde görülen dar anlamda asıl ceza davasına katılma da soz konusudur. Nitekim Yargıtay Başkanı ve üyelerinin görevleri ile ilgili işledikleri suçlardan dolayı Anayasa Mahkemesi'nde görülen dar anlamda asıl ceza davasına ilgililerin katılabileceğini Yargıtay tarafından kabul etmiştir[684].

Sanık işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verebilir. Bu durumda fikri içtima söz konusu olur. Söz konusu suçlardan sanığın sorumluluğu, ağır cezayı gerektiren suç yönündedir. Bu halde hafif cezayı gerektiren suçun mağduru, suçtan zarar göreni veya malen sorumlusu hafif suç ağır suç içinde eridiğinden ağır suçtan ötürü açılan dar anlamda asıl ceza davasına katılabilecektir[685].

---

[681] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 64.

[682] *Köy merasına ya da köy yoluna tecavüz suçlarında korunan hukuki yarar, meraların veya köy yollarının mülkiyet ve ortak kullanım hakkı olup, suçun mağduru meradan ya da köy yolundan yararlanma hakkı olan herkestir. Merayı ya da köy yolunu kullanma hakkına sahip köy tüzel kişiliği ile meranın ve köy yolunun sahibi olan Hazinenin, suçtan zarar gören konumunda oldukları göz önüne alındığında, meraların ve köy yollarının sahibi olup üzerinde sınırlı da olsa tasarruf, denetleme ve koruma yetkisi bulunan Hazinenin, meraya ve köy yoluna tecavüz suçlarında doğrudan zarar gördüğü, buna bağlı olarak davalara katılma ve hükümleri temyiz etme hak ve yetkisinin bulunduğu kabul edilmelidir. Bu sebeple yerel mahkemece Hazinenin davaya katılmasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır*. Bkz. Y.C.G.K, E. 2015/8-997, K. 2017/193, T. 28.3.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[683] Suça sürüklenen çocuğun, çocuk yaştaki maktul'u kasten nitelikli öldürme suçundan açılan kamu davasında 6284 Sayılı Kanun'un 2/1-d ve 20/2. maddeleri uyarınca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bu suçun zarar göreni olduğu, bu sıfatının gereği olarak kovuşturma evresinde görülmekte olan davaya ve öteki haklarını kullanabilmesi için duruşmadan haberdar edilmesi gerektiği konusunda bkz. Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[684] Y. 3. D. 24.12. 1963, 3381/9098. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 65.

[685] Y.C.G.K., 26.12.2006, 8317/319. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969.

2.3.3.2.2. Güvenlik Tedbiri Davası

Güvenlik tedbiri; işlediği suçtan ötürü kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın suç işleyen kişi, suçun konusu veya suçun işlenmesinde kullanılan araçla ilgili uygulanan koruma ve iyileştirme amacına yönelik ceza hukuku yaptırımıdır[686]. Ceza yaptırımına hükmedilebilmesi için kişinin kusurlu olması gerekir. Ancak güvenlik tedbiri yaptırımının uygulanması için kişinin mutlaka kusurlu olması gerekmemektedir.

Güvenlik tedbirleri, suçludaki tehlike haliyle orantılı olarak hükmedilir ve esas olarak sosyal savunma amacına yönelik yaptırımlardır[687]. Güvenlik tedbirlerin bir kısmı ceza ile birlikte uygulanırken[688] bir kısmı tek başına uygulanmaktadır[689]. Güvenlik tedbirleri; belli hakları kullanmaktan yoksun bırakma, eşya ve kazanç müsaderesi, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri, mükerrirler ve özel tehlikeli suçlular hakkında güvenlik tedbirleri, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri ve alkol ve uyuşturucu bağımlısı kişiler hakkında güvenlik tedbirleri olarak düzenlenmiştir (TCK m. 55 vd).

Güvenlik tedbirleri, cezalar gibi suç işlediği sabit olan kişiler bakımından uygulanır. Güvenlik tedbirinin uygulanabilmesi için işlenen fiilin suç olduğunun ve kişinin suçu işlediğinin mahkûmiyet kararı ile ispatlanması gerekir. Güvenlik tedbiri davası; suç karşılığında güvenlik tedbiri yaptırımı öngörülen ve bu yaptırımın uygulanması amacıyla görülen davadır[690].

Kamu davasına katılmada mağdur ve suçtan zarar gören, suçu işleyen kişinin yaptırıma tabi tutulmasını istemekte ve bu şekilde tatmin olmak istemektedir[691]. Buna karşın malen sorumlu suçu işlediği iddia edilen kişinin suçsuz olduğunu ispatlamaya çalışmakta ve bu sebeple mali sorumluluk taşımak istememektir.

---

[686] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 960.
[687] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 674-675.
[688] Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma güvenlik tedbiri buna örnektir.
[689] Akıl hastaları bakımından öngörülen güvenlik tedbirleri bunlara örnektir.
[690] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 64; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 114.
[691] Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232; Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256.

Güvenlik tedbiri davası kamu davası niteliğindedir. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, güvenlik tedbiri davasına katılabilir[692].

Bazı kamu davalarında, işlendiği iddia edilen suç karşılığında hem ceza hem de güvenlik tedbiri yaptırımı uygulanabilir. Bu kapsamda kasten işlenen suçtan ötürü verilen hapis cezasının yasal sonucu olarak kişi hakkında belli haklardan yoksun bırakılma güvenlik tedbiri de uygulanır. Bu dava dar anlamda asli ceza davası olmasının yanı sıra güvenlik tedbiri davası niteliğini de taşımaktadır. Bu tür davalar kamu davası niteliğinde olduğundan davaya katılmak mümkündür.

2.3.3.3. Tali Ceza Davası

Tali ceza davaları, asıl ceza davasının açılmasından sonra malın müsadere edilmesi, infazda çıkan sorunların giderilmesi ya da yanlışlıkla verilmiş kararların düzeltilmesi amacıyla açılan davalardır[693]. Tali ceza davaları hadise davaları, kanun yolu davaları ve infaz davaları olarak sınıflandırılmaktadır[694]. Eşya ve kazanç müsaderesi veya yargılama makamlarının verdikleri kararların yanlışlığını gidermek amacıyla mahkemeye başvuru yapılır. Söz konusu başvuruyla dava açılır. Fakat suç iddiasının incelemesi söz konusu olmadığından bu dava, asli ceza davası olmayıp tali ceza davasıdır[695].

Tali ceza davası genelde istem (CMK m. 24,162), dilekçe verme (CMK m. 41), yetkisizlik iddiası (CMK m. 18), cumhuriyet savcısının kararına itirazı (CMK m. 173) ve kanun yollarına başvurma (CMK m. 260) ile başlamaktadır. Bu davalarda mahkeme, yargılama görevini genelde inceleme ve araştırma şeklinde yapmaktadır[696]. Tali ceza davalarının bir dava olduğu kanun koyucu tarafından ifade edilmemiş olup bu husus doktrin tarafından dile getirilmiştir[697].

---

[692] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 64.
[693] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 120.
[694] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 68; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209.
[695] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209.
[696] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 121.
[697] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 209; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 584; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 80.

2.3.3.3.1. Kovuşturma Davası

Kovuşturma davası, cumhuriyet savcısı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz edilmesi durumunda ortaya çıkar. Kovuşturma davası ile suçtan zarar gören, kamu davasının açılıp açılmaması konusunda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümlenmesini yargılama makamlarından talep etmektedir[698]. Dolayısıyla kovuşturma davası bir denetim mekanizması olarak ortaya çıkmıştır.

Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz, kanun koyucu tarafından dava olarak nitelendirilmemekle birlikte doktrinde tali ceza davası olarak kabul edilmektedir[699]. Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması durumlarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Bu karar, suçtan zarar görene bildirilir. Kararda itiraz hakkı, süresi ve mercii belirtilir (CMK m. 172/1).

Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğinden itibaren onbeş gün içinde, kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine kovuşturma davasının açılması talebiyle suçtan zarar gören başvuruda bulunabilir. Sulh ceza hâkimliği, başvuruda bulunanın talebiyle bağlı değildir[700]. Bazı hallerde sulh ceza hâkimliği, kararını vermeden önce ilgili savcılığa soruşturmanın genişletilmesi talimatını verebilir (CMK m. 173/3). Savcı talimat doğrultusunda gerekli işlemleri yaparak dosyayı sulh ceza hâkimliğine gönderir. Sulh ceza hâkimliği de mevcut duruma göre karar verir. Sulh ceza hâkimliğinin verdiği kararlara karşı herhangi bir kanun yolu öngörülmemiştir. Bu da verilmiş olan kararların kesin olduğunu göstermektedir[701].

Kovuşturma davası hâkimlik kararlarına karşı açılmadığından itiraz kanun yolundan farklı olup idari bir makamın kararına karşı açılan tali bir ceza davası

[698] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 584.
[699] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 584; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 121.
[700] Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 342.
[701] Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 511.

niteliğindedir[702]. Kovuşturma davasında suçtan zarar gören kamu davasının açılıp açılmaması konusunda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümlenmesini yargılama makamından talep etmektedir[703]. İtiraz kanun yolu ise; olağan kanun yolu olup kesinleşmemiş hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı başvurulan bir denetim mekanizmasıdır[704].

Kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiğinde ceza davası açılmadığından, davaya katılmak da mümkün değildir. Ancak itiraz sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın sulh ceza hâkimi tarafından kaldırılması sonucu iddianamenin hazırlanması ve kamu davasının açılması kanuni bir zorunluluktur[705]. Bu aşamadan sonra kamu davası açıldığından davaya katılmak mümkün olacaktır[706]. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı itiraz başvurusunu yetkili merci reddederse kamu davası açılmayacağından davaya katılmak sağlanmayacaktır.

2.3.3.3.2. Kanun Yolu Davaları

2.3.3.3.2.1. Olağan Kanun Yolu Davaları

2.3.3.3.2.1.1. İtiraz

İtiraz, olağan kanun yolu olup kesinleşmemiş kararlar bakımından geçerlidir[707]. Yasanın açıkça öngürdüğü durumlarda mahkeme kararlarına ve hâkim kararlarına itiraz başvurusu yapılabilir. Başvuru üzerine yapılan hukuki ve maddi inceleme sonucunda iki şekilde karar verilebilir[708]. İlkin itiraz başvurusu haklı görülmediğinde red kararı verilir[709]. İkincisi itiraz başvurusu haklı görülürse hukuka

[702] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 584; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 121.
[703] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 584.
[704] İtiraz, karar henüz kesinleşmediğinden olağan kanun yoludur. Bkz. Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 720.
[705] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 586; Ceza Muhakemesi Kanunu m. 173/4
[706] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256.
[707] İtiraz, karar henüz kesinleşmediğinden olağan kanun yoludur. Bkz. Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 720.
[708] Cumhur Şahin ve Neslihan Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022, s. 255; Gülsün Ayhan Aygörmez Uğurlubay, "Güncel Tartışmalar Ve Gelişmeler Işığında Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda İtiraz", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, s. 4002.
[709] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 698.

aykırı karar kaldırılır ve hukuka uygun karar, itirazı inceleyen merci tarafından verilir (CMK m. 271/2). İlk kararın kaldırılarak alt dereceli mahkemeye dosyanın gönderilmesi mümkün değildir[710].

Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar itiraz kanun yoluna başvurabilecektir (CMK m. 260/1). Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında itiraz kanun yoluna başvurabileceklerdir. Ancak söz konusu kişiler, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse yine de itiraz kanun yoluna başvurabilirler. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, itiraz kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[711].

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararında, yasa yoluna başvurabilecekler arasında davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış kişilerin olduğu belirtilmiş ancak bu kişilerin, davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir[712]. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun başka bir kararında, kanun yoluna başvurma hakkına sahip katılan sıfatını alabilecek surete suçtan zarar görmüş bulunanların, kamu davasından veya duruşmadan haberi olmayan suçtan zarar gören kişiler olduğu ifade edilmiştir[713]. Ceza Genel Kurulu'nun bir diğer kararında, suçtan zarar gören vekilinin davetiye tebliğ olmasına rağmen duruşmaya gelmemesi ve katılma talebinde

[710] Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 698.
[711] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).
[712] Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024);
[713] Y.C.G.K., 11.7.2006-9-191/183. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860.

bulunmamasından ötürü kanun yollarına başvurma hakkının söz konusu olmadığı belirtilmiştir[714]. Çünkü suçtan zarar gören davaya katılma şartı olan katılma talebinde bulunmayı yerine getirmemiştir.

İtiraz kanun yoluna giderek davaya katılmada, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören kişiler, yargılama makamının verdiği kararı hatalı bulduğu için itiraz kanun yoluna başvurma süresi içinde önce kamu davasına katılmaktadır. Bu kişiler, davaya katıldıktan sonra kararda hatalı bulduğu hususların düzeltilmesi amacı ile itiraz kanun yolu davası açmaktadır[715]. Bu durumda, hüküm katılanın lehine veya aleyhine bozulabilir[716]. İtiraz kanun yoluna gidebilecek kişiler arasından sadece mağdur suçtan zarar gören ve malen sorumlu itiraz kanun yoluna başvurmuş olsa bile yine kanun yolu davası açılabilecektir. Çünkü burada suçtan zarar gören, mağdur ve malen sorumlu, kendilerine tanınan itiraz kanun yoluna başvurma hakkını kullanmaktadır[717].

İtiraz kanun yolu davasına katılmada ise, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri kanun yolunda açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur itiraz kanun yolu davasına katılabilecektir[718]. İtiraz kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk defa bir başkasının açtığı itiraz kanun yolu davasına katılmaktadır. Bu durumda katılan, başkasının açtığı itiraz kanun yolu davasında ileri sürdüğü sebeplere başka bir şey

[714] Y.C.G.K., 10.04.2012-2-298/143. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860.

[715] Katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar tarafından, bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılacak itiraz isteminin, kararına itiraz edilen hâkim ya da mahkemeye sunulması gerekir. İtiraz istemini alan hâkim ya da mahkemenin itirazı haklı görürse kararını düzeltmesi ya da itirazı haklı görmezse hemen ve nihayet 3 gün içinde yetkili merciye göndermesi gerekmektedir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2016/7-1413, K. 2019/489, T. 20.6.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024); Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69.

[716] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980.

[717] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

[718] Katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanların, hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna davasına katılabileceği konusunda bkz. Y.4.C.D., E.,2018/7667, K. 2018/21208, T. 6.12.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

ilave edemeyecektir[719]. Ancak katılan, kendisine tanınan diğer tüm haklarını kullanabilecektir.

İtiraz kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur itiraz kanun yoluna gitmeden doğrudan itiraz kanun yolu davasına katılabilecektir. Ayrıca itiraz kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, yargılamanın bundan sonraki tüm aşamaları bakımından katılan sıfatını alır[720].

2.3.3.3.2.1.2. İstinaf

Kural olarak ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı istinaf kanun yoluna gidilebilir. Ayrıca hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı da hükümle birlikte istinaf yoluna başvurulabilir (CMK m. 272/1, 2). Bu durumda istinaf kanun yolu davasının açılabilmesi için istinaf yoluna başvurma hakkı olanların, hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten iki hafta içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe vermesi veya zabıt kâtibine bir beyanda bulunması gerekir[721]. Cumhuriyet savcısı, sanık, katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar istinaf kanun yoluna başvurabilecektir[722].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında istinaf kanun yoluna gidebileceklerdir. Ancak söz konusu kişiler, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse yine de istinaf kanun yoluna başvurabilirler. Bu kişilerin dilekçe veya beyanlarında, başvuruya ilişkin nedenlerin gösterilmemesi inceleme yapılmasına engel olmaz. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, istinaf kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip

[719] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69.
[720] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 79.
[721] Hüküm, istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 273/2.
[722] Ali Pehlivan, "İstinaf Kanun Yolu ve Uygulamasının Değerlendirilmesi", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 970. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[723]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararında, yasa yoluna başvurabilecekler arasında katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış kişilerin olduğu belirtilmiş ancak bu kişilerin, davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir[724].

İlk derece mahkemelerinden verilen onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir(CMK m. 272/1). Bu hükümler bakımından re'sen istinaf incelemesi yapıldığından malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun istinaf kanun yolunun açılması için ayrıca istinaf başvurusunda bulunmasına gerek yoktur. Ancak istinaf kanun yolu davasına katılmak isteyen malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma başvurusunda bulunması gerekir.

İstinaf kanun yoluna giderek davaya katılmada, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören kişiler, yargılama makamının verdiği kararı hatalı bulduğu için istinaf kanun yoluna başvurma süresi içinde önce kamu davasına

[723] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 19.02.2024).

[724] Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024); Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun başka bir kararında, kanun yoluna başvurabilecekler arasında sayılan katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanların, duruşmadan veya kamu davasından haberdar edilmemiş ya da haberdar olmamış suçtan zarar gören kişiler olduğu ifade edilmiştir. Y.C.G.K., 11.7.2006-9-191/183; Ceza Genel Kurulunun bir diğer kararında, davetiye tebliğ olmasına rağmen suçtan zarar görenin vekilinin duruşmaya gelmemesi ve davaya katılma talebinde bulunmamasından ötürü kanun yollarına başvurma hakkının söz konusu olmadığı belirtilerek suçtan zarar görenin davaya katılma şartı olan katılma talebinde bulunmadığı dile getirilmiştir. Y.C.G.K., 10.04.2012-2-298/143. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860.

katılmaktadır[725]. Söz konusu kişiler, davaya katıldıktan sonra kararda hatalı bulduğu hususların düzeltilmesi amacı ile istinaf kanun yolu davası açmaktadır[726].

Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında, ilgili bankanın kovuşturma sırasında kamu davasından haberdar edilmediği, yapılan istinaf başvurusu sonucunda bankanın doğrudan zarar gören olduğu ve bu sebeple davaya katılma hakkı bulunduğu belirtilerek istinaf başvurusunun kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.[727] İstinaf kanun yoluna gidebilecek kişiler arasından sadece mağdur suçtan zarar gören ve malen sorumlu istinaf kanun yoluna başvurmuş olsa bile yine kanun yolu davası açılabilecektir. Çünkü burada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kendilerine tanınan istinaf kanun yoluna başvurma hakkını kullanmaktadır[728].

İstinaf kanun yolu davasına katılmada ise, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri istinaf kanun yolunda açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur istinaf kanun yolu davasına katılabilecektir.

İstinaf kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk defa bir başkasının açtığı veya re'sen açılan istinaf kanun yolu davasına katılmaktadır[729]. İstinaf kanun yolu davasına katılmada söz konusu kişiler, istinaf kanun yoluna gitmeden doğrudan istinaf kanun yolu davasına katılabilecektir

[725] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21

[726] Davaya katılan vekili, istinaf başvurusunda bulunduğundan dosyanın görüşüldüğü konusunda bkz. Adana B. A. M., 9.C.D., E. 2018/2292, K. 2019/672, T. 31.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[727] Denizbank'ın kovuşturma sırasında kamu davasından haberdar edilmediği, 5464 Sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanununa Aykırılık suçundan Denizbank'ın suçtan doğrudan zarar gördüğü anlaşılmakla, bu suç yönünden Denizbank'ın katılan sıfatı bulunduğunun kabulüyle istinaf incelemesi yapılmıştır. Yapılan incelemede hukuka aykırı hükme, katılan vekilinin istinaf başvuruları yerinde görülmüştür. Bkz. ADANA B. A. M., 9.C.D., E. 2018/2334, K. 2019/599, T. 20.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 17.08.2020).

[728] Bkz. Adana B. A. M., 9.C.D., E. 2018/2334, K. 2019/599, T. 20.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

[729] Onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 272/1.

2.3.3.3.2.1.3. Temyiz

Kural olarak bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir. Ayrıca hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararları da hükümle beraber temyiz olunabilir[730]. Temyiz kanun yolu davasının açılabilmesi için temyiz yoluna başvurma hakkı olanların, hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten iki hafta içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe vermesi veya zabıt kâtibine bir beyanda bulunması gerekir[731]. Temyiz kanun yoluna cumhuriyet savcısı, sanık, katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar başvurabilecektir (CMK m. 260/1).

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında temyiz kanun yoluna başvurabileceklerdir. Ayrıca söz konusu kişiler, katılma talebinde bulunmuş fakat katılma talebi hakkında karar verilmemiş, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek şekilde suçtan zarar görmüşse yine de temyiz kanun yoluna başvurabilirler (CMK m. 260/1). Bu durumda bahsi geçen kiiler, temyize başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun temyiz yoluna gitme hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir [732]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararında, kanun yoluna talepte bulunabilecekler arasında, katılanların yanı sıra katılma istemleri hakkında verilmemiş olanlar sayılmış ise de, bahsi geçen kişilerin,

[730] Ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 286/1, 287/1.

[731] Hüküm, istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 291.

[732] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024)

esasen davaya katılma hakkı olan kimseler olarak anlaşılması gerektiği dile getirilmiştir[733].

Temyiz kanun yoluna giderek davaya katılmada, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören kişiler, yargılama makamının verdiği kararı hatalı bulduğu için temyiz kanun yoluna başvurma süresi içinde önce kamu davasına katılmaktadır[734]. Söz konusu kişiler, davaya katıldıktan sonra kararda hatalı bulduğu hususların düzeltilmesi amacı ile temyiz kanun yolu davası açmaktadırlar[735]. Kanun yoluna gidebilecek kişiler arasından sadece mağdur suçtan zarar gören ve malen sorumlu temyiz kanun yoluna başvurmuş olsa bile yine kanun yolu davası açılabilecektir. Çünkü burada söz konusu kişiler, kendilerine tanınan temyiz kanun yoluna başvurma hakkını kullanmaktadır[736].

Temyiz kanun yolu davasına katılmada ise, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri temyiz aşamasında açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur temyiz kanun yolu davasına katılabilecektir. Temyiz kanun yolu davasına katılmada katılmanın şartları gerçekleşmediğinde başvuruda bulunan kimselerin katılma talebi reddedilecektir. Nitekim Yargıtay da bir kararında,

---

[733] Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024); Yargıtay Ceza Genel Kurulunun başka bir kararında, kanun yoluna başvurabilecekler arasında sayılan katılan sıfatını alabilecek surete suçtan zarar görmüş bulunanların, duruşmadan veya kamu davasından haberdar edilmemiş ya da haberdar olmamış suçtan zarar gören kişiler olduğu ifade edilmiştir. Y.C.G.K., 11.7.2006-9-191/183; Ceza Genel Kurulunun bir diğer kararında, davetiye tebliğ olmasına rağmen suçtan zarar görenin vekilinin duruşmaya gelmemesi ve davaya katılma talebinde bulunmamasından ötürü kanun yollarına başvurma hakkının söz konusu olmadığı belirtilerek suçtan zarar görenin davaya katılma şartı olan katılma talebinde bunmadığı dile getirilmiştir. Y.C.G.K., 10.04.2012-2-298/143. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860.

[734] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21. Bu kişilerin davaya katılma şatlarının taşımaları gerekmektedir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2005/1-174, K. 2006/5, T. 24.1.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[735] Davaya katılan vekilinin temyiz dilekçesinin içeriği gözetilerek beraat hükmünün denetlenmesi amacıyla dosyanın Özel Daireye gönderilmesine karar verilmelidir. Bkz. Y.C.G.K. E. 2018/8-387, K. 2019/246, T. 21.3.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[736] Katılan vekili tarafından temyiz kanun yolunun açıldığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2018/8-387 K. 2019/246, T. 21.3.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

temyiz aşamasında davaya katılma talebinde bulunan kişinin katılan olma koşulları bulunmadığından katılma başvurusunun reddine karar vermiştir[737].

Temyiz kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk defa bir başkasının açtığı temyiz kanun yolu davasına katılmaktadır (CMK m. 272/1). Temyiz kanun yolu cumhuriyet savcısı ve sanık tarafından açılması durumunda temyiz kanun yolu davasına katılmak isteyen malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma başvurusunda bulunması gerekir. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılmak için ayrıca temyiz kanun yoluna başvurması gerekmemektedir.

2.3.3.3.2.2. Olağanüstü Kanun Yolu Davaları

2.3.3.3.2.2.1. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının İtirazı

Olağanüstü kanun yolu davaları kesinleşmiş kararlara karşı açılmaktadır. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı talep üzerine veya re'sen kararın kendisine tebliğden itibaren otuz günlük süre zarfında kararı veren daireye itiraz olağanüstü kanun yoluna gidebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Bölge adliye mahkemesi ceza dairesi, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Kurula gönderilen itiraz hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır. Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için dairesine gönderilir. Kurulun verdiği kararlar kesindir[738].

Bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı kanun yolu davasını açma hakkı bakımından özel hüküm kabul edilmiştir[739]. Bu kanun yoluna başvurma hakkı sadece başsavcılık makamına verilmiştir (CMK m. 308/A). Ancak bu kanun yolu bakımından çıkarı olan ilgililer bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığından talepte bulunabilirler.

---

[737] Y.C.G.K., E. 2005/1-174, K. 2006/5, T. 24.1.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).
[738] Düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 308/A.
[739] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1382.

Katılan, katılma talebi hakkında karar verilmemiş, reddedilmiş veya katılan olabilecek nitelikte zarar görmüş olanların kanun yoluna gitme hakkı bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı kanun yolu bakımından geçerli değildir. Dolayısıyla söz konusu kişiler, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı kanun yoluna başvurarak davaya katılamayacaklardır.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri kanun yolunda açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Kanımca söz konusu hüküm, tüm kanun yolları bakımından genel nitelikte olduğundan, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı kanun yolu bakımından da geçerlidir. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı aşamasında açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır. Şartları gerçekleşmişse bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı kanun yolu davasına katılma söz konusu olacaktır.

2.3.3.3.2.2.2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtirazı

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Yargıtay ceza dairelerinin kararına karşı re'sen veya istem üzerine, ilâmın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Ancak sanığın lehine itirazda süre aranmaz. İtiraz üzerine dosya, kararına itiraz edilen daireye gönderilir. Daire, en kısa sürede itirazı ele alır ve haklı bulursa kararını değiştirir; haklı bulmazsa dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir (CMK m. 308).

Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı kanun yolu davasını açma hakkı bakımından özel hüküm kabul edilmiştir[740]. Bu kanun yoluna başvurma hakkı sadece

[740] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1382.

başsavcılık makamına verilmiştir[741]. Ancak bu kanun yolu bakımından çıkarı olan ilgililer Yargıtay cumhuriyet başsavcısından talepte bulunabilirler[742].

Katılan, katılma talebi hakkında karar verilmemiş, reddedilmiş veya katılan olabilecek nitelikte suçtan zarar görmüş olanların kanun yoluna gitme hakkı Yargıtay cumhuriyet başsavcısı itirazı kanun yolu bakımından geçerli değildir. Dolayısıyla söz konusu kişiler, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının İtirazı kanun yoluna başvurarak davaya katılamayacaklardır.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri kanun yolunda açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Kanımca bu düzenleme, tüm kanun yolları bakımından genel nitelikte olduğundan, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı kanun yolu bakımından da geçerlidir. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri Yargıtay cumhuriyet başsavcılığının itirazı aşamasında açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır. Şartları gerçekleşmişse Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı kanun yolu davasına katılma söz konusu olacaktır.

2.3.3.3.2.2.3. Kanun Yararına Bozma

Adalet Bakanlığı, hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu tespit ettiğinde, o karar veya hükmün Yargıtay tarafından bozulması istemini, yasal sebeplerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu sebepleri aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtay'ın ilgili ceza dairesine

[741] Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi, Yargıtay Ceza Daireleri kararlarına karşı başvurulan olağanüstü bir kanun yolu olup bu yetki sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına aittir. Yargıtay Cumhuriyet Savcıları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı adına bu yetkiyi kullanır. İtiraz, daire kararında gerek maddî gerekse usul hukukuna aykırı olduğu belirtilen hususlara yönelik olabilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı itiraz başvurusunu "itirazname" düzenleyerek yapar. İtiraz başvurusunda itiraz nedenlerinin açık ve gerekçesiyle birlikte yazılı olarak bildirilmesi gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2014/15-463, K. 2018/150, T. 10.4.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 25.08.2020). Ayrıca bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 308/A.

[742] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 916; Emre Oğuz Meriç, "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtirazı", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 1122.

verir. Bundan sonra Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi ileri sürülen sebepleri uygun bulursa, karar veya hükmü kanun yararına bozar[743]. Yargıtay cumhuriyet başsavcısı da hükümlünün cezasının kaldırılmasının gerektiren durumlarda cezanın kaldırılmasını, daha az bir cezanın verilmesini gerektiren durumlarda bu düşük cezaya hükmedilmesini ilgili ceza dairesinden talep eder (CMK m. 310).

Kanun yararına bozma kanun yolu davasını açma hakkı belli kişilere tanınmıştır. Bu kanun yoluna başvurma hakkı Adalet Bakanlığı ve Yargıtay cumhuriyet başsavcısına tanınmıştır. Katılan, katılma talebi hakkında karar verilmemiş, reddedilmiş veya katılan olabilecek nitelikte suçtan zarar görmüş olanların kanun yoluna gitme hakkı kanun yararına bozma kanun yolu bakımından geçerli değildir. Dolayısıyla söz konusu kişiler, kanun yararına bozma kanun yoluna başvurarak davaya katılamayacaklardır.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri kanun yolunda açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 170/1). Kanımca söz konusu hüküm, tüm kanun yolları bakımından genel nitelikte olduğundan, kanun yararına bozma kanun yolu bakımından da geçerlidir. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri kanun yolunda açıkça dile getirilmişse incelenip karara bağlanır. Şartları gerçekleşmişse kanun yararına bozma kanun yolu davasına katılma söz konusu olacaktır.

2.3.3.3.2.2.4. Yargılamanın Yenilenmesi

Yargılamanın yenilenmesi istisnai koşullarda mümkün olup, kesinleşmiş kararlara karşı gidilebilecek olağanüstü bir kanun yoludur[744]. Yargılamanın

[743] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 309. Somut olayda; suça sürüklenen çocuğun, katılanlara aynı anda ve tek bir fiille hakarette bulunması sebebiyle, TCK'nın 43.maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerekirken, her bir katılan için ayrı ayrı ceza verilmesinin hukuka aykırı olduğu belirlenmekle kanun yararına bozma talebinin kabulü gerekmiştir. Bkz. Y.18.C.D., E. 2019/8373, K. 2020/1833, T. 22.1.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[744] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 734; Sevi Bakım, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuki**

yenilenmesi ilgililerin istemi ile başvurulacak kanun yoludur. Mahkeme kendiliğinden yargılamanın yenilenmesine karar veremez[745].

Yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna Cumhuriyet savcısı, hükümlü ve Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar başvurabilecektir[746].

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolunun açılabilmesi için kesinleşmiş olan hükümde kanunda belirtilmiş olan yenilenme sebeplerinden en az birine ilişkin önemli bir hata tespit edilmiş olması gerekmektedir[747]. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yargılamanın yenilenmesi sebepleri açık ve sınırlı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu sebeple yenilenme sebepleri genişletilemez[748]. Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu bakımından hükümlünün lehine ve aleyhine başvurma sebepleri düzenlenmiştir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurabileceklerdir. Ayrıca söz konusu kişiler, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse yine de yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurabilirler[749]. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu

---

Araştırmalar Dergis, Y. 2013, https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/813309 (20.02.2024), s. 920.

[745] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1490; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 923.

[746] Yargılamanın yenilenmesi sebepleriyle sona eren dava yeniden başladığı gibi katılan sıfatının da yeniden başlayacağı kabul edilebilir. Kaldıki kanun koyucu katılana bir imkan tanımaktadır. Bkz. Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1489; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1; Suçtan zarar görenin tespit ettiği yeni olaylar ve delileri savcılığa bildirebileceği ve yargılamanın yenilenmesini isteyebileceği konusunda bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**s. 87; Selahattin Canpolat, "Yargıtay Kararları Işığı Altında Ceza Usul Hukukunda Kamu Davasına Müdahale", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.1984, C.6, s. 891. Ayrıca Bkz. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 317: "*Kanun yollarına başvurma hakkındaki genel hükümler, yargılamanın yenilenmesi istemi hakkında da uygulanır."*

[747] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1490.

[748] Y. 8.C.D., T. 11.05.2005, 11135/3218 bkz. Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 735.

[749] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1489; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Talepte bulunanlar katılma şartlarını taşımıyorlarsa kanun yoluna gitme hakkı söz konusu olmayıp talepleri reddedilir[750]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararında, kanun yoluna gitme hakkı olanlardan, davaya katılanların yanı sıra katılma talepleri hakkında karar verilmemiş olanlar sayılmış ise de, bu kişilerin, gerçekten davaya katılma hakkı olan kişiler olarak anlaşılması gerektiği belirtilmiştir[751].

Yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna giderek davaya katılmada, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören kişiler, yargılama makamının verdiği kararı hatalı bulduğu için yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurma süresi içinde önce kamu davasına katılmaktadır[752]. Söz konusu kişiler, davaya katıldıktan sonra kararda hatalı bulduğu hususların düzeltilmesi amacı ile yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davası açmaktadırlar[753].

---

[750] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024)

[751] Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024); Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun başka bir kararında, kanun yoluna başvurabilecekler arasında sayılan katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanların, duruşmadan veya kamu davasından haberdar edilmemiş ya da haberdar olmamış suçtan zarar gören kişiler olduğu ifade edilmiştir. Y.C.G.K., 11.7.2006-9-191/183; Ceza Genel Kurulunun bir diğer kararında, davetiye tebliğ olmasına rağmen suçtan zarar görenin vekilinin duruşmaya gelmemesi ve davaya katılma talebinde bulunmamasından ötürü kanun yollarına başvurma hakkının söz konusu olmadığı belirtilerek suçtan zarar görenin davaya katılma şartı olan katılma talebinde bunmadığı dile getirilmiştir. Y.C.G.K., 10.04.2012-2-298/143. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860.

[752] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21. Bu kişilerin davaya katılma şatlarının taşımaları gerekmektedir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2005/1-174, K. 2006/5, T. 24.1.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[753] "*İncelenen dosya içeriğine göre; 5271 Sayılı CMK'nin Altıncı Kitap Birinci Kısım Genel Hükümler bölümünde düzenlenen kanun yollarına başvurma başlıklı 260/1. maddesinin, "Hakim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli ve bu kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma istemi karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır" hükmüne haiz olduğu, aynı Kanun'un Üçüncü Kısım Üçüncü Bölümünde ise, "yargılamanın yenilenmesi" nin "Olağanüstü Kanun Yolları" arasında sayıldığı*" ile ilgili bkz. Y.11.C.D., E. 2018/4871, K. 2018/7151, T. 24.9.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 26.08.2020).

Kanun yoluna başvurabilecek kişiler arasından sadece malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurmuş olsa bile yine kanun yolu davası açılabilecektir. Çünkü burada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kendilerine tanınan yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurma hakkını kullanmaktadır[754]. Nitekim Yargıtay da bir kararında, katılan vekili tarafından yapılan yargılamanın yenilenmesi başvurusunun kabul edilmesini ve inceleme yapılması gerektiğini belirtmiştir[755].

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmada ise, katılma talebinde bulunmaya hakkı olanların, dava açıldıktan sonra hüküm verilinceye kadar ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, yargılamanın yenilenmesi başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Katılan olma şartları gerçekleşmişse talepte bulunanlar, bu aşamada kamu davasına katılabilecektir.

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk defa bir başkasının açtığı yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmaktadır. Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu cumhuriyet savcısı ve hükümlü tarafından açılması durumunda da yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmak isteyen malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma başvurusunda bulunması gerekir. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılmak için ayrıca yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurması gerekmemektedir.

2.3.3.3.3. Hadise Davaları

Hadise davaları asıl ceza davası içinde olan ve ayrı yargılama gerektiren kendine özgü kuralları olan tali ceza davalarıdır. Hadise davaları yargılaması, infaz sırasında ortaya çıkan yargılamalar dışında asıl ceza yargılaması ile ortaya çıkan tali nitelikte ve bağımsız yargılamanın adıdır. Bu yargılamaların amacı hadise

[754] Somut olayda katılan vekilinin sanık aleyhine yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunabileceği konusunda bkz. Y.11.C.D., E. 2018/4546, K. 2018/6910, T. 17.9.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024); Ayrıca kanuni düzenleme için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.
[755] Y.11.C.D., E. 2004/5906, K. 2006/815, T. 13.2.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

niteliğindeki uyuşmazlıkların çözülmesidir[756]. Hadise davalarının çok çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; yargılama giderleri davası, cezanın ertelenmesi ve erteleme kararının geri alınması davası, cezai konularda uluslararası adli işbirliği davası ve müsadere davasıdır.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında, bazı hadise davalarını açabilir. Davaya katılan, mutlak ret nedenlerin veya tarafsızlığını şüpheye düşüren nedenlerin varlığı halinde hâkimin, zabıt kâtibinin, bilirkişinin ve bilirkişiye kıyaslanarak tercümanın reddini isteyebilir. Katılan; madde, yer, şahıs ve görev itibari ile yetkisizlik davası açabilir. Ayrıca katılan, bir muhakeme işlemi yapmak için kanunun koyduğu süreyi elinde olmayan zorlayıcı nedenlerle geçirmiş ise sebebin kalkmasından itibaren bir hafta içerisinde eski hale getirme davası açarak süresinde yapamadığı işlemi yapabilir[757].

2.3.3.3.3.1. Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Davası

Devlet, bir sanığı yargılamak veya bir hükümlü hakkında verilen cezayı infaz etmek için yabancı devlet topraklarında bulunan sanığın veya hükümlünün kendisine verilmesini o devletten isteyebilir. Buna suçluların geri verilmesi denilmekte olup bu sebeple yargılama yapılmaktadır[758].

Türk adlî merciler, kovuşturmanın sonuçlandırılması için ihtiyaç duyulan konularda yabancı adlî mercilerden yardımlaşma talebinde bulunabilir[759]. Bu durumda kovuşturma aşamasında olan bir kamu davası söz konusu olduğundan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur katılma talebinde bulunabilir. Davaya katılan, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde adlî yardımlaşma talebinden önce delillerin korunması amacıyla geçici tedbirlerin alınmasını isteyebilir. Ayrıca davaya katılan, adlî yardımlaşma talebine konu işlemin yerine getirilmesi sırasında hazır bulunma talebinde bulunabilir[760]. Kovuşturmanın sonuçlandırılabilmesi amacıyla

[756] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1333.
[757] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 127.
[758] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1343.
[759] 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adlî İş Birliği Kanunu m. 7.
[760] Ayrıntılı bilgi için bkz. Cezaî Konularda Uluslararası Adlî İş Birliği Kanunu m. 7.

yabancı bir ülkede bulunan ve hakkında yakalama emri veya tutuklama kararı verilen kişinin Türkiye'ye iadesi, adlî merciler tarafından istenebilir[761]. Sanık Türkiye'ye iade edildiğinde hakkında kamu davası açıldığından malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kamu davasına katılabilir.

Yurt dışında işlenen ve Türk hukukuna göre zamanaşımına veya affa uğramamış, üst sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç nedeniyle yabancı bir devlette yürütülen kovuşturmalar Türk makamlarınca devralınabilir[762]. Kovuşturmalar devralındığında açılan kamu davası söz konusu olduğundan katılma talebinde bulunmaya hakkı olanlar kamu davasına katılabilir ve kendisileri için düzenlenen haklarını kullanabilir.

2.3.3.3.3.2. Müsadere Davası

Müsadere, kanunda belirtilen hallerde ve belirtilen nitelikteki eşyanın mülkiyetinin veya kazanç ya da değerlerin, tamamının ya da bir kısmının kişi veya kişilerin aidiyetinden çıkarttırılarak devlete devrini sağlayan bir yaptırım türüdür[763]. Müsadere, eşya ve kazanç müsaderesi olmak üzere ikiye ayrılır.

Kasıtlı şekilde işlenen bir suçta kullanılan, suçun gerçekleşmesi için hazır edilen, suçun gerçekleşmesinden sonra ortaya çıkan eşyanın müsaderesi, iyiniyetli üçüncü kimselere ait olmamak şartıyla mümkündür. Suçun gerçekleşmesi için hazır edilen eşya, genel ahlak, kamu sağlığı veya kamu güvenliği bakımından tehlikeliyse müsadere edilir. Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya da müsadere edilir (TCK m. 54).

Suçun işlenmesi ile elde edilen, suçun konusunu oluşturan, suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir. Suçun mağduruna maddi yararın iade edilememesi halinde kazanç müsaderesi kararı verilebilir (TCK m. 55). Kural olarak kamu davasının açılmasıyla müsadere davası da açılmış olur. Mahkeme, esas hakkındaki hükümle birlikte eşya veya kazancın

[761] Kanuni düzenleme için bkz. Cezaî Konularda Uluslararası Adlî İş Birliği Kanunu m. 22.
[762] Ayrıntılı bilgi için bkz. Cezaî Konularda Uluslararası Adlî İş Birliği Kanunu m. 25.
[763] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 665.

müsadere edilmesi ile ilgili de karar verir[764]. Bu durumda kamu davası açıldığından hakkı olanlar katılma talebinde bulunabilir ve katılma gerçekleştiğinde müsadere ile ilgili talepte bulunabilir.

Eşya veya kazanç müsaderesine hükmedilebilecek durumlarda, dava açılmamış veya dava açılmış ancak esasla birlikte karar verilmediğinde müsadere davası açılır[765]. Bu davayı açma yetkisi cumhuriyet savcısı veya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura aittir[766]. Müsadere hakkındaki kararlar, davanın açılmasından sonra, duruşmalı olarak verilir.

Kamu davası açıldıktan sonra esasla birlikte iade edilmesi gereken eşya veya malvarlığı değerleri bakımından karar verilmemesi halinde, mahkeme ilgililerin talebi üzerine veya re'sen bunların iadesine karar verir (CMK m. 256/2). Eşya veya kazancın müsaderesi ve müsadere sonucunda eşya veya kazancın iadesiyle ilgili karar duruşmalı olarak verilir[767]. Ceza Muhakemesi Kanunundaki duruşmaya ilişkin hükümler bu yargılamada da uygulanır[768].

İade veya müsadere edilecek eşya veya diğer malvarlığı üzerinde hakkı olan kişiler duruşmaya çağrılır. Sanığın sahip olduğu hakları çağrılan kişiler de kullanabilir (CMK m. 257/2). Bu kişiler, ceza muhakemesinde sanığın mahkûm edilmesinden maddi olarak etkileneceklerinden malen sorumludurlar[769]. Bu sebeple

---

[764] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1339; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1007.

[765] "*Bu nedenle, her ne kadar TCK'nın 191. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmiş olması nedeniyle, şartları oluşması halinde kanundaki özel düzenleme gereğince kamu davası açılmama ihtimali olsa dahi, suça konu eroin öncelikle TCK'nın 54. maddesinin 1. fıkrası kapsamında müsadere edilmesi gerektiğinden, CMK'nın 256. maddesinin 1. fıkrasında yer olan bu konuya dair özel düzenleme uyarınca kamu davası açılmamış olsa dahi davayı görmeye yetkili mahkeme müsadere kararı vermeye de yetkili olduğundan, kanun yararına bozma talebi yerinde görülmemiştir*". Bkz. Y.10.C.D., E. 2018/2743, K. 2018/4945, T. 7.6.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[766] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1007; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 256.

[767] *"…kamu davası açılmış olup da esasla beraber bir karar verilmeyen hallerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca müzekkere ile yapılan talep üzerine mahkemesince duruşma açılarak, müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kimselerin duruşmaya davet edilmesi suretiyle müsadere hususunda bir karar verilebileceği gözetilmeden, evrak üzerinde hüküm kurulmasında, isabet görülmediğinden…",* bkz. Y.8.C.D., E. 2016/12043, K. 2018/566, T. 18.1.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.02.2024).

[768] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1007.

[769] Malen sorumlu: Yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi ifade eder. Bkz. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 2/1-i.

malen sorumlular davaya katılarak haklarını kullanabileceklerdir. Duruşmalı olarak verilecek müsadereye ilişkin kararlara karşı katılan, Cumhuriyet savcısı ve müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişiler, istinaf kanun yoluna başvurabilirler (CMK m. 258). Sulh ceza hâkimi tarafından suç konusu olmayan eşyanın müsaderesine duruşma yapılmaksızın karar verilir (CMK m. 259). Bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurulabilir[770].

2.3.3.3.4. İnfaz Davası

Ceza mahkemeleri tarafından verilen ve kesinleşen tüm ceza mahkûmiyetlerinin yerine getirilmesi, cezanın infazı olarak anlaşılır. Güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi de infaz kavramı içinde yer almaktadır[771]. İnfaz davası; mahkûmiyet kararındaki hukuka aykırılığın giderilmesi niteliği arz etmeksizin, hükmün infazı aşamasında infazla ilgili olarak çıkan problemlerin çözümü için yargılama makamlarına başvurulması demektir[772].

İnfaz davası; mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında duraksama olması halinde cezanın kısmen veya tamamen yerine getirilip getirilemeyeceği ileri sürülür ya da sonradan yürürlüğe giren kanun, hükümlünün lehinde olması halinde duraksamanın giderilmesi veya yerine getirilecek cezanın belirlenmesi için hükmü veren mahkemeye başvurmayla açılır[773].

Kanun yolu niteliğinde olmaksızın, infaz sırasında cezanın yerine getirilmesi ile ilgili problemlerin çözülmesi için yargılama makamlarına başvurulması üzerine infaz muhakemesi yapılır. İnfaz konusunda yetkili yargılama makamı, hükmü veren mahkemedir[774]. İnfaz davası, sadece infaz sırasında infaz ile ilgili olarak ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü için ortaya çıktığından kamu davası niteliğinde değildir. Bu

[770] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1340.
[771] Timur Demirbaş, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2019, s. 44.
[772] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 210.
[773] 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 98.
[774] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1347.

sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun bu davaya katılması mümkün değildir[775]

[775] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 70.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DAVAYA KATILMA ZAMANI VE KATILMA ŞEKLİ, DAVAYA KATILMANIN SONUCU, DAVAYA KATILMANIN SONA ERMESİ

3.1.KATILMA ZAMANI

3.1.1. Soruşturma Evresinde Katılma

Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir şekilde suçun işlendiği izlenimini öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmak ve adil bir yargılamanın gerçekleşmesi için gerekli delilleri toplamak zorundadır (CMK m. 160). Savcı veya kolluk, suç işlendiği konusunda olguya dayanan bir izlenim edinirse, soruşturma evresini başlatmak zorunda kalacaktır[776]. Soruşturma evresi; yetkili merciler tarafından suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade eder.

Soruşturma evresinin sona ermesi, kovuşturmaya yer olmadığı kararı veya iddianamenin kabulü halinde mümkün olur. Ceza muhakemesi hukukunda iddianamenin kabul edilmesi, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi veya on beş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi durumunda söz konusu olur[777]. Bu durumda kamu davası yargısal bir kararla açılmış olur[778].

Soruşturmanın başlatılması için ihbarda veya şikâyete bulunmak davaya katılma talebinde bulunmak anlamına gelmemektedir. Çünkü kamu davası açılmadığından katılma talebi de söz konusu değildir. Şikâyet hakkına sahip olan mağdur veya suçtan zarar gören, aynı zamanda kamu davasına da katılabilir. Fakat soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkını kullanmayan,

---

[776] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 94.

[777] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 175/1: *"İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar".* Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 174/3: "En geç birinci fıkrada belirtilen (onbeş günlük)süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır. Ayrıca bkz. Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 360; Bu durum aynı zamanda davasız yargılama yapılmaması ilkesinin bir sonucudur. Bkz. Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 630.

[778] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 598.

şikâyetinden vazgeçen veya şikâyet hakkından feragat eden kişiler, kamu davası olmadığından[779] ceza davasına katılamayacaklardır.

Suçtan zarar gören veya mağdurun soruşturma evresinde, re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda şikâyette bulunmaması[780], şikâyetten vazgeçmesi[781], kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durum değildir[782]. Ancak kovuşturma evresinde söz konusu kişilerin, re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda şikâyetten vazgeçmesi, kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durumdur[783].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabileceklerinden soruşturma aşamasında katılma talebinde bulunulamaz[784]. Uygulamada mahkemeler de soruşturma aşamasında katılma talebinde bulunulmayacağı yönünde karar vermektedir. Nitekim Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına göre, katılma hakkına sahip kişilerin katılan sıfatını

---

[779] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 172/1: *"Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir."*; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/8: *"Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir.* Olayda katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, ayrıca katılanın altı aylık kanuni süre içerisinde bizzat şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[780] "*Soruşturma evresinde sanıktan şikayetçi olmayan mağdurenin kovuşturma evresinde kamu davasına katılmasına engel bir hüküm bulunmadığı*" konusunda bkz. Y. 14.C.D. E. 2016/1065, K. 2017/3062, T. 5.6.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[781] Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda soruşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, şüphelinin cezalandırılmasının istenilmediğinin ifade edilmesidir. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969.

[782] Soruşturma aşamasında şikayetçi olmayan mağdurun babasının kovuşturma aşamasında şikayetçi olarak davaya katılmasında yasal bir engel bulunmayacağına bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-191, K.2006/183, T. 11.7.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[783] Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda kovuşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, kamu davasına katılma hakkının kullanılmayacağının ifade edilmesidir. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718.

[784] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

kazanabilmesi için mahkemeye başvurması ve başvurunun kabul edilmesi gerekir. Dava açılmadan önceki başvurular katılma talebi olarak kabul edilemez[785].

Doktrinde, katılmaya hakkı olan kişinin katılma dilekçesini soruşturma evresinde verebileceği, bunun geçerli bir talep olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiş ancak talebin kabulü veya reddi konusunda bu evrede karar verilemeyeceği ifade edilmiştir[786]. Soruşturma evresinde katılma talebinde bulunulmayacağından davaya katılmak mümkün değildir[787]. Fakat soruşturma evresinde de davaya katılmanın mümkün olması gerektiği doktrinde dile getirilmiştir[788]. Alman ceza hukukunda soruşturma evresinde katılma talebinde bulunulabilir ancak davaya katılma davanın açılmasıyla mümkün olur[789].

İddianamenin mahkemeye verilmesiyle mahkeme tarafından iddianamenin kabul edildiği ana kadar olan aşamada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kamu davasına katılamaz. Çünkü bu aşamada kamu davası henüz açılmamıştır. Kamu davası açılmadığından davaya katılmak ta mümkün değildir. İddianamenin mahkemeye verilmesinden itibaren onbeş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi halinde kovuşturma evresi, onbeşinci günün sonunda

---

785 *"Cumhuriyet Savcısının kamu davasını açmağa mahal olup olmadığına karar vermek üzere yapacağı soruşturmalarda suçtan zarar gören kimsenin kanun ile belli sebep ve amaçlar ile yapacağı müracaatların müdahale hükümleri gereğince bir müdahale talebi olamayacağı gibi esasta henüz kamu davası açılmadan müdahale konuları dairesinde bir müdahale talebi düşünülüp kabul edilemeyeceğine"* dair bkz. Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

786 Kunter, "Amme Davasına Müdahale", s. 850; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974.

787 Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237. Katılma dilekçesinin soruşturma evresinde verilebileceği ancak katılma konusunda kovuşturma aşamasında karar verilebileceği dolayısıyla soruşturma aşamasında davaya katılmanın mümkün olmayacağı konusunda bkz., Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

788 Soruşturma aşamasında ihtiyaç ortaya çıktıkça ve ortada bir sanık bulunmadıkça suçtan zarar görene katılma imkânı tanınmalıdır. Bkz. Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241.

789 Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.21.

onaltıncı günde başlar[790]. Bu sebeple bu tarihten önceki onbeş günlük sürede kamu davası açılmadığından davaya katılmak mümkün değildir.

3.1.2. Kovuşturma Evresinde Katılma

Kovuşturma; iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade eder. İddianamenin kabul edilmesi halinde kamu davası açılmış olup kovuşturma aşaması başlamış bulunmaktadır [791]. Kovuşturma aşamasının sona ermesi hükmün kesinleşmesi halinde mümkün olur. Hüküm, süresinde kanun yollarına başvurulmayarak sürenin geçmesiyle kesinleşebileceği gibi kanun yollarına başvurulduktan sonra ilgili mercilerin kararıyla da kesinleşir. Bu sebeple kovuşturma aşaması, olağan kanun yolu muhakemesini ve kararın bozulması durumunda bozmadan sonraki muhakemeyi de kapsamaktadır.

3.1.2.1. İlk Derece Mahkemesinde Hüküm Verilinciye Kadar Davaya Katılma

Ceza muhakemesi hukukunda davanın açılması, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi veya on beş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi durumunda söz konusu olur[792]. Bu durumda kamu davasının açılmasıyla birlikte kovuşturma aşaması da başlamaktadır. Kamu davası açılmasından sonra mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, kural olarak kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler[793].

---

[790] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 597.

[791] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 175; Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 351.

[792] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 175/1: *"İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar".* Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 174/3: "En geç birinci fıkrada belirtilen (onbeş günlük)süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır. Ayrıca bkz. Şık, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, s. 360; Bu durum aynı zamanda davasız yargılama yapılmaması ilkesinin bir sonucudur. Bkz. Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 599.

[793] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237, 238. Katılma dilekçesinin soruşturma evresinde verilebileceği ancak katılma konusunda kovuşturma aşamasında karar verilebileceği dolayısıyla soruşturma aşamasında davaya katılmanın mümkün olmayacağı konusunda bkz.,

Duruşma hazırlığı devresinde uygulamada daha çok duruşma için gerekli davetler gibi biçimsel işlemler yapılmaktadır[794]. Ancak bu devrede kamu davası açılmış bulunduğundan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılma talebinde bulunabilecektir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kamu davasına katılabilmesi için açılmış olan davanın görülüyor olması gerekir. Kamu davasının herhangi bir şekilde ortadan kalkması veya kesinleşmesi halinde davaya katılma söz konusu olmayacaktır[795]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bir kararında, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılabileceği, bunun için kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesi ya da katılma istemini içeren sözlü başvurunun duruşma tutanağına geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir[796].

3.1.2.2. Olağan Kanun Yollarında Davaya Katılma

Kural olarak malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler[797]. Ancak hükmün verilmesinden sonra olağan kanun yolu olan itiraz, istinaf ve temyize başvurmak amacıyla veya başvurulduktan sonra da davaya katılmak mümkündür[798]. Davaya katılan, adaletin gerçekleşmesini sağlamak amacıyla kanun yolu aşamasında davaya katılarak muhakemenin diğer süjelerini etkilemek ister[799].

Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[794] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 733.

[795] Becker ve Diğerleri, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** s. 208.

[796] Y.C.G.K., E. 2017/5-29, K. 2019/598, T. 15.10.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 03.09.2020).

[797] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[798] Alman ceza muhakemesinde de kanun yolu aşamasında davaya katılmak mümkündür. Bkz. Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232.

[799] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.199.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; katılma isteğinde bulunmuş fakat talebi hakkında karar verilmemiş, ret edilmiş veya katılan olabilecek nitelikte suçtan zarar görmüşse itiraz, istinaf ve temyize başvurabilirler (CMK m. 260/1). Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, itiraz, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa talepte bulunanların kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[800].

İtiraz, istinaf ve temyiz kanun yoluna giderek davaya katılmada, katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören kişiler, yargılama makamının verdiği kararı hatalı bulduğu için kanun yoluna başvurma süresi içinde önce kamu davasına katılmaktadır[801]. Söz konusu kişiler, davaya katıldıktan sonra kararda hatalı bulduğu hususların düzeltilmesi amacı ile itiraz, istinaf ve temyiz kanun yolu davası açmaktadırlar[802].

İtiraz, istinaf ve temyiz kanun yolu davası başkaları tarafından açılması durumunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, kovuşturma evresinde hüküm verilinciye kadar ret edilen ya da hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu yargılamasında açık bir şekilde dile getirilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kanun yolu davasına katılabilecektir. Kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk defa bir başkasının

[800] Kunter, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 437; Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[801] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21. Bu kişilerin davaya katılma şatlarının taşımaları gerekmektedir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2005/1-174, K. 2006/5, T. 24.1.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[802] Davaya katılan vekilinin temyiz dilekçesinin içeriği gözetilerek beraat hükmünün denetlenmesi amacıyla dosyanın Özel Daireye gönderilmesine karar verilmelidir. Bkz. Y.C.G.K. E. 2018/8-387, K. 2019/246, T. 21.3.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

açtığı kanun yolu davasına katılmaktadır[803]. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılmak için ayrıca kanun yoluna başvurması gerekmemektedir.

İstinaf kanun yolu başvurusu sonucunda bölge adliye mahkemesi, bazı hallerde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verir[804]. Aynı şekilde temyiz kanun yolu başvurusu sonucunda Yargıtay bazı durumlarda tekrar incelenerek karar verilmesi için dosyayı, ilgili bölge veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir[805].

İlk derece mahkemesinin Yargıtay veya bölge adliye mahkemesinin bozma kararına uyması sonucu kamu davası görülmeye devam etmekte, kesinleşmiş bir karar bulunmamakta ve sanık ile ilgili yeni bir karar verilmektedir. Bu sebeple bozma kararından önce kamu davasına katılmamış olan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur bozmadan sonra kamu davasına katılabilir[806].

3.1.3. Hükmün Kesinleşmesinden Sonra Katılma

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurnun, kovuşturma evresinde hüküm verilinceye kadar ret edilen ya da hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu yargılamasında açık bir şekilde dile getirilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Söz konusu hüküm, tüm kanun yolları bakımından genel nitelikte olduğundan, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve kanun yararına bozma kanun yolu bakımından da geçerlidir. Bu sebeple malen sorumlu, suçtan zarar gören ve

---

[803] Yenisey ve Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 193; Ceza Muhakemesi Kanunu m. 272/1.

[804] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 280/1-e; " Bölge adliye mahkemesi, *İlk derece mahkemesinin kararında 289 uncu maddenin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri hariç diğer bentlerinde belirtilen bir hukuka aykırılık nedeninin bulunması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verir*".

[805] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 304/2; "*Yargıtay, dosyayı 303 üncü maddede belirtilenlerin dışında kalan hâllerde yeniden incelenmek ve hüküm verilmek üzere hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir*".

[806] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 243; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 135.

mağdurun, ilk derece mahkemesinde ret edilen ya da hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu yargılamasında açık bir şekilde dile getirilmişse değerlendirilip karar verilir. Şartları gerçekleşmişse söz konusu olağanüstü kanun yolları davasına katılmak mümkün olacaktır.

Aynı şekilde ilk derece mahkemesi tarafından davaya katılma kararı verilmesi halinde bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve kanun yararına bozma kanun yolunda bu karar kaldırılabilir. Nitekim Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu'n kararında, tüzel kişiliği bulunmayan müze müdürlüğünün, sanığa atılı suçun doğrudan zarar göreni veya suçun konusunun zilyedi olmadığı ve suçtan zarar gören tüzel kişi adına kamu davasına katılmasını özel olarak düzenleyen bir hüküm bulunmadığı belirtilmiştir. Bu sebeple kararda, açılan kamu davasına Müze Müdürlüğünün katılma yetkisinin bulunmadığı bu bağlamda yerel mahkemece katılma kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir[807].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılma talebinde bulunmuş fakat talebi hakkında karar verilmemiş, ret edilmiş veya katılan olabilecek nitelikte suçtan zarar görmüşse yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurabilir[808]. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip yargılamanın yenilenmesi talepleri kabul edilir. Talepte bulunanlar katılan olma şartlarını taşımıyorlarsa yargılamanın yenilenmesine başvurma hakkları söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[809].

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmada ise, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, dava açıldıktan sonra hüküm verilinceye

---

[807] Y.C.G.K., E. 2015/12-488, K. 2017/279, T. 16.5.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[808] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1489; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

[809] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

kadar ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, yargılamanın yenilenmesi başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Müdahalenin şartları gerçekleşmişse yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına malen sorumlu, mağdur ve suçtan zarar gören katılabilecektir. Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, ilk defa bir başkasının açtığı yargılanmanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmaktadır[810]. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılmak için ayrıca yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurması gerekmemektedir.

Yargılamanın yenilenmesi sonucunda kamu davası yeniden başlayınca malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılma talebinde bulunabilir. Daha önce davaya katılanlar, katılma isteklerini tekrarlamak zorunda kalmayacaklardır[811]. Ancak yargılamanın yenilenmesi halinde mahkemenin katılanı haberdar etmek için bu durumu katılana re'sen bildirmesi gerekir[812].

3.2.DAVAYA KATILMA ŞEKLİ

3.2.1. Katılma Talebinde Bulunma

3.2.1.1. Katılma Talebinin Bulunması

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 137. maddesine göre; mağdur suçtan zarar gören ve malen sorumlu, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilir. Davaya katılma hakkı olan kişilere mahkemenin, katılma hakkını bildirmesi gerekir[813]. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 138. maddesine göre; davanın açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesi ya da sözlü katılma talebinin duruşma tutanağına geçirilmesi suretiyle davaya katılmak mümkündür. Söz konusu hükümlerden de anlaşıldığı üzere kamu davasına katılmak için mutlaka katılma

[810] Kanuni düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 272/1.
[811] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 243.
[812] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 85.
[813] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.22.

talebinin bulunması gerekir[814]. Katılma talebinin bulunmaması halinde mahkeme kendiliğinden katılma kararı veremez[815]. Mahkeme, katılma talebine bağlıdır[816].

Davaya katılma talebi olmadan katılmanın gerçekleşebileceği istisnai durum, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 9. maddesindeki düzenlemedir. Buna göre, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihte halen şahsi dava usulüne göre yürütülen davalar kamu davasına dönüşmekte, şahsi davacılar da katılan sıfatı almaktadır. Kanun koyucu bu tür davalarda bir katılma talebi ve katılma kararı olmadan otomatik olarak davaya katılmanın gerçekleştiğini belirtmiştir.

Bir suçun mağduru ve suçtan zarar göreni olmak veya malen sorumlu olmak otomatik olarak katılma talebinin var olduğunu göstermemektedir. Katılma talebinin varlığının kabulü için malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davayı takip iradelerini açığa vurması gerekir[817]. Bu kapsamda verilen dilekçede açıkça davaya katılma talebinde bulunulabileceği gibi davayı takip iradesinin bulunması halinde sanığın cezalandırılması, soruşturmanın genişletilmesi, tanık listesi verilmesi ve yeni deliller istenerek de davaya katılma talebinde bulunulabilir[818].

---

[814] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 95; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 242; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 976.

[815] Orman İdare temsilcisi tarafından açıkça dile getirilmiş, bir katılma talebi bulunmadığından, katılma konusunda bir karar verilmesi mümkün değildir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2009/3-14, K. 2009/83 T. 7.4.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024). Kamu davasına katılma gerçekleştikten sonra, yargılamanın durmasına karar verilmiş ve şartlar gerçekleştikten sonra yargılamaya devam edilmişse durma kararından önce verilen katılma kararı geçerli olup yeninden katılma talebinde bulunmaya gerek yoktur. Bkz. Sedat Bakıcı, "Kamu Davasına Katılma", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.1991, C.6, s. 917.

[816] "*Bakanlık vekilince gönderilen 06.03.2017 tarihli dilekçeyle açıkça davaya katılma talebinde bulunulduğu ancak Yerel Mahkemece talebin reddine karar verildiği anlaşılmakla, anılan madde hükmü de gözetilerek 5271 Sayılı CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasına karar verilmelidir"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 08.09.2020).

[817] "*Şikâyetçi kurum vekilinin aşamalarda sanıktan şikâyetçi olduğunu beyan ettiği, yerel mahkeme hükmünü temyiz edip, kanun yolunda davayı takip iradesini eylemli olarak ortaya koyduğu, bu davranışının yerel mahkemece karara bağlanmayan katılma talebinin temyiz mercii tarafından incelenerek karara bağlanmasına ilişkin istemi de kapsadığı şeklinde kabul edilmesi gerekmektedir"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2013/8-111, K. 2014/303, T. 3.6.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241.

[818] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 242; Y.C.G.K., 10.6.1997, 4/148-158. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

Kamu davasına katılma için katılma talebinin anlaşılır bir şekilde yapılması gerekir[819]. Suçtan zarar gören veya mağdur duruşmada failin cezalandırılmasını içeren ancak davaya katılma isteğini açıkça ortaya koymayan ifadeler kullanması halinde mahkeme başkanı veya hâkim bu kişiye davaya katılmak isteyip istemediğini sorar[820]. Suç hakkında ihbar veya şikâyete bulunma davaya katılma talebi olarak kabul edilmez[821].

Kamu davasına katılma talebi re'sen kovuşturulan bir suç hakkında yapılabileceği gibi şikâyet üzerine kovuşturulan bir suç hakkında da yapılabilir[822]. Kamu davasına katılma talebi, katılma hakkına sahip kişi tarafından ilgili mercilere bildirilmelidir. Katılma talebinde bulunmaya hakkı olanlar; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kimselerdir. Duruşmaya çağrılan mağdur ve suçtan zarar görene mahkeme başkanı veya hâkim tarafından davaya katılma hakkı anlatılmalıdır[823].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişi olması veya onbeş yaşından küçük çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kural olarak kendi başlarına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir. Ancak bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri katılma talebinde bulunabilir. Ayrıca katılma hakkına sahip kişiler kendilerini vekil ile temsil etmişlerse vekilleri de katılma talebinde bulunabilir [824].

Kişiye sıkı şekilde bağlı haklardan olması nedeniyle davaya katılma hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; onbeş yaşından büyük olup ayırt etme gücüne sahip malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olan çocuk,

---

[819] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 96.

[820] Kamu davasına katılma hakkı buluna şikâyetçiye uygun bir şekilde haber verilip yargılama yapılması gerekirken tensiple görevsizlik kararı verilmek suretiyle davaya katılma hakkının kısıtlanması yasaya aykırıdır. Bkz. Y. 7.C.D., 22.07.2005, 27479/14802. Yılmaz, **Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları Davaya Katılma Yargılama Giderleri**, s. 201.

[821] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 96.

[822] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718.

[823] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 234/3; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 976.

[824] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Nüfus kaydına göre suçun işlendiği tarihte 13 yaşı içinde bulunan mağdurun kanuni temsilcisi olan babasının duruşmada davaya katılma konusunda yetkili olduğu ile ilgili bkz. Y. 14. C.D, E. 2013/6090, K. 2014/917, T. 27.1.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

katılma ve katılmama irade serbestiyetine sahiptir. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[825]. Bu durumda söz konusu kişiler katılma talebinde bulunabilirler.

Kısıtlı kişinin fiil ehliyeti kural olarak yoktur. Onun adına ve hesabına hukuki işlemleri kanuni temsilcisi yapar. Ceza Muhakemesinde davaya katılma bakımından kısıtlı kişinin davaya katılma ehliyeti olmadığından onun adına kanuni temsilcisi veya vekili katılma talebinde bulunabilecektir[826]. Katılma ehliyetine sahip olmayan ve kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun iradesi ile vekilin iradesi çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[827]. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[828].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılma talebinde bulunduğunda mahkemenin bu talep konusunda olumlu veya olumsuz karar vermesi gerekir[829]. Mahkeme; cumhuriyet savcısı, sanık ve varsa müdafii dinledikten sonra davaya katılma talebi hakkında kararını verir (CMK m. 238). Katılma talebi mahkeme tarafından uygun görülmeyerek reddedildiğinde davaya katılma gerçekleşmeyecektir. Ancak katılma talebi mahkeme tarafından uygun görülerek kabul edildiğinde davaya katılma gerçekleşecektir. Bu durumda davaya katılma

---

[825] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[826] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[827] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 97; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[828] Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[829] Zimmete sebebiyet vermek ve görevi ihmal suçlarından sanıklar hakkında; şikayetçi olduğunu belirten müştekinin kamu davasına katılma talebi hakkında, olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemesi hukuka aykırıdır. Bkz. Y.6.C.D., E. 2007/11428, K. 2009/5751,T. 13.5.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718.

isteminde bulunan kimseler müdahil veya katılan sıfatını almaktadır[830]. Katılma talebi konusunda verilen kararlara karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir[831].

3.2.1.2. Katılma Talebinin Şekli

Mağdur ve şikâyetçinin duruşma ve diğer yargılama işlemleri hakkında bilgilendirilmeleri gerekir. Mağdur veya vekilinin dilekçede yazdığı veya tutanak altına alınmış ifadelerinde bildirdikleri adreslerine tebligat yapılır. Bildirilen adrese tebligat gönderilmesine rağmen gelen olmasa tekrar tebligat yapılmaz. Sonradan değişen adresin bildirilmemesi sebebiyle tebligat yapılamadığında adres araştırılması gerekmemektedir[832]. Bu şekilde mağdur ve şikâyetçiye haklarının hatırlatılması kamu davasına katılma hakkının kullanılmasının sağlanması bakımından önem arzeder[833]. Çünkü katılma kamu davasının açılmasından sonra mümkündür[834].

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 238. maddesine göre katılma talebinin ilk şekli; kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesidir. Buna göre katılma talebi, mahkemeye verilen dilekçeyle yapılabilir[835]. Dilekçeyle davaya katılma doğrudan ilgili mahkemeye dilekçenin verilmesi şeklinde olabileceği gibi dilekçenin posta, mektup, faks ve bu sonucu doğuracak her türlü iletişim aracıyla mahkemeye gönderilmesi şeklinde de olabilir[836]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur keşif sırasında da mahkemeden katılma talebinde bulunabilir. Davaya katılma dilekçesi mahkeme yerine cumhuriyet savcısına verilmesi gibi makamda yanılma halinde de katılma talebi geçerlidir[837].

---

[830] Davaya katılma talebinin kabul edilmesi hâlinde davaya katılma isteminde bulunan kişi katılan ya da müdahil sıfatını almaktadır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-563, K. 2020/171, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[831] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

[832] Düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 234, 235.

[833] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.

[834] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256.

[835] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 97; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 242; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241.

[836] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 139; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.

[837] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; duruşma dışında vermiş olduğu dilekçe ile katılma talebinde bulunabilir ve mahkemenin katılma talebi hakkında karar vermesi gerekir. Aynı şekilde Yargıtay da, duruşma dışında değişik tarihlerde dilekçe ile katılma talebinde bulunulabileceğini ve mahkemenin bu talep hakkında karar vermemesini hukuka aykırı bulmuştur[838].

Davaya katılma dilekçesinde kural olarak başvuranın imzasının olması gerekir. Ancak dilekçede katılma talebinde bulunanın kim olduğunun açıkça anlaşıldığı hallerde dilekçede imza eksikliği önemli değildir ve bu sebeple katılma talebi geçerlidir. Bu sebeple dilekçede katılma talebinde bulunanın kim olduğu anlaşılabiliyorsa sadece imzanın unutulmuş olması nedeniyle katılan sıfatının kazanılmadığını ileri sürmek hukuka uygun bir durum değildir. Ayrıca katılma dilekçesi verilmesi üzerine katılma başvurusunu inceleyecek olan merci dilekçenin imzasız olduğunu fark ederse imza eksikliğini tamamlatabilir[839].

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 138. maddesine göre katılma talebinin ikinci şekli; sözlü başvuru şeklinde yapılan katılma talebinin duruşma tutanağına geçirilmesidir. Buna göre katılma talebi, duruşma tutanağına geçirilen sözlü beyanla yapılabilir[840]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur sözlü başvurusunu duruşma esnasında tutanağa geçirmek suretiyle katılma talebinde bulunabilir. Davayı görmekte olan mahkeme, hastalık veya malullük gibi zorunlu durumlarda, büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunsa dahi şikâyetçi veya vekilini, istinabe yoluyla dinleyebilir. Bu durumda katılma talebi, sözlü başvurunun duruşma tutanağına yazılmasıyla mümkündür[841]. Ayrıca mağdurun tanık olarak sesli ve

[838] Duruşma dışında değişik tarihlerde verdiği dilekçelerin davaya katılma talebi olduğuna dair bkz. Y.3.C.D., E. 2007/1197, K. 2009/15280, T. 15.7.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).
[839] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 98.
[840] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 97; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 242; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241.
[841] Kanuni düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 180/3, 238.

görüntülü iletişim araçlarının kullanılması yöntemiyle dinlenilmesi halinde de sözlü katılma başvurusunun tutanağa geçirilmesi ile katılma talebinde bulunulabilir[842].

Kanuna (CMK m. 238/2) göre katılma talebinin bir diğer şekli; mahkemenin suçtan zarar görene sormasıyla katılma talebinin gerçekleşmesidir. Buna göre duruşma sırasında şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulur[843]. Suçtan zarar görenin katılmak istemesi halinde davaya katılma talebi yapılmış olur. Nitekim Yargıtay da bir kararında; duruşmada şikâyetçi olduğunu bildiren suçtan zarar görenin vekiline, davaya katılmak isteyip istemediği sorulmadan yargılamaya devam edilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir[844].

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesine göre; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılma talebinde bulunabilir. Şikâyet; mağdur veya suçtan zarar gören tarafından şikâyete bağlı suçlarda suçun soruşturulup kovuşturulması ve failin cezalandırılması isteğinin ilgili mercilere bildirilmesidir[845]. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi suçlarda katılmaya hakkı olan kişiler şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılma talebinde bulunabilirler.

Şikâyet, şikâyete tabi suçlarda söz konusu olur. Ancak kanun koyucu re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlarda da malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılma talebinde bulunabileceğini dile getirmiştir. Fakat re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlarda

---

[842] Davaya katılma talebi dilekçe ile yapılabileceği gibi, sözlü olarak yapılan istemin duruşma tutanağına geçirilmesi şeklinde de yapılabilir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-46, K. 2006/51, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024). Ayrıca bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 180/5, 238.

[843] Duruşma sırasında sanık hakkında şikayetçi olduğunu söyleyen müştekinin davaya katılmak isteyip, istemediğinin sorularak bu konuda bir karar verilmesi gerektiği konusunda bkz. Y.9.C.D., E. 2005/5147, K. 2005/5813, T. 14.7.2005 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[844] Y.4.C.D., E. 2009/17121, K. 2011/21110, T. 15.11.2011 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024). Sanıkların cezalandırılması isteğinde bulunarak davayı takip iradesini ortaya koyan mağdur vekiline davaya katılmak isteyip istemediğinin sorulmaması, yasaya aykırıdır. Bkz. Y.5.C.D., E. 2008/10818
K. 2010/5924, T. 5.7.2010 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024). Ayrıca bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 238/2.

[845] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 111; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 484.

şikâyetçi olduğunu bildirme açıklamasının, failin cezalandırılması isteğinin dile getirilmesi şeklinde anlaşılması gerekir[846].

Kanun koyucuya göre mağdur ve suçtan zarar gören gibi malen sorumlu da soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi suçlarda şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılma talebinde bulunabileceği gibi re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlarda da failin cezalandırılması isteğini dile getirerek kamu davasına katılabilir[847]. Ancak malen sorumlu kamu davasına katılırken failin cezalandırılmasını istememekte ve şikâyetçi olmamaktadır. Malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadırlar[848]. Çünkü bu kişiler, suç oluşturan failin hareketi sebebiyle, doğan zararı karşılamakla sorumludurlar. Bu sebeple kanun koyucu tarafından malen sorumlu olanlar için de kamu davasına katılırken şikâyetçi olduğunu bildirme şartının aranması doğru olmamıştır. Malen sorumludan davaya katılma başvurusunda böyle bir şikâyeti aramak malen sorumlunun davaya katılma amacına ters düşmektedir. Yapılacak kanuni bir değişiklikle ile malen sorumlular için şikâyetçi olma şartının aranmayacağı düzenlenerek problem çözülebilir[849]. Yargıtay da bir kararında malen sorumlunun katılma dilekçesinde şikâyetçi olduğunu bildirmesinden bahsetmeyerek katılma talebinin kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir[850].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur hangi suçlar ve sanıklar bakımından davaya katılmak istediğini katılma talebinde açıkça belirtmesi gerekir. Mağdur veya suçtan zarar görenin sadece şikâyetçi olması davaya katılma talebi anlamına gelmemektedir[851]. Katılmaya hakkı olan kişiler tüm suçlar bakımından davaya katılmak istemişse, katılma tüm suçlar bakımından gerçekleşir. Yine

---

[846] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 976.

[847] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237: "*Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler".*

[848] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

[849] Fatih Selami Mahmutoğlu, "Ceza Yargılamasında Katılanın, Aynı Zamanda Cmk 45. Maddede Öngörülen Kişilerden Biri Olması Halinde, Tanıklıktan Çekinme Hakkını Kullanıp Kullanamayacağı Sorunu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, s. 206.

[850] Zoralımına karar verilen traktör ve teferruatının maliki olan Veysel Akkuş vekilinin duruşma sırasında tanık dinletmek talebini de içeren değişik tarihlerde verdiği dilekçelerin davaya katılma talebi olduğuna dair bkz. Y.3.C.D., E. 2007/1197, K. 2009/15280, T. 15.7.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[851] Becker ve Diğerleri, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** s. **2**17.

katılmaya hakkı olan kişiler ayırım yapmadan tüm sanıklardan şikâyetçi olduğunu bildirerek katılma talebinde bulunmuşlarsa tüm sanıklar bakımından davaya katılma gerçekleşecektir[852].

3.2.1.3. Katılma Talebinin Yapılacağı Makam

Kanuna (CMK m. 238) göre katılma beyanını içeren dilekçenin mahkemeye verilmesi veya sözlü şekilde yapılan katılma beyanının duruşma tutanağına geçirilmesi suretiyle ceza davasına katılmak mümkündür. Kanun koyucu, mahkemeden bahsetmek suretiyle katılma talebinin yapılacağı makamı göstermektedir. Buna göre katılma talebi kural olarak katılması istenen kamu davasının görüldüğü mahkemeye yapılacaktır.

Makamda yanılma halinde katılma talebi geçersiz sayılmadığından katılma talebinin kamu davasını görmekte olan mahkeme dışında başka bir mahkemeye yapılması mümkündür. Talebin yapılacağı makam ile karar verecek makamın aynı olması zorunlu değildir. Bu durumda makamda hata yapılmış olunsa bile katılma talebi geçersiz hale gelmez[853]. Bu şekilde katılma talebinin söz konusu olması için yetkili olmayan mahkeme tarafından dilekçenin asıl davaya bakan yetkili mahkemeye gönderilmesi gerekir[854]. Aynı şekilde Cumhuriyet savcılığına yapılmış olan katılma talebi de geçerli olur[855]. Bunun için cumhuriyet savcısının katılma talebini ilgili mahkemeye göndermesi gerekir[856].

Katılma talebinin naip hâkime yapılması veya istinabe yoluyla katılma talebinde bulunulması mümkündür. Bu durumda zaten kamu davası ile ilgili yargılama işlemi yapıldığından görülen davaya yönelik ve davayı inceleyen mahkemeye yöneltilmiş bir katılma talebi söz konusudur. Fakat naip hâkim veya istinabe olunan mahkeme katılma talebi konusunda karar veremeyecektir. Karar verme yetkisi mahkemeye aittir[857].

---

[852] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 143.
[853] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.
[854] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 143.
[855] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.
[856] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 144.
[857] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 143.

Davaya katılma talebi yetkili olmayan mahkemeye yapılmış olabilir ve yetkili olmayan mahkeme, davaya katılma konusunda karar vermiş olabilir. Yetkisizlik kararı üzerine davanın yetkili mahkemeye gönderilmesi gerekir. Yetkili olmayan mahkeme tarafından yapılan işlemler, sadece yetkisizlik nedeniyle hükümsüz sayılmadığından yetkili olmayan mahkeme tarafından katılma konusunda verilen karar geçerli olacaktır[858]. Bu sebeple yetkisiz mahkeme, katılma talebini kabul etmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kamu davasına katılabilecektir. Yetkisiz mahkeme davaya katılma talebi konusunda olumsuz karar verebilir. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılamayacaktır. Fakat katılma talebi konusunda verilen bu karara karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir[859].

Davaya katılma talebi görevli olmayan mahkemeye yapılmış olabilir ve görevli olmayan mahkeme, davaya katılma konusunda karar vermiş olabilir. Katılma konusunda karar veren mahkeme; görevsiz olduğunu anlarsa, bir kararla dava dosyasını görevli mahkemeye gönderir. Dosya görevli mahkemeye geldiğinde katılma talebinin tekrarlanması gerekmemektedir. Ancak görevli mahkemenin malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma talebi konusunda yeniden karar vermesi gerekir[860]. Çünkü tekrarlanması imkânsız olanlar hariç, görevsiz hâkim veya mahkeme tarafından gerçekleştirilen yargılama faaliyetleri hükümsüz olduğundan görevsiz mahkemenin katılma talebi konusunda verdiği kararlar geçerli olmayacaktır[861].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, görevsiz mahkemeye katılma talebinde bulunmuş katılan sıfatını almış ve sonrasında ölmüş ise işlemin tekrarlanması imkânsız olduğundan katılma talebi konusunda görevsiz mahkemenin verdiği karar geçerli olacaktır. Ancak bu durumda katılan, öldüğünden katılma hükümsüz kalır. Bunun yanı sıra mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere

[858] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 20: " *Yetkili olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler, sadece yetkisizlik nedeniyle hükümsüz sayılmaz".*
[859] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.
[860] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.
[861] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 7: " *Yenilenmesi mümkün olmayanlar dışında, görevli olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler hükümsüzdür."*

davaya katılabilirler[862]. Katılma talebi sadece ilgili kamu davası bakımından geçerli olmaktadır. Katılma hakkı olan kişi ile sanık arasında başka mahkemede kamu davası bulunması halinde söz konusu katılma talebi ilgili kamu davası dışındaki diğer davalar bakımından geçerli olmayacaktır.

3.2.1.4. Katılmadan Vazgeçme Talebi

Davadan vazgeçme; muhakeme hukukunda davacı tarafın istem sonucundan vazgeçmesidir. Davadan vazgeçmeye aynı zamanda davadan feragat denir[863]. Kamu davasına katılmadan vazgeçme talebi; davaya katılma hakkının kullanılmayacağının bildirilmesidir[864]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılma talebinde bulunma hakkına sahip olduğu gibi katılmadan vazgeçme talebinde bulunma hakkına da sahiptir. Kamu davasına katılmadan vazgeçme halinde katılma hakkı düşer[865] ve sanık lehine bir durum ortaya çıkmış olur. Bu sebeple katılmadan vazgeçilmesi halinde, davaya katılmak mümkün değildir[866].

Kamu davasına katılmadan vazgeçilmesi talebinin geçerli olması için vazgeçme talebinin davanın açılmasından sonra ilgili mahkemeye iletilmesi gerekir[867]. Ancak kamu davası açılmadan da katılmadan vazgeçme talebinin mümkün olduğu ileri sürülmüştür[868]. Katılma talebi için aranan şekil ve usul katılmadan vazgeçme talebe için de aranmalıdır. Katılmadan vazgeçme talebi, mahkemeye dilekçe verilmesi şeklinde olabileceği gibi sözlü başvurunun duruşma tutanağına geçirilmesi şeklinde de olabilir[869].

---

[862] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 243: " *Katılan, vazgeçerse veya ölürse katılma hükümsüz kalır. Mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler."*

[863] Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s. 200, 285, 918.

[864] Buna karşın kullanılmış bir haktan yapılmış bir irade beyanından dönme "geri alma" terimi ile ifade edilmektedir. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 99; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245; Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s. 202.

[865] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.

[866] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 100; Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 32.

[867] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 100; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.

[868] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.

[869] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 100; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979; Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 32.

Katılmadan vazgeçme talebi kural olarak açıkça katılmadan vazgeçiyorum şeklinde olmalıdır. Ancak mağdur ve suçtan zarar görenin dile getirdiği "sanığın suç işlemek amacıyla hareket ettiğini sanmıyorum", "sanık bu suçu işlemiş olamaz", "sanığın cezalandırılmasını istemiyorum" şeklinde beyanlar da katılma hakkından vazgeçildiği şeklinde Yargıtay tarafından yorumlanmaktadır[870].

Katılmadan vazgeçme talebi kural olarak katılma ehliyetine sahip kişiler tarafından ileri sürülür[871]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ayırt etme gücüne sahip olmaması, kısıtlı olması veya onbeş yaşından küçük çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kendi başlarına katılmadan vazgeçme talebinde bulunmaları mümkün değildir[872]. Bununla birlikte bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri katılmadan vazgeçme talebinde bulunabilir[873]. Vekil ile kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun iradeleri çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[874]. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[875].

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında, çocukların cinsel istismarı suçunda on beş yaşından küçük ve bu sebeple ayırt etme gücüne sahip olmayan mağdurun şikâyetinden vazgeçerek katılmadan vazgeçme talebinde

---

870 "*Ben sanığa çiçek malzemesi satmıştım, sanığa bedel karşılığı iki adet çek vermiştim bankaya gitmeden önce sanığa gittim bedelini ödeyeceğini söyledi ancak mali durumu bozulduğundan ödeyemedi benimde paraya ihtiyacım vardı şikayet ettim dedikten sonra "ben sanığın dolandırıcılık amacı ile hareket ettiğini tahmin etmiyorum yolundaki beyanı, bu tarihten önce verdiği 28.2.1983 tarihli müdahale isteğinden açıkça vazgeçtiğini belirlemektedir*." Bkz. Y.C.G.K., E. 1985/304, K. 1985/15, T. 14.1.1985. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 146.

871 Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 99; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979.

872 Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9.

873 Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 03.07.2020).

874 Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 97; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

875 Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

bulunmasına rağmen mağdurun avukatının katılma talebinde bulunması üzerine katılma talebinin reddine karar verilmesini bozma sebebi yapmıştır[876].

Ceza muhakemesinde davaya katılma kişiye sıkı şekilde bağlı haklardan olup ve söz konusu hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; onbeş yaşından büyük olup ayırt etme gücüne sahip malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olan çocuk, katılma ve katılmama irade serbestiyetine sahiptir. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[877]. Bu durumda söz konusu kişiler katılmadan vazgeçme talebinde bulunabilirler.

Şikâyet ile davaya katılma farklı olduklarından aksinin istendiği belirtilmedikçe katılmadan vazgeçme talebi şikâyet hakkını düşürmez ve şikâyetin geri alındığını göstermez[878]. Şikâyete tabi suçlarda, katılmadan vazgeçme talebiyle birlikte şikâyet de geri alınmışsa kovuşturma şartı kalmadığından kamu davası da sona erer. Ancak şikâyet hakkı geri alınmamışsa kamu davası devam eder. Sadece katılan yargılama faaliyetinden çekilmiş olur[879]. Soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkını kullanmayan, şikâyetinden vazgeçen veya şikâyet hakkından feragat eden mağdur veya suçtan zarar gören, kamu davası olmadığından[880] davaya katılamayacak ve dolayısıyla katılmadan vazgeçme talebi de söz konusu olmayacaktır.

---

[876] Y.C.G.K., E. 2008/5-56, K. 2008/156, T. 03.06.2008 . Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 147.

[877] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 133; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[878] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979.

[879] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 157.

[880] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 172/1: *"Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir."*; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/8: *"Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir.* Olayda katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, ayrıca katılanın altı aylık kanuni süre içerisinde bizzat

İştirak halinde işlenmeyen, şikâyete tabi olan ve birden fazla kişinin sanık olduğu suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin bir sanıktan şikâyetçi olmayarak katılmadan vazgeçme talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durum değildir. Ancak iştirak halinde işlenen ve şikâyete tabi olan suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin bir sanıktan şikâyetçi olmayarak katılmadan vazgeçme talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durumdur. Çünkü iştirak şeklinde suç işleyen sanıklardan biriyle ilgili şikâyetten vazgeçilmesi halinde, diğer sanıklar bakımından da şikâyetten vazgeçme geçerli olur[881].

Şikâyete tabi olup da, birden çok mağduru bulunan bir suçun soruşturması ve kovuşturması evresinde şikâyette bulunmayanlar, diğer mağdurların şikâyeti üzerine sanık hakkında açılan kamu davasına katılabilir. Ancak şikâyetten feragat eden veya vazgeçenler, diğer mağdurların şikâyeti üzerine sanık hakkında açılan kamu davasına katılamayacaktır[882]. Çünkü şikâyetten vazgeçmeden vazgeçme ve şikâyetten feragatten feragat yapılamadığından sonradan mağdur ve suçtan zarar görenin şikâyetçi olarak davaya katılması mümkün değildir[883]. Bununla birlikte malen sorumlu için şikâyette bulunarak davaya katılma aranmayacağından malen sorumlu bu durumda da davaya katılabilecektir[884].

Soruşturma evresinde mağdur veya suçtan zarar görenin, re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda şikâyetten vazgeçmesi[885], katılmadan vazgeçme talebi olmayıp kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durum değildir[886]. Kovuşturma evresinde mağdur veya suçtan zarar görenin, re'sen soruşturulup kovuşturulan

---

şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

881 Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 147; Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 73/5: "*İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikayetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar".*

882 Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 16.

883 Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 106; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 16.

884 Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

885 Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda soruşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, şüphelinin cezalandırılmasının istenilmediğinin ifade edilmesidir. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969.

886 "*Soruşturma aşamasında şikayetçi olmayan mağdurun babasının kovuşturma aşamasında şikayetçi olarak davaya katılmasında yasal bir engel bulunmamaktadır*". Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-191 K. 2006/183, T. 11.7.2006 **Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

suçlarda şikâyetten vazgeçmesi katılmadan vazgeçme talebi olup, kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durumdur[887].

Re'sen soruşturulan ve kovuşturulan ve birden fazla kişinin sanık olduğu suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin bir sanık bakımından şikâyetten vazgeçerek katılmadan vazgeçme talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durum değildir[888]. Ayrıca malen sorumlunun bir sanığın yargılandığı davada katılmadan vazgeçme talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durum değildir.

3.2.2. Katılma Kararının Verilmesi

3.2.2.1. Kararı Verecek Merci

3.2.2.1.1. Davanın Açılmasından Sonra

Kamu davasının açılmasından sonra mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek ilk derece mahkemesine katılma talebinde bulunabilirler[889]. Davanın açılmasından sonra katılma talebi ile ilgili kararın mahkeme tarafından verilmesi gerekir. Söz konusu mahkeme, davaya bakan

---

[887] Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda kovuşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, kamu davasına katılma hakkının kullanılmayacağının ifade edilmesidir. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718.

[888] Sanık Ramazan'a yüklenen suçların nitelikli dolandırıcılık ve nitelikli hırsızlık olması ve res'en takibi gereken suçlardan bulunması, katılan Mustafa'nın akrabası olan sanık Ramazan'dan şikayetçi olmamasının diğer sanıklar hakkında açılan davaya katılmasını ve hükmü temyiz etmesini engellemeyeceği ve katılma talebinin kabulüne karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı konusunda bkz. Y. 11. C.D, E. 4303, K. 6557, T. 11.07.2006. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 148.

[889] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237, 238. Katılma dilekçesinin soruşturma evresinde verilebileceği ancak katılma konusunda kovuşturma aşamasında karar verilebileceği dolayısıyla soruşturma aşamasında davaya katılmanın mümkün olmayacağı konusunda bkz., Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

görevli ve yetkili mahkemedir[890]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bir kararında; kooperatif temsilcilerinden birisinin sanık hakkında şikâyetinin bulunmaması diğer kooperatif temsilcisinin ise kovuşturma aşamasında sanık hakkındaki şikâyetinden vazgeçmesi ve dava açılmasından sonra mahkeme tarafından katılma talebi konusunda karar verilmemesi nedeniyle kooperatif temsilcilerinin sanık hakkında yürütülen kamu davasına katılmalarının söz konnusu olmadığını belirtmiştir[891]. Mahkeme makamında birden fazla hâkim olabileceği gibi tek hâkim de bulunabilir. Bu sebeple tek hâkimin bulunması mahkeme sıfatını etkilemez[892].

Mahkeme başkanı ve toplu mahkemelerde keşif yapan hâkim, mahkeme sıfatıyla görev yapmadığından katılma talebi konusunda karar veremez. Bununla birlikte tek hâkimli bir mahkemede keşif sırasında katılma isteminde bulunulması halinde mahkeme keşif yerinde katılma ile ilgili karar verebilir[893]. Duruşma hazırlığı devresinde uygulamada daha çok duruşma için gerekli davetler gibi biçimsel işlemler yapılmaktadır[894]. Ancak bu devrede kamu davası açılmış bulunduğundan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılma talebi konusunda mahkeme karar verebilecektir.

3.2.2.1.2. Hükmün Verilmesinden Sonra

İlk derece mahkemesi tarafından verilen hükümden sonra olağan kanun yolu olan itiraz, istinaf ve temyize başvurmak amacıyla veya başvurulduktan sonra da

---

[890] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 105; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 244; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

[891] Üsküdar 3. Noterliğinin 16.05.2006 tarihli ve 43961 yevmiye numaralı sirkülerine göre kooperatifi müşterek imza ile temsil etme yetkisine sahip kooperatif temsilcisinin sanık hakkında aşamalarda şikâyeti söz konusu değildir. Diğer kooperatif temsilcisi ise kovuşturma aşamasında sanık hakkındaki şikâyetinden vazgeçmiştir. CMK'nın 237. maddesinin birinci fıkrasında, mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilecekleri düzenlenmiştir. Kooperatif temsilcilerin ilk derece mahkemesine katılma talebinde bulunmaması ve dolayısıyla mahkemenin katılma konusunda karar vermemesi sebebiyle kooperatif vekilinin sanık hakkında verilen hükmü temyiz etme hakkının bulunmadığı kabul edilmelidir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-29, K. 2019/598, T. 15.10.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[892] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 603.

[893] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 148; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 975.

[894] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 733.

davaya katılmak mümkündür. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma talebi hakkında karar verilmemiş, ret edilmiş veya katılan olabilecek şekilde suçtan zarar görmüşse itiraz, istinaf ve temyize başvurabilirler (CMK m. 260). Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, itiraz, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadırlar[895].

Bu durumda katılma talebi konusunda itiraz, istinaf ve temyiz mahkemeleri karar verecektir. Bu bağlamda Yargıtay bir kararında açılan kamu davasında sanıktan şikâyetçi olan şirketin doğrudan zarar görme olasılığının bulunduğunu, kamu davasına katılma isteminin kabulü yerine reddine karar verilmesini yasaya aykırı bulmuş ve bu sebeple davaya katılma talebini kabul ederek suçtan zarar görenin temyiz talebini hukuka uygun bulmuştur[896]. Aynı şekilde suçtan zarar görenin, gerekçeli kararın tebliği üzerine istinaf ve katılma talebinde bulunduğu, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından katılma talebi konusunda karar verilebileceği Yargıtay'ın başka bir kararında belirtilmiştir[897].

Katılma kararı hukuka aykırı verilmişse itiraz, istinaf ve temyiz aşamasında bu kararın kaldırılmasına karar verilir. Nitekim Yargıtay bir kararında suçtan zarar görenin sahtecilik suçundan açılan davaya katılma hakkının bulunmadığını ve ilk derece mahkemesi tarafından verilen katılma kararının usulsüz olduğunu bu sebeple suçtan zarar görenin hükmü temyiz etme hakkının olmadığını belirtmiştir[898].

---

[895] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[896] Açılan kamu davasına konu suçtan yakınan şirketin doğrudan zarar görme olasılığı bulunduğu dikkate alınmadan, kamu davasına katılma isteminin kabulü yerine reddine karar verilmesi yasaya aykırıdır. Bu sebeple temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından temyiz talebi kabul edilmiştir. Bkz. Y.4.C.D., E. 2005/10209, K. 2007/1513, T. 13.2.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[897] Y. 14. C.D., E. 2019/5651, K. 2019/12858, T. 28.11.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 28.09.2020).

[898] Suça konu belgenin ihracat işlemleri için aranan zorunlu belgelerden olmadığı ve Türk Gümrük İdaresi 'ne karşı kullanılmadığından, Gümrük İdaresi'nin davaya katılma ve temyiz hakkı bulunmamaktadır. Bkz. Y.11.C.D., E. 2006/3129, K. 2008/878, T. 19.2.2008 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

İtiraz, istinaf ve temyiz kanun yolu davası başkaları tarafında açılması durumunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, dava açıldıktan sonra hüküm verilinceye kadar ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Bu durumda katılma talebi konusunda itiraz, istinaf ve temyiz mahkemeleri karar verecektir[899]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında, kovuşturma aşamasında hüküm verilmeden önce ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma taleplerinin, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmesi hâlinde inceleme merciince incelenip karara bağlanacağını ifade etmiştir[900]. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir diğer kararında da, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp karara bağlanmayan katılma isteklerinin, temyiz incelemesi sırasında herhangi bir inceleme ve araştırma yapılmasını gerektirmiyorsa, karara bağlanacağı belirtilmiştir[901].

İstinaf kanun yolu başvurusu sonucunda bölge adliye mahkemesi, bazı hallerde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verir[902]. Aynı şekilde temyiz kanun yolu başvurusu sonucunda Yargıtay bazı durumlarda tekrar

---

[899] Kunter, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 437; Kovuşturma evresinde davaya katılmayan vekilinin, gerekçeli kararın tebliği üzerine katılma talebinde bulunduğu istinaf aşamasında Bölge Adliye Mahkemesi tarafından katılma kararı verilebileceği konusunda bkz. Y. 14. C.D., E. 2019/5651, K. 2019/12858, T. 28.11.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[900] Y.C.G.K., E. 2016/1-1102, K. 2017/248, T. 25.4.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[901] Y.1.C.D., E. 2019/3439, K. 2019/5441, T. 10.12.2019; Y.1.C.D., E. 2019/3373, K. 2019/5251, T. 27.11.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024). Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 238. maddesinde düzenlenen katılmaya dair usulün Yargıtay'ca yerine getirilmesinin imkânsızlığı nedeniyle, katılma isteminin temyiz merciince karara bağlanamayacağı ileri sürülebilir ise de, 238. madde; usulüne uygun bir katılma istemi üzerine ilk derece mahkemesince yapılması gereken işlemleri belirtmekte olup, 237. maddenin ikinci fıkrasındaki istisnai durumu kapsamamaktadır. CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası hükmünün katılma istemi hakkında özel bir düzenleme getirdiği, usul ekonomisi amacı güttüğü, 238. maddede öngörülen genel usule üst derece mahkemelerinde özel istisna oluşturduğu nazara alındığında, Yargıtay'ca katılma istemi konusunda, temyiz incelemesi aşamasında herhangi bir inceleme ve araştırma yapılmadan karar verilmesinin mümkün bulunduğu ahvalde öncelikle Özel Dairece karar verilmeli, bu suretle makul sürede yargılanma ilkesi hayata geçirilmeli, araştırma zorunluluğunun doğduğu durumlarda bu husus bozma nedeni yapılıp sorun çözülmelidir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2013/8-111, K. 2014/303,T. 3.6.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[902] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 280/1-e; " Bölge adliye mahkemesi, *İlk derece mahkemesinin kararında 289 uncu maddenin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri hariç diğer bentlerinde belirtilen bir hukuka aykırılık nedeninin bulunması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verir*".

incelenerek karar verilmesi için dosyayı, ilgili bölge veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir[903].

Dosyanın tekrar incelenerek karar verilmesi için gönderildiği ilk derece mahkemesinin bölge adliye mahkemesi veya Yargıtayın bozma kararına uyması sonucu kamu davası görülmeye devam etmekte, kesinleşmiş bir karar bulunmamakta ve sanık ile ilgili yeni bir karar verilmektedir. Bu sebeple bozma kararından önce kamu davasına katılmamış olan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur bozmadan sonra kamu davasına katılma talebinde bulunabilir[904]. Bu durumda katılma talebi konusunda, dosyanın tekrar incelenmesi için gönderildiği ilk derece mahkemesi tarafından karar verilebilecektir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrası gereğince Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının her aşamada ilgili kamu davalarına katılma hakkı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kararda, bakanlık vekilince gönderilen dilekçede açıkça davaya katılma talebinde bulunulduğu fakat yerel mahkemece talebin reddine karar verildiği ancak 5271 Sayılı CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasına karar verilmesi gerektiği belirtilerek dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi gerektiği ifade edilmiştir[905].

3.2.2.1.3. Hükmün Kesinleşmesinden Sonra

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kovuşturma aşamasında hüküm verilmeden önce ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Söz konusu hüküm, tüm kanun yolları bakımından genel nitelikte olduğundan, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay

[903] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 304/2; "*Yargıtay, dosyayı 303 üncü maddede belirtilenlerin dışında kalan hâllerde yeniden incelenmek ve hüküm verilmek üzere hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir*".

[904] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 243; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 135.

[905] Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

cumhuriyet başsavcısının itirazı ve Kanun yararına bozma kanun yolu bakımından da geçerlidir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, kovuşturma aşamasında hüküm verilmeden önce ret edilen veya hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve Kanun yararına bozma kanun yolu başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir. Müdahale talebi konusunda karar verme yetkisi ilgili kanun yolu mercilerine aittir.

Aynı şekilde ilk derece mahkemesi tarafından davaya katılma kararı verilmesi halinde bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve Kanun yararına bozma kanun yolunda bu karar kaldırılabilir. Nitekim Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunun verdiği bir kararda, tüzel kişiliği bulunmayan Müze Müdürlüğünün, sanığa atılı suçun doğrudan zarar göreni veya suçun konusunun zilyedi olmadığı ve suçtan zarar gören tüzel kişi adına kamu davasına katılmasını özel olarak düzenleyen bir hüküm bulunmadığı belirtilmiştir. Bu sebeple kararda, açılan kamu davasına Müze Müdürlüğünün katılma yetkisinin bulunmadığı bu bağlamda yerel mahkemece katılma kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir[906].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılma talebinde bulunmuş fakat talebi hakkında karar verilmemiş, reddedilmiş veya katılan olabilecek nitelikte suçtan zarar görmüşse yargılamanın yenilenmesine başvurabilir[907]. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, yargılanmanın yenilenmesi kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde de bulunmaktadır[908].

---

[906] Y.C.G.K., E. 2015/12-488, K. 2017/279, T. 16.5.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[907] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1489; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/1.

[908] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu davasına katılmada ise, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, yargılamanın yenilenmesi kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Bu aşamada katılma talebi hakkında karar vermeye yetkili merci yargılamanın yenilenmesi kanun yolunu inceleyen mahkemedir. Katılmanın şartları gerçekleşmişse talepte bulunananlar yargılamanın yenilenmesi kanun yolunda davaya katılabilecektir.

Yargılamanın yenilenmesi sonucunda kamu davası yeniden başlayınca malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılma talebinde bulunabilir. Katılma talebi konusunda davanın yeniden görüldüğü ilk derece mahkemesi karar verecektir. Daha önce davaya katılanlar, katılma isteklerini tekrarlamak zorunda kalmayacaklardır[909]. Ancak yargılamanın yenilenmesi halinde mahkemenin katılanı haberdar etmek için bu durumu katılana re'sen bildirmesi gerekir[910].

3.2.2.2. İncelemenin Kapsamı

Katılma talebi konusunda karar verecek mahkeme; katılacak kişiler, katılma ehliyeti, katılma zamanı, katılma usulü ve katılma ile ilgili diğer tüm şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini inceler. Katılma talebi ilk derece mahkemesi tarafından kabul veya ret edilse bile kanun yolu aşamasında katılma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin denetimi amacıyla kanun yoluna başvurulabilir[911].

Katılma talebi konusunda mahkemenin inceleyeceği ilk husus talepte bulunan kimsenin katılmaya yetkili olup olmadığıdır. Mahkeme, katılma talebinde bulunan kişinin gerçekten suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olup olmadığını

---

[909] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 243.

[910] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 85.

[911] 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrası gereğince Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın her aşamada ilgili kamu davalarına katılma hakkı olduğu, Bakanlık vekilince gönderilen dilekçeyle açıkça davaya katılma talebinde bulunulduğu ancak Yerel Mahkemece talebin reddine karar verildiği anlaşılmakla, anılan madde hükmü de gözetilerek 5271 Sayılı CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasına karar verilmelidir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

araştıracaktır. Bu konuda mahkeme; gerekli belgeleri toplayabilecek, tanık dinleyebilecek, kanıt toplayabilecek ve gerekli araştırmaları yapabilecektir[912]. Ayrıca katılma talebinde bulunan kişi de suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olduğunu ispatlayabilecektir.

Bazı durumlarda suçtan zarar görme kanun tarafından kabul edilmektedir. Bu halde mahkemenin bir inceleme yapması gerekmemektedir. İlgili kanunlarında bazı tüzel kişilerin karar verilmesini gerek görmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği düzenlenmiştir. Bu halde Yargıtay'a göre, tüzel kişiliğin suçtan zarar gördüğü kanun tarafından peşinen kabul edilmiş ve bu konuda bir araştırma yapmanın gereksiz olduğu kabul edilmiştir[913].

Bu bağlamda Bankacılık Kanununda (m. 132,143) düzenleme ve denetleme kurulunun, Sermaye Piyasası Kanununda (m. 115) sermaye piyasası kurulunun, Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda (m. 18) gümrük idarelerinin, Kooperatifler Kanununda (Ek m. 2) ilgili bakanlıkların, Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununda (m. 20) ilgili bakanlığın davaya katılma hakkı kabul edilmiştir. Kanun koyucu tarafından katılma hakkı tanınan söz konusu tüzel kişilerin suçtan zarar gören olduğu peşinen kabul edilmiştir. Fakat bu tüzel kişilerin de kamu davasına katılabilmesi için katılma talebinde bulunması gerekir[914].

Katılma talebi konusunda mahkemenin inceleyeceği ikinci husus katılma talebinde bulunan kişinin katılma ehliyetine sahip olup olmadığıdır. Katılma ehliyeti

---

[912] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 150.

[913] "Özel kanun hükümleri uyarınca davaya katılmanın kabul edildiği bu gibi durumlarda, belirtilen kurumların suçtan zarar görüp görmediklerini ayrıca araştırmaya gerek bulunmamaktadır". Bkz. Y. İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun davaya katılmayı düzenleyen 29. maddesine göre, kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanların bu Kanun kapsamına giren suçlara ilişkin tutanaklar ve soruşturma belgelerini bir müzekkere ile Cumhuriyet Savcılığına vermeleri üzerine ilgili gümrük idareleri katılan sıfatını kazanacaklardır. Yine 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun 4. maddesine göre, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın veya görevlendireceği mercilerin Cumhuriyet savcılığına yazılı müracaatta bulunmasıyla söz konusu Bakanlık katılan sıfatını kazanacaktır. Özel kanun hükümleri gereğince davaya katılmanın kabul edildiği bu gibi durumlarda, bunların ayrıca suçtan zarar görmüş olup olmadıklarını araştırmaya gerek bulunmamaktadır…" Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

[914] Kunter, "Amme Davasına Müdahale", s. 853; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 973; Bkz. Y.İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

bakımından en önemli husus; katılma talebinde bulunanların hukuk tarafından tanınan bir kişi olmasıdır[915]. Davaya katılma hakkına sahip kişi gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir (CMK m. 237/1). Gerçek kişi olan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanların davaya katılma taleplerinde bulundukları sırada hayatta olması, medeni hakları kullanmaktan kısıtlı olmaması, ergin olması ve ayırt etme gücüne sahip olması gerekir[916].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın ayırt etme gücüne sahip olmayan bir çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kendi başlarına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir. Ancak bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri katılma talebinde bulunabilir[917]. Mahkeme bu durumda, kanuni temsilcinin veya vekilin katılma talebinde bulunup bulunmadığını incelemelidir[918].

Ceza muhakemesinde davaya katılma kişiye sıkı şekilde bağlı haklardan olup ve bu sebeple söz konusu hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olan çocuk, ayırt etme gücüne sahip olup onbeş yaşını doldurmuş ise davaya katılma veya katılmama noktasında özgürdür. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[919]. Mahkeme katılma talebinin ayırt etme gücüne sahip çocuk tarafından veya çocuğun rızası doğrultusunda kanuni temsilcisinin ve vekilin katılma talebinde bulunup bulunmadığına bakmalıdır[920].

---

[915] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 101.

[916] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239.

[917] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Nüfus kaydına göre suçun işlendiği tarihte 13 yaşı içinde bulunan mağdurun kanuni temsilcisi olan babasının duruşmada davaya katılma konusunda yetkili olduğu ile ilgili bkz. Y. 14. C.D, E. 2013/6090, K. 2014/917, T. 27.1.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[918] Gökhan Taneri, **Cinsel Suçlar**, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, s. 61.

[919] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 133; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[920] Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9.

Ancak ergin olsa da ayırt etme gücüne sahip olmayanların kamu davasına katılmaları mümkün değildir[921]. Bu durumda ayırt etme gücüne sahip olmayanların kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri onlar adına kamu davasına katılma talebinde bulunabilir[922]. Katılma talebine bakacak mahkeme, ayırt etme gücüne sahip olmayanın adına kanuni temsilcinin veya vekilin kamu davasına katılma talebinde bulunup bulunmadığını inceleyecektir.

Kısıtlı kişinin fiil ehliyeti kural olarak yoktur. Onun adına ve hesabına hukuki işlemleri kanuni temsilcisi yapar. Ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından kısıtlı kişinin davaya katılma ehliyeti olmadığından onun adına kanuni temsilcisi veya vekili katılma talebinde bulunabilecektir[923]. Mahkeme kısıtlı kişi adına kanuni temsilci veya vekilin katılma talebinde bulunup bulunmadığını incelemelidir.

Katılma ehliyetine sahip olmayan ve kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun iradesi ile vekilin iradesi çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[924]. Katılma talebine bakacak mahkeme vekilin iradesini dikkate alacaktır. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[925]. Bu durumda ise mahkeme kanuni temsilcinin iradesini dikkate alacaktır.

---

[921] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 971.

[922] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Nüfus kaydına göre suçun işlendiği tarihte 13 yaşı içinde bulunan mağdurun kanuni temsilcisi olan babasının duruşmada davaya katılma konusunda yetkili olduğu ile ilgili bkz. Y. 14. C.D, E. 2013/6090, K. 2014/917, T. 27.1.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[923] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[924] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 97; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 06.07.2020); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[925] Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

Katılma talebine bakan mahkeme, suçtan zarar gören tüzel kişinin kamu davasına katılma talebinde bulunduğu sırada geçerli bir şekilde kurulmuş olması ve varlığı sona ermemiş olmasına bakmalıdır[926]. Suçtan zarar gören tüzel kişiler veya ilgili kanunlarda karar verilmesini gerek görmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği öngörülen tüzel kişilerin, kendilerini temsile yetkili kişi veya organı veya vekâlet ilişkisi çerçevesinde kendisine yetki verilen bir vekil tarafından kamu davasına katılma talebinde bulunup bulunulmadığı mahkeme tarafından incelenmelidir[927]. Katılma talebine bakan mahkeme, katılma zamanı, katılma usulü ve katılma ile ilgili diğer tüm şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini inceledikten sonra katılma talebinde bulunan kişinin katılmadan vazgeçme talebinde bulunup bulunmadığını da incelemelidir.

3.2.2.3. Karar Vermede Usul

Katılma talebi üzerine mahkeme, sanık[928], müdafii[929] ve Cumhuriyet savcısını[930] dinleyip gerekli değerlendirmeyi yaptıktan sonra katılma talebini kabul veya ret eder[931]. Mağdur ve suçtan zarar görenin katılma talebine karşı Cumhuriyet savcısı, sanık ve müdafiinden diyecekleri sorulmadan katılma kararı verilmesi Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 238. maddesinin 3. fıkrasına aykırılık teşkil eder[932].

---

926 Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 108.

927 Kovuşturma aşamasında, Maliye Hazinesinin vekilinin davalara katılma isteğinde bulunması üzerine yerel mahkemece, suçtan zarar görme ihtimali sebebiyle Maliye Hazinesinin katılan olarak davalara kabulüne karar verildiği olay ile ilgili bkz. Y.C.G.K., E. 2015/8-971, K. 2017/191, T. 28.3.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 28.07.2020); Katılan Bakanlık vekilinin temyize yetkili olduğu ve sebeple talebinin yerinde olduğu konusunda bkz. Y. 14.C.D., E. 2018/8887, K. 2019/9304,T. 24.4.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 114.

928 Katılma talebi konusunda hazır olan sanığın görüşü katılma kararı verilmesi Ceza Muhakemesi Kanunun 238. maddesine aykırılık teşkil edeceğinden, isabetsizdir. Bkz. Y. 5.C.D., E. 2008/38, K. 2008/2115, T. 18.3.2008 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

929 Duruşmada hazır bulunan sanıklar müdafiilerine Ceza Muhakemesi Kanununun 238/3.maddesi gereğince katılma istemlerine karşı diyecekleri sorulmadan katılma kararı verilmesi, usule aykırı bulunup hükmün bozulması nedeni sayılmıştır. Bkz. Y. 1.C.D., E. 2016/2835, K. 2016/2380, T. 4.5.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

930 Şikâyetçinin katılma talebi üzerine, C. Savcısının görüşü de sorulmak suretiyle öncelikle katılan sıfatının kazanılmasına, daha sonra da Avukatın katılan vekili olarak duruşmalara kabulüne karar verilmesi gerekir. Bkz. Y. 5. C.D., E. 2005/16092, K. 2008/6829, T. 24.6.2008 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

931 Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 138/3: *"Cumhuriyet savcısının, sanık ve varsa müdafiinin dinlenmesinden sonra davaya katılma isteminin uygun olup olmadığına karar verilir."*

932 Y. 2. C.D., E. 2008/27660, K. 2009/27751, T. 9.6.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

Sanığın görüşünün sorulabilmesi için hazır bulunması gerekir. Hazır bulunmayan sanığa katılma konusunda görüşünün sorulması gerekmemektedir. Nitekim Yargıtay da bir kararında, katılma talebi konusunda karar verecek mahkemenin hazır bulunan sanığın beyanını almadan katılma talebinin kabulüne karar vermesini hukuka aykırı bulmuştur[933].

Aynı şekilde, hazır bulunmayan cumhuriyet savcısının ve müdafiinin de görüşünün sorulmaması hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir[934]. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, hazır bulunmayan sanık, müdafiin ve cumhuriyet savcısının görüşü sorulmadan katılma talebinin kabulüne karar verilmesinin nispi derecede bir hukuka aykırılık olduğu ve esasa etkili olmadığından böyle bir durumda savunma hakkının sınırlandığından söz edilemeyeceğini belirtmiştir[935].

Katılma talebi hakkında karar verecek mahkemenin mümkün olan en kısa sürede karar vermesi gerekir. Katılma talebi kamu davasını durdurmaz. Mahkemenin katılma talebi hakkında zamanında karar vermemesi malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılma ile elde edilen haklarının etkin bir şekilde kullanılmamasına sebep olur. Bu sebeple katılma talebi konusunda zamanında karar verilmemesi yargılamanın adil bir şekilde gerçekleşmesine engel oluşturur.

3.2.2.4. Katılma Talebinin Kabulü Kararı

Mahkemenin katılma talebi konusunda talebin kabulü veya reddi şeklinde karar vermesi gerekir. Katılma talebi hakkında mahkemenin karar vermemesi hukuka aykırıdır[936]. Mahkemenin bu konuda karar vermemesi halinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kanun yolunda katılma talebinde bulunabileceği gibi

[933] Y.3. C.D., E. 2017/10086, K. 2018/6067, T. 4.4.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).
[934] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 152.
[935] Yargıtay ilgili dairesince Cumhuriyet savcısı, sanık ve varsa müdafii dinlenilmeden katılma konusunda karar verilerek, CMK'nun 238/3. maddesine aykırılık oluşturulup sanığın savunma hakkının sınırlandırılacağı eleştirisi getirilebilir ise de; Ceza Genel Kurulunun 28.02.2012 gün ve 294-64 sayılı kararında, Cumhuriyet savcısı, sanık ve varsa müdafiinin görüşü sorulmadan katılma kararı verilmesinin nispi nitelikte bir hukuka aykırılık olduğu ve esasa etkili bulunmadığı sonucuna ulaşılmış olup, böyle bir durumda savunma hakkının sınırlandığından söz edilemeyecektir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2016/1-1102, K. 2017/248, T. 25.4.2017; Y.C.G.K., E. 2013/5-657, K. 2015/9, T. 17.2.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).
[936] Zimmete sebebiyet vermek ve görevi ihmal suçlarından sanıklar hakkında; şikayetçi olduğunu belirten müştekinin kamu davasına katılma talebi hakkında, olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemesi hukuka aykırıdır. Bkz. Y.6.C.D., E. 2007/11428, K. 2009/5751,T. 13.5.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718.

mahkemenin verdiği hükme karşı kanun yollarına da başvurabilir (CMK m. 237, 260).

Katılma talebi konusunda karar verecek mahkeme; katılacak kişiler, katılma ehliyeti, katılma zamanı, katılma usulü ve katılma ile ilgili diğer tüm şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini inceledikten sonra kararını verir. Katılma talebi hakkında ilk derece mahkemesi tarafından karar verilmiş olsa bile kanun yolu aşamasında bu karar değişebilir[937]. Aynı şekilde Yargıtay bir kararında, hakaret suçunda mağdurun suçtan zarar görmesi nedeniyle katılma talebinin kabul edilmesi gerektiği ancak bu talep ilk derece mahkemesince kabul edilmediğinden kanun yolu başvurusunda temyiz dilekçesinde açıkça belirtilmesi sebebiyle katılma talebinin uygun bulunması gerektiğini vurgulamıştır[938].

Katılma konusunda karar verecek mahkeme, katılma şartlarını incelerken takdire dayalı karar veremeyecektir[939]. Mahkeme, davaya katılma ile ilgili şartların gerçekleştiğini tespit ettikten sonra katılma talebinin uygun olduğuna karar verecektir (CMK m. 238/3). Nitekim Yargıtay da bir kararında, hırsızlık eyleminin yapıldığı yerin suçtan zarar gören şirkete ait zincir market olduğu ve zararın şirket aleyhine meydana geldiği bu sebeple davaya katılma şartlarının gerçekleştiği ve katılma talebinde bulunan şirketin talebinin uygun bulunarak davaya katılmasına karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir[940].

Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararı vermesi halinde suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu; kamu davasına katılmış olur. Bu durumda davaya katılma isteminde bulunanlar, müdahil veya katılan sıfatını

---

[937] 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrası gereğince Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının her aşamada ilgili kamu davalarına katılma hakkı olduğu, Bakanlık vekilince gönderilen dilekçeyle açıkça davaya katılma talebinde bulunulduğu ancak Yerel Mahkemece talebin reddine karar verildiği anlaşılmakla, anılan madde hükmü de gözetilerek 5271 Sayılı CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasına karar verilmelidir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[938] Y.4.C.D., E. 2004/2812, K. 2006/8420, T. 22.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[939] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 491.

[940] Y.13.C.D., E. 2016/9063, K. 2017/14174, T. 6.12.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

almaktadır[941]. Ayrıca madde metninden de anlaşıldığı üzere suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun katılma talebinde bulunması ve mahkemenin talebin kabulüne karar vermesi halinde katılan sıfatı kazanılacaktır[942]. Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararının gerekçeli olması gerekir (CMK m. 34). Alman ceza hukukunda mağdurun davaya katılabilmesi için mahkeme kararına gerek yoktur. Katılma iradesinin mahkemeye ulaşmasıyla mağdur davaya katılmış olur. Mahkemenin kabul kararı katılmayı ilan edici niteliğe sahiptir[943].

Katılma talebi konusunda verilen uygun bulma kararına karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir[944]. Başvuranların kanun yolu başvurusu reddedilirse kamu davasına katılmanın geçerli olduğu kabul edilmiş olur. Kanun yolu başvurusu kabul edilip katılma kararının kaldırılması halinde davaya katılmanın gerçekleşmediği kanun yolu merci tarafından kabul edilmiş olur.

Doktrinde bazı yazarlar tarafından, katılma talebinin kabulüne ilişkin kararın tespit ve bildirme kararı[945] olduğu ve bu sebeple katılan sıfatının kabul kararından önce katılma talebinde bulunulduğu anda başlayacağı ileri sürülmüştür[946]. Ancak Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararında[947] ve ceza genel kurul kararlarında[948]

---

[941] Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 13/12/2019 tarihli ve 2019/6 Esas, 209/7 Karar sayılı kararında da belirtildiği üzere; "Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların kanunun kendilerine tanıdığı hak ve yetkileri haiz olarak davada Cumhuriyet savcısının yanında yer almasına öğreti ve uygulamada "davaya katılma" veya "müdahale" denilmekte, davaya katılma talebinin kabul edilmesi hâlinde ise davaya katılma isteminde bulunan kişi "katılan" ya da "müdahil" sıfatını almaktadır. Bkz. Y.4.C.D., E. 2019/8235, K. 2020/5123, T. 11.3.2020; Y.C.G.K., E. 2017/5-563, K. 2020/171, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[942] Nevzat Toroslu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara 1998, s. 118. Kanunumuzun lafzına bakılırsa mesele gayet açıktır. Suçtan zarar gören katılma talebinde bulunacak ve mahkeme talebin kabulüne karar verdiği anda katılan sıfatı kazanılacaktır. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 117.

[943] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s.81.

[944] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

[945] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

[946] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 117; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 243.

[947] Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların kanunun kendilerine tanıdığı hak ve yetkileri haiz olarak davada Cumhuriyet savcısının yanında yer almasına "davaya katılma" veya "müdahale" denilmekte, davaya katılma talebinin kabul edilmesi hâlinde ise davaya katılma isteminde bulunan kişi "katılan" ya da "müdahil" sıfatını almaktadır. Bkz. Y. İ. B. G. K., E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024). Y. İ. B. G. K., 16.5.1945, 27-10/10, bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 117.

[948] Davaya katılma talebinin kabul edilmesi hâlinde davaya katılma isteminde bulunan kişi katılan ya da müdahil sıfatını almaktadır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-563, K. 2020/171, T. 12.3.2020; . Bkz. Y.4.C.D., E. 2019/8235, K. 2020/5123, T. 11.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

talepte bulunan kişinin katılan sıfatını kazanmasının katılma talebinin kabul edilmesi kararıyla mümkün olduğu belirtilmiştir.

Katılma talebi hakkında kabul kararının açık bir şekilde verilmesi gerekir. Katılma talebi hakkında mahkeme, açık bir şekilde karar vermemekle beraber talepte bulunan kişinin katılan gibi davranmasına ses çıkarmaması, katılan adına vekilin vekâletinin kabulü kararı vermesi veya şikâyetçi vekili lehine vekâlet ücretine hükmetmesi katılma talebinin uygun bulunduğu anlamına gelmemektedir[949]. Yargıtay ceza genel kurulu da, bir kararında katılma talebi ve bu talep hakkında verilen uygun bulma kararının açık bir şekilde olması gerektiğini belirtmiştir[950].

Mahkeme, katılma talebine bağlıdır[951]. Katılma talebinin bulunmaması halinde mahkeme kendiliğinden katılma kararı veremez[952]. Katılma talebi hangi suç ve hangi sanık hakkında yapılmışsa mahkeme ancak bu konuda katılma talebinin uygun bulması kararı verebilir[953]. Katılma talebinin yapılmadığı dava ve sanık hakkında katılma kararı verilmesi hukuka aykırıdır.

Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararı olmadan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma sıfatından kaynaklanan hakları ve yetkileri kullanması söz konusu değildir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bir kararında, şikâyetçinin katılan sıfatı almadığından katılana tanınan hükmü temyiz etme hak ve yetkisinin olmadığını belirtmiştir[954].

---

[949] Y.10.C.D., E. 2005/6411, K. 2006/2965, T. 28.2.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024); Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 154.

[950] Y.C.G.K., 29.2.1960, 22/17 bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 119.

[951] "*Bakanlık vekilince gönderilen 06.03.2017 tarihli dilekçeyle açıkça davaya katılma talebinde bulunulduğu ancak Yerel Mahkemece talebin reddine karar verildiği anlaşılmakla, anılan madde hükmü de gözetilerek 5271 Sayılı CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasına karar verilmelidir"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[952] Orman İdare temsilcisi tarafından açıkça dile getirilmiş, bir katılma talebi bulunmadığından, katılma konusunda bir karar verilmesi mümkün değildir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2009/3-14, K. 2009/83 T. 7.4.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[953] Şikâyetçinin Asliye Ceza Mahkemesi'nde istinabe suretiyle alınan beyanında sanık hakkında şikâyetçi olup, davaya katılmak istediğini belirttiği halde, şikâyetçinin katılma talebi konusunda karar verilmemesi 5271 Sayılı CMK'nin 238/3. maddesine aykırılık teşkil eder. Bkz. Y.3.C.D., E. 2016/15232
K. 2017/14880, T. 20.11.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[954] Şikâyetçi ile vekili, kovuşturma aşamasında davaya katılma konusunda usulüne uygun başvuruda bulunmadıkları gibi davaya katılma iradesini ortaya koyar nitelikte taleplerini içerecek herhangi

Katılma talebinin uygun bulunması kararı için "davaya katılan olarak katılmasına karar verildi" şeklinde bir ifadenin tutanağa geçirilmiş olması yeterlidir. Katılmanın kabulüne ilişkin karar yazı kurallarına uygun olmadan yazılmış olsa dahi sonuç itibariyle katılmasına karar verildiğine dair bir ibare tek başına yeterlidir. Ancak bu beyanın anlaşılır olması gerekir[955]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma talebinin uygun bulunması kararından haberdar edilmesi ve bundan doğan haklarını kullanabilmesi için kararın kendilerine tebliğ edilmesi gerekir[956].

3.2.2.5. Katılma Talebinin Reddi Kararı

Katılma talebi konusunda karar verecek mahkeme, katılma şartlarını incelerken takdire dayalı karar veremeyecektir. Mahkeme davaya katılma ile ilgili şartların gerçekleşmediğini tespit ettikten sonra katılma talebinin uygun olmadığına karar verecektir (CMK m. 238/3). Nitekim Yargıtay da bir kararında, mağdurun talimat yolu ile Asliye Ceza Mahkemesi'nce beyanının tespit edildiği duruşmada babası olan sanık hakkında şikâyetçi olmadığı bu sebeple katılmaya ilişkin şartlar gerçekleşmediğinden katılma talebinin uygun olmadığına dair kararın verilmesi gerektiğini belirtmiştir[957]. Mahkemenin verdiği katılma talebinin uygun bulunmaması kararının açık bir şekilde olması gerekir. Yargıtay Ceza Genel kurulu da bir kararında, katılma talebi ve bu talep hakkında verilen uygun bulmama kararının açık bir şekilde verilmesi gerektiğini belirtmiştir[958].

Mahkemenin katılma talebini uygun bulmama kararı vermesi halinde suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu; kamu davasına katılmayacaktır. Bu durumda davaya katılma isteminde bulunan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve

---

bir dilekçeleri de bulunmamaktadır. Ayrıca, şikâyetçi vekillerinin hazır bulunduğu bazı oturumlara ilişkin tutanak başlıklarında "müdahil vekili geldi" biçiminde ibareler mevcut ise de, yanlışlıkla yazıldığı anlaşılan bu ifadelerin davaya katılma istemi bulunmayan ve davaya katılmasına karar verilmeyen şikâyetçiye katılan sıfatını kazandırmayacağı açıktır. Bu sebeple, işlem tarihinde hükmü temyize hak ve yetkisi bulunmayan şikâyetçinin temyiz talebinin reddine karar verilmesi gerekirken, Özel Dairece şikâyetçinin bu istemine dayalı olarak bu incelemesi yapılıp hükmün bozulmasına karar verilmesi isabetsizdir. Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne karar verilmelidir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-51, K. 2006/50, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[955] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 156.

[956] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 717; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 35/2.

[957] Y.3.C.D., E. 2019/13611, K. 2019/21282, T. 21.11.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

[958] Y.C.G.K., 29.2.1960, 22/17, bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 119.

mağdur; katılan veya müdahil sıfatını almayacaktır. Mahkemenin katılma talebini uygun bulmama kararının gerekçeli olması gerekir (CMK m. 34).

Katılma talebi konusunda verilen uygun bulmama kararına karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir[959]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurnun kanun yolu başvurusu reddedilirse davaya katılmanın söz konusu olmadığı kanun yolu merci tarafından kabul edilmiş olur. Kanun yolu başvurusu kabul edilip katılmanın uygun bulunması halinde kamu davasına katılma kararı, kanun yolu merci tarafından verilmiş olur.

Mahkeme, katılma talebine bağlıdır[960]. Katılma talebinin bulunmaması halinde mahkeme kendiliğinden katılma talebinin uygun bulunmaması kararı veremez[961]. Katılma talebi hangi suç ve hangi sanık hakkında yapılmışsa mahkeme ancak bu konuda katılma talebinin uygun bulunmaması kararı verebilir[962]. Katılma talebinin yapılmadığı dava ve sanık hakkında katılma talebinin reddi kararı verilmesi hukuka aykırıdır.

Mahkemenin katılma talebini uygun bulmaması halinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma sıfatından kaynaklanan hakları ve yetkileri kullanması söz konusu değildir. Nitekim Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda, tüzel kişiliği bulunmayan Müze Müdürlüğünün, sanığa atılı suçun doğrudan zarar göreni veya suçun konusunun zilyedi olmadığı ve suçtan zarar gören tüzel kişi adına kamu davasına katılmasını özel olarak düzenleyen bir hükmün bulunmadığı belirtilmiştir. Bu sebeple, açılan kamu davasına Müze Müdürlüğünün katılma yetkisinin

---

959 Ahmet Onbaşıoğlu, "Ceza Muhakemesi Kanununda Müdahale Yolu İle Dava", **Adalet Dergisi**, Y.1951, C.12, s. 1820; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

960 "*Bakanlık vekilince gönderilen 06.03.2017 tarihli dilekçeyle açıkça davaya katılma talebinde bulunulduğu ancak Yerel Mahkemece talebin reddine karar verildiği anlaşılmakla, anılan madde hükmü de gözetilerek 5271 Sayılı CMK'nın 237. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılmasına karar verilmelidir"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2018/1-337, K. 2020/176, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 21.02.2024).

961 Orman İdare temsilcisi tarafından açıkça dile getirilmiş, bir katılma talebi bulunmadığından, katılma konusunda bir karar verilmesi mümkün değildir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2009/3-14, K. 2009/83 T. 7.4.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

962 Şikâyetçinin Asliye Ceza Mahkemesinde istinabe suretiyle alınan beyanında sanık hakkında şikâyetçi olup, davaya katılmak istediğini belirttiği halde, şikâyetçinin katılma talebi konusunda karar verilmemesi 5271 Sayılı CMK'nin 238/3. maddesine aykırılık teşkil eder. Bkz. Y.3.C.D., E. 2016/15232, K. 2017/14880, T. 20.11.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

bulunmadığı bu bağlamda yerel mahkemece katılma kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğu kararda ifade edilmiştir[963].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma talebi reddedilmişse kanun yoluna başvurabilirler (CMK m. 260). Ayrıca kanun yolu davası başkaları tarafında açılması durumunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, kovuşturma aşamasında hüküm verilmeden önce ret edilen katılma talepleri, kanun yolu başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurnun katılma talebinin uygun bulunmaması kararından haberdar edilmesi ve buna karşı kanun yollarına başvurabilmesi için kararın kendilerine tebliğ edilmesi gerekir[964].

3.2.2.6. Kararın Kesinliği

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurnun katılma talebinin uygun bulunması kararının verilmesi halinde kararın hukuka aykırılığı, kanun yolları hariç ileri sürülemeyecektir. Katılma talebine bakan mahkeme; cumhuriyet savcısının, sanığın ileri sürdüğü hususlara ve dosyadaki mevcut bilgilere göre katılma talebinin uygun olduğuna karar verdikten sonra hata yaptığını ileride anlasa dahi kanun yolları haricinde kararını değiştiremeyecektir. Bu sebeple katılma talebini haklı bulan karar sanık veya cumhuriyet savcısının talebi üzerine değiştirilemez, makam da kararından dönemez[965]. Ancak mahkemenin katılma talebi hakkında karar verirken inceleme ve karar konusu yapmadığı bir hususun sonradan ortaya çıkması halinde katılma talebi hakkında karar verilirken bu husus göz önüne alınmadığı için bu konuda yeniden inceleme yapılarak bir karar verilebilir. Örneğin malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılma hakkını kullanmaktan geçerli bir şekilde vazgeçtiği sonradan ortaya çıkarsa söz konusu kişilerin katılan sıfatı kaldırılacaktır[966].

Ceza davasına katılmak isteyenlerin katılma talebinin uygun bulunmaması kararının verilmesi halinde kural olarak kararın hukuka aykırılığı kanun yolları hariç

[963] Y.C.G.K., E. 2015/12-488, K. 2017/279, T. 16.5.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).
[964] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 717; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 35/2.
[965] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 111.
[966] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 111.

ileri sürülemeyecektir. Ancak aykırılığın giderilmesi imkânı varsa aykırılık giderilir[967]. Bu kapsamda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişi olması, kısıtlı olması veya onbeş yaşından küçük olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kendi başlarına katılma talebinde bulunduklarında, mahkeme katılma taleplerini reddedecektir. Ancak bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri katılma talebinde bulunabilir[968]. Bu durumda hukuka aykırılık giderilmiş olur.

3.2.2.7. Karara Karşı Kanun Yolu

Katılma talebi hakkında mahkemenin talebi uygun bulma veya talebi uygun bulmama şeklinde bir karar vermesi gerekir. Katılma talebi hakkında mahkemenin karar vermemesi hukuka aykırıdır[969]. Mahkemenin bu konuda karar vermemesi halinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kanun yolunda katılma talebinde bulunabileceği gibi mahkemenin verdiği hükme karşı kanun yollarına da başvurabilir (CMK m. 237,260). Katılma talebi konusunda mahkemenin verdiği talebi uygun bulma veya talebi uygun bulmama kararına karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir[970]. Mahkemenin katılma talebine ilişkin verdiği kararlara karşı, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun yanı sıra cumhuriyet savcısı ve sanık da kanun yoluna başvurabilir[971].

Hâkim kararları ile kanunda açıkça belirtilmişse mahkeme kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulur (CMK m. 267). Katılma talebini uygun bulma veya uygun bulmama kararları mahkeme tarafından verilmekte ve itiraza tabi olduğu

---

[967] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 110.

[968] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Nüfus kaydına göre suçun işlendiği tarihte 13 yaşı içinde bulunan mağdurun kanuni temsilcisi olan babasının duruşmada davaya katılma konusunda yetkili olduğu ile ilgili bkz. Y. 14. C.D, E. 2013/6090, K. 2014/917, T. 27.1.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[969] Zimmete sebebiyet vermek ve görevi ihmal suçlarından sanıklar hakkında; şikayetçi olduğunu belirten müştekinin kamu davasına katılma talebi hakkında, olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemesi hukuka aykırıdır. Bkz. Y.6.C.D., E. 2007/11428, K. 2009/5751,T. 13.5.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Y.3.C.D., E. 2007/1197, K. 2009/15280, T. 15.7.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[970] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 112; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 244; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 977.

[971] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 114.

kanunda açıkça belirtilmemiştir. Bu sebeple katılmanın kabul edilmesi ve reddi kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulamaz[972].

Mahkemece hüküm kurulmadan önce verilip hükmün temelini oluşturan ya da başka kanun yolu düzenlenmemiş mahkeme kararlarına karşı hükümle birlikte istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulabilir[973]. Bu sebeple katılma talebinin yapıldığı davada verilen karar istinaf kanun yoluna tabi ise katılma talebi hakkında verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulur[974]. Bununla birlikte katılma talebinin yapıldığı davada verilen karar temyiz kanun yoluna tabi ise katılma talebi hakkında verilen karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulur[975].

İlk derece mahkemesi tarafından katılma talebinin uygun bulunması kararına karşı temyiz kanun yolu başvurusu sonucunda Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun vermiş olduğu bir kararda, katılan avukata karşı haciz işlemi sırasında gerçekleştirilen görevi yaptırmamak için direnme ve hakaret suçlarından dolayı İstanbul Baro Başkanlığı'nın doğrudan bir zarar görmediği belirtilmiştir. Ayrıca kararda herhangi bir kanunda baro tüzel kişiliğinin bu suçlardan açılan kamu davasına katılmasını özel olarak düzenleyen bir hükmün bulunmadığı, anılan Baro Başkanlığı'nın davaya katılma hakkının bulunmadığı ve bu sebeple davaya katılmasına karar verilmesinin hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir[976].

Doktrinde mahkeme tarafından verilen katılma talebini uygun bulmama kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulması gerektiği ifade edilmiştir. Bunun gerekçesi olarak katılma talebinde bulunan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun katılmaya hakkı olup olmadığı konusundaki uyuşmazlığın bir an önce çözülmesi ve katılmayı kabul etmeyen kararın temyiz aşamasında bozulması halinde katılanın hazır bulunarak duruşmanın gereksiz yere tekrar edilmesidir[977]. Ayrıca

[972] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 163.
[973] Düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 272, 287.
[974] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 244.
[975] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 112; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 244.
[976] Y.C.G.K., E. 2017/5-563, K. 2020/171, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).
[977] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 114.

doktrinde mahkeme tarafından verilen katılma talebini uygun bulma kararlarına karşı da itiraz kanun yoluna başvurulması gerektiği dile getirilmiştir[978].

Kanımca ceza muhakemesinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun haklarını etkin bir şekilde kullanarak katılma kurumundan beklenen faydanın tam olarak elde edilmesi için katılmanın kabul veya reddi kararlarına karşı itiraz kanun yolunun öngörülmüş olması gerekir. Bunun için kanunda yapılacak bir değişiklikle mahkemenin katılmanın kabulü veya reddi kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulacağının açıkça düzenlenmesi gerekir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadırlar[979]. Bu sebeple istinaf ve temyiz mahkemeleri ilk önce katılma talebini incelemelidir. Bu bağlamda Yargıtay bir kararında açılan kamu davasında sanıktan şikâyetçi olan şirketin doğrudan zarar görme olasılığının bulunduğunu, kamu davasına katılma isteminin kabulü yerine reddine karar verilmesini yasaya aykırı bulmuş ve bu sebeple davaya katılma talebini kabul ederek suçtan zarar görenin temyiz talebini hukuka uygun bulmuştur[980].

Dava konusu suçta birden fazla malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur bulunabilir. Davaya katılma şartlarını taşıyan kişilerden her biri diğerlerinden bağımsız olarak katılma talebinde bulunabilir[981]. Birinin katılma talebi hakkında verilen katılma talebinin kabulü veya reddi kararına karşı diğerleri kanun yoluna başvuramaz[982].

---

[978] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 244.

[979] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[980] Açılan kamu davasına konu suçtan yakınan şirketin doğrudan zarar örme olasılığı bulunduğu dikkate alınmadan, kamu davasına katılma isteminin kabulü yerine reddine karar verilmesi yasaya aykırıdır. Bu sebeple temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından temyiz talebi kabul edilmiştir. Bkz. Y.4.C.D., E. 2005/10209, K. 2007/1513, T. 13.2.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[981] Becker ve Diğerleri, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** s. **2**17.

[982] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 115; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 164.

3.2.2.7. Kararın Kamu Davasına Etkisi

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 240. maddesine göre katılma, kamu davasını durdurmayıp ceza davasının yürüyüşüne, etki etmez. Ceza davasına katılma talebinde bulunananlar, katılma kararının verildiği zamanda kamu davası hangi aşamadaysa o aşamada davaya katılmış olur ve yetkili olduğu işlemleri yapmaya başlar. Mağdur ve suçtan zarar gören yerine göre cumhuriyet savcısını destekleyici işlemler yapar. Buna karşın malen sorumlu ise sanığı destekleyici işlemler yapar[983].

Kamu davasına katılma talebinin yapılmasından sonra mahkemenin talep hakkında karar vermesi amacıyla inceleme yapması, muhakemeyi durdurmayacaktır. Önceden yapılması planlanan işler vaktinde yapılacaktır. Katılma talebi söz konusu işleri ertelemeyecektir[984]. Katılma talebi üzerine mahkeme kararını geciktirmeden vermelidir. Mahkemenin kararını gereksiz yere geciktirmesi sebebiyle davaya katılan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu, bazı işlemlerin yapılmasına katılamayabilir. Bu işlemlerle ile ilgili verilen kararlara karşı katılan istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurabilir[985].

Katılma talebi üzerine mahkeme, bazı işlemlerin yapılması için duruşmanın başka tarihte yapılmasına karar verebilir. Fakat malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; hazır bulunabilmek amacıyla duruşmanın başka tarihte yapılması talebinde bulunamaz[986]. Kural olarak önceden planlanan duruşma ve ceza muhakemesine ilişkin diğer işlemler, katılan kimse çağrılarak veya kendisine haber verilerek belirli günde yapılır. Duruma göre duruşmanın ertelenmesi söz konusu olabilir[987]. Bununla birlikte daha önce kararlaştırılmış duruşma ve ceza muhakemesiyle ilgili işlemler, vaktin dar olmasından ötürü katılan kimse kendisine haber verilemeyecek veya çağrılamayacak olsa bile belirlenen günde yapılır (CMK m. 240/2). Buradaki süre darlığından kasıt gecikmesinde sakınca olan bir durumun varlığıdır. Fakat bu

[983] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121.
[984] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 165.
[985] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121.
[986] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 121.
[987] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 166.

durumda dahi davaya katılan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu hazır bulunmadan duruşmada hüküm verilemeyecektir[988].

Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararından önce verilmiş olan kararlar, davaya katılan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumluya tebliğ edilmez (CMK m. 241). Ceza davasına katılan, davayı katıldığı zamandaki şekliyle kabul ederek hareket etmek durumundadır. Geçmiş süreler, kesinleşmiş kararlar katılan için bağlayıcıdır[989]. Her ne kadar katılmadan önce verilen kararlar katılana tebliğ edilmezse de bu kararlara karşı cumhuriyet savcısı için öngörülen kanun yolu süresi içinde, katılan da kanun yoluna başvurabilir (CMK m. 242). Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun kamu davasına katılmasından sonra mahkemenin dava ile ilgili verdiği tüm kararları, katılana bildirmesi gerekir (CMK m. 35/2).

Katılma talebinin kabulü ile malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kamu davasında yer alması sanık yönünden olumlu veya olumsuz bir takım sonuçlar doğurur. Mağdurun yanı sıra suçtan zarar gören de, kamu davasına katıldığında sanığın aleyhinde iddia faaliyetinde bulunarak iddia makamının yanında yer alır. Mağdur ve suçtan zarar gören, cumhuriyet savcısının gösterdiği delillerden başka delil ileri sürebilir ve muhakemeyi etkileyebilir. Bazen savcılık makamının sanığın beraatını talep ettiği durumlarda davaya katılan mağdur ve suçtan zarar görenin sanığın cezalandırılmasını istemesi, kamu davasında taleplerde bulunması sanık bakımından olumsuz sonuçlara neden olabilir[990].

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır.[991] Çünkü sanığın mahkûmiyetine hükmedilmesi halinde malen sorumlu, suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkan zararı ödemekle sorumludur. Davaya katılan malen sorumlu, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını

[988] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 166.
[989] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 123.
[990] Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 167.
[991] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Altenhain, "Angreifende und verteidigende Nebenklage", s.792.

ispat etmeye çalışmaktadırlar[992]. Çünkü malen sorumlu olan, mağdur ve suçtan zarar görenin yanında değil, aksine sanığın cezalandırılması sebebiyle olumsuz etkilendiği için sanığın yanında yer almaktadır[993]. Bu sebeple malen sorumlunun davaya katılması sanık bakımından olumlu sonuçlara yol açar.

3.3. KATILMANIN SONUCU

3.3.1. Katılan Sıfatına Sahip Olma

Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararı vermesi halinde suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu; kamu davasına katılmış olur. Bu durumda davaya katılma talebinde bulunanlar; müdahil veya katılan sıfatını alır[994]. Davaya katılma, katılanın bazı haklara sahip olabilme ve adil yargılanmanın gerçekleşmesi bakımından önem arz etmektedir[995]. Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, kamu davasına katıldıklarında bazı haklara sahip olmalarının yanı sıra bazı yükümlülükleri de söz konusudur[996].

Ceza muhakemesinde malen sorumlu, mağdur ve suçtan zarar gören kimselere haklarını etkin bir şekilde kullanabilme ve kontrol mekanizmasını harekete geçirebilme imkânı davaya katılma ile tanınmaktadır[997]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar kendilerine tanınan hakları etkin bir şekilde kullanabildikleri takdirde adil yargılanma gerçekleşmiş olur[998]. Davaya katılmanın sonucunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun hakları korunarak

---

[992] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

[993] Bempah, **Defendant Participation in the Criminal Process**, s. 51; Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", s. 2811.

[994] Toroslu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 118. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 13/12/2019 tarihli ve 2019/6 Esas, 209/7 Karar sayılı kararında da belirtildiği üzere; "Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların kanunun kendilerine tanıdığı hak ve yetkileri haiz olarak davada Cumhuriyet savcısının yanında yer almasına öğreti ve uygulamada "davaya katılma" veya "müdahale" denilmekte, davaya katılma talebinin kabul edilmesi hâlinde ise davaya katılma isteminde bulunan kişi "katılan" ya da "müdahil" sıfatını almaktadır. Bkz. Y.4.C.D., E. 2019/8235, K. 2020/5123, T. 11.3.2020; Y.C.G.K., E. 2017/5-563, K. 2020/171, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[995] Mağdurun sahip olduğu en kapsamlı haklar katılma sonucunda söz konusu olmaktadır. Bkz. Keiser, "Die stellung des opfers im deutschen strafrechtssystem", s. 43.

[996] Katılanın savcıyla aynı yetkilere sahip olduğu konusunda bkz. Toroslu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 119.

[997] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 389; Edna Erez ve Pamela Tontodonato, "The Effect of Victim Participation in Sentencing on Sentence Outcome," **Criminology**, C.28, s. 453.

[998] Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** s. 108.

mağduriyetleri giderilmekte ve bu şekilde adaletin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır[999]. Kamu davasına katılma sonucunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun mağduriyetleri giderilmektedir[1000]. Ayrıca katılma sonucunda mağdur ve suçtan zarar görenin hakları korunarak sanıktan intikam almaları önlendiğinden[1001], insan onurunun korunduğu ifade edilebilir[1002].

Katılma sonucunda katılana tanınan hakları kural olarak katılma ehliyetine sahip kişiler kullanır[1003]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ayırt etme gücüne sahip olmaması, kısıtlı olması veya onbeş yaşından küçük çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kendi başlarına katılana tanınan hakları kullanmaları mümkün değildir. Bununla birlikte bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri onlar adına davaya katıldıktan sonra haklarını kullanabilir[1004]. Vekil ile kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun iradeleri çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[1005]. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[1006].

---

[999] Douglas Evan Beloof, “"The Third Model of Criminal Process: The Victim Participation Model", **Utah Law Review**, C.2, s. 293.

[1000] Erez ve Tontodonato, "The Effect of Victim Participation in Sentencing on Sentence Outcome," s. 453.

[1001] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 237.

[1002] Beloof, “The Third Model of Criminal Process: The Victim Participation Model”, s. 293.

[1003] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 99; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979.

[1004] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 03.07.2020).

[1005] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 97; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1006] Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

3.3.2. Katılanın Hakları

3.3.2.1. Haklarından Haberdar Olma Hakkı

Kamu davasına katılma sonucunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur bazı haklara sahip olmaktadırlar. Katılmadan kaynaklanan hakların kullanılaması için suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olmak yeterli olmayıp davaya katılmanın gerçekleşmesi gerekir[1007]. Davaya katılma sonucunda katılanın haklarını etkin bir şekilde kullanması, mağdurların katılmasını teşvik edecektir[1008]. Davaya katılmayla birlikte katılan dosya hakkında bilgi sahibi olacağından daha güçlü konuma gelir[1009]. Ceza muhakemesine etkin bir şekilde katılabilmesi için malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun haklarından haberdar olması gerekir[1010]. Ayrıca ceza muhakemesinde haklarının ne olduğunu öğrenme bir usulü haktır ve muhakeme hukukunun temel ilkelerinden biridir[1011].

Haklarından haberdar olmayan katılan, kanun koyucu tarafından kendisine tanınan hiçbir hakkı kullanamayacaktır. Bu sebeple haklarını bilmeyen katılan bakımından haklarının var olmasının bir önemi olmayacaktır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesinin 3. fıkrasında, mağdur ile şikâyetçinin sahip olduğu hakların kendilerine anlatılıp açıklanması ve bu hususun tutanak altına alınması gerektiği vurgulanmıştır. Her ne kadar maddede malen sorumludan bahsedilmemiş olunsa da davaya katılan malen sorumluya da haklarının anlatılması gerekir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlara hakları anlatılırken sade ve anlaşılır bir dil kullanılmalı buna karşın genel ve belirsiz bir dil kullanılmamalıdır. Hakların açık ve ayrıntılı bir şekilde anlatılması, maddi gerçeğin hukuka uygun bir şekilde ortaya çıkmasına hizmet edecektir[1012]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura hakları, sözlü olarak anlatılabilir ancak hakkın

---

[1007] Schulz, **Beiträge zur Nebenklage**, s. 82.
[1008] Hon C. J. Sumner, "Victim Participation in the Criminal Justice System," **Australian and New Zealand Journal of Criminology**, C.20, s. 205.
[1009] Jesko Baumhöfener, "NStZ 2014", **Aktenkenntnis des Nebenklägers – Gefährdung des Untersuchungszwecksbei der Konstellation Aussage-gegen-Aussage**, 2014, s.2.
[1010] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.21.
[1011] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 174; Ferhat Uslu, "Çağdaş Ceza Adaleti İçinde Mağdur", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.2013, C.4, s. 256.
[1012] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 717.

anlatıldığının ispatı bakımından yazılı hale getirilip tutanak altına alınması önem arz etmektedir. Ayrıca malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura hakları bildirilirken anlama sorununu ortadan kaldırmak için yardım sağlayabilecek kişilere ve kuruluşlara da başvurulmalıdır[1013].

3.3.2.2. Hâkimin Reddini İsteme ve İtiraz Etme Hakkı

Hâkim; mağdur bakımından kayyımlık, vesayet veya evlilik ilişkisi içindiyse, mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise, mağdur ile aralarında evlât edinme bağlantısı varsa, mağdur ile arasında üçüncü derece dâhil kan hısımlığı varsa, evlilik sona ermiş olsa bile mağdur ile arasında ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa, aynı davada mağdur vekilliği yapmışsa, hâkimlik görevini yapamaz. Söz konusu hallerde hâkimin davaya bakması hukuka aykırı olacaktır. Ayrıca bir karar veya hükme katılan hâkimin yüksek görevli mahkemede bu hükme ilişkin olarak verilecek hükme katılması, aynı işte soruşturma evresinde görev yapmış bulunan hâkimin kovuşturma evresinde görev yapması, yargılamanın yenilenmesi halinde önceki yargılamada görev yapan hâkimin aynı işte görev alması mümkün değildir[1014]. Bu durumda hâkim yargılamaya ve dolayısıyla davaya katılamaz.

Ceza muhakemesinde hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı durumunda davaya katılanların hâkimin reddini isteyebileceği hüküm altına alınmıştır[1015]. Bu düzenleme bağlamında davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar, hâkimin tarafsızlığı nedeniyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılması konusunda şüpheleri olduğu takdirde hâkimin reddini isteyebilme hakkına sahiptirler. Hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı

[1013] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 202/2; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 174.
[1014] Düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 22,23.
[1015] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 24/2: *"Cumhuriyet savcısı; şüpheli, sanık veya bunların müdafii; katılan veya vekili, hâkimin reddi isteminde bulunabilirler."*; Katılan tarafından reddi istenen hâkimin ret hakkında bir karar verilinceye kadar yalnız gecikmesinde sakınca olan işlemleri yapabileceğine ilişkin 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 29/1. maddesinin açık hükmüne rağmen, yargılamaya devam ederek Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasını alması, sanıklar ve müdafilerinin esas hakkındaki savunmalarını tespit etmesi ve hazır bulunan sanıklardan son sözlerini sorması hukuka aykırıdır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-1109, K. 2019/569, T. 1.10.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

bilirkişi bakımından mevcut olması halinde bilirkişinin reddi katılan tarafından istenebilir[1016]. Mağdur ve suçtan zarar gören davaya katıldığında bilirkişinin hukuka aykırı raporuna veya açıklamalarına karşı bilirkişinin reddini isteyerek sanığın fiili işlediğini ispatlayabilir ve zararlarını karşılayabilirler.

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır.[1017] Malen sorumlu olanlar davaya katıldığında bilirkişinin hukuka aykırı raporuna veya açıklamalarına karşı bilirkişinin reddini isteyerek, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışacaklardır[1018]. Çünkü sanığın mahkûmiyetine hükmedilmesi halinde malen sorumlu, suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkan zararı ödemek durumundadır.

Ceza muhakemesinde delillerin tartışılması kapsamında Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili; sanığın, müdafiin veya kanuni temsilcinin açıklamalarına cevap verebilir. Ayrıca sanık, müdafii veya kanuni temsilci de Cumhuriyet savcısının, katılanın veya vekilinin sözlerine yanıt verebilme imkânına sahiptir (CMK m. 216/2). Bu durumda davaya katılan, hukuka aykırı bir delilin ortaya konulması halinde buna ilişkin itirazlarını ileri sürebilir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına katılanın talebi üzerine karar verilebileceği belirtilmiştir (CMK m. 63/1). Ayrıca bilirkişi tarafından düzenlenen raporların katılana verilebileceği hüküm altına alınmıştır (CMK m. 67/4). Yine bilirkişinin oy ve düşüncesine karşı katılanın itiraz etme hakkına sahip olduğu hüküm altına alınmıştır[1019]. Bilirkişinin oy ve

[1016] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 69/2.

[1017] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Altenhain, "Angreifende und verteidigende Nebenklage", s.792. Bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1018] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

[1019] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 67/5; Y.19.C.D., E. 2017/5690, K. 2018/1067, T. 7.2.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 20.10.2020). Olay, elektrik hırsızlığına ilişkindir. Savcılık tarafından yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporunda, tüketim föylerinin karşılaştırması sonucu dengesiz tüketim yapıldığının bildirilmesine karşın, mahkeme tarafından yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporunda tutanak öncesi ve sonrası tüketimlerin yakın olduğunun, kurulu güce göre fahiş bir farkın bulunmadığının bildirildiği, raporlar arasında çelişki bulunduğunun anlaşılması karşısında, çelişkinin giderilmesi için ek bilirkişi raporu alınması ve buna göre hüküm kurulması gerekir. Bu sebeple katılan vekilinin temyiz itirazları görülmüştür. Y. 2. C.D., E. 2009/57314, K. 2011/34050, T. 20.9.2011 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

düşüncesinin hukuka aykırı olması halinde davaya katılanın buna itiraz hakkı söz konusu olacaktır[1020]. Bu kapsamda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar, davaya katılarak bilirkişinin oy ve düşüncesinin tartışılmasında ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında etkili olabilecektir.

Ceza yargılamasında herhangi bir belgenin okunmasından veya bilirkişinin, tanığın ve suç ortağının, dinlenmesinden sonra bunlara karşı itirazları olup olmadığı diğer süjeler ile birlikte davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlara da sorulacağı hüküm altına alınmıştır[1021]. Tanığın ve bilirkişinin hukuka aykırı beyanı söz konusu olduğunda veya okunan belgenin içeriğinin hukuka aykırı olması halinde, davaya katılanlar hukuka aykırı beyan veya belgeye karşı itiraz etme hakkına sahiptirler.

Temyiz kanun yoluna başvurulduğunda Yargıtay cumhuriyet başsavcısı tarafından tebliğname düzenlenir. İlgili daire tarafından, hükmü temyiz etmeleri için veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi durumunda düzenlenen tebliğname katılan veya vekillerine tebliğ olunur. Tebliğden itibaren bir hafta içinde aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüşlere karşı katılan veya vekili yazılı olarak itiraz etme hakkına sahiptir (CMK m. 297/3).

3.3.2.3. Duruşmadan Haberdar Olma Hakkı

Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura duruşma tarihinin bildirilmesi gerekir. Duruşma tarihinin bildirilmemesi halinde katılan haklarını etkin bir şekilde kullanamayacak ve katılma kurumundan beklenen fayda elde edilemeyecektir[1022]. Bunun yanı sıra kanun koyucu henüz davaya katılmamış mağdura da duruşmanın bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir[1023].

[1020] Cumhuriyet savcısı tarafından görevlendirilen bilirkişinin reddi mümkün olduğundan katılanın red hakkını kulanabilmesi için Cumhuriyet savcısınca görevlendirilen bilirkişinin ad ve soyadının katılan veya vekiline bildirilmesi gereklidir. Bkz. Yokuş Sevük, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik", s. 74.

[1021] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 215, m. 300/2. Hazır bulunan katılana, tanık beyanlarına karşı diyeceği sorulmaması ve delillerin tartışılması sırasında söz verilmemesi, kanuna aykırıdır. Bkz. Y.11.C.D., E. 2006/4401, K. 2007/237, T. 25.1.2007 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1022] Şahin ve Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, s. 244.

[1023] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 234/1-b-1. 163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun Ek 2/ son maddesi gereğince ilgili Bakanlığın kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu

Kural olarak önceden planlanan duruşma ve ceza muhakemesine ilişkin diğer işlemler, katılan kimse çağrılarak veya kendisine haber verilerek belirli günde yapılır. Duruma göre duruşmanın ertelenmesi söz konusu olabilir[1024]. Bununla birlikte daha önce planlanmış duruşma gibi diğer ceza muhakemesine ait işlemler, vaktin kısa olmasından ötürü katılan kimse kendisine haber verilemeyecek veya çağrılamayacak olsa bile planlanan günde yapılır (CMK m. 240/2). Buradaki süre darlığından kasıt gecikmesinde sakınca olan bir durumun varlığıdır. Fakat bu durumda dahi davaya katılan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu hazır bulunmadan duruşmada hüküm verilemeyecektir[1025].

Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun davaya katıldığında duruşmadan haberdar edilme hakkı ilk derece muhakemesinin yanı sıra istinaf kanun yolu aşamasında da geçerlidir. İstinaf mahkemesinde duruşma yapılmadan önce davetiye tebliği katılan veya vekiline gönderilir. Katılan ve vekilinin davetiye tebliğ edilmesine rağmen duruşmaya gelmemesi hâlinde duruşmaya devam edilerek sanığın sorgu tutanakları anlatılmak suretiyle dava yokluklarında bitirilebilir[1026].

İstinaf kanun yolu aşamasında olduğu gibi temyiz kanun yolu aşamasında da katılanın duruşmadan haberdar edilme hakkı söz konusudur. On yıl veya daha fazla hapis cezasının verildiği hükümlere ilişkin temyiz incelemesinde, Yargıtay, uygun görmesi halinde araştırma ve incelemelerini duruşma yoluyla yapabilir. Katılan ve vekili duruşma tarihinden haberdar edilir (CMK m. 299/1).

3.3.2.4. Uzman Kişinin, Tanığın Dinlenmesini ve Tutanakların Duruşmada Okunmasını İsteme Hakkı

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar davaya katılarak bilimsel mütalaa hazırlayan uzmanın ve tanığın duruşmada dinlenmesini

---

üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına katılma talebinde bulunma hakkına sahip olduğu, bu itibarla CMK'nın 234/1-b maddesi gereğince kovuşturma evresinde sahip oldukları davaya katılma ve öteki haklarını kullanabilmesi için Çevre ve Şehircilik Bakanlığının duruşmadan haberdar edilmesi gerektiği konusunda bkz. Y.C.G.K., E. 2019/5-82, K. 2019/491, T. 25.6.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1024] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 166.

[1025] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 166.

[1026] Düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 282/1-f.

isteyebilirler[1027]. Ayrıca mahkeme başkanı veya hâkim, katılanın gösterdiği uzman kişinin ve tanığın çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde katılan, uzman kişiyi ve tanığı mahkemeye getirebilir[1028]. Bu kişiler duruşmada dinlenir. Ancak, katılanın sırf davayı uzatmak amacıyla bu talepte bulunması halinde yapılan talepler reddedilir[1029].

Nitekim Bölge Adliye Mahkemesinin bir kararında; hâkim veya mahkeme başkanı tarafında, katılanın veya sanığın talep ettiği uzman kişi veya tanığın çağrılması hakkındaki dilekçe ret edildiğinde, katılan veya sanığın söz konusu kişileri mahkemeye getirebileceği ve bu kişilerin duruşmada dinlenebileceği ifade edilmiştir. Bu sebeple kararda duruşmada dinletilmek istenen tanığın duruşmada hazır edilmesine rağmen dinlenilmemesinin hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir[1030].

Cumhuriyet savcısı, sanık ve davaya katılanların birlikte rıza göstermeleri halinde yargılama ile ilgili tutanakların duruşmada okunması hüküm altına alınmıştır (CMK m. 211/2). Bu düzenleme bağlamında malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar, davaya katılarak maddi gerçeğin ortaya çıkarılması konusunda etkili olacaklardır. Mağdur ve suçtan zarar gören davaya katıldığında uzman kişinin,

---

[1027] Her ne kadar mağdur ve suçtan zarar gören gibi kimselerin dinlenilmesi tanıklara özgü usullerin uygulanması gereği kanunda öngörülmüş olsa dahi bu kişiler tanık değildir. Bkz. Mehmet Arslan, "Sanığın İddia makamını Sınama Hakkı", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 837. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 68/3.

[1028] Mahkemenin, iddia makamının tanıkları dinletme talebinin yanı sıra katılan ya da sanık tarafının tanık dinletme taleplerini de adil yargılanma hakkı çerçevesinde değerlendirip karara bağlanması gerekir. Bkz. Y. 16.C.D., E. 2018/4, K. 2018/1470, T. 16.4.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1029] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 178/1. Bkz. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 13.C.D., E. 2018/2793, K. 2019/38, T. 17.1.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024). Uygulamada katılanın tanık olarak dinlenmeyeceği konusunda bkz. Yusuf Solmaz Balo, **Ceza Muhakemesinde Tanık Koruma**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 66.

[1030] Müflis Şirket'in 5 yıl süre ile İflas erteleme talebi nedeniyle şirkete kayyum olarak atanan ve Kayyum denetiminde yapılan işlemler nedeniyle duruşmada dinletilmek istenen tanık kayyum duruşmada hazır edilmesine ve CMK'nun 178/1 maddesinde "Mahkeme başkanı veya hâkim, sanığın veya katılanın gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde, sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir. Ancak, davayı uzatmak amacıyla yapılan talepler reddedilir." şeklindeki düzenlemeye rağmen 22/06/2018 tarihli 14. Celsede mahkeme ara kararı ile "Mevcut kanıt durumuna, yargılamanın geldiği aşamaya ve tanıklık yapacağı konunun kapsamına göre hazır edildiği bildirilen Halil Malak'ın tanık olarak dinlenilmesine ilişkin istemin reddine, " şeklinde hazır bulundurulan tek tanık Kayyumunn dinlenilmemesi hukuka aykırıdır. Bkz. İZMİR BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ, 13. C. D., E. 2018/2793, K. 2019/38, T. 17.1.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

tanığın duruşmada dinlenmesini ve ilgili tutanakların duruşmada okunmasını sağlayarak sanığın fiili işlediğini ispatlayabilir ve zararlarını karşılayabilirler.

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır.[1031] Malen sorumlu olanlar davaya katıldığında uzman kişinin, tanığın duruşmada dinlenmesini ve ilgili tutanakların duruşmada okunmasını sağlayarak, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışacaklardır[1032]. Çünkü sanığın mahkûmiyetine hükmedilmesi halinde malen sorumlu, suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkan zararı ödemek durumundadır.

3.3.2.5. Duruşmada Açıklamalarda Bulunma ve Soru Sorma Hakkı

Ceza muhakemesinde delillerin tartışılması kapsamında ortaya konan deliller ile ilgili sözün sırasıyla katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafiine veya kanuni temsilcisine verileceği hüküm altına alınmıştır[1033]. Bu düzenleme ile katılanın açıklamalarda bulunma hakkı hüküm altına alınmış olup delillerin tartışılması sağlanmış olmaktadır.

Kamu davasının duruşması esnasında delillerin tartışılması kapsamında Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili; sanığın, müdafiin veya kanuni temsilcinin açıklamalarına cevap verebilir. Yine sanık, müdafii veya kanuni temsilci de Cumhuriyet savcısının, katılanın veya vekilinin sözlerine yanıt verebilme imkânına sahiptir (CMK m. 216/2). Bu kapsamda davaya katılan; sanık müdafi veya kanuni temsilcinin açıklamalarına karşı söz hakkına sahip olup, delillerin tartışılmasına katılma imkânına sahip olmaktadır. Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun yaptığı açıklamaların yer aldığı ve dava ile ilgili diğer işlemlerin

---

[1031] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9; Altenhain, "Angreifende und verteidigende Nebenklage", s.792; Bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1032] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

[1033] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 216/1; "Yerel Mahkeme tarafından, bozmadan sonra yapılan yargılama aşamasında, aleyhe olan bozmaya karşı sanıkların beyanlarının alınmaması; Cumhuriyet savcısının bozma ilamına ilişkin görüşü alındıktan sonra hazır bulunan sanıklara da son sözleri sorulmadan yargılama bitirilerek hükümlerin tesis ve tefhim edilmesinin kanuna açıkça aykırılık oluşturması nedeniyle Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükümlerinin diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına karar verilmelidir*"*. Bkz. Y.C.G.K., E. 2019/5-82, K. 2019/491, T. 25.6.2019. (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

yazılı hale getirildiği duruşma tutanağında katılanın adı soyadı yazılır (CMK m. 180/3).

Bir kararında Yargıtay Ceza Genel Kurulunca; delillerin tartışılmasında ilk önce sözün katılana veya vekiline, daha sonra Cumhuriyet savcısına ve en son olarak da sanığa ve müdafisine veya kanuni temsilcisine verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Karara göre bu şekilde sırasıyla söz hakkının verilmesi sonucunda sağlıklı bir karara varılmış olur[1034].

Davayı görmekte olan mahkeme, hastalık veya malullük gibi zorunlu durumlarda büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunsa dahi katılanın, istinabe yoluyla dinlenmesine karar verebilir (CMK m. 180). Bu durumda her ne kadar katılan duruşmaya gelmemiş olsa da davayla ilgili açıklamalarda bulunma hakkına sahiptir. İlk derece mahkemesinin duruşmasında olduğu gibi temyiz kanun yolu aşamasında Yargıtay tarafından görülen duruşmalarda da katılanın açıklamalarda bulunma hakkı vardır. Yapılan duruşmada katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklama hakkına sahiptir (CMK m. 300/2).

Ceza muhakemesi hukukunda delillerin müşterekliğinin sağlanması amacıyla Cumhuriyet savcısının, müdafinin ve vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukatın; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere doğrudan soru sorma hakkı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca sanığın ve katılanın da hâkim veya mahkeme başkanı aracılığıyla diğer kişilere soru sorma hakkı düzenlenmiştir[1035]. Ceza muhakemesinde böylece katılanın soru sorma veya katılana

[1034] Delillerin tartışılmasında ilk önce söz katılana veya vekiline, daha sonra Cumhuriyet savcısına ve en son olarak da sanığa ve müdafisine veya kanuni temsilcisine verilir. Görüldüğü üzere kanun koyucu, önce iddia, daha sonra da savunma makamında bulunan kişilerin söz alıp görüşlerini açıklaması gerektiğini kabul etmiştir. Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanığın, müdafisinin veya kanuni temsilcisinin açıklamalarına; sanık ve müdafisi ya da kanuni temsilcisi de Cumhuriyet savcısının ve katılanın veya vekilinin açıklamalarına cevap verebilir. Bu kurallar tez (iddia) ile antitezin (savunmanın) çatışmasıyla sonuca (karara) ulaşılan bir sürecin karşılığı olan muhakeme sonunda sağlıklı bir karara ulaşabilmenin gerekli ve zorunlu şartıdır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2016/1-623, K. 2020/28, T. 28.1.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1035] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 201/1. AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin 3/d bendine göre de herkes iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek hakkına sahiptir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-207, K. 2018/96, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

soru sorma hakkının düzenlenmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkması bakımından önem arz etmektedir.

Mağdur ve suçtan zarar gören davaya katıldığında kendilerine tanınan soru sorma hakkı sayesinde sanığın fiili işlediğini ispatlayabilir ve zararlarını karşılayabilirler[1036]. Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır.[1037] Malen sorumlu olanlar davaya katıldığında kendilerine tanınan soru sorma hakkı sayesinde sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışacaklardır[1038]. Çünkü sanığın mahkûmiyetine hükmedilmesi halinde malen sorumlu, suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkan zararı ödemek durumundadır.

3.3.2.6. Avukattan Yararlanma Hakkı

Katılanın avukattan yararlanma hakkı mağdur, suçtan zara gören ve malen sorumlunun haklarının korunması bakımından önemli bir düzenlemedir ve katılanın yararlarının gerçekleşmesinde olumlu bir etkiye sahiptir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kural olarak herkes gibi istediği avukatla kendisini duruşmada temsil etme hakkına sahiptir[1039]. Bu şekilde avukat yardımından faydalanmak için malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılmış olması şart değildir. Söz konusu kişiler katılmadan önce veya katılmadan sonra bu şekilde vekil ile kendilerini ceza muhakemesinde temsil edebilirler[1040]. Davaya katılan, mahkemeyle, yargı organlarıyla muhatap olmaktan rahatsız duyuyorsa vekil yardımıyla haklarını daha etkin bir şekilde kullanabilir[1041].

Suçtan zarar gören ve mağdur, davaya katıldığında alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ve cinsel saldırı suçu, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet

[1036] Heffernan, "The Participation of Victims in the Trial Process", s. 498.
[1037] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9.
[1038] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.
[1039] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 389.
[1040] Bkz. Avukatlık Kanunu m. 163/1: "*Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsaması gerekir".*
[1041] Barton, **"**Die Reform der Nebenklage: Opferschutz als Herausforderung für das Strafverfahren", s. 754.

suçları bakımından kendisine avukat görevlendirmesini barodan isteyebilme hakkına sahiptir[1042]. Bu haktan yararlanmak için cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan sadece cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı suçu sayılmış diğer suçlar sayılmamıştır. Bu sebeple, reşit olmayanla cinsel ilişki veya cinsel taciz suçlarının mağduru veya suçtan zarar görenine böyle bir hak tanınmamıştır. Ancak TCK 103. ve 104. maddelerinde yer alan çocukların cinsel istismarı ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarında alt sınırı 5 yıldan fazla hapis cezasını içeren düzenlemeler bakımından da katılanın barodan vekil isteme hakkı bulunmaktadır.

Ayrıca işlendiği iddia edilen suçun karşılığında öngörülen cezanın alt sınırının beş yıldan fazla hapis cezası olması halinde de mağdur ve suçtan zarar gören bu haktan yararlanır. Karşılığında öngörülen cezanın alt sınırının beş yıldan fazla hapis cezası olduğu tüm suçlar bakımından mağdur ve suçtan zarar gören bu haktan yararlanır. Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suç, Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenebileceği gibi özel ceza kanunları ve ceza içeren diğer kanunlarda da yer alabilir.

Avukat görevlendirmesini isteme hakkından yararlanabilmek için mağdur veya suçtan zarar gören olmak gerekir. Ayrıca mağdur veya suçtan zarar görenin avukat görevlendirmesi için talepte bulunması gerekir. Söz konusu talebin katılma konusunda karar veren mahkemeye yapılmış olması gerekir[1043]. Kanuni düzenlemede her ne kadar malen sorumludan bahsedilmemiş olunsa da avukattan görevlendirme hakkı malen sorumlu için de kabul edilmelidir. Kanunda yapılacak bir değişiklikle malen sorumlu için de bu hak tanınabilir. Katılan, avukat görevlendirilmesini talep ettikten sonra bu talebinin uygun görülmeyerek reddi halinde, mahkemeden kararın gözden geçirilmesini isteyebilir. Mahkeme tarafından hüküm verilmişse hükümle birlikte bu karara karşı kanun yoluna başvurabilir[1044].

Mağdur veya suçtan zarar görenin kendisini savunamayacak derecede akıl hastası, sağır ve dilsiz veya çocuk olması halinde istemi olmaksızın kendisine avukat

[1042] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/1: *"Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir."*

[1043] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 182.

[1044] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 183.

görevlendirmesi yapılacağı hüküm altına alınmıştır[1045]. Avukat görevlendirilme hakkından yararlanmak için işlendiği iddia edilen suç ve karşılığında öngörülen ceza bakımından ayırım yapılmamıştır. Mağdur veya suçtan zarar gören çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olan kişilere karşı işlenen her suç bakımından bu hak öngörülmüştür. İşlendiği iddia edilen suçun, Türk Ceza Kanunu'nda, özel ceza kanunlarında veya ceza içeren diğer kanunlarda düzenlenmesinin bir önemi yoktur.

Avukat görevlendirilme hakkından yararlanabilmek için mağdur veya suçtan zarar gören olmak yeterlidir. Bu sebeple ayrıca suçtan zarar gören veya mağdur tarafından talepte bulunulmasına gerek yoktur[1046]. Katılma talebi konusunda karar veren mahkeme re'sen bu konuda karar verir. Bununla birlikte kanuni düzenlemede her ne kadar malen sorumludan bahsedilmemiş olunsa da avukattan yararlanma hakkı malen sorumlu için de kabul edilmelidir. Kanunda yapılacak bir değişiklikle malen sorumlu için de bu hak tanınabilir.

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında, on sekiz yaşından büyük olup dosya içerisinde bulunan adli rapora göre orta derecede zekâ geriliği denilen akıl zayıflığı nedeniyle kendisine yönelik gerçekleştirilen eylemlerin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayacak durumda bulunan katılan mağdura istemi olmaksızın vekil atanmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir[1047]. Avukat yardımından yararlanma talebi, katılma talebinin kabul edilmesi halinde mümkün olur[1048]. Katılma talebi, kural olarak kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar yapılabilir[1049]. Bu sebeple avukattan yararlanma talebi de bu evrede yapılabilir.

[1045] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/2: *"Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz."*

[1046] Çocuk olan mağdurlara vekil atanmaksızın haklarında esaslı muhakeme işlemleri yapılamaz. Bkz. Recep Gülşen, "Ceza Kanunlarında Suç Mağduru Olarak Çocuğun Korunması", **Internatıonal Journal Of Early Chıldhood Educatıon Research**, C.3, s.57.

[1047] Y.C.G.K., E. 2017/14-669, K. 2019/323, T. 16.4.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1048] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.22.

[1049] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718; Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 571; Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 241; Y.İ.B.G.K., E. 1943/27,1945/10, K. 1945/10, T. 16.5.1945 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237, 238. Katılma dilekçesinin soruşturma evresinde verilebileceği ancak katılma konusunda kovuşturma aşamasında karar verilebileceği dolayısıyla soruşturma aşamasında davaya katılmanın mümkün olmayacağı konusunda bkz.,

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; katılma talebinde bulunmuş fakat talebi hakkında karar verilmemiş, ret edilmiş veya katılan olabilecek şekilde suçtan zarar görmüşse kanun yoluna başvurabilirler (CMK m. 260/1). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Davaya katılma talebinde bulunanlar, katılma şartlarını taşımıyorlarsa kanun yoluna gitme hakkları söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[1050]. Kanun yolu aşamasında suçtan zarar gören ve mağdur, davaya katıldığında alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçu bakımından kendisine avukat görevlendirmesini barodan isteyebilme hakkı söz konusu olup avukat görevlendirmesi yapılabilecektir[1051]. Bu aşamada ayrıca suçtan zarar gören veya mağdurun kendisini savunamayacak derecede akıl hastası, sağır ve dilsiz veya çocuk olması halinde kendisine avukat görevlendirmesi, istemi olmaksızın yapılır[1052].

Kanun yolu davasının başkaları tarafında açılması halinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, kovuşturma aşamasında hüküm verilmeden önce ret edilen ve hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu başvurusunda açık bir şekilde ifade edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kanun yolu davasına katılabilecektir. Kanun yolu aşamasında suçtan zarar gören ve mağdur,

---

Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 974. Kovuşturma aşamasında katılan sıfatını almayan bir kimsenin, kamu davasına katılmasına yasal olanak bulunmadığına dair bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-44, K. 2006/54, T. 21.3.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1050] Kunter, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 437; Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1051] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/1: *"Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir".*

[1052] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/2: *"Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz."*

davaya katıldığında alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçları bakımından kendisine avukat görevlendirmesini barodan isteyebilme hakkı söz konusu olup avukat görevlendirmesi yapılabilecektir[1053]. Bu aşamada ayrıca mağdur veya suçtan zarar görenin kendisini savunamayacak derecede akıl hastası, sağır ve dilsiz veya çocuk olması halinde kendisine avukat görevlendirmesi, istemi olmaksızın yapılır[1054].

Katılana görevlendirilen zorunlu vekilin, katılan duruşmayı takip etsin ya da etmesin vekillik görevi devam eder. Vekil, görevlendirildikten sonra kamu davası devam ettiği sürece duruşma ve diğer işlemleri takip etmek ve katılanın yararlarını korumak zorundadır. Görevlendirilen vekilin görevi hükmün kesinleşmesi ile sona erer[1055].

3.3.2.7. Kanun Yollarına Başvurma Hakkı

3.3.2.7.1. Sanık Aleyhine Başvuru

Katılan, kamu davası sonucunda verilecek kararın kendisini tatmin edecek şekilde çıkmasını arzu eder ve bu sebeple ceza muhakemesi hukukunun kendisine tanımış olduğu hakları kullanarak işlemlerde bulunur[1056]. Bu haklardan birisi de kanun yoluna başvurma hakkıdır[1057]. Katılan, ceza muhakemesi sonucunda verilen karardan tatmin olmazsa kanun yollarına başvurabilir[1058]. Katılan, iddia makamından bağımsız olduğundan, cumhuriyet savcısı kanun yoluna başvurmasa bile kanun yoluna başvurma hakkına sahiptir[1059]. Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, mahkemenin kararına karşı kanun yollarına başvurma hakkına

[1053] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/1: *"Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir."*

[1054] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 239/2: *"Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz."*

[1055] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 184.

[1056] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.120.

[1057] Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232.

[1058] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 143.

[1059] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.198.

sahiptir[1060]. Ayrıca katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır[1061].

Mağdur ve suçtan zarar gören davaya katıldığında sanık aleyhine kanun yoluna başvurur. Davaya katılan mağdur ve suçtan zarar gören açıklamalarda bulunma, soru sorma, delil sunma ve diğer haklarını kullanarak sanığın suçunu ispatlayabilir[1062]. Çünkü mağdur ve suçtan zarar görenin davaya katılmasındaki amaç sanığın fiili işlediğini ispatlayabilmek ve zararlarını karşılayabilmektir[1063]. Bununla birlikte katılma isteği karara bağlanmamış veya reddedilmiş mağdur ve suçtan zarar gören ile katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar da sanık aleyhine kanun yoluna başvururlar. Ancak bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa suçtan zarar gören, mağdurun kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir[1064]. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, ilk derece mahkemesi tarafından yasal olmayan gerekçeyle mağdurun katılma talebi reddedilmesine rağmen, bu husus kanun yolu başvurusunda açıkça ileri sürüldüğünden mağdurun kamu davasına

[1060] "*Duruşmaya çağrı kağıdı ile çağrılan şikayetçinin kovuşturma evresinde kamu davasına katılma hakkının bulunduğu, kovuşturma evresinin iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade etmiş olmasına rağmen, kovuşturma evresinin her aşamasında ancak hüküm verilinceye kadar kamu davasına katılmanın mümkün olduğu, kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamayacağı, ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma isteklerinin, kanun yolu başvurusunda inceleneceği ve karara bağlanacağı düzenlenmiştir. Kamu davası açıldıktan sonra mahkemeye başvurarak davaya katılmamış ve katılan sıfatı ile temyiz yetkisini kazanmamış müşteki kurum vekilinin temyiz isteğinin reddine karar verilmelidir*". Bkz. Y. 17.C.D., E. 2016/16373, K. 2017/41, T. 9.1.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/2.

[1061] Suçta kullanılan aracı satın alan kayıt malikinin suçtan doğrudan zarar görmesine rağmen, duruşmadan haberdar edilmeyerek katılma imkânının tanınmamış olması, kanun yoluna başvurma hakkını engellemez. Müsaderesine karar verilen aracın kayıt malikine duruşma günü bildirip beyanı alınarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekir. Bkz. Y. 2.C.D., E. 2014/28785, K. 2016/4512, T. 14.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260.

[1062] Ahlfeld, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, s.129.

[1063] Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232.

[1064] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Şahin ve Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, s. 244; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

katılan olmasına karar verilerek temyiz talebinin kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir[1065].

Katılan, cumhuriyet savcısından, sanıktan ve kanun yollarına başvuran diğer kişilerden bağımsız olarak kanun yollarına başvurabilir[1066]. Kanun yollarına başvurmaya hakkı olan kişilerden hiç kimse kanun yoluna başvurmamış veya başvurusunu geri almış olsa bile yine katılan tek başına kanun yoluna başvurabilir[1067]. Ayrıca katılan Cumhuriyet savcısının ve kanun yollarına başvuran diğer kişilerin ileri sürdüğü itiraz, istinaf ve temyiz nedenleriyle bağlı değildir. Katılanın beyan veya dilekçesinde, başvuruyla ilgili gerekçelerin belirtilmemesi halinde de incelemenin yapılması söz konusu olur[1068]. Katılanın kabul edilebilir bir kanun yolu başvurusunda merciin veya kanun yolunun tespit edilmesinde hata, başvuruyu geçersiz hale getirmez. Bu hâlde görevli ve yetkili olan mercie başvurunun derhâl gönderilmesi için başvurunun yapıldığı merci, gerekli işlemlerde bulunur (CMK m. 264).

Kanun yolu süresi, katılanın duruşmada hazır bulunması halinde, hükmün açıklanmasından itibaren başlar[1069]. Hüküm, kanun yoluna başvurma hakkı olan katılanın yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar. Bu sebeple katılanın adres değişikliklerini mahkemeye bildirmesi gerekir[1070]. Katılan adres değişikliklerini mahkemeye bildirmezse, tebligat muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresine yapılır[1071]. Katılan süresinde zabıt kâtibine bir

[1065] Y.4.C.D., E. 2006/9060, K. 2008/5596, T. 3.4.2008 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1066] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 242/1. Katılan, savcıyı denetleme hakkına sahip olup ve savcı kanun yoluna başvurmadığında tek başına başvurabilir. Bkz. Gökcen, Alşahin ve Çakır, **Ceza Muhakemesi Hukuku I**, s. 284.

[1067] Roxin, **Strafverfahrenrecht**, s. 389.

[1068] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 273/4. Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçu yönünden doğrudan zarar gören, davaya katılma ve hükmü temyiz etme yetkisi bulunan ve fakat duruşmadan haberdar edilmeyen T.C. Cumhurbaşkanlığı vekilinin, 16.08.2019 tarihli dilekçesi ile şikayetçi olarak davaya katılma talebinde bulunduğu görülmekle, suçtan doğrudan doğruya zarar gören T.C. Cumhurbaşkanlığının CMK'nın 237/2. maddesi uyarınca davaya katılan olarak kabulüne ve temyiz talebinin kabul edildiğine dair bkz. Y.16.C.D., E. 2019/6468, K. 2020/1564, T. 24.2.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1069] Katılanın yüzüne karşı verilen mahkûmiyet hükmüne karşı kanun yolu başvurusu hükmün tefhiminden itibaren 7 gün içinde mahkemeye verilecek bir dilekçeyle veya zabıt katibine yapılacak bir başvurunun tutanağa yazılması suretiyle yapılması gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/1-257, K. 2019/29, T. 22.1.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1070] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980.

[1071] Tebligat Kanunu Kan. Nö: 7201, RG T: 19/2/1959, S. 10139. m. 10/1.

beyanda bulunarak veya hükmü veren mahkemeye bir dilekçe vererek kanun yoluna başvurabilir[1072]. Aynı suçtan dolayı birden fazla sanık hakkında veya aynı sanık hakkında birden fazla suçtan dolayı çeşitli ceza davaları bağlantı sebebiyle bir arada görülmekte ise katılan söz konusu davalardan hangisine katılmışsa sadece o dava nedeniyle verilmiş olan kararlara karşı kanun yoluna gidebilir[1073].

Katılanın açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla vekillin de katılan adına kanun yollarına başvurma hakkı söz konusudur (CMK m. 261). Kanun yoluna başvuru konusunda katılan ile vekilinin iradesi çeliştiğinde zorunlu vekillik halleri hariç katılanın iradesi üstün tutulur[1074]. Sanık aleyhine kanun yoluna katılan veya vekili başvurduğunda hüküm sanık aleyhine veya lehine bozulabilir[1075]. Hüküm, katılanın başvurusu üzerine bozulursa, işin yeniden takibi Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır (CMK m. 242/2).

3.3.2.7.2. Sanık Lehine Başvuru

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır.[1076] Çünkü bu kişiler sanığın suçlu bulunması halinde, suçun neden olduğu zararı ödemekle sorumludurlar. Malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadırlar[1077]. Bu sebeple malen sorumlunun davaya katılması sanık bakımından olumlu sonuçlara yol açar.

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, sanık lehine kanun yoluna başvururlar. Bununla birlikte katılma isteği karara bağlanmamış veya reddedilmiş malen sorumlu olanlar da sanık lehine kanun yoluna başvururlar. Ancak bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara

[1072] Ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 268, 273/1, 291.
[1073] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 143.
[1074] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).
[1075] Y. İ. B. K., 5.3.1941, 50/7. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 144; Murat Sadak, "Mağdurun Kanun Yollarına Başvurma Hakkı", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Y.2010, C.1, s. 221.
[1076] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9.
[1077] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu olanın kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir [1078].

Nitekim Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, malen sorumlunun savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla katılma talebinde bulunmasına rağmen talebin reddedildiği belirtilmiştir. Ayrıca kararda malen sorumlunun Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesi gereğince katılma talebi reddedilen sıfatıyla hükmü temyiz hakkının bulunması ve hükmü temyiz etmek suretiyle katılma iradesini ortaya koyması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237 maddesinin 2. fıkrası gereğince sanıklar lehine davaya katılmasının mümkün olduğu dikkate alınarak temyiz isteminin kabulü gerektiği belirtilmiştir[1079].

Katılan malen sorumlu, cumhuriyet savcısından, sanıktan ve kanun yollarına başvuran diğer kişilerden bağımsız olarak kanun yollarına başvurabilir (CMK m. 242/1). Kanun yollarına başvurmaya hakkı olan kişilerden hiç kimse kanun yoluna

---

[1078] Kunter, "Amme Davasına Müdahale", s. 855; Onursal, **Kamu Davasına Müdahale,** s. 69; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 860; Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 21; Her ne kadar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesinde yasa yoluna başvurabilecekler arasında, davaya katılanların yanı sıra katılma istemleri karara bağlanmamış olanlar da sayılmış ise de, bu kişileri, esasen davaya katılma hakkı bulunan kişiler olarak algılamak gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-155, K. 2006/158, T. 13.6.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1079] *"5271 sayılı CMK'nın 2/1- (i). maddesi uyarınca malen sorumlunun; "yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi" ifade ettiği, CMK'nın 237. maddesinin 1. fıkrasında, "Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler."; 2. fıkrasında "Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır." hükümlerine yer verildiği görülüp, malen sorumlunun sanıklar lehine yargılamaya katılmasının mümkün olduğu dikkate alınarak; savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla katılma isteminde bulunmasına rağmen, bu istemi reddedilen malen sorumlu ... Genel Müdürlüğü vekilinin CMK'nın 260. maddesi uyarınca katılma istemi reddedilen sıfatıyla hükmü temyiz hakkının bulunması ve hükmü temyiz etmek suretiyle katılma iradesini ortaya koyması nedeniyle CMK'nın 237/2. maddesi uyarınca temyiz isteminin kabulü ile adı geçen şirket vekilinin katılma isteminin reddine ilişkin karar kaldırılarak, katılanlar vekili ile malen sorumlu vekilinin temyiz dilekçelerinde adları yazılı sanıklar ... ve ... haklarında 15.03.2013 tarihli kararla verilen beraat hükümlerinin kesinleşmesi ve bu sanıklarla ilgili yeni bir hüküm kurulmaması nedeniyle sanıklar ..., ..., ... hakkında kurulan hükümlerle sınırlı olarak yapılan incelemede; savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla dava ve duruşmalara katılmış bulunan ... Genel Müdürlüğü lehine ve hazine aleyhine, sanıkların beraat etmiş olmaları ve malen sorumlunun kendisini bir vekille temsil ettirmiş bulunması nedeniyle maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiğinin gözetilmemesi, hukuka aykırıdır*". Bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

başvurmamış veya başvurusunu geri almış olsa bile yine katılan tek başına sanık lehine kanun yoluna başvurabilir. Ayrıca katılan malen sorumlu, Cumhuriyet savcısının ve kanun yollarına başvuran diğer kişilerin ileri sürdüğü itiraz, istinaf ve temyiz nedenleriyle bağlı değildir. Katılanın beyan veya dilekçesinde başvuruya dair gerekçelerin belirtilmemesi halinde de inceleme yapılması söz konusudur[1080]. Katılanın kabul edilebilir bir kanun yolu başvurusunda kanun yolunun veya merciin belirlenmesinde yanılma, başvuruyu geçersiz hale getirmez. Bu hâlde görevli ve yetkili olan mercie başvurunun derhâl gönderilmesi için başvurunun yapıldığı merci, gerekli işlemlerde bulunur (CMK m. 264).

Kanun yolu süresi, katılan malen sorumlunun duruşmada hazır bulunması halinde, hükmün açıklanmasından itibaren başlar. Hüküm, kanun yoluna başvurma hakkı olan katılanın yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar. Bu sebeple katılanın adres değişikliklerini mahkemeye bildirmesi gerekir[1081]. Katılan adres değişikliklerini mahkemeye bildirmezse, tebligat muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresine yapılır[1082]. Katılan süresinde zabıt kâtibine bir beyanda bulunarak veya hükmü veren mahkemeye bir dilekçe vererek kanun yoluna başvurabilir[1083]. Aynı suçtan dolayı birden fazla sanık hakkında veya aynı sanık hakkında birden fazla suçtan dolayı çeşitli ceza davaları bağlantı nedeniyle birlikte görülmekte ise katılan malen sorumlu, bu davalardan hangisine katılmışsa ancak o dava nedeniyle verilmiş olan kararlara karşı sanık lehine kanun yoluna gidebilir[1084].

Davaya katılan malen sorumlunun açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla vekillin de katılan adına sanık lehine kanun yollarına başvurma hakkı söz konusudur (CMK m. 261). Kanun yoluna başvuru konusunda katılan ile vekilinin iradesi

[1080] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 273/4. Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçu yönünden doğrudan zarar gören, davaya katılma ve hükmü temyiz etme yetkisi bulunan ve fakat duruşmadan haberdar edilmeyen T.C. Cumhurbaşkanlığı vekilinin, 16.08.2019 tarihli dilekçesi ile şikayetçi olarak davaya katılma talebinde bulunduğu görülmekle, suçtan doğrudan doğruya zarar gören T.C. Cumhurbaşkanlığının CMK'nın 237/2. maddesi uyarınca davaya katılan olarak kabulüne ve temyiz talebinin kabul edildiğine dair bkz. Y.16.C.D., E. 2019/6468, K. 2020/1564, T. 24.2.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1081] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980.

[1082] Tebligat Kanunu K. Nö: 7201, Resmi Gazete Y. T: 19/2/1959, S. 10139. m. 10/1.

[1083] Ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 268, 273/1, 291.

[1084] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 143.

çeliştiğinde zorunlu vekillik halleri hariç katılanın iradesi üstün tutulur[1085]. Katılan veya vekili tarafından sanık lehine kanun yoluna başvurulmasının yanı sıra sanık aleyhine de kanun yoluna başvurulduğunda yeniden yapılacak muhakeme neticesinde verilen hüküm sanık lehine veya aleyhine bozulabilir. Ancak katılan veya vekili sanık lehine kanun yoluna başvurduğunda ve kanun yollarına başvurma hakkına sahip olan diğer kişiler tarafından sanık aleyhine kanun yoluna başvurulmadığında yeniden yapılacak muhakeme neticesinde verilen hüküm sanık lehine bozulabilir ancak aleyhine bozulamaz[1086]. Hüküm, katılanın başvurusu üzerine bozulursa, işin yeniden takibi Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır (CMK m. 242/2).

3.3.2.7.3. Katılmadan Önceki Kararlara Karşı Başvuru

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katıldığında dava ile ilgili katılmadan önce verilen kararlar kendilerine tebliğ edilmez. Her ne kadar katılmadan önceki kararlar kendilerine tebliğ edilmemiş olsa bile katılanın bu kararlara karşı kanun yoluna başvurma hakkı söz konusudur. Katılanın söz konusu kararlara karşı kanun yoluna başvurabilmesi için ayrıca bir süre öngörülmemiştir. Cumhuriyet savcısı için öngörülen süre içinde katılan, katılma kararından önce verilen kararlara karşı kanun yollarına başvurabilir (CMK m. 241). Eğer Cumhuriyet savcısı için öngörülen kanun yolu süresi geçmişse katılan, katılma kararından önce verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuramaz.

Katılma kararından önce dava ile ilgili verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurma hakkı davaya katılan suçtan zarar gören, mağdurun yanı sıra malen sorumluya da tanınmıştır. Kanun yollarına başvurmaya hakkı olan kişilerden hiç kimse kanun yoluna başvurmamış veya başvurusunu geri almış olsa bile yine katılan tek başına katılmadan önceki kararlara karşı kanun yoluna başvurabilir. Ayrıca katılan, Cumhuriyet savcısının ve kanun yollarına başvuran diğer kişilerin ileri

[1085] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1086] Y. İ. B. K., 5.3.1941, 50/7. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 144; Sesim Soyer Güleç, "Ceza Muhakemesinde Aleyhe Değiştirme", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, s. 705. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 265.

sürdüğü itiraz, istinaf ve temyiz nedenleriyle bağlı değildir. Katılanın kabul edilebilir bir kanun yolu başvurusunda kanun yolunun veya merciin belirlenmesinde yanılma, başvuruyu geçersiz hale getirmez. Bu hâlde görevli ve yetkili olan mercie başvurunun derhâl gönderilmesi için başvurunun yapıldığı merci, gerekli işlemlerde bulunur (CMK m. 264).

Davaya katılanın açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla vekillin de katılan adına katılmadan önceki kararlara karşı kanun yollarına başvurma hakkı söz konusudur (CMK m. 261). Kanun yoluna başvuru konusunda katılan ile vekilinin iradesi çeliştiğinde zorunlu vekillik halleri hariç katılanın iradesi üstün tutulur[1087]. Davaya katılan mağdur ve suçtan zarar gören veya vekilleri sanık aleyhine kanun yoluna başvurduğunda yeniden yapılacak muhakeme neticesinde verilen hüküm sanık lehine veya aleyhine bozulabilir. Katılan malen sorumlu veya vekili sanık lehine kanun yoluna başvurduğunda ve kanun yollarına başvurma hakkına sahip olan diğer kişiler tarafından sanık aleyhine kanun yoluna başvurulmadığında yeniden yapılacak muhakeme neticesinde verilen hüküm sanık lehine bozulabilir ancak aleyhine bozulamaz[1088].

3.3.2.7.4. Başvuruyu Geri Alma

Davaya katılan mağdur ve suçtan zarar görenin sanık aleyhine veya katılan malen sorumlunun sanık lehine kanun yoluna başvurmasından sonra bu başvurunun geri alınması mümkündür. Kanun yoluna başvurulduktan sonra bunun geri alınması, mercii tarafından karar verilinceye kadar mümkündür (CMK m. 266/1). İlk derece mahkemenin verdiği hükme karşı yalnızca katılan kanun yoluna başvurmuşsa onun başvurusunu geri alması halinde karar kesinleşecektir[1089]. Katılan dışında sanık veya sanık lehine Cumhuriyet savcısı, kanun yoluna gitmişse katılanın başvurusunu geri almasından sonra kanun yolu merciinin kararı bozması üzerine yeniden yapılacak

[1087] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1088] Y. İ. B. K., 5.3.1941, 50/7. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 144; Seydi Kaymaz, "Ceza Muhakemesinde Aleyhe Değiştirme Yasağı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, s. 1415. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 265.

[1089] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 188.

muhakeme neticesinde verilen hüküm önceki hükümde tayin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı içeremez (CMK m. 265).

Cumhuriyet savcısının sanık aleyhine kanun yoluna başvurması halinde katılanın kanun yolu başvurusunu geri alması durumunda kanun yolu incelemesi devam eder ve sanık aleyhine veya lehine karar verilebilir. Sadece kanun yoluna başvuru talebinin geri alınması, katılma başvurusunun geri alınmasını ifade etmemektedir. Bununla birlikte davaya katılma talebinin geri alınması kanun yolu başvurusunun geri alınmasıyla birlikte söz konusu olabilir[1090]. Katılan, kanun yolu talebini geri alırken aynı zamanda katılma talebini de geri almışsa katılan sıfatı sona erer, almamışsa kanun yolu yargılamasındaki duruşma ve işlemlere ilk derece mahkemesinde olduğu katılan olarak katılabilir[1091].

Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla vekilin de kanun yoluna yapılan başvuruyu geri alma hakkı söz konusudur (CMK m. 261). Ancak bunun için vekilin, vekâletnamede bu konuda özel yetkili kılınmış olması gerekir (CMK m. 266/3). Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararında, katılan vekilinin vekâletnameyle verilmiş açık yetkisi varsa kanun yoluna yapılan başvuruyu geri alabileceği belirtilmiştir[1092]. Kanun yoluna yapılan başvurunun geri alınması konusunda katılan ile vekilinin iradesi çeliştiğinde zorunlu vekillik halleri hariç katılanın iradesi üstün tutulur[1093].

3.3.2.8. Müsadere Davasını Açma Hakkı

Müsadere, kanunda belirtilen hallerde ve belirtilen nitelikteki eşyanın mülkiyetinin veya kazanç ya da değerlerin, tamamının ya da bir kısmının kişi veya kişilerin aidiyetinden çıkarttırılarak devlete devrini sağlayan bir yaptırım türüdür[1094]. Müsadere, eşya ve kazanç müsaderesi olmak üzere ikiye ayrılır.

[1090] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980.
[1091] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 188.
[1092] Y.C.G.K., E. 2006/1-131, K. 2006/146, T. 30.5.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 03.11.2020)
[1093] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).
[1094] Hakeri, **Ceza Hukuku**, s. 640.

Kural olarak kamu davasının açılmasıyla müsadere davası da açılmış olur. Mahkeme, esas hakkındaki hükümle birlikte eşya veya kazancın müsadere edilmesi ile ilgili de karar verir[1095]. Bu durumda kamu davası açıldığından suçtan zarar gören, malen sorumlu ve mağdur ceza davasına katılma talebinde bulunabilir ve katılma gerçekleştiğinde müsadere ile ilgili talepte bulunabilirler.

Eşya veya kazanç müsaderesine hükmedilebilecek durumlarda, dava açılmamış veya dava açılmış ancak esasla birlikte karar verilmediğinde müsadere davası açılır [1096]. Bu davayı açma yetkisi cumhuriyet savcısı veya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura aittir[1097]. Müsadereye ilişkin kararlar, davanın açılmasından sonra, duruşma yapılarak verilir. Kamu davası açıldıktan sonra esasla birlikte iade edilmesi gereken eşya veya malvarlığı değerleri bakımından karar verilmemesi halinde, mahkeme ilgililerin talebi üzerine veya re'sen bunların iadesine karar verir (CMK m. 256/2).

Eşya veya kazancın müsaderesi veya müsadere sonucunda eşya veya kazancın iadesiyle ilgili karar duruşmalı olarak verilir[1098]. Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki duruşmaya ilişkin hükümler bu yargılamada da uygulanır[1099]. Fakat müsadereye tâbi olup suçta kullanılmayan eşya hakkında müsadere kararı sulh ceza hâkimi tarafından duruşma yapılmadan karar verilebilir (CMK m. 259).

İade veya müsadere edilecek eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişiler duruşmaya davet edilir. Sanığın sahip olduğu hakları çağrılan

---

[1095] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1339; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1007.

[1096] "*Bu nedenle, her ne kadar TCK'nın 191. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmiş olması nedeniyle, şartları oluşması halinde kanundaki özel düzenleme gereğince kamu davası açılmama ihtimali olsa dahi, suça konu eroin öncelikle TCK'nın 54. maddesinin 1. fıkrası kapsamında müsadere edilmesi gerektiğinden, CMK'nın 256. maddesinin 1. fıkrasında yer olan bu konuya dair özel düzenleme uyarınca kamu davası açılmamış olsa dahi davayı görmeye yetkili mahkeme müsadere kararı vermeye de yetkili olduğundan, kanun yararına bozma talebi yerinde görülmemiştir*". Bkz. Y.10.C.D., E. 2018/2743, K. 2018/4945, T. 7.6.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1097] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1007; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 256.

[1098] *"…kamu davası açılmış olup da esasla beraber bir karar verilmeyen hallerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca müzekkere ile yapılan talep üzerine mahkemesince duruşma açılarak, müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kimselerin duruşmaya davet edilmesi suretiyle müsadere hususunda bir karar verilebileceği gözetilmeden, evrak üzerinde hüküm kurulmasında, isabet görülmediğinden…",* bkz. Y.8.C.D., E. 2016/12043, K. 2018/566, T. 18.1.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1099] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 1007.

kişiler de kullanabilir (CMK m. 257/2). Bu kişiler, ceza muhakemesinde sanığın mahkûm edilmesinden maddi olarak etkileneceklerinden malen sorumludurlar[1100]. Bu sebeple malen sorumlular davaya katılarak müsadere edilecek eşya veya kazanç ile ilgili taleplerde bulunabilirler.

Duruşma açılıp burada verilen müsadereye ilişkin kararlara karşı katılan, Cumhuriyet savcısı ve müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişiler, istinaf kanun yoluna başvurabilirler[1101]. Sulh ceza hâkimi tarafından suç konusu olmayan eşyanın müsaderesine duruşma yapılmaksızın karar verilir. Bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurulabilir[1102].

3.3.2.9. Vekâlet Ücretini Alma Hakkı

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun vekâlet ücretine sahip olabilmesi için kamu davasına katılmaları gerekir. Katılan lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi için sadece davaya katılmak yeterli olmayıp malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun usulüne uygun bir vekâletname ile kendilerini temsil ettirmek üzere bir vekil tayin ettirmeleri gerekir[1103]. Nitekim Yargıtayın verdiği bir kararda, davaya katılan suçtan zarar görenin vekille yargılamada yer alması sebebiyle lehine vekâlet ücretine hükmolunması gerektiğini belirtmiştir[1104]. Uygulamada mahkemece katılan lehine vekâlet ücretine hükmedilmiş olunsa da bu ücreti katılanın vekili almaktadır. Ayrıca Yargıtay'ın başka bir kararında, şikâyetçinin davaya katılma talebi hakkında bir karar verilmediğinden lehine vekâlet ücretine hükmedilmeyeceği belirtilmiştir[1105]. Malen sorumlunun; sanıklar lehine davaya katılması, sanıkların beraat etmiş olmaları ve malen sorumlunun kendisini bir vekille

[1100] Malen sorumlu: Yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi ifade eder. Bkz. Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 2/1-i.

[1101] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 258; Y.7.C.D., E. 2006/11575, K. 2009/4958, T. 16.4.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1102] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1340.

[1103] Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 233; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 197;

[1104] Y.C.G.K., E. 2015/8-1002, K. 2017/197, T. 28.3.2017. Hazinenin davaya katılmasına karar verilmesinde, yine kendisini vekil ile temsil ettirmesi sebebiyle lehine vekalet ücretine hükmolunmasında bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2015/8-971, K. 2017/191, T. 28.3.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1105] Y.C.G.K., E. 2009/3-143, K. 2009/185, T. 30.6.2009 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

temsil ettirmiş bulunması sebebiyle katılan lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiği Yargıtay tarafından belirtilmiştir[1106].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kamu davasına katılmaması veya davaya katılmasının yanı sıra usulüne uygun bir vekâletname ile kendilerini temsil ettirmemesi halinde katılan lehine vekâlet ücretine hükmedilmez. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu, bir kararında katılma talebinde bulunan kişinin suçun mağduru konumunda olmadığından davaya katılmasının gerçekleşmeyeceği ve lehine maktu vekâlet ücretine hükmedilmeyeceğini belirtmiştir[1107].

Baro tarafından malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura zorunlu bir vekil görevlendirildiğinde katılan lehine vekâlet ücretine hükmedilmemekteydi[1108]. Bilindiği üzere kanunda aksine bir düzenleme olmamasına rağmen, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin "Ceza Davalarında Ücret" başlıklı 14. Maddesi kapsamında beraat eden sanık lehine hükmedilen avukatlık ücreti veya kamu davasına katılma üzerine, mahkûmiyete ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ise vekili bulunan katılan lehine hükmedilen avukatlık ücreti özel vekâletnameli avukata ödenmekte, fakat Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında Baro tarafından görevlendirilen zorunlu müdafi/vekil lehine hükmedilmemekte idi. 21.09.2023 tarihinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 14. maddesinin 1. ve 4. fıkralarında yapılan değişiklikle, Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında görevlendirilen müdafi/vekil ile özel vekâletnameli avukat arasındaki ayrım ortadan kalkmıştır. Tarife'nin "Ceza Davalarında Ücret" başlıklı 14. maddesinin birinci fıkrasına kamu davasına katılma üzerine, mahkûmiyete ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ise vekil ile temsil edilen katılan lehine sanığa yükletilecek avukatlık ücretine katılan vekilinin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca zorunlu vekillik görevi üstlenen avukat olması halinde de mahsup işlemi yapılmak suretiyle hükmedileceğine ilişkin düzenleme eklenmiştir. Yine tarifenin 14. maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan düzenleme ile

[1106] Bkz. Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1107] Y.C.G.K., E. 2006/8-317, K. 2006/319, T. 26.12.2006 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Baro Başkanlığının davaya katılma hakkının bulunmadığı ve bu bağlamda Baro Başkanlığı lehine vekâlet ücretine hükmedilmeyeceğinin kabulü gerekmektedir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-563, K. 2020/171, T. 12.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1108] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 197.

fıkrada yer alan "Beraat eden ve vekil veya müdafi ile temsil edilen sanık yararına Hazine aleyhine maktu avukatlık ücretine hükmedilir." kuralının, sanığın Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince görevlendirilen müdafii bulunması durumunda kovuşturma için Hazineden alınan ücretin mahsubu suretiyle uygulanması mümkün kılınmıştır.

İlgili kanunlarda bazı tüzel kişilerin, mahkeme tarafından karar verilmesi gerekmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği düzenlenmiştir. Bu doğrultuda Bankacılık Kanunu'nda (m. 132,143) düzenleme ve denetleme kurulunun, Sermaye Piyasası Kanunu'nda (m. 115) sermaye piyasası kurulunun, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda (m. 18) gümrük idarelerinin, Kooperatifler Kanununda (Ek m. 2) ilgili bakanlıkların, Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunuda (m. 20) ilgili bakanlığın davaya katılma hakkı kabul edilmiştir. Kanun koyucu tarafından katılma hakkı tanınan söz konusu tüzel kişilerin suçtan zarar gören olduğu peşinen kabul edilmiştir. Fakat bu tüzel kişilerin de kamu davasına katılabilmesi için katılma talebinde bulunması gerekir[1109].

İlgili kanunlarında mahkeme tarafından karar verilmesi gerekmeden doğrudan kamu davasına katılabileceği düzenlenen tüzel kişilerin kamu davasına katılmasının kamu görevi olduğu ve bu sebeple sanık hakkında mahkûmiyet yahut hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi halinde, kendisini vekil ile temsil ettiren katılan tüzel kişi lehine, sanık aleyhine vekalet ücretinin hükmedilmemesi gerektiği Yargıtay tarafından belirtilmiştir[1110].

[1109] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 973; Bkz. Y.İ. B. G. K. E. 2019/6, K. 2019/7, T. 13.12.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K, E. 2006/7-344, K. 2007/23, T. 6.02.2007. Bkz. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 86.

[1110] Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, davaya katılması, devletin, Anayasadan kaynaklanan ailenin korunması görevinin bir parçası olup, kamu görevi taşıması nedeniyle, sanık hakkında mahkûmiyet yahut hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi halinde, kendisini vekil ile temsil ettiren Bakanlık lehine, sanık aleyhine vekalet ücretin hükmedilmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bkz. Y.4.C.D., E. 2019/8235, K. 2020/5123, T. 11.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

3.3.3. Katılanın Yükümlülükleri

3.3.3.1. Muhakeme İşlemlerini Süresinde Yapma

Kamu davasına katılma sonucunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun bazı muhakeme işlemlerini yapabilmelerinin yanı sıra bazı yükümlülükleri de söz konusudur[1111]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davaya katılma ile yargılmaya etkin bir şekilde katılmarı ve amaçlarına ulaşabilmeleri için işlemleri süresinde yapmış olmaları gerekir. Katılanın süresinde yapmadığı işlemler geçerlilik taşımayacaktır.

Ceza muhakemesinde hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı durumunda davaya katılanlar, hâkimin reddini isteyebilir[1112]. Ayrıca hâkimin davaya bakamayacağı veya tarafsızlığını şüpheye düşürecek herhangi bir sebebin varlığı bilirkişi bakımından mevcut olması halinde de bilirkişinin reddi katılan tarafından istenebilir (CMK m. 69/2).

Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hâkimin reddi, ilk derece mahkemelerinde sanığın sorgusu başlayıncaya kadar istenebilir. Kanun yolu aşamasında duruşmalı işlerde bölge adliye mahkemelerinde inceleme raporu ve Yargıtayda görevlendirilen üye veya tetkik hâkimi tarafından yazılmış olan rapor üyelere açıklanıncaya kadar, duruşmasız işlerde inceleme başlayıncaya kadar hâkimin reddi istenebilir. Sonradan ortaya çıkan veya öğrenilen sebeplerle duruşma veya inceleme bitinceye kadar da hâkimin reddi istenebilir. Ancak bu istemin, ret sebebinin öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde yapılması gerekir (CMK m. 25). Hâkimin davaya bakamayacağı hallerin varlığı durumunda hâkimin reddi için herhangi bir süre söz konusu değildir. Ayrıca bilirkişinin reddini gerektiren hallarde

[1111] Heffernan, "The Participation of Victims in the Trial Process", s. 496.

[1112] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 24/2: *"Cumhuriyet savcısı; şüpheli, sanık veya bunların müdafii; katılan veya vekili, hâkimin reddi isteminde bulunabilirler."*; Katılan tarafından reddi istenen hâkimin ret hakkında bir karar verilinceye kadar yalnız gecikmesinde sakınca olan işlemleri yapabileceğine ilişkin 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 29/1. maddesinin açık hükmüne rağmen, yargılamaya devam ederek Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasını alması, sanıklar ve müdafilerinin esas hakkındaki savunmalarını tespit etmesi ve hazır bulunan sanıklardan son sözlerini sorması hukuka aykırıdır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-1109, K. 2019/569, T. 1.10.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

red talebi için süre aranmamıştır[1113]. Tarafsızlığı zedeleyecek nedenlerden dolayı hâkimin reddinin söz konusu olabilmesi için ceza davasına katılanların süresinde talepte bulunmaları gerekir. Aksi takdirde talepleri dikkate alınmayacaktır. Dolayısıyla bu süreye uymaları gerekir.

Bilirkişiye yönelik itirazların bildirilmesi veya bilirkişi çalışması neticelendiğinde yeni bilirkişi incelemesi yapılması için talepte bulunabilmesini sağlamak üzere kanunî temsilciye veya katılana süre verilir (CMK m. 69/5). Davaya katılan suçtan zarar gören, mağdur ve malem sorumlu, yeni bilirkişi talebini ve bilirkişiye ilişkin itirazlarını bu sürede bildirmeleri gerekir. Vekili ve katılan bizzat kendisi, bilirkişi raporunun değerlendirilmesi, bilirkişi raporunun yazılmasında gözönünde bulunmak üzere ya da yargılama konusu suç ile ilgili olarak uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler (CMK m. 69/6). Yalnızca bu sebepten ötürü ayrıca süre talep edilemez. Katılan bu işlemi ancak yargılama süresi içinde yapabilir.

Suçtan zarar gören, malen sorumlu ve mağdur ceza davasına katıldığında katılma tarihinden önceki dava ile ilgili verilen kararlar kendilerine tebliğ edilmez. Her ne kadar katılmadan önceki kararlar kendilerine tebliğ edilmemiş olsa bile katılanın bu kararlara karşı kanun yoluna başvurma hakkı söz konusudur. Cumhuriyet savcısı için öngörülen kanun yolu başvuru süresi içinde katılan, katılma kararından önce verilen kararlara karşı kanun yollarına başvurabilir (CMK m. 241). Eğer Cumhuriyet savcısı için öngörülen kanun yolu süresi geçmişse katılan, katılma kararından önce verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuramaz.

Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, mahkemenin kararına karşı kanun yollarına başvurma hakkına sahiptir[1114]. Hükmü veren

[1113] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s.762, 317.

[1114] "*Duruşmaya çağrı kağıdı ile çağrılan şikayetçinin kovuşturma evresinde kamu davasına katılma hakkının bulunduğu, kovuşturma evresinin iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade etmiş olmasına rağmen, kovuşturma evresinin her aşamasında ancak hüküm verilinceye kadar kamu davasına katılmanın mümkün olduğu, kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamayacağı, ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma isteklerinin, kanun yolu başvurusunda inceleneceği ve karara bağlanacağı düzenlenmiştir. Kamu davası açıldıktan sonra mahkemeye başvurarak davaya katılmamış ve katılan sıfatı ile temyiz yetkisini kazanmamış müşteki kurum vekilinin temyiz isteğinin reddine karar verilmelidir*". Bkz. Y. 17.C.D., E. 2016/16373, K. 2017/41, T. 9.1.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 237/2.

mahkemenin kararına karşı katılan, süresi içinde zabıt kâtibine beyanda bulunarak veya dilekçe vererek kanun yoluna başvurabilir (CMK m. 268, 273/1, 291). Kanun yolu süresi, katılanın duruşmada hazır bulunması halinde, hükmün açıklanmasından itibaren başlar[1115]. Hüküm, kanun yoluna başvurma hakkı olan katılanın yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar[1116].

3.3.3.2. Muhakeme İşlemlerine Katlanma

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kamu davasına katılmaları halinde bazı muhakeme işlemlerine katlanmaları gerekmektedir. Davaya bakan mahkeme, hastalık veya malullük gibi zorunlu durumlarda büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunsa dahi katılanın, istinabe yoluyla dinlenmesine karar verir (CMK m. 180). Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun istinabe yoluyla dinlenilmesi işlemine uyması gerekir.

Hâkim, Cumhuriyet savcısı, müdafi veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; katılana, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sorulan soruya tepki gösterildiğinde sorunun sorulmasının faydalı olup olmadığına, mahkeme başkanı değerlendirip karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir. Yargılamanın heyet olarak görev yapan mahkemelerce yapılması durumunda, davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdura soru sorulması, heyeti oluşturan hâkimlerce sağlanır[1117]. Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, bu sorulara katlanmaları gerekmektedir.

Duruşma tutanağında, oturumlara katılan diğer kişilerin yanı sıra katılanın, adı ve soyadı yer alır. Hükmün başında; hükmü veren mahkemenin, mahkeme başkanının ve üyelerinin veya hâkimin, Cumhuriyet savcısının ve zabıt kâtibinin yanı

[1115] Katılanın yüzüne karşı verilen mahkûmiyet hükmüne karşı kanun yolu başvurusu hükmün tefhiminden itibaren 7 gün içinde mahkemeye verilecek bir dilekçeyle veya zabıt katibine yapılacak bir başvurunun tutanağa yazılması suretiyle yapılması gerekir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/1-257, K. 2019/29, T. 22.1.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1116] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 980.

[1117] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 201. Cumhuriyet savcısı, müdafi veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat, davaya katılan mağdur, suçtan zarar gören ve malen sorumluya duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilir. Bkz. Bkz. Y. 16.C.D., E. 2018/4, K. 2018/1470, T. 16.4.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

sıra katılanın da adı yazılır[1118]. Duruşma tutanağında ve hüküm fıkrasında katılanın, adının yazılması işlemine katlanması gerekmektedir. Delillerin tartışılması kapsamında, kanunî temsilcisi, müdafii veya sanık kendisi katılanın açıklamalarına cevap verebilir[1119]. Katılan, bu açıklamalara katlanmalıdır.

Kural olarak önceden planlanan duruşma ve ceza muhakemesine ilişkin diğer işlemler, katılan kimse çağrılarak veya kendisine haber verilerek belirli günde yapılır. Duruma göre duruşmanın ertelenmesi söz konusu olabilir[1120]. Bunun yanı sıra tarihi belli olan duruşma ve diğer ceza muhakemesi işlemleri vaktin darlığından ötürü davaya katılan kimseye haber verilemeyecek olsa bile zamanında yapılır (CMK m. 240/2). Katılanın, söz konusu muhakeme işlemlerine uyması gerekir.

Bölge adliye mahkemesi duruşmasında, katılan ve vekilinin davetiye tebliğ edilmesine rağmen duruşmaya gelmemesi hâlinde duruşmaya devam edilerek sanığın sorgu tutanakları anlatılmak suretiyle dava yokluklarında bitirilebilir (CMK m. 282/1-f). Bu durumda yokluğunda davanın bitirilmesi halinde katılanın buna itiraz hakkı yoktur.

Yargıtay tarafından verilen bozma kararı sonrası davayı tekrardan ele alan bölge ilk derece veya adliye mahkemesi, taraflara duruşmaya katılmaları için davetiye tebliğinde bulunur. Fakat vekil ve katılanın dosyada yer alan adreslerine davetiye tebliğ edilememesi ya da davetiye tebliğ edilmesine rağmen duruşmaya gelmemeleri sebebiyle bozmaya karşı beyanları alınmasa da duruşmaya devam edilip dava yokluklarında görülebilir[1121]. Katılan, davanın yokluğunda bitirilmesine karşı çıkamayacaktır.

[1118] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 221, 232.

[1119] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 216/2. Bkz. Y.C.G.K., E. 2019/6-74, K. 2020/187, T. 17.3.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1120] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 166.

[1121] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 307. Yargıtaydan verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak bölge adliye veya ilk derece mahkemesi, ilgililere bozmaya karşı diyeceklerini sorar. Sanık, müdafisi, katılan ve vekilinin dosyada var olan adreslerine de davetiye tebliğ olunamaması veya davetiye tebliğ olunmasına rağmen duruşmaya gelmemeleri nedeniyle bozmaya karşı beyanları saptanmamış olsa da duruşmaya devam edilerek dava yokluklarında bitirilebilir. Bu sebeple Özel Dairenin bozma kararından sonra Yerel Mahkemece, sanığın ve katılanın bozmaya karşı diyeceklerinin tespiti amacıyla duruşmadan haberdar edilmeleri gerekliliğine uyulmadan ve duruşma açılmadan tensiben önceki kararda direnilmesi kanuna aykırıdır. Bkz.. Y.C.G.K., E.

3.3.3.3. Duruşmanın Düzenine Uyma

Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, duruşmanın düzenine uymalı buna aykırı davranmamalıdır. Katılan duruşmada bulunan herkes gibi duruşmanın düzenini bozan hareket ve sözlerden kaçınmaya mecburdur. Katılan; sanığın sorgusu veya tanık ifadelerinin alınması sırasında sık sık söze karışır, onların sözlerini keser veya onlara karşı suç teşkil eden bir harekette yahut mahkemeye karşıuygun olmayan davranışlarda ve sözlerde bulunursa duruşmanın düzenini bozmuş demektir[1122].

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, duruşmanın belirli bir düzen içinde yapılmasının doğru karar için önemli olduğu, kargaşa içinde geçen duruşmada sağlıklı sonuca ulaşılmasının güç olduğu ifade edilmiştir. Kararda ayrıca duruşmanın düzenini bozucu hareketlere; söz verilmediği halde konuşmak, uyarıları dinlememek, sanığın ya da tanığın sözünü kesmek gibi davranışların örnek olarak gösterilebileceği belirtilmiştir[1123].

Duruşma düzeninin yerine getirilmesi mahkeme başkanı veya hâkim tarafından sağlanır. Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın düzenini bozan katılanın, savunma hakkının kullanılmasını engellememek koşuluyla salondan çıkarılmasını emreder[1124]. Katılan, dışarı çıkarılması sırasında direnç gösterir veya karışıklıklara neden olursa yakalanır ve hâkim veya mahkeme tarafından, verilecek bir kararla derhâl dört güne kadar disiplin hapsine konulabilir. Fakat davaya katılanın çocuk olması halinde disiplin hapsi uygulanmaz (CMK m. 203). Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, duruşma devam ederken suç işlediğinde, mahkeme olayı tutanak altına alarak düzenlediği tutanağı yetkili makama gönderir; koruma tedbirine hükmedilmesi gerektiğinde suçu işleyenin tutuklanmasına da karar verebilir (CMK m. 205).

2018/13-382, K. 2019/385, T. 7.5.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024). Ayrıca bkz. Y.C.G.K., E. 2019/5-82, K. 2019/491, T. 25.6.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1122] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 127.

[1123] Y.18.C.D., E. 2017/7253, K. 2017/14154, T. 4.12.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1124] Hâkim ya da mahkeme başkanı duruşma düzeninin bozan her kişiyi duruşma salonundan dışarı çıkarabilir. Bu sebeple katılanın duruşma düzenini bozması halinde duruşmadan çıkarılır. Bkz. Y.18.C.D., E. 2017/7253, K. 2017/14154, T. 4.12.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

3.4. DAVAYA KATILMANIN SONA ERMESİ

3.4.1. Kamu Davasının Sona Ermesi

3.4.1.1. Genel Olarak

Kamu davasına katılma, isminden de anlaşıldığı üzere açılmış bir kamu davasını gerektirir. Bu sebeple geçerli bir şekilde açılmış kamu davası varsa katılma söz konusu olabilecektir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanların kamu davasına katılabilmesi için açılmış olan davanın görülüyor olması gerekir[1125]. Kamu davası herhangi bir şekilde sona ermişse davaya katılma da sona erer[1126]. Nitekim Yargıtay Ceza Genel kararlarında, katılma hakkına sahip kişilerin ancak devam eden kamu davasına katılabileceği, kamu davası sona ermişse katılmanın yapılamayacağı belirtilmiştir[1127].

Kamu davasının sona ermesi, sanığın ölümü, af, zamanaşımı süresinin geçmesi, sanığın suçlu olduğunun veya suçsuz olduğunun mahkeme veya hâkim tarafından tespit edilmesi gibi çeşitli sebeplerden ötürü söz konusu olabilir. Ancak kamu davasının sona ermesi için bu sebeplerin meydana gelmesinin yanı sıra ilgili davada hüküm verilmiş ve bu hükmün kesinleşmiş olması gerekir.

3.4.1.2. Davada Hüküm Verilmiş Olmalı

Hüküm, yargılama makamının önüne getirilmiş olan uyuşmazlığı çözen son kararıdır[1128]. Hüküm, yargı organı adına varılan kararı ve bundan sonra o derece mahkemesinde davaya devam edilemeyeceğini ifade eder[1129]. Kamu davasının sona ermesinin ilk koşulu, mahkeme veya hâkim tarafından dava ile ilgili hükmün verilmesidir[1130]. Duruşmanın bitmesinden sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın

[1125] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256.
[1126] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 153; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 246.
[1127] Y.C.G.K., E. 2018/5-341, K. 2019/161, T. 5.3.2019; Y.C.G.K., E. 2015/9-1190, K. 2018/274, T. 12.6.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).
[1128] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 1296; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 824; Erdal Yerdelen, **Hükmün Gerekçesi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 16.
[1129] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 687.
[1130] Yerdelen, **Hükmün Gerekçesi**, s. 17.

reddi ve düşmesi kararı, hükümdür. Ayrıca adlî yargı dışındaki bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararı da kanun yolu bakımından hüküm sayılır[1131]. Yargıtay bir kararında, davanın sona ermesi için beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararlarından biriyle hükmün kurulması gerektiğini belirtmiştir[1132].

Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması, yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması hallerinde beraat hükmü verilir. Ayrıca yüklenen suç bakımından failin kast veya taksirinin bulunmaması, yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması ve yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması hallerinde de beraat hükmü verilir[1133].

Yüklenen suçla ilgili olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik hali ve geçici nedenlerin bulunması, yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle, zorunluluk hali, cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi hallerinde, kusurunun bulunmaması dolayısıyla sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir. Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması, kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi durumunda da sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir. Bunun yanı sıra suç işlenmesine rağmen; karşılıklı hakaret, şahsî cezasızlık sebebinin varlığı, etkin pişmanlık, işlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı nedeniyle sanığa ceza verilmemesi durumunda, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir[1134].

[1131] Ayrıntılı bilgi için bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/1, 10.

[1132] Y.20.C.D., E. 2020/6, K. 2020/3618, T. 1.7.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1133] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/2. İşlendiği iddia edilen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olduğu dikkate alınarak beraat kararı verilmesi gerektiği konusunda bkz. Y.19.C.D., E. 2019/33650, K. 2020/6366, T. 10.6.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1134] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/3,4. Maktulün ses tabancası ile pencereye doğru hamleler yaptığı, diğer maktulün maktulün elinde bulunan ses tabancasını alıp pencereye yöneltmeye çalıştığı sırada sanığın daire içerisinden ateş ettiği, sanığın kendisine yöneltilen tabancanın niteliğini bilemeyeceği dikkate alındığında maktullerden kendisine yönelmiş, gerçekleşen ve tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anki hal ve şartlara göre, saldırıyla orantılı bir şekilde defetme zorunluluğunda bulunmasına rağmen, bu sınırı mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaşla aştığı anlaşıldığı, TCK'nin 27/2 ve CMK'nin 223/3-c maddeleri uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir. Bkz. Y.1.C.D, E. 2018/1702, K. 2020/1183, T. 8.6.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

İsnad edilen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olması halinde, hakkında mahkûmiyet kararı verilir[1135]. Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olması halinde, hakkında belli bir cezaya mahkûmiyet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunur. Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir[1136].

Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması durumlarında, davanın düşmesine karar verilir[1137]. Bu kapsamda şikâyet hakkına sahip olan mağdur veya suçtan zarar gören, soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkını kullanmaması, şikâyetinden vazgeçmesi veya şikâyet hakkından feragat etmesi durumunda kamu davası sona erecektir[1138]. Ceza

[1135] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/5. Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulunun raporu ve ilgili ekspertiz raporunda, araçta yapılan aramada sanığın oturduğu koltuğun altından ele geçirilen 12 adet hapın uyuşturucu madde içermediğinin belirtilmesi karşısında, sanığın uyuşturucu madde ticareti yaptığına dair her türlü şüpheden uzak, yeterli ve kesin delil bulunmadığı gözetilmeden, beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi hatalıdır. Bkz. Y.10.C.D., E. 2014/14743, K. 2019/877, T. 12.2.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1136] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/7. Sanık hakkında başka dosyada tarafları ve konusu aynı olaya ilişkin "Tebliğ Memuruna Hüviyet ve Sıfatı Hakkında Yalan Beyanda Bulunarak Tebliğ Evrağını Almak" suçundan kamu davası açılıp sanığın beraatine hükmedildiğinin ve söz konusu hükmün temyiz edilmeden kesinleştiğinin anlaşılması karşısında, sanık hakkında aynı fiil nedeniyle önceden verilmiş bir hüküm bulunduğundan 5271 Sayılı CMK'nın 223/7 maddesi gereğince davanın reddine karar verilmesi gerekir. Bkz. Y.15.C.D., E. 2019/5174, K. 2019/8585, T. 19.9.2019 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1137] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/8. Sanık bu suçu, daha önce işlediği suçtan dolayı yapılan kovuşturma aşamasında hükmolunan tedavi ve/veya denetimli serbestlik tedbirinin infazı sırasında işlemiş ve önceki suçtan mahkûmiyet kararı verilmiş ise, 6545 Sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen TCK'nın 191. maddesinin 5. fıkrasında öngörülen "Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlâl nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz" hükmü uyarınca, ikinci suçtan açılan bu davanın kovuşturma şartının ortadan kalkması nedeniyle, CMK'nın 223. maddesinin 8. fıkrası uyarınca "davanın düşmesine" karar verilmesi gerekir. Bkz. Y.10.C.D., E. 2019/5178, K. 2020/2108, T. 2.6.2020 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1138] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 172/1: *"Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir."*; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/8: *"Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir.* Olayda katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, ayrıca katılanın altı aylık kanuni süre içerisinde bizzat şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik

yargılamasında mahkemece davanın düşmesine, sanığın edimini def'aten yerine getirmesi veya uzlaşma sonucunda tarafların edimsiz anlaşmaları hâlinde karar verilir. Edimin yerine getirilmesinin süreklilik arzetmesi, takside bağlanması veya ileri tarihe bırakılması hâlinde; sanık yönünden, Ceza Muhakemesi Kanunu'nundaki (CMK m. 231) koşullar dikkate alınmadan, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına mahkeme tarafından karar verilir. Zamanaşımı, geri bırakma süresi boyunca işlemez (CMK m. 254/2). Mahkeme tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip ve daha sonra edimin ifa edilmesi hâlinde, davanın düşmesine karar verilir (CMK m. 254/2). Kamu davasının düşmesi halinde davaya katılma da sona erecektir.

3.4.1.3. Hüküm Kesinleşmiş Olmalı

Kamu davasının sona ermesi için dava ile ilgili hükmün verilmesi yeterli değildir. Kamu davasıyla ile ilgili verilen hükmün kesinleşmesi gerekir. Kovuşturma aşamasında kamu davası ile ilgili verilen hükmün kesinleşmesi ile kamu davası sona erer. Kamu davasının sona ermesi halinde davaya katılma da sona erecektir. Hüküm kesinleşmedikçe kamu davası sona ermediğinden katılma da sona ermeyecektir[1139].

Hükmün kesinleşmesi değişik durumlara göre farklı zamanlarda söz konusu olur. Hükme karşı kanun yolu öngörülmemişse mahkeme veya hâkim tarafından verilen hüküm, kesin hüküm niteliğindedir. Hükme karşı kanun yolu öngörülmüş ancak süresinde kanun yoluna başvurulmamışsa kanun yolu süresinin geçmesiyle hüküm kesinleşir. Hükme karşı kanun yolu öngörülmüş ve süresinde kanun yoluna başvurulmuşsa, kanun yolları tüketildikten sonra ve ilgili mercilerin kararıyla hüküm kesinleşir[1140].

Kamu davası açıldıktan sonra mahkeme tarafından verilen hükme karşı kanun yollarına başvurulduğunda hüküm kesinleşmemiş olup kanun yolları aşamasında da malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, daha önce talep edip reddolunan ya da hakkında karar verilmeyen katılma talepleri, kanun yolu aşamasında açıkça ifade

---

bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1139] Heaghmanns, **Strafverfahren**, s. 256; Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 201.

[1140] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 709.

edilmişse değerlendirilip karar verilir (CMK m. 237/2). Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kanun yolu davasına katılabilecektir.

3.4.2. Katılanın Ölümü

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; kamu davasına katıldıktan sonra ölürse davaya katılma sona erecektir[1141]. Çünkü davaya katılan, sadece yaşayan kişi olabilir[1142]. Nitekim Kanunda (CMK m. 243), katılmanın hükümsüz kalmasının katılanın ölmesi durumunda söz konusu olacağı belirtilmiştir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılmadan önce ölürse artık onlar adına davaya katılma yapılamayacaktır[1143].

Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ölümü ile katılan sıfatı ve davaya katılma başka bir işlem yapmaya gerek kalmaksızın kendiliğinden sona ermiş olacaktır. Bu sebeple katılanın ölümünden sonra davaya katılma hukuken geçerli olmayacaktır. Fakat katılanın ölüm anına kadar yapılan tüm işlemler geçerlidir. Katılanın ölmesi olayı geçmişe yönelik değil geleceğe dönük etkide bulunmaktadır[1144].

Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ölümü halinde katılma hükümsüz olmasına rağmen mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler (CMK m. 243). Bu sebeple katılanın ölümü üzerine katılma hakkının doğması için mirasçı olmak gerekir[1145]. Mirasçıların davaya katılma hakkını kullanabilmeleri için bu durumun bildirilmesi gerekmektedir[1146]. Yargıtay

---

[1141] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.

[1142] Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 28.

[1143] Davaya katılmadan ölen şikâyetçinin mirasçılarının davaya katılma hakkı söz konusu değildir. Bkz. Y.9.C.D., E. 2012/1447, K. 2012/12496, T. 8.11.2012 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024). İbrahim Keskin, "Yargıtay Kararlarında Kamu Davasına Katılma", **Adalet Dergisi**, C.28, s. 202.

[1144] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 203.

[1145] Y.C.G.K'. nun 05.03.2002 tarih ve 6-56/181 sayılı kararından ve 11.CD.28.02.2006 tarih 4345/1427 sayılı kararlarından da anlaşılacağı gibi, katılma isteğinde bulunma hakkı olanların katılan sıfatını kazandıktan sonra ölmeleri halinde katılma kararı hükümsüz olur ve mirasçılarının katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılma olanağı doğar. Bu kararlardan ve yasa metninden de anlaşılacağı üzere katılanın ölümü üzerine katılma hakkının doğması için mirasçı olma şartı aranmıştır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2008/9-95, K. 2008/195, T. 15.7.2008 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1146] Öztekin Tosun, **Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri**, Acar Yayınevi, İstanbul 1984, s. 207.

Ceza Genel Kurulunun bir kararında, katılmanın hükümsüz kalması ve mirasçıların katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılmasının ancak katılanın ölmesi halinde söz konusu olacağı belirtilmiştir. Kararda ayrıca sanığın ölümü halinde mirasçılarının onun kişisel haklarını takip etmek üzere davaya katılmalarının söz konusu olmayacağı ifade edilmiştir[1147].

Sanığın ölümü halinde davaya katılan malen sorumlu, onun lehine işlemlerde bulunabilecektir. Çünkü malen sorumlu olanlar, davaya katıldıklarında mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine kamusal iddia makamının yanında değil sanık tarafında bulunacaklardır.[1148] Ayrıca bu kişiler failin suç işlemesi halinde, suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler. Bu sebeple malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadırlar[1149].

Bu kapsamda sanık hakkında verilen olumsuz kararlara karşı katılan malen sorumlu kanun yollarına başvurabilecektir. Davaya katılan malen sorumlu, sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilmişse buna karşı kanun yoluna başvurabilecektir. Ayrıca sanığın beraat etmesi halinde, kendisi de olumlu etkilendiğinden bundan dolayı haklarını talep etmek amacıyla kanun yoluna başvurabilir. Nitekim Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, kendisini bir vekille temsil ettirmiş bulunan katılan malen sorumlu, sanığın beraat etmesinden sonra maktu vekâlet ücretine hükmedilmesi amacıyla kanun yoluna başvurabileceği belirtilmiştir[1150].

[1147] Katılmanın hükümsüz kalması, "Katılan, vazgeçerse veya ölürse katılma hükümsüz kalır. Mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler" biçiminde tanzim edilmiş olup bu maddeyle katılanın vazgeçmesi veya ölümü hâlinde katılmanın hükümsüz sayılacağı, ancak mirasçıların da katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilecekleri hüküm altına alınmıştır. Başka bir anlatımla ceza muhakemesi hukukuna göre, sanığın ölümü halinde mirasçılarının onun kişisel haklarını takip etmek üzere davaya katılmalarına imkân bulunmamaktadır. Dolayısıyla beraat hükümlerinin, sanık lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi sebebiyle temyiz edilmesi ve hüküm tarihinden sonra da sanığın ölmesi durumunda, sanığın mirasçılarının davaya katılmaları mümkün olmadığından, Yargıtay tarafından vekâlet ücretine yönelik temyiz incelemesine devam olunarak bir karar verilebilecektir. Bkz. Y.C.G.K., E. 2018/16-266, K. 2018/297, T. 19.6.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1148] Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", s. 9.

[1149] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 35.

[1150] Y.12.C.D., E. 2015/14705, K. 2016/4063, T. 15.3.2016 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

Katılanın ölümü halinde davaya katılma kendiliğinden hükümsüz hale geldiğinden mirasçıların bu davayı devam ettirmeleri mümkün değildir[1151]. Mirasçılar, ancak kendi adlarına katılma talebinde bulunabilirler ve mahkemenin kararıyla katılan sıfatını bağımsız bir biçimde kazamaktadırlar[1152]. Bu sebeple mirasçıların davaya katılması önceki katılmadan farklı niteliktedir. Mirasçılar kendileriyle ilgili bir işlemi yapmak amacıyla değil ancak ölen katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler (CMK m. 243).

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, katılma talebini açıkladıktan sonra mahkeme tarafından katılma talebi hakkında henüz bir karar verilmeden ölürse mirasçıların kamu davasına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 243. maddesinde, katılanın ölmesinden bahsedilmiş olup katılma talebinin açıklanmasından sonra ve katılma kararı verilmesinden önce katılmayı isteyen kişinin ölmesi halinde mirasçıların kamu davasına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir. Ancak madde metninde yapılacak bir değişiklikle, katılma talebinden sonra malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ölmesi halinde mirasçıların katılan sıfatını alarak davaya katılabileceği düzenlenmesinin getirilmesi daha doğru olur. Ayrıca kanunda yapılacak bir değişiklikle davaya katılabilecek mirasçıların hangi dereceye kadar olacağının belirtilmesi yerinde olur.[1153].

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, muhakeme sırasında katılma talebini dile getirmiş ve talep üzerine ceza muhakemesine katılmasına karar verilmiş, karardan sonra ölmüşse katılanın mirasçılarına tebligat yapılarak duruşma günü bildirilmelidir. Mahkeme katılanın nüfus kaydını inceleyerek mirasçılarını tespit etmeli ve söz konusu kişilere kamu davasına katılma hakları olduğunu bidirmelidir[1154].

Mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere birbirinden bağımsız bir şekilde davaya katılabilirler. Katılanın birden fazla mirasçısının bulunması halinde her bir mirasçı diğer mirasçıların katılmasını beklemeden kendiliğinden katılma

[1151] Becker ve Diğerleri, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** s. **2**17.
[1152] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 203.
[1153] Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 721.
[1154] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 204.

talebinde bulunabilir. Mirasçıların davaya katılması birbirinden farklı ve bağımsızdır. Biri davaya katılma talebinde bulunmasa dahi diğer mirasçılar katılma talebinde bulunabilir.

Hakaret suçunda suç ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmiş veya mağdur şikâyet etmeden önce ölürse ölenin ikinci dereceye kadar eş, üstsoyu, altsoyu, veya kardeşleri şikâyette bulunabilmektedir (CMK m. 131/2). Şikâyet sonucunda kamu davası açılmışsa söz konusu mirasçılar, suçtan zarar gören olarak davaya katılabilirler. Ancak bu şekildeki katılma, katılanın ölmesi halinde mirasçıların davaya katılması şeklinde değildir. Çünkü burada mağdur, dava açılmadan ve katılma gerçekleşmeden ölmüştür. Ayrıca burada sayılan mirasçılar, kendileri adına ve kendi haklarını takip etmek amacıyla davaya katılmaktadır.

3.4.3. Katılmanın Geri Alınması

Ceza davasına katılma hakkına sahip kimseler, davaya katılmak zorunda olmadıkları gibi davaya katıldıktan sonra katılmayı devam etme mecburiyetinde de değiller. Davaya katılmayı devam zorunluluğunun olmamasının sonucu katılmanın geri alınabilmesidir[1155]. Katılmanın geri alınması, katılan sıfatının kazanılmasından sonra davaya katılmanın sona erdiğini ortaya koyan bir irade beyanıdır[1156]. Katılmanın geri alınması, katılmadan vazgeçmeden farklıdır. Katılmanın geri alınması, davaya katıldıktan sonra mümkündür. Ancak katılmadan vazgeçme; davaya katılma hakkının kullanılmayacağının bildirilmesidir[1157]. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 243. maddesinde katılmadan vazgeçme ve katılmanın geri alınması kavramları için vazgeçme kavramı kullanılmıştır.

Kamu davasına katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur katılmayı geri alma hakkına sahiptir. Katılmanın geri alınması, ilk derece

[1155] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.
[1156] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 206.
[1157] Buna karşın kullanılmış bir haktan yapılmış bir irade beyanından dönme "geri alma" terimi ile ifade edilmektedir. Bkz. Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 99; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245; Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s. 202.

mahkemesinde hüküm verilinceye kadar veya kanun yolu aşamasında[1158], mümkündür. Katılmanın geri alınması, katılmayı hükümsüz hale gertirir ve katılan sıfatı sona erer[1159] . Kamu davasına katılmanın geri alınması halinde katılma hakkı düşer[1160] ve kural olarak sanık lehine bir durum ortaya çıkmış olur. Bu sebeple katılmanın geri alınması halinde, sonradan davaya katılmak mümkün değildir[1161]. Ancak katılan malen sorumlunun katılmayı geri alması sanık aleyhine bir durum yaratacağından geri alınma halinde tekrar davaya katılmanın yapılabilmesi gerekir[1162].

Kamu davasına katılmanın geri alınması talebinin geçerli olması için geri alma talebinin ilgili mahkemeye iletilmesi gerekir[1163]. Katılma talebi için aranan şekil ve usul katılmanın geri alınması talebi için de aranmalıdır. Katılmanın geri alınması talebi, mahkemeye dilekçe verilmesi şeklinde olabileceği gibi sözlü başvurunun duruşma tutanağına geçirilmesi şeklinde de olabilir. Katılmanın geri alınması açık bir şekilde olmalıdır. Bu sebeple zımnen katılmanın geri alınması mümkün değildir[1164].

[1158] Bkz. CMK m. 237/2; *"Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır."* Alman ceza muhakemesinde de kanun yolu aşamasında davaya katılmak mümkündür. Ayrıca davaya katıldıktan sonra bunun geri alınması da mümkündür. Bkz. Peters, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, s. 232.

[1159] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 243. Davaya katılmalarına karar verilenlerin daha sonra şikâyetlerinden vazgeçerek katılmayı geri alması halinde davaya katılmayı hükümsüz hale getirir ve katılan sıfatları sona erer. Buna bağlı olarak da, CYY'de düzenlenen katılanın sahip olduğu hak ve yetkiler kullanılamazlar. Bkz. Y.C.G.K., E. 2010/4-206, K. 2010/245, T. 7.12.2010 **(Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1160] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.

[1161] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 100; Soruşturma aşamasındaki şikâyetten vazgeçilerek katılmanın geri alınması sonradan kovuşturma aşamasında kamu davasına katılmaya engel değil ise de kovuşturma aşamasında şikâyetten vazgeçilerek katılmanın geri alınması hâlinde davaya katılma olanağı kalmayacak, katılma kararı verilmiş ise bu hükümsüz kalacaktır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2017/5-29, K. 2019/598, T. 15.10.2019; Y.C.G.K., E. 2015/11-1065, K. 2017/319, T. 6.6.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1162] Katılmanın geri alınması halinde sonradan tekrardan davaya katılma talebinde bulunulabilir. Bkz. Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 32.

[1163] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 156; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245.

[1164] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 156; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979; Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 32.

Katılmanın geri alınması talebi kural olarak katılma ehliyetine sahip kişiler tarafından ileri sürülür[1165]. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ayırt etme gücüne sahip olmaması, kısıtlı olması veya onbeş yaşından küçük çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kendi başlarına katılmanın geri alınması talebinde bulunmaları mümkün değildir[1166]. Bununla birlikte bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri veya vekilleri katılmanın geri alınması talebinde bulunabilir[1167]. Vekil ile kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun iradeleri çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır[1168]. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır[1169]. Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında, katılanın feragate yetkili olan vekilinin temyiz talebinde bulunduktan sonra katılan adına şikâyetlerinden vazgeçerek katılmayı geri alması sonucunda katılmanın hükümsüz kaldığı ve bu nedenle katılan lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiği belirtilmiştir[1170].

Ceza muhakemesinde davaya katılma kişiye sıkkı şekilde bağlı haklardan olup bu sebeple söz konusu hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olan çocuk, onbeş yaşından büyük olup ayırt etme gücüne sahip ise davaya katılma ve katılmayı geri alma konusunda özgürdür. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır[1171]. Bu durumda söz konusu kişiler katılmayı geri alma talebinde bulunabilirler.

[1165] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 99; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 245; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979.

[1166] Kudlich, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, s. 395 pr. 9.

[1167] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 61; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 03.07.2020).

[1168] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 62; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 97; Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1169] Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1170] Y.12.C.D., E. 2017/1828, K. 2018/544, T. 17.1.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1171] Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 239; Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 972; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi**

Davaya katılma, şikâyeten farklı olduğundan soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlarda, aksinin istendiği belirtilmedikçe katılmayı geri alma talebi şikâyet hakkını düşürmeyip şikâyetin geri alındığı sonucunu göstermez[1172]. Şikâyete bağlı suçlarda katılmayı geri alma talebinin yanı sıra şikâyet hakkı da geri alınmışsa kovuşturma şartı kalmadığından kamu davası da sona erer. Şikâyet hakkı geri alınmadığında kamu davası devam eder ancak katılan yargılama faaliyetinden çekilmiş olur[1173].

Mağdur veya suçtan zarar görenin, şikâyete bağlı olup birden fazla kişinin sanık olduğu ve iştirak halinde işlenmeyen suçlarda bir sanıktan şikâyetçi olmayarak katılmayı geri alma talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durum değildir. Fakat şikâyete bağlı olan ve iştirak halinde işlenen suçlarda mağdur veya suçtan zarar görenin bir sanıktan şikâyetçi olmayarak katılmayı geri alma talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durumdur. İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkında şikâyetten vazgeçme, diğer sanıklar bakımından da geçerli olur[1174].

Yargılaması şikâyet şartına bağlı suçlarda şikâyet hakkını kullanmayan, şikâyetinden vazgeçen veya şikâyet hakkından feragat eden mağdur veya suçtan zarar gören, kamu davası olmadığından[1175] davaya katılamayacak ve dolayısıyla katılmanın geri alınması da söz konusu olmayacaktır.

Hukuku, s. 133; Y. C. G. K., E. 2015/14-136, K. 2018/98, T. 13.3.2018 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K., E. 2014/14-499, K. 2017/430, T. 24.10.2017 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y.C.G.K, E. 2014/3-28, K. 2014/537, T. 2.12.2014 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024); Y. 12. C.D., E. 2015/10479, K. 2015/18756, T. 2.12.2015 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1172] Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 979.

[1173] Onursal, **Kamu Davasına Müdahale**, s. 157.

[1174] Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 147; Bkz. Türk Ceza Kanunu m. 73/5: "*İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikayetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar".*

[1175] Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 172/1: *"Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir."*; Bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223/8: *"Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir.* Olayda katılanın eşinin müracaatı üzerine sanık hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açıldığı, şikayetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılması gerektiği, olayda da katılanın şikâyette bulunmadığı, ayrıca katılanın altı aylık kanuni süre içerisinde bizzat şikâyette bulunmadığı, bu sebeple şikâyetin hukuki sonuç doğurmayacağı anlaşıldığından yerel mahkemece sanık hakkındaki kamu davasının düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik

Suçtan zarar gören ve mağdurun, re'sen soruşturulan suçlarda soruşturma evresinde, şikâyetten vazgeçmesi[1176], katılmanın geri alınması talebi olmayıp kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durum değildir[1177]. Mağdur veya suçtan zarar görenin re'sen kovuşturulan suçlarda, kovuşturma evresinde şikâyetten vazgeçmesi katılmanın geri alınması niteliğinde olup, sonradan davaya katılmasına engel bir durumdur[1178].

Mağdur ve suçtan zarar görenin re'sen kovuşturulan ve birden fazla kişinin sanık olduğu suçlarda bir sanık yönünden şikâyetten vazgeçerek katılmanın geri alınması talebinde bulunması diğer sanıklar bakımından kamu davasına katılmaya engel bir durum değildir[1179]. Malen sorumlunun bir sanık yönünden katılmanın geri alınması talebinde bulunması diğer sanıklar yönünden kamu davasına katılmaya engel bir durum değildir.

---

bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K. E. 2014/12-15 K. 2015/38 T. 10.3.2015, (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1176] Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda soruşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, şüphelinin cezalandırılmasının istenilmediğinin ifade edilmesidir. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969.

[1177] "*Soruşturma aşamasında şikayetçi olmayan mağdurun babasının kovuşturma aşamasında şikayetçi olarak davaya katılmasında yasal bir engel bulunmamaktadır*". Bkz. Y.C.G.K., E. 2006/9-191 K. 2006/183, T. 11.7.2006 **(Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1178] Re'sen soruşturulup kovuşturulan suçlarda kovuşturma evresinde şikâyetten vazgeçme teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme değildir. Bu şekilde vazgeçme, kamu davasına katılma hakkının kullanılmayacağının ifade edilmesidir. Bkz. Centel ve Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** s. 969; Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 718. Davaya katılmalarına karar verilenlerin daha sonra şikâyetlerinden vazgeçmeleri halinde davaya katılmaları hükümsüz kalır ve katılan sıfatları sona erer. Buna bağlı olarak da, CYY'de düzenlenen katılanın sahip olduğu hak ve yetkiler kullanılamazlar. Bu nedenle, katılan sıfatını şikâyetten vazgeçme nedeniyle kaybeden mağdurların yasa yoluna başvurma hakları bulunmamaktadır. Bkz. Y.C.G.K., E. 2010/4-206, K. 2010/245, T. 7.12.2010 (**Kazancı hukuk**, Erişim, 22.02.2024).

[1179] Sanık Ramazan'a yüklenen suçların nitelikli dolandırıcılık ve nitelikli hırsızlık olması ve res'en takibi gereken suçlardan bulunması, katılan Mustafa'nın akrabası olan sanık Ramazan'dan şikayetçi olmamasının diğer sanıklar hakkında açılan davaya katılmasını ve hükmü temyiz etmesini engellemeyeceği ve katılma talebinin kabulüne karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı konusunda bkz. Y. 11. C.D, E. 4303, K. 6557, T. 11.07.2006. Koç, **Ceza Muhakemesinde Katılan**, s. 148.

SONUÇ

Ceza muhakemesinde 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun Beşinci Kitabın İkinci Faslında davaya katılma düzenlenmiştir. Davaya katılma ile ilgili hükümler, 1412 sayılı Kanun'un 365 ile 372. maddeleri arasında yer almaktadır. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'n "*Mağdur, Şikayetçi, Malen Sorumlu, Katılan"* başlıklı Dördüncü Kitabın İkinci Kısmında davaya katılma kurumu öngörülmüştür. Kamu davasına katılma, katılma usulü ve katılma ile ilgili diğer hükümler, 5271 Sayılı Kanunu'nun 237 ile 243. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

5271 sayılı CMK' da davaya müdahale yerine kamu davasına katılma ve müdahil yerine katılan kavramları tercih edilmiştir. Kanun koyucu böylece kavramları günümüz Türkçesiyle ifade etmiştir. Kanun koyucunun kamu davasına katılma ve katılan terimlerini kullanması, kavramların anlam karışıklığına neden olmaması ve kolay anlaşılmasından ötürü yerinde bir düzenlemedir.

Doktrinde, kamu davasına katılma kavramı tanımlanırken katılmanın kanun yolları aşamasında mümkün olduğu belirtilmemiştir. Kanundaki açık düzenleme karşısında kanun yolu aşamasında katılmanın mümkün olduğunu ifade etmek gerekir (CMK m. 237/2). Kanımca kamu davasına katılma tanımı şu şekilde yapılabilir: Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlunun görülen ceza davasında ilk derece mahkemesince hüküm verilene kadar veya kanunun açıkça belirtiği durumlarda kanun yolu aşamasında, kanunların kendilerine tanıdığı hak ve yetkilere sahip olarak yer almasına denir.

Kamu davasına katılma ile suçtan zarar gören veya mağdur tarafından savcıya yardım edilmekte, mağdur veya suçtan zarar görenin intikam almaları önlenmekte, malen sorumlunun hakları korunmakta ve bu şekilde hukuk devletinin gereği olan adaletin yerine getirilmesi sağlanmaktadır.

Kamu davasına katılma, kural olarak kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar mümkündür. Ancak yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade eden soruşturma

aşamasında suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanların kamu davasına katılmaları mümkün değildir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanlar; katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse itiraz, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurabilirler. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, itiraz, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Eğer katılma şartlarını taşımıyorlarsa malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kanun yoluna başvurma hakkı söz konusu olmayıp başvuruları reddedilir.

İtiraz, istinaf ve temyiz kanun yolu davası başkaları tarafında açılması durumunda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır. Katılmanın şartları gerçekleşmişse malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kanun yolu davasına katılabilecektir.

İstinaf kanun yolu başvurusu sonucunda bölge adliye mahkemesi, bazı hallerde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verir. Aynı şekilde temyiz kanun yolu başvurusu sonucunda Yargıtay bazı hallerde yeniden incelenmek ve hüküm verilmek üzere hükmü, bozulan bölge adliye mahkemesine veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir.

İlk derece mahkemesinin Yargıtay veya bölge adliye mahkemesinin bozma kararına uyması sonucu kamu davası görülmeye devam etmekte, kesinleşmiş bir karar bulunmamakta ve sanık ile ilgili yeni bir karar verilmektedir. Bu sebeple bozma kararından önce kamu davasına katılmamış olan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur bozmadan sonra kamu davasına katılabilir.

Kanımca, malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve kanun yararına bozma kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır. Katılmanın diğer şartları gerçekleşmişse söz konusu olağanüstü kanun yolları davasına katılmak mümkün olacaktır. Çünkü malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır (CMK m. 237/2). Bu hüküm, tüm kanun yolları bakımından geçerli olduğundan, bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve kanun yararına bozma kanun yolu bakımından da geçerlidir. Ayrıca ilk derece mahkemesi tarafından davaya katılma kararı verilmesi halinde bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığının itirazı, Yargıtay cumhuriyet başsavcısının itirazı ve kanun yararına bozma kanun yolunda bu karar kaldırılabilir.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılma isteğinde bulunmuş fakat katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüşse yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurabilir. Bu durumda malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna başvurarak aynı zamanda davaya katılma talebinde bulunmaktadır. Bu sebeple bu kişilerin davaya katılmak için gerekli şartlara sahip olması halinde davaya katılmalarına karar verilip kanun yolu başvuruları kabul edilir. Yargılamanın yenilenmesi sonucunda kamu davası yeniden başlayınca malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur davaya katılma talebinde bulunabilir. Daha önce davaya katılanlar, katılma isteklerini tekrarlamak zorunda kalmayacaklardır.

Türk adlî merciler, kovuşturmanın sonuçlandırılması için ihtiyaç duyulan konularda yabancı adlî mercilerden yardımlaşma talebinde bulunabilir. Kanımca bu yardımlaşma talebinin yapıldığı aşamada malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur katılma talebinde bulunabilir. Çünkü kovuşturma aşamasında olan bir kamu davası söz konusudur.

Ceza Muhakemesi Kanunu 237. maddesinin 1. fıkrasında kamu davasına katılabilecek kişiler arasında mağdurun yanı sıra suçtan zarar gören de ayrıca ifade dildiği için suçtan zarar görenin yalnızca mağdurla sınırlı tutulması doğru değildir. Kanımca davaya katılabilecek suçtan zarar gören; mağdurun dışında, suçun konusuna yönelik saldırıdan hukuken korunan hakları ihlal edilen kişiler olarak yorumlanmalıdır. Mağdur ise suçun konusunun ait olduğu ve suç nedeniyle doğrudan doğruya zarar gören kişidir. Dolayısıyla mağdur için aranan doğrudan doğruya zarar görme şartını suçtan zarar gören için kabul etmek ve suçtan zarar göreni sadece doğrudan doğruya zarar gören olarak kabul etmek mümkün değildir.

Gerçi mağdur aynı zamanda bir suçun işlenmesi nedeniyle zarar gören kişidir. Fakat suçtan zarar gören, mağdurdan daha geniş bir kavram olup her zaman suçun işlenmesi nedeniyle mağdur edilen kişiyi ifade etmemektedir. Bu nedenle mağdur ile suçtan zarar gören kavramları birbirinden farklılık arz etmektedir. Örneğin kasten öldürme suçunda mağdur öldürülen kişidir; fakat suçtan zarar gören ise öldürülenin yakınlarıdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu 237. Maddesinin 1. fıkrasında kamu davasına katılabilecek kişiler arasında mağdur ve suçtan zarar görenin yanı sıra malen sorumlu olanlar da belirtilmiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu malen sorumluyu; yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesi nedeniyle maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenen veya bunlara katlanan kişi olarak tanımlamaktadır. Malen sorumlu olanlar, sonuçta suçun işlenmesi nedeniyle zarara uğrayan kişilerdir. Fakat bu kişilerin suçtan zarar görmesi, suçun konusuyla ilgili olarak ortaya çıkan bir zarar değildir. Bu kişiler failin suç işlemesi nedeniyle, suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler.

Uygulamada mahkemeler, katılma hakkıyla ilgili hak sahiplerine önceden haber vermemekte ancak hak sahibinin katılma talebi olunca mahkeme karar vermektedir. Katılma hakkı konusunda avukatlar tarafları bilgilendirmektedir. Yargılama aşamasında genelde mağdur ve malen sorumlunun avukatları bulunmamakta, hak sahipleri katılma konusunda bilgi sahibi olmamaktadır. Kanımca katılmadan beklenen yararın elde edilmesi için mahkemenin yargılamanın başında katılma hakkı konusunda hak sahiplerini bilgilendirmesi gerekir. Yapılacak bir

düzenleme ile yargılamanın başında katılma hakkı konusunda hak sahiplerinin bilgilendirmesi gerektiği belirtilerek problem çözülmelidir.

Suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında kanun koyucu tarafından kendilerine birçok hak tanınmış ve yargılamanın devam etmesi için bazı işlemleri yapma yetkisi verilmiştir. Söz konusu hakların etkin bir şekilde kullanılması için katılanın ayırt etme gücüne sahip olması, ergin olması ve ayrıca medeni hakları kullanmaktan kısıtlı olmaması gerekir. Bu sebeple çocukların, kısıtlı olanların ve ayırt etme gücüne sahip olmayanların kendi başlarına davaya katılmaları mümkün değildir; bu kişiler adına kanuni temsilcileri olan vasi, veli veya vekilleri katılma talebinde bulunabilecektir. Ayrıca suçtan zarar gören tüzel kişi, kamu davasına katılma anında geçerli bir şekilde kurulmuş olmalı ve varlığı sona ermemiş olmalıdır. Tüzel kişi adına vekil tarafından kamu davasına katılma talebinde bulunulduğu sırada da tüzel kişinin geçerli bir şekilde kurulmuş olması ve varlığının sona ermemiş olması gerekir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 249. maddesine göre bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılan yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir. Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi katılanın haklarından yararlanır. Söz konu düzenlemeye göre tüzel kişinin duruşmada temsil edilebilmesi için suçun tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenmesi gerekir. Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçtan kastedilen tüzel kişinin faaliyetini icra ederken işlenen suçtur.

Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçun tüzel kişinin aleyhine işlenmesi söz konusu olabilir. Bu durumda tüzel kişi işlenen suçtan ötürü zarar görmüş olabilir. Fakat davaya katılmadan farklı olarak tüzel kişinin doğrudan doğruya suçtan zarar görmesi gerekmemektedir. Çünkü burada kanun koyucu davaya katılmadan farklı olarak tüzel kişinin suçtan zarar görmesini açıkça aramamıştır. Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suç tüzel kişinin lehine işlenmiş olabilir. Bu durumda tüzel kişi, katılan malen sorumlunun yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya katılabilir.

Tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçtan ötürü duruşmaya katılan tüzel kişi, koşullarını taşıması halinde kamu davasına da katılabilecektir. Bu sebeple tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenen suçtan ötürü tüzel kişinin organ veya temsilcisinin duruşmaya katılması tüzel kişinin kamu davasına katılmasına bağlı değildir. Tüzel kişinin katılan yanında temsil edilmesi davaya katılma şeklinde düzenlenmemiş olup duruşmaya katılma şeklinde öngörülmüştür. Bu durumda tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılanın yanında yer alan sıfatı ile duruşmada tüzel kişiyi temsil edecektir.

Kamu davasına katılma, isminden de anlaşıldığı üzere açılmış bir kamu davasını gerektirir. Bu sebeple geçerli bir şekilde açılmış kamu davası varsa katılma söz konusu olabilecektir. Ceza muhakemesi hukukunda bir davanın açılması, savcının düzenlediği ve kanunun aradığı şartları taşıyan iddianamenin mahkeme tarafından on beş günlük süre içinde kabul edilmesi veya on beş günlük süre içinde mahkemenin iddianameyi reddetmemesi durumunda söz konusu olur. İddianamenin kabul edilmesi sonucu kamu davası açıldığından davaya katılmak mümkün olacaktır.

Kamu davasının açılması kural olarak savcı tarafından düzenlenen iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde mümkün olur. Ancak bazı hallerde cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenmeden de kamu davası açılabilmekte ve davanın açılması için düzenlenen belgeler iddianame yerine geçmektedir. Örneğin, işin basitliği ve ispatın kolaylığı sebebiyle kolluğun soruşturma aşamasındaki araştırması dava açılması için yeterli olabilir. Bu durumda savcıların iddianame düzenlemesine gerek yoktur. Araştırmayı yapan makamların düzenledikleri tutanaklar ve yaptıkları başvurular iddianame yerine geçmektedir. Bu sebeple söz konusu tutanakların mahkemeye gönderilmeleri ile dava açılabilir.

Karayolları Trafik Kanunu'na göre adli suçlarda yetkili kişilerce düzenlenen suç tutanakları ilgili mahkemeye gönderilir. Suç tutanakların gönderilmesi ile dava açılabilmektedir. Tekel idaresinin bazı basit suçlara ilişkin olmak üzere, mahkemeye yazılı müracaatı üzerine dava açılmış olur. Bu durumda kamu davası açıldığından davaya katılmak mümkün olacaktır. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanların kamu davasına katılabilmesi için açılmış olan davanın görülüyor olması

gerekir. Kamu davası herhangi bir şekilde ortadan kalkmışsa davaya katılma söz konusu olmayacaktır.

Kamu davasına katılmak için mutlaka katılma talebinin bulunması gerekir. Katılma talebinin bulunmaması halinde mahkeme kendiliğinden katılma kararı veremez. Mahkeme, katılma talebine bağlıdır. Bir suçun mağduru ve suçtan zarar göreni olmak veya malen sorumlu olmak otomatik olarak katılma talebinin var olduğunu göstermemektedir. Katılma talebinin varlığının kabulü için malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun davayı takip iradelerini açığa vurması gerekir. Bu kapsamda verilen dilekçede açıkça davaya katılma talebinde bulunulabileceği gibi davayı takip iradesinin bulunması halinde sanığın cezalandırılması, soruşturmanın genişletilmesi, tanık listesi verilmesi ve yeni deliller istenerek de davaya katılma talebinde bulunulabilir.

Kamu davasına katılma talebi re'sen kovuşturulan bir suç hakkında yapılabileceği gibi şikâyet üzerine kovuşturulan bir suç hakkında da yapılabilir. Kamu davasına katılma talebi, katılma hakkına sahip kişi tarafından ilgili mercilere bildirilmelidir. Katılma talebinde bulunmaya hakkı olanlar; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur kimselerdir. Duruşmaya çağrılan mağdur ve suçtan zarar görene mahkeme başkanı veya hâkim tarafından davaya katılma hakkı anlatılmalıdır.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olanın ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişi olması veya onbeş yaşından küçük çocuk olması halinde katılma ehliyetleri olmadıklarından kural olarak kendi başlarına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir. Ancak bu kişilerin kanuni temsilcileri olan veli ve vasileri katılma talebinde bulunabilir. Ayrıca katılma hakkına sahip kişiler kendilerini vekil ile temsil etmişlerse vekilleri de katılma talebinde bulunabilir.

Ceza muhakemesinde davaya katılmanın niteliği gereği şahsa sıkı surette bağlı haklardan olması ve söz konusu hakkı ancak hak sahibinin kullanabileceği dikkate alındığında; malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur olan çocuk, onbeş yaşından büyük olup ayırt etme gücüne sahip ise davaya katılma veya katılmama noktasında özgürdür. Bu konuda kanuni temsilcisinin ve görevlendirilen vekilin

beyanının bir önemi söz konusu olmayacaktır. Bu durumda söz konusu kişiler katılma talebinde bulunabilirler.

Kısıtlı kişinin fiil ehliyeti kural olarak yoktur. Onun adına ve hesabına hukuki işlemleri kanuni temsilcisi yapar. Ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından kısıtlı kişinin davaya katılma ehliyeti olmadığından onun adına kanuni temsilcisi veya vekili katılma talebinde bulunabilecektir. Katılma ehliyetine sahip olmayan ve kanuni temsilcisi bulunmayan suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun iradesi ile vekilin iradesi çelişirse vekilin iradesi dikkate alınacaktır. Ancak kanuni temsilci bulunması halinde kanuni temsilci ile vekilin iradeleri çelişirse kanuni temsilcinin iradesi dikkate alınır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 238. maddesine göre katılma talebinin ilk şekli; kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesidir. Katılma talebinin ikinci şekli; katılma istemini içeren sözlü başvurunun duruşma tutanağına geçirilmesidir. Katılma talebinin bir diğer şekli; mahkemenin suçtan zarar görene sorarak katılma talebinin gerçekleşmesidir. Buna göre duruşma sırasında şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulur. Suçtan zarar görenin katılmak istemesi halinde davaya katılma talebi yapılmış olur.

Kanun koyucuya göre mağdur ve suçtan zarar gören gibi malen sorumlu da soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi suçlarda şikâyetçi olduğunu bildirerek kamu davasına katılma talebinde bulunabileceği gibi re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlarda da failin cezalandırılması isteğini dile getirerek kamu davasına katılabilir (CMK m. 237). Ancak malen sorumlu kamu davasına katılırken failin cezalandırılmasını istememekte ve şikâyetçi olmamaktadır.

Malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadırlar. Çünkü bu kişiler failin suç işlemesi nedeniyle, suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler. Bu sebeple kanun koyucu tarafından malen sorumlu olanlar için de kamu davasına katılırken şikâyetçi olduğunu bildirme şartının aranması doğru olmamıştır. Malen sorumludan davaya katılma başvurusunda böyle bir şikâyeti aramak malen sorumlunun davaya katılma

amacına ters düşmektedir. Kanımca yapılacak kanuni bir değişiklikle ile malen sorumlular için şikâyetçi olma şartının aranmayacağı düzenlenerek problem çözülebilir.

Kanun koyucu, mahkemeden bahsetmek suretiyle katılma talebinin yapılacağı makamı göstermektedir. Buna göre katılma talebi kural olarak katılması istenen kamu davasının görüldüğü mahkemeye yapılacaktır. Makamda yanılma halinde katılma talebi geçersiz sayılmadığından katılma talebinin kamu davasını görmekte olan mahkeme dışında başka bir mahkemeye yapılması mümkündür. Talebin yapılacağı makam ile karar verecek makamın aynı olması zorunlu değildir. Bu durumda makamda hata yapılmış olunsa bile katılma talebi geçersiz hale gelmez. Bu şekilde katılma talebinin söz konusu olması için yetkili olmayan mahkeme tarafından dilekçenin asıl davaya bakan yetkili mahkemeye gönderilmesi gerekir. Aynı şekilde cumhuriyet savcılığına yapılmış olan katılma talebi de geçerli olur. Bunun için cumhuriyet savcısının katılma talebini ilgili mahkemeye göndermesi gerekir.

Kamu davasına katılmadan vazgeçme talebi; davaya katılma hakkının kullanılmayacağının bildirilmesidir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılma talebinde bulunma hakkına sahip olduğu gibi katılmadan vazgeçme talebinde bulunma hakkına da sahiptir. Kamu davasına katılmadan vazgeçme halinde katılma hakkı düşer ve sanık lehine bir durum ortaya çıkmış olur. Bu sebeple katılmadan vazgeçilmesi halinde, davaya katılmak mümkün değildir.

Ceza muhakemesinde davaya katılma talebi şikâyet talebinden farklı olduğundan katılmadan vazgeçme talebi şikâyet hakkını düşürmeyip şikâyetin geri alınması sonucunu doğurmaz. Katılmadan vazgeçme talebiyle birlikte şikâyet talebi geri alınmışsa şikâyete tabi suçlarda kovuşturma şartı gerçekleşmediğinden kamu davası hakkında düşme kararı verilip sona erer. Katılmadan vazgeçme talebiyle birlikte şikâyet hakkı geri alınmamışsa kamu davası sona ermeyip yalnızca katılan yargılama faaliyetinden çekilmiş olur.

Şikâyete tabi suçlarda şikâyet hakkından feragat eden şikâyet hakkını kullanmayan veya şikâyetinden vazgeçen mağdur veya suçtan zarar gören, kamu davası sona erdiğinden davaya katılamayacak ve dolayısıyla katılmadan vazgeçme de

söz konusu olmayacaktır. Mağdur ya da suçtan zarar görenin soruşturma evresinde, re'sen soruşturulup suçlarda şikâyetten vazgeçmesi, katılmadan vazgeçme talebi olmayıp kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durum teşkil etmez.

Suçtan zarar gören ve mağdurun kovuşturma evresinde, re'sen kovuşturulan suçlarda şikâyetten vazgeçmesi katılmadan vazgeçme talebi olup, kovuşturma evresinde davaya katılmalarınana engel bir durumdur.

Katılma talebi ile ilgili kararın mahkeme tarafından verilmesi gerekir. Söz konusu mahkeme, davaya bakan görevli ve yetkili mahkemedir. Katılma talebi konusunda karar verecek mahkeme; katılacak kişiler, katılma ehliyeti, katılma zamanı, katılma usulü ve katılma ile ilgili diğer tüm şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini inceler. Katılma talebi ilk derece mahkemesi tarafından kabul veya ret edilse bile kanun yolu aşamasında katılma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin denetimi amacıyla kanun yoluna başvurulabilir.

Katılma talebi hakkında mahkemenin olumlu veya olumsuz bir karar vermesi gerekir. Katılma talebi hakkında mahkemenin karar vermemesi hukuka aykırıdır. Mahkemenin bu konuda karar vermemesi halinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, kanun yolunda katılma talebinde bulunabileceği gibi mahkemenin verdiği hükme karşı kanun yollarına da başvurabilir.

Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararı vermesi halinde suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu; kamu davasına katılmış olur. Bu durumda davaya katılma isteminde bulunan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılan veya müdahil sıfatını almaktadır. Ayrıca madde metninden de anlaşıldığı üzere suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlunun katılma talebinde bulunması ve mahkemenin talebin kabulüne karar vermesi halinde katılan sıfatı kazanılacaktır. Mahkemenin katılma talebini uygun bulma kararının gerekçeli olması gerekir.

Katılma talebi konusunda verilen uygun bulma kararına karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir. Başvuranların kanun yolu başvurusu reddedilirse kamu davasına katılmanın geçerli olduğu kabul edilmiş olur. Kanun yolu

başvurusu kabul edilip katılma kararının kaldırılması halinde davaya katılmanın gerçekleşmediği kanun yolu merci tarafından kabul edilmiş olur.

Mahkemenin gerekçeli olarak katılma talebini uygun bulmama kararı vermesi üzerine suçtan zarar gören, mağdur veya malen sorumlu; kamu davasına katılamayacak, dolayısıyla davaya katılma isteminde bulunmuş olmalarına rağmen malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur; katılan veya müdahil sıfatına haiz olamayacaktır

Katılma talebi konusunda verilen uygun bulmama kararına karşı hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir. Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kanun yolu başvurusu reddedilirse davaya katılmanın gerçekleşmediği kanun yolu merci tarafından kabul edilmiş olur. Kanun yolu başvurusu kabul edilip katılmanın uygun bulunması halinde kamu davasına katılma kararı, kanun yolu merci tarafından verilmiş olur.

Hâkim kararları ile kanunda açıkça belirtilmişse mahkeme kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulur. Katılma talebini uygun bulma veya uygun bulmama kararları mahkeme tarafından verilmekte ve itiraza tabi olduğu kanunda açıkça belirtilmemiştir. Bu sebeple katılmanın kabul dilmesi ve reddi kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulamaz.

Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına hükümle beraber istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulabilir. Bu sebeple katılma talebinin ilişkin davada verilen karar istinaf kanun yoluna tabi ise katılma talebi hakkında verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulur. Bununla birlikte katılma talebinin ilişkin davada verilen karar temyiz kanun yoluna tabi ise katılma talebi hakkında verilen karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulur.

Kanımca ceza muhakemesinde malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun haklarını etkin bir şekilde kullanarak katılma kurumundan beklenen faydanın tam olarak elde edilmesi için katılmanın kabul veya reddi kararlarına karşı itiraz kanun yolunun öngörülmüş olması gerekir. Bunun için kanunda yapılacak bir

değişiklikle mahkemenin katılmanın kabulü veya reddi kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulacağının açıkça düzenlenmesi gerekir.

Katılma talebinin kabulü ile malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun kamu davasında yer alması sanık yönünden olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurur. Mağdur ve suçtan zarar gören, kamu davasına katıldığında iddia makamının yanında yer alır ve sanığın aleyhinde iddia faaliyetinde bulunur. Mağdur ve suçtan zarar gören, cumhuriyet savcısının gösterdiği delillerden başka delil ileri sürebilir ve muhakemeyi etkileyebilir. Bazen savcılık makamının sanığın beraatını talep ettiği durumlarda davaya katılan mağdur ve suçtan zarar görenin sanığın cezalandırılmasını istemesi, kamu davasında taleplerde bulunması sanık bakımından olumsuz sonuçlara neden olabilir.

Malen sorumlu olanlar davaya katıldıklarında, mağdur ve suçtan zarar gören kişilerin aksine, kamusal iddia makamının yanında değil, sanık tarafında bulunacaklardır. Çünkü bu kişiler failin suç işlemesi nedeniyle, suç sonucunda meydana gelen zararı ödemekle yükümlüdürler.

Malen sorumlu olanlar, sanığın suçsuzluğunu veya fiilin suç oluşturmadığını ispat etmeye çalışmaktadırlar. Çünkü malen sorumlu olan, mağdur ve suçtan zarar görenin yanında değil, aksine sanığın cezalandırılması sebebiyle olumsuz etkilendiği için sanığın yanında yer almaktadır. Bu sebeple malen sorumlunun davaya katılması sanık bakımından olumlu sonuçlara yol açar.

Mağdur veya suçtan zarar gören, davaya katıldığında cinsel saldırı suçu, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirmesini isteyebilme hakkına sahiptir (CMK m. 239/1). Bu haktan yararlanmak için cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan sadece cinsel saldırı suçu ile çocukların cinsel istismarı sayılmış diğer suçlar sayılmamıştır. Bu sebeple reşit olmayanla cinsel ilişki veya cinsel taciz suçlarının mağduru veya suçtan zarar görenine böyle bir hak tanınmamıştır. Ancak TCK 103. ve 104. maddelerinde yer alan çocukların cinsel istismarı ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarında alt sınırı 5 yıldan fazla hapis

cezasını içeren düzenlemeler bakımından da katılanın barodan vekil isteme hakkı bulunmaktadır.

Ayrıca işlendiği iddia edilen suçun karşılığında öngörülen cezanın alt sınırının beş yıldan fazla hapis cezası olması halinde de mağdur ve suçtan zarar gören bu haktan yararlanır. Karşılığında öngörülen cezanın alt sınırının beş yıldan fazla hapis cezası olduğu tüm suçlar bakımından mağdur ve suçtan zarar gören bu haktan yararlanır. Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suç, Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenebileceği gibi özel ceza kanunları ve ceza içeren diğer kanunlarda da yer alabilir.

Avukat görevlendirmesini isteme hakkından yararlanabilmek için mağdur veya suçtan zarar gören olmak gerekir. Ayrıca mağdur veya suçtan zarar görenin avukat görevlendirmesi için talepte bulunması gerekir. Söz konusu talebin katılma konusunda karar veren mahkemeye yapılmış olması gerekir. Kanımca kanuni düzenlemede her ne kadar malen sorumludan bahsedilmemiş olunsa da avukat görevlendirmesini isteme hakkı malen sorumlu için de kabul edilmelidir. Kanunda yapılacak bir değişiklikle malen sorumlu için de bu hak tanınabilir.

Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde kendisine avukat görevlendirmesi, istemi olmaksızın yapılacağı hüküm altına alınmıştır (CMK m. 239/2). Avukat görevlendirilrme hakkından yararlanmak için işlendiği iddia edilen suç ve karşılığında öngörülen ceza bakımından ayırım yapılmamıştır. Mağdur veya suçtan zarar gören çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olan kişilere karşı işlenen her suç bakımından bu hak öngörülmüştür. İşlendiği iddia edilen suçun, Türk Ceza Kanunu'nda, özel ceza kanunlarında veya ceza içeren diğer kanunlarda düzenlenmesinin bir önemi yoktur.

Avukat görevlendirilme hakkından yararlanabilmek için mağdur veya suçtan zarar gören olmak yeterlidir. Bu sebeple ayrıca mağdur veya suçtan zarar gören tarafından talepte bulunulmasına gerek yoktur. Katılma talebi konusunda karar veren mahkeme re'sen bu konuda karar verir. Kanımca kanuni düzenlemede her ne kadar malen sorumludan bahsedilmemiş olunsa da avukattan yararlanma hakkı malen

sorumlu için de kabul edilmelidir. Kanunda yapılacak bir değişiklikle malen sorumlu için de bu hak tanınabilir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 243. maddesinde, katılanın ölmesi halinde katılmanın hükümsüz kalacağı belirtilmiştir. Davaya katılan malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ölümü halinde katılma hükümsüz olmasına rağmen mirasçılar, katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler. Mirasçılar kendileriyle ilgili bir işlemi yapmak amacıyla değil ancak ölen katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilirler.

Malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdur, katılma talebini açıkladıktan sonra mahkeme tarafından katılma talebi hakkında henüz bir karar verilmeden ölürse mirasçıların kamu davasına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 243. maddesinde, katılanın ölmesinden bahsedilmiş olup katılma talebinin açıklanmasından sonra ve katılma kararı verilmesinden önce katılmayı isteyen kişinin ölmesi halinde mirasçıların kamu davasına katılma talebinde bulunmaları mümkün değildir. Kanımca madde metninde yapılacak bir değişiklikle, katılma talebinden sonra malen sorumlu, suçtan zarar gören ve mağdurun ölmesi halinde mirasçıların katılan sıfatını alarak davaya katılabileceği düzenlenmesinin getirilmesi daha doğru olur. Ayrıca kanunda yapılacak bir değişiklikle davaya katılabilecek mirasçıların hangi dereceye kadar olacağının belirtilmesi yerinde olur.

Katılmanın sona ermesi, kamu davasının herhangi bir şekilde sona ermesi veya katılmanın geri alınması halinde söz konsu olur. Kamu davasının sona ermesi, sanığın ölümü, af, zamanaşımı süresinin geçmesi, sanığın suçlu olduğunun veya suçsuz olduğunun mahkeme veya hâkim tarafından tespit edilmesi gibi çeşitli sebeplerden ötürü söz konusu olabilir. Ancak kamu davasının sona ermesi için bu sebeplerin meydana gelmesinin yanı sıra ilgili davada hüküm verilmiş olmalı ve bu hükmün kesinleşmiş olması gerekir.

Katılmanın geri alınması, katılan sıfatının kazanılmasından sonra davaya katılmanın sona erdiğini ortaya koyan bir irade beyanıdır. Katılmanın geri alınması,

ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar veya kanun yolu aşamasında mümkündür.

KAYNAKÇA

ACUN, Necmi, **Ceza İnfaz Kurumu İdaresi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

AHLFELD, Gesa, **Die Nebenklage im Lichte spätmoderner Herausforderungen**, Duncker & Humblot Yayınevi, Berlin 2023.

AKBULUT, Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

AKBULUT, Berrin, Murat AKSAN, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019.

AKBULUT, İlhan, "İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar**", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** 2003, C.52, S.168-181, http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=38&sayi_id=283 (08.05.2024).

AKCAN, Esra Alan, "**Ceza Muhakemesinde Mağdurun Hakları**", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, "İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü"), İstanbul 2013.

AKINCI, Füsun Sokullu, **Viktimoloji (Mağdurbilim)**, Beta Yayınevi 2. Baskı, İstanbul 2008.

AKINCI, Fatih, "Lekenmeme Hakkı", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.43, S.177-203.

ALANGOYA, Yavuz, Kamil YILDIRIM, Nevhis Deren YILDIRIM, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, Beta Yayınevi, İstanbul 2009.

ALINGE, Curt, çev. Coşkun Üçok, "Moğol Kanunları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1955, C.12, S.688-703, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/320/3229.pdf, (03.05.2024).

ALŞAHİN, Mehmet Emin, **Ceza Hukukunda Zamanaşımı**, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

ALŞAHİN, Mehmet Emin, **Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları**, Turhan Kitapevi, Ankara 2010.

ALTENHAİN, Karsten, "Angreifende und verteidigende Nebenklage", **Juristen Zeitung**, C.56, S.791-801.

ANTALYA, Osman Gökhan, Murat TOPUZ, **Medeni Hukuk**, Legal Yayın evi, İstanbul 2016.

ARSLAN, Mehmet, "Sanığın İddia makamını Sınama Hakkı", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.813-860.

ARTUK, Mehmet Emin, Ahmet GÖKÇEN, Mehmet Emin ALŞAHİN ve Kerim ÇAKIR, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

ARTUK, Mehmet Emin, Ahmet GÖKCEN, Ahmet Caner YENİDÜNYA, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2000.

ARTUK, Mehmet Emin, Mehmet Emin ALŞAHİN, **Kriminoloji**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

ASLAN, Mehmet Yasin, "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Cezai Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, 2010, C.66, S.233-246, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/2010-2/2010-2-aslan.pdf, (16.5.2024).

ASLANTÜRK, Mustafa, **Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Cinsel Suçlar**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.

AVCI, Mustafa, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, Gökkube Yayınevi, İstanbul 2004.

AVCI, Mustafa, "Suç Mağdurlarına Tazminat Ödenmesi Anlayışının Tarihi Gelişimi", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2006, C. 24, S.7-37, https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/27023/284366 (09.04.2024).

AYDIN, Murat, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003.

AYDIN, Öykü Didem, "Ceza Hukukunun Çağdaş İlkeleri ve Avrupa Birliği Kriterleri Açısından Türk Ceza Kanunu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2004, C. 53, S. 63-140, http://tbbdergisi. barobirlik. org.tr /m2004- 53- 39, (12.05.2024).

AYGÖRMEZ UĞURLUBAY, Gülsün Ayhan, "Güncel Tartışmalar Ve Gelişmeler Işığında Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda İtiraz", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 16, S.3999-4044.

BAKICI, Sedat, "Kamu Davasına Katılma", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.1991, C.6, S.909-922.

BAKIM, Sevi, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuki Araştırmalar Dergisi**, 2013, C. 19, S.919-952, https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/813309 (18.05.2024).

BALO, Yusuf Solmaz, **Ceza Muhakemesinde Tanık Koruma**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009.

BARTON Stephan, **"**Die Reform der Nebenklage: Opferschutz als Herausforderung für das Strafverfahren", **JA,** 2009 (Beck-0nline, Erişim, 04.04.2024), S. 753-759.

BAYINDIR, Sinan, Oğuz Ersöz, **Uzlaştırma**, Hiper Yayınevi, İstanbul 2018.

BAYRAKTAR, Bülent, "Muhakemelerde Delillerin Önemi", **Sosyal Bilimler Dergisi**, 2011, C.25, S.33-43. http://journals.manas.edu.kg/mjsr/oldarchives/Vol12_Issue25_2011/03_bayraktar.pdf (27.05.2024).

BAYRAMOĞLU, Reşad, "Ceza Davalarında Müdahale Üsulü ve Cezab Umumi Heyetinin Bu Hususstaki İki Kararı", **Adliye Ceridesi**, Y. 1943, C.7, S.473-480.

BAUMHÖFENER, Jesko, "NStZ 2014", **Aktenkenntnis des Nebenklägers – Gefährdung des Untersuchungszwecksbei der Konstellation Aussage-gegen-Aussage**, Y. 2014, S.135-142.

BECKER, Jorg-Peter, Volker Erb, Robert Esser, Kirsten Graalmann-Scheerer, Hans Hilger ve Alexander Ignors, **Die Strafprozesordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz,** CPI books GmbH, 27., neu bearbeitete Auflage, Berlin 2022.

BEKMAN, Asım Kaya, "Ceza Davalarında Müdahale ve Müdahalenin Kabulünde Suçtan Zarar Gören Şahsın Sınırı Ne Olmalıdır", **Ankara Barosu Dergisi**, C.4, S.473-476.

BELOOF, Douglas Evan "The Third Model of Criminal Process: The Victim Participation Model", **Utah Law Review,** no. 2 (1999): 289-330.

BEMPAH, Abenaa Owusu, **Defendant Participation in the Criminal Process**, Routledge Yayınevi, New York 2017.

BIÇAK, Vahit, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

BİLİCİ, Nurettin, **Vergi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

BOYACI Akın, "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.71, S.157-176.

BUDAK, Ali Cem, Varol KARASLAN, **Medeni Usul Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.

CANPOLAT, Selahattin, "Yargıtay Kararları Işığı Altında Ceza Usul Hukukunda Kamu Davasına Müdahale", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.1984, C.6, S.887-904.

CENTEL, Nur, Hamide ZAFER, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** Beta Yayınevi, İstanbul 2018.

CENTEL, Nur, Hamide ZAFER, **Ceza Muhakemesi Hukuku,** Beta Yayınevi, İstanbul 2019.

CENTEL, Nur, Hamide ZAFER, Özlem ÇAKMUT, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Beta Yayınevi, İstanbul 2016.

CHEVALLIER, Jacques, **Hukuk Devleti**, Ertuğrul Cenk GÜRCAN (Çev.), İmaj Yayınevi, Ankara 2010.

ÇAĞLAYAN, Ramazan, **İdari Yargılama Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

ÇELİK, Özlem, Sercan Tokdemir, "Kamu Davası Ve Toplumsal Algılar", **Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan**, (S.1487-1521), Beta Yayınevi, İstanbul 2014.

ÇINAR, Ali Rıza, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S. 2801-2836.

ÇOLAK, Haluk, "Kamu Davasına Müdahale", **Yargıtay Dergisi**, C.24, S.540-558.

DEĞİRMENCİ, Olgun, **Ceza Muhakemesinde Sayısal (Dijital) Delil**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.

DEĞİRMENCİ, Olgun, "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.77, S.33-86.

DEMİR, Abdullah, **Osmanlı Medeni Yargılama Hukuku**, Dijital basımevi, İstanbul 2009.

DEMİR, Abdullah, "Kadim Çin Hukuku", **Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi,** C.3, S.32-42, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/520971 (25.05.2024).

DEMİR, Ömer Faruk, **İstirdat Davası**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019.

DEMİRBAŞ, Timur, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2019.

DEMİRBAŞ, Timut, **Kriminoloji**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.

DEMİRBAŞ, Timur, Mustafa Ruhan ERDEM, **Ceza Hukuku Pratik Çalışmalar**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

DİKME Hasan, "Kamu Davasına Katılma", **Adalet Dergisi**, Y.1984, C.5, S.1304-1330.

DİNLER, Veysel, "Mağduriyet Kavramına Çok Yönlü Yaklaşım", http://veyseldinler.com/wp-content/uploads/2018/07/ma%C4%9Fduriyet.pdf (03.05.2024).

DİRİM, Vuslat, "Ceza Yargılamasında Adil Yargılama İlkesi", **Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Dergisi**, C.3, S.161-181.

DOĞAN, Fatma Karakaş, "Suçtan Doğan Mağduriyetin Devlet Tarafından Giderilmesi Ve Suç Mağdurlarına Yardım Hakkında Kanun Tasarısı", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.95, S.197-234.

DOĞAN, Koray, **Nticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

DÖNMEZER, Sulhi, Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, Der Yayınları, İstanbul 2019.

EL- BUTİ, Said Ramazan, **İslam Akaidi**, Madve Yayınevi, İstanbul 1986.

ERDEM, Fazı Hüsnü, "Hukuk Devleti ve 1982 Anayasası", **Liberal Düşünce Dergisi**, S.16, C.4, Y.1999.

ERDOĞAN, Mustafa, **Anayasa Hukukuna Giriş**, Siyasal Yayınevi, Ankara 2019.

EREM, Faruk, **Ceza Usul Hukuku**, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınevi, Ankara 1954.

EREM, Faruk, "Ceza Davasına Müdahalenin Lüzumsuzluğu", **Adalet Dergisi**, C.53, S.1202-1205.

EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 1998.

EREZ, Edna, Pamela Tontodonato, "The Effect of Victim Participation in Sentencing on Sentence Outcome,"**Criminology**, C.28, S.451-474.

EREZ, Edna, Eva BİENKOWSKA, "Victim Participation İn Proceedings And Satisfation With Justice İn The Continental System", **Journal Of Criminal Justice**, C.21, S.47-60.

EREZ, Edna, Julıan V. ROBERTS, "Victim Participation in the Criminal Justice Process", **International Handbook of Criminology**, (599-618), CRC Press Yayınevi, 2010.

FABRİCUS, Privatdirk, "Die Stellung des Nebenklagevertreters", **Neue Zeitschrift für Strafrecht**, Ausgabe 6, Seiten 257-263, Datum 2994.

FENDOĞLU, Tahsin, **Türk Hukuk Tarihi**, Filiz kitabevi, İstanbul 2000.

GEDİK, Doğan, "Ceza Muhakemesinde Hakimin Delilleri Değerlendirme Serbestliği", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.913-963.

GÖKCEN, Ahmet, Mehmet Emin ALŞAHİN, Kerim Çakır, **Ceza Muhakemesi Hukuku I**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

GÖKTÜRK, Neslihan, **Haksızlık Yanılgısının Ceza Sorumluluğuna Etkisi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

GÖREN, Zafer, "Türk – Alman Hukukunda Kişiliğin Korunması", https: //anayasa.gov.tr /media /4793 /zgoren.pdf (7.05.2024).

GÖZLER, Kemal, **Anayasa Hukukuna Giriş**, Ekin Basımevi, Bursa 2017.

GÖZLER, Kemal, **Hukukun Temel Kavramları**, Ekin Yayınevi, Bursa 2011.

GÜLŞEN, Recep: "Ceza Muhakemesi Hukuku Açısından Mağdurun Hakları", **3.Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Editör: Prof. Dr. Bahri Öztürk, S.683-696, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009.

GÜLŞEN, Recep, "Ceza Kanunlarında Suç Mağduru Olarak Çocuğun Korunması", **Internatıonal Journal Of Early Chıldhood Educatıon Research**, C.3, S.48-58.

GÜLTEKİN, Özkan, "Mağdur Hakları Bakımından Uzlasma", **Adalet Dergisi**, C.44, S.68-89.

GÜNDÜZ, Remzi, Veysel GÜLTAŞ, **Cinsel Suçlar**, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.

GÜRBÜZ, Ahmet, **Hukuk Ve Meşruluk**, Beta Yayınevi, İstanbul 2004.

GÜRBÜZ, Ahmet, **Hukuk Felsefesi Açısından Yararcılık Teorisinin Eleştirisi**, Beta Yayınevi, İstanbul 2012.

GÜNAL, A.Nadi, Mehmet ÜÇER, **Roma Hukuku Kavram ve Kurumları**, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2023.

GÜZEL, Mehmet Nuri, **Meclis Araştırması Ve Görüşülen Meclis Araştırma Komisyonu Raporlarının Hukuk Devleti İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.

HAFIZOĞULLARI, Zeki ve Muharrem ÖZEN, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Usa Yayınevi, Ankara 2019.

HAFIZOĞULLARI, Zeki, Muharrem ÖZEN, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar**, Usa Yayınevi, Ankara 2011.

HAFIZOĞULLARI, Zeki, Muharrem ÖZEN, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, Usa Yayınevi, Ankara 2017.

HAFIZOĞULLARI, Zeki, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri", **Ankara Barosu Dergisi**, C.65, S.78-109.

HAGEN Julius, **Die Nebenklage im Gefüge strafprozessualer Verletztenbeteiligung,** CPI books GmbH Yayınevi, Berlin 2021.

HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 29. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.

HAKERİ, Hakan, Halid ÖZKAN, **Sorularla Ceza Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

HAKERİ, Hakan, Berrin BULUT, **Ceza Hukuku Pratik Çalışmalar**, Mimoza Yayınevi, Konya 2007.

HATEMİ, Hüseyin, "Medya Alanında Yeniden Yapılandırma Gereği", **Hukuk Devleti Arayışları (Makaleler)** içinde (47-52) MTV Yayıncılık, İstanbul 2008.

HAYEK, Friedrick A. Von, "Siyasi Bir ideal Olarak Hukuk Devleti", Ali Rıza ÇOBAN (Çev.), Ali Rıza ÇOBAN, Bilal CANATAN, Adnan Küçük (Haz.), **Hukuk Devleti Hukuki Bir İlke Siyasi Bir ideal**, Adres Yayınları, Ankara 2008.

HEFFERNAN, Liz, "The Participation of Victims in the Trial Process," **Northern Ireland Legal Quarterly**, C.68, S.491-504.

HEGHMANNS, Michael, **Strafverfahren**, Springer, Münster 2013.

HELVACI, Serap, Fulya ERLÜLE, **Medeni Hukuk,** Legal Yayınları, İstanbul 2016.

JESCHECK, Hans, Thomas WEİGEND, **Lehrbuch des Strafrechts Allgemenier Teil**, 5.Auflage, Berlin 1996.

JEREMY, McBride, Durmuş TEZCAN, Serkan CENGİZ, Fahrettin DEMİRAĞ, Teoman ERGÜL ve Diğerleri, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları**, Şen Yayınevi, Ankara 2008.

KAFES, Veli "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** 2011, C. 60, S. 083-156, https:// dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/ 624649 (17.05.2024).

KALE, Serdar, **Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2010.

KAPLAN, Gürsel, **İdari Yargıda Dava Açma Süreleri**, Turhan Kitapevi, Ankara 2007.

KARSLI, Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı**, Alternatif Yayınevi, İstanbul 2012.

KARTAL, Melih, **Kamu Davasının Açılmasında Cumhuriyet Savcısının Takdir Yetkisi**, Oniki Levha Yayınevi, İstanbul 2015.

KATOĞLU, Tuğrul, "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.61, S.657-693.

KAYMAZ, Seydi, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Devlet Sırrı**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

KAYMAZ, Seydi, "Davasız Yargılama Olmaz İlkesinin İhlal Edilmesi Ve Sonuçları", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.295-326.

KAYMAZ, Seydi, "Ceza Muhakemesinde Aleyhe Değiştirme Yasağı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.1397-1453.

KEİSER, Claudia, "Die stellung des opfers im deutschen strafrechtssystem", **ERA Forum**, C.3, S.39-44.

KELEP PEKMEZ, Tuba, **Ceza Muhakemesinde Fiil**, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2019.

KESKİN, İbrahim, "Yargıtay Kararlarında Kamu Davasına Katılma", **Adalet Dergisi**, C.28, S.187-203.

KILIÇOĞLU, Ahmet, **Medeni Hukuk**, Turhan Kitabevi, Ankara 2016.

KOCA, Mahmut, İlhan ÜZÜLMEZ, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

KOCA, Mahmut, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2014, C. 18, S.1-29, http://yayin.taa.gov.tr/dergiler/taad/taad18.pdf (21.05.2024).

KOÇ, Yunus, Murat TUĞLUCA, "Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Yargılama ve Toplumsal Yapı", **Türk Hukuku Araştırmaları Dergisi**, 2006, C.2, S.7-24, http://ktp.isam. org.tr/pdfdrg/D02894/2006_2/2006_2_KOCY_TUGLUCAM. pdf (Erişim, 11.5.2024).

KOÇ, Ziya, "**Ceza Muhakemesinde Katılan"**, ("Yayımlanmış Doktora Tezi"), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Konya 2010.

KÖROĞLU, Mehmet, "İslam Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar", **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2015, C.43, S.215-238 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31255 (05.5.2024), s. 215.

KUDLİCH, Hans, **Münchener Kommentar Zur Strafprozessordnung**, C.H. Beck Münschen, 1. Auflage, Nürnberg 2014.

KUNTER, Nurullah, “Amme Davasına Müdahale”, **Adliye Ceridesi**, C.10, S.844-861.

KUNTER, Nurullah, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, Dokuzuncu Baskı, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1989.

KUNTER, Nurullah, Feridun YENİSEY, Ayşe NUHOĞLU, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul 2008.

KURU, Baki, Ejder YILMAZ, Ramazan YILMAZ, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2013.

LADEWIG, Hans Meyer, “Adil Yargılanma Hakkı-II”, **Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku**, (Çev. Hakan Hakeri), (S.87-99), Seçkin Yayınevi, Ankara 2004.

LAMBORN, LeRoy L., "Victim Participation in the Criminal Justice Process: The Proposals for a Constitutional Amendment", **Wayne Law Review**, C.34, S.125-222.

MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, “Ceza Yargılamasında Katılanın, Aynı Zamanda Cmk 45. Maddede Öngörülen Kişilerden Biri Olması Halinde, Tanıklıktan Çekinme Hakkını Kullanıp Kullanamayacağı Sorunu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.191-211.

MALKOÇ, İsmail, Mert YÜKSEKTEPE, **Açıklamalar ve Yorumlarıyla 5271 Sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu**, Malkoç Kitabevi, Ankara 2008.

MERAKLI, Serkan, **Cumhuriyet Savcısının Kamu Davasını Açmada Takdir Yetkisi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.

MERAKLI, Serkan, **Ceza Hukukunda Kusur**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

MEREY, Zihni, **Çocuk Hakları**, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara 2017.

MERİÇ, Emre Oğuz, “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtirazı”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.1097-1140.

O’HARA, Erin Ann, “"Victim Participation in the Criminal Process," **Journal of Law and Policy**, C.13, no. 1 (2005): 229-248**.**

OKANDAN, Recai G., “Hammurabi Mecellesi”, İstanbul Üniversitesi Mecmuası, 1951, C.17, S.283-315, https:// dergipark.org.tr/ tr/pub/ iuhfm/issue/9118/114138#author226787 (23.05.2024).

ONBAŞIOĞLU, Ahmet, “Ceza Muhakemesi Kanununda Müdahale Yolu İle Dava”, **Adalet Dergisi**, Y.1951, C.12, S.1812-1821.

ONURSAL, Sami, **Kamu DavasınaMüdahale,** Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968.

ÖNDER, Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 1991.

ÖNCEL, Mualla, Ahmet KUMRULU, Nami ÇAĞAN, **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.

ÖZBEK, Veli Özer, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi,** Seçkin Yayınevi, Ankara 1998.

ÖZBEK, Veli Özer, **İnfaz Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.

ÖZBEK, Veli Özer, Mehmet Nihat KANBUR, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

ÖZBEK, Çetin, "Suç Mağdurunun Korunması İle İlgili Bazı Sorunlar", **Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.2, S.13-67.

ÖZBEK, Veli Özer, Mehmet Nihat KANBUR, Koray DOĞAN, Pınar BACAKSIZ ve İlker TEPE, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.

ÖZBEK, Veli Özer, Mehmet Nihat KANBUR, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.

ÖZBEK, Veli Özer, Mehmet Nihat KANBUR, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ, **Pratik Çalışma Kitabı-III- Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013.

ÖZBEK, Veli Özer, **Yeni Türk Ceza Kanunu Anlamı**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2005.

ÖZBEK Mustafa Serdar, Erdal YERDELEN, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, Alternatif çözümler daire başkanlığı yayınevi, Ankara 2018.

ÖZBUDUN, Ergun, **Türk Anayasa Hukuku**, Yetkin Basımevi, Ankara 2009.

ÖZCAN, Mehmet Tevfik, **Hukuk Sosyolojisine Giriş**, Donkişot Yayınları, İstanbul 2001.

ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.

ÖZGENÇ, İzzet, **Suç Örgütleri**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.

ÖZGENÇ, İzzet, **İrtikap ve Rüşvet Suçları**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

ÖZGENÇ, İzzet, **Zimmet Suçu**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

ÖZGENÇ İzzet, **Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İmaj Yayınevi, İstanbul 1996.

ÖZTÜRK, Bahri, Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve Özge SIRMA GEZER, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.

PAMUK Gülfem, **"Türk ve Fransız Ceza Muhakemesinde Mağdurun Makam Olarak Yeri"**, ("Yayımlanmamış Doktora Tezi"), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul 2012.

PARLAR, Ali, Meltem BANKO, **Cinsel Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

PEHLİVAN, Ali, "İstinaf Kanun Yolu ve Uygulamasının Değerlendirilmesi", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.965-995.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz ATALAY, Mahmut ÖZEKES, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, İstanbul 2013.

PETERS, Karl, **Strafprozess: Ein Lehrbuch**, C.F. Müller, 7. Auflage, Heidelberg 2018.

ROXİN Claus, **Strafverfahrenrecht**, C.H.Beck Yayınevi, München 1987.

RUBEL, Howard C., "Victim Participation in Sentencing Proceedings", **Criminal Law Quarterly**, C.28, S.226-250.

SAATÇIOĞLU, Cemil, Davaya Katılma, Kişisel Dava, Kaçakçılık ve Orman Davalarında Davaya Katılma", **Adalet Dergisi**, Y.1973, C.5-6, S.427-441.

SADAK, Murat, "Mağdurun Kanun Yollarına Başvurma Hakkı", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Y.2010, C.1, S.214-237.

SANCAR, Türkan Yalçın, Timuçin KÖPRÜLÜ, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları**, Savaş Yayınevi, Ankara 2014.

SANCAR, Mithat, **Devlet Aklı Kıskacında Hukuk Devleti**, İletişim yayınevi, İstanbul 2008.

SAYGILI, Tahsin, "Babil Hukuku ve Hammurabi Kanunları", **Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi,** C.2, S. 1-22, file:///K:/ DOKTORA %20TEZ %20KAYNAKLAR /BAB_ _L%20HUKUKU%20 VE %20HAMURAB__%20KANUNLARI[%23388199]- 416678.pdf, (20.05.2024).

SCHULZ, Jan, **Beiträge zur Nebenklage**, Duncker & Humblot Yayınevi, Berlin 1982.

SİNA, Ayşen, "Eski Yunan Yargı Sistemi: Mö IV Yüzyılda Atina'da Yargıçlar ve Mahkemeler", 2016, C.123, S.420-450,

http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/arama?d1=0&d2=0&s=123&k=0&w= (03.5.2024).

SINAR, Hasan, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama**, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2016.

SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2005.

SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

SOYER GÜLEÇ, Sesim, "Ceza Muhakemesinde Aleyhe Değiştirme", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.701-750.

SUMNER, Hon C. J., "Victim Participation in the Criminal Justice System," **Australian and New Zealand Journal of Criminology**, C.20, S.195-217.

SÜMER, Haluk Hadi, Ömer ULUKAPI, **Temel Hukuk Bilgisi**, Mimoza Yayınevi, Konya 2011.

SÜTÇÜ, Nezih, "Ceza Davasına Katılma İle İlgili Eleştirel Görüşler", **Bursa Barosu Dergis**i, C. 83, S.89-110.

ŞAHİN, Cumhur, Neslihan GÖKTÜRK, **Ceza Muhakemesi Hukuku I**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.

ŞAHİN, Cumhur, Neslihan GÖKTÜRK, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022.

ŞIK, Hüseyin, **Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu**, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

TANER, Fahri Gökçen, "Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, S.287-299 https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/397891 (07.05.2024).

TANERİ, Gökhan, **Cinsel Suçlar**, Bilge Yayınevi, Ankara 2014.

TANÖR, Bülent, Necmi YÜZBAŞIOĞLU, **1982 anayasasına göre türk anayasa hukuku**, Beta yayınevi, İstanbul 2009.

TEZCAN, Mehmet, **"Adli Kontrol"**, ("Yayımlanmamış Doktora Tezi"), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara 2012.

TEZİÇ, Erdoğan, **Anayasa Hukuku**, Beta Yayın evi, İstanbul 2015.

TOBOLOWSKY, Peggy M. , "Victim Participation in the Criminal Justice Process: Fifteen Years after the President's Task Force on Victims of Crime," **New England Journal on Criminal and Civil Confinement, C.** 25, S.21-106.

TOROSLU, Haluk, **Ceza Müeyyidesi**, Savaş Yayınevi, Ankara 2010.

TOROSLU, Nevzat, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara 1998.

TOSUN, Öztekin, **Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri**, Acar Yayınevi, İstanbul 1984.

TUNÇ, Hasan, Faruk BİLİR, Bülent YAVUZ, **Türk Anayasa Hukuku**, Berikan Yayınevi, Ankara 2011.

USLU, Ferhat, "Çağdaş Ceza Adaleti İçinde Mağdur", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.2013, C.4, S.243-260.

USLU, Rıfat, " İslam Hukukunda Suç ve Ceza Kavramı", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2015, C.8, S.1049-1063 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt8/sayi37_pdf/7ilahiyat/uslu_rifat.pdf (05.5.2024).

ÜÇER, Mehmet, **Roma Hukukuna Giriş**, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2021.

ÜÇER, Mehmet, "Roma Hukukundan Günümüze Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim", **Hukukta Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018. S.137-147.

ÜNLÜ, Abdurrahman, "Hapis Cezasının Ertelenmesi", **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S.4-28.

ÜNVER, Yener, Hakan HAKERİ, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

VATANSEVER, Müge **"Osmanlı Ceza Hukukunda Adil Yargılanma İlkesi"**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir 2018.

YAMAN, Derya, Murat YAMAN, **Askeri Yargı Ve Adli Yargı Arasındaki Görev Sorunları**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001.

YENİSEY, Feridun, Ayşe NUHOĞLU, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.

YERDELEN, Erdal, **Hükmün Gerekçesi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

YILDIZ, Mehmet Emre, **Ceza Hukukunda Akıl Hastalığının Kusur Yeteneğine Etkisi ve Akıl Hastalarına özgü Güvenlik Tedbirleri**, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.

YILDIZ, Kemal," İslam Muhakeme Hukukunda Davanın Şartları ve Muhakeme süreci", **Ekev Akademi Dergisi**, 2005, C. 24, S.117-134.

YILMAZ, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin yayınları, Ankara 2001.

YILMAZ, Zekeriya, **Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları Davaya Katılma Yargılama Giderleri**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 5. Baskı, Ankara 2023.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, "Özel Belgede Sahtecilik Suçu", **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, S. 229-255.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, "Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılanmasında Aleniyet İlkesi", **Prof.Dr. Çetin Özek Armağanı**, (S.747-764), Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.64, S.49-107.

YURTCAN, Erdener **Ceza Muhakemeleri Usulü Şerhi**, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul 1988.

YURTCAN, Erdener, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 9. Baskı, MelisaYayınevi, İstanbul 2002.

YÜCEL, Mustafa Tören, **Türk Ceza Siyaseti Ve Kriminoloji**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2007.

ZAFER, Hamide, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 2019.

ZEYTİN, Zafer, Ömer ERGÜN, **Türk Medeni Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

Kazancı hukuk. gov.tr

https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}, Başvuru no. 23380/09.

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/ (Almanca Kanunu)

http://sozluk.gov.tr/

legislationline.org

http://yayin.taa.gov.tr/dergiler/taad/taad18.pdf

http://sozluk.gov.tr

https:// dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/ 624649

http://www.sosyalarastirmalar.com/

http:// ktp.isam.org.tr/ pdfdrg